

CUPRINS

Către cititor... 9

Capitolul 1 Recrutarea 11

Capitolul 2 Instrucția 17

Capitolul 3 Presiuni politice	25
Capitolul 4 în Franța și Polonia	35
Capitolul 5 în Pădurea Neagră	43
Capitolul 6 în Ucraina	52
Capitolul 7 Casa întunecată	61
Capitolul 8 Război în plină iarnă	71
Capitolul 8 Nașterea lui Susi	82
Capitolul 10 Salvat de un înger	93
Capitolul 11 în Eschenrod	112
Capitolul 12 în Caucaz	121
Capitolul 13 Viața în Frankfurt	127
Capitolul 14 Studii Biblice...	139
Capitolul 15 Sosesec americanii	146
Capitolul 16 Retragerea	159
Capitolul 17 întoarcerea acasă	168
Capitolul 18 Salvare, iarnă	177
Capitolul 19 Pachete din America	186
Capitolul 20 După orele de matematică	194
Epilog	199

CĂTRE CITITOR

Aceasta este povestea familiei mele din timpul celui de-al doilea război mondial. Relatarea se bazează pe reconstituirile celor care au participat în mod direct la evenimente. Părinții mei au înregistrat pe casete și au scris despre aceste evenimente cu deosebită grijă. Frații și sora mea mi-au relatat propriile lor amintiri.

Ar trebui să menționez că, în scrierea acestei cărți, mi-am asumat libertatea de a relata anumite evenimente din propria mea experiență și de a atribui unele dialoguri persoanelor pe care eu însămi le-am auzit. De asemenea, pentru a face mai ușoară înțelegerea, am ales să combin două personaje într-unul singur. Nu în ultimul rând, intenția mea a fost întotdeauna de a face mai clar adevărul.

Speranța mea este ca această carte să încurajeze poporul lui Dumnezeu pentru vremurile sfârșitului.

Susi Hasel Mundy

CAPITOLUL 1

RECRUTAREA

Nimeni, nimeni nu ne poate învinge!

Cu bărbia ridicată, învățătorul privea țință, cu o față solemnă, la elevii lui de clasa a treia.

Era în anul 1939 și cei mai mulți dintre cetățenii din Frankfurt împărtășeau convingerile acestui învățător. Și la urma urmelor, Patria și Führerul nu susținuseră această convingere de-a lungul ultimelor două decade? Perseverența în muncă, calitatea muncii și încăpățânarea germanilor ridicaseră poporul acesta de la statutul de defavorizat, datorat devastărilor războiului, la statutul de cea mai întreprinzătoare națiune. Viitorul aparținea Reich-ului.

— Suntem cel mai puternic popor de pe fața pământului, continua să spună clasei. Și mai mult decât atât, copii, dacă ar îndrăzni cineva să invadeze spațiul nostru aerian, avem tancurile Flak.

Kurt Hasel, în vârstă de nouă ani, stătea în bancă atât cât putea el de drept. Își strângea buzele și inspira adânc pe nas.

— Aceste tancuri sunt plasate peste tot în țară, spuse din nou profesorul. Sunt atât de bine orientate încât pot distruge orice avion de pe cer. Iată de ce Germania va fi victorioasă.

Ochii măriți de interes ai lui Kurt se îndreptară spre fereastră. Putea vedea dincolo de ea strălucirea soarelui, printre copacii falnici din Frankfurt. Aceasta era Germania lui, patria lui, cea mai puternică țară din lume.

— Mămică, se adresă el mamei în acea seară, nu-i așa că va fi minunat să câștigăm războiul?

Dar mama îl cuprinse de umeri și îl întoarse cu fața spre ea.

— Ce ai spus?

Vocea ei era serioasă.

— Aș vrea să îți aduc aminte un lucru.

Încercă să se smulgă din mâna ei, dar ea îl ținu cu putere.

— Kurt, dacă vom câștiga războiul, înseamnă că vom

ajunge să luăm teritoriile altor oameni.

— Și ce-i cu asta?

— Asta înseamnă că milioane de oameni își vor pierde căminele și viața. Măinile ei alunecară de pe umerii lui, iar vocea i-o auzi pe deasupra capului: Copiii vor fi luați de lângă părinții, frații și surorile lor. Și poate că nu vei mai putea să îi vezi vreodată pe Gerd și pe Lotte. Apoi îl îmbrățișă, scuturându-l ușor. Războiul este ceva rău, Kurt. A ucide este rău. Dumnezeu vrea ca familia Hasel să aducă pacea printre oameni.

— Și totuși, spuse Kurt cu încăpățănare, bombănind împotriva spuselor mamei, ar fi interesant să vezi cum avioanele de pe cer sunt distruse de tancuri.

În 1939, Franz și Helen Hasel, împreună cu vecinii lor, știau deja că Adolf Hitler se pregătea pentru război. Și, ca toți ceilalți, mica lor familie adventistă de ziua a șaptea se întreba ce-i rezervă viitorul.

Aveau să afle curând.

Într-un Sabat cald, venind de la biserică, intrară în blocul în care locuiau dintr-o zonă suburbană a Frankfurtului. Lotte, în vârstă de șase ani, sări spre cutia poștală a familiei Hasel și se uită prin deschizătura cutiei:

— Avem o scrisoare, tată, spuse ea.

Franz deschise cutia și luă un mănunchi de scrisori. Aruncându-și privirea pe plicuri, spuse:

— Sunt numai plicuri oficiale. Cred că pot aștepta până la apusul soarelui.

Hélène încălzi repede mâncarea obișnuită de Sabat, ce consta din pâine neagră și supă de linte, pe care o pregătise cu o zi înainte.

— Am putea merge la Paradisul Păsărilor? se rugă Kurt. E atât de frumos afară.

Lotte și Gerhard, de numai patru anișori, cel pe care familia îl striga Gerd, îl susținură în rugămintea pe care o făcuse:

— Te rugăm, tată, te rugăm...

Franz se uită preț de câteva clipe la teancul de cărți așezat pe biroul lui. Îi plăcea să studieze? Biblia și scrierile

lui Ellen White. îi plăcea,» de asemenea, să își petreacă după-amiaza de Șabat în liniștea căminului. Oftă și dădu din cap în semn de încuviințare.

La un moment dat, după ce meraseră câtva timp, începură să se depărteze de civilizație și să pătrundă pe câmpia întinsă, aflată în spatele cartierului în care locuiau. Copiilor le plăcea tare mult să meargă pe liniile de cale ferată ce străbăteau câmpia înmiresmată. Albăstrelele și macii roșii răsăreau ici-colo din lanul de grâu verde pal, care acum trecea peste capetele copiilor.

— Hai să zicem că suntem copiii lui Israel, spuse Kurt. Și acum mergem prin mare. Florile acelea sunt peștii din mare.

În cele din urmă ajunseră la o intersecție de cale ferată. Trecură cu grijă pe podul care era peste calea ferată și ascultară zgomotul îndepărtat al trenurilor aflate undeva sub ei. Pe partea cealaltă a podului se întinseră pe iarba verde și se odihniră, încălziți de razele soarelui.

— Un tren, strigă Lotte.

În timp ce vagoanele treceau pe lângă ei cu zgomot, Gerd stătea agățat de fusta mamei, iar Kurt și Lotte făceau cu mâna mecanicului și pasagerilor care le zâmbeau. Conducătorul chiar eliberă șuieratul unui semnal, ca salut special pentru ei. Ziua aceasta era una pe care copiii nu aveau să o uite, ea fiind ultima zi lipsită de griji pentru mai mulți ani de acum încolo.

Trenul dispăru, iar familia coborî pe o cărare nisipoasă, pe lângă calea ferată, până când ajunseră la acel loc pe care îl numeau Paradisul Păsărilor. Era ca o grădină, înconjurată de un gard lung și înalt, nu exista nicio poartă și niciun ochi fiu putea pătrunde dincolo de gardul verde. Dar se puteau auzi cântecele melodioase ale păăsărilor misterioase de dincolo de gard.

Hélène și Franz se așezară la umbra gardului și începură să discute în șoaptă despre climatul politic. Lotte culegea flori de câmp, în timp ce Kurt și Gerd colecționau pietricele și cochilii de melc. Când începu să bată un vânt rece, se ridicară să pornească spre casă.

După cină și altarul de seară de la închiderea Sabatului, Franz luă mănunchiul de scrisori pentru a le deschide.

— OK, hai să vedem cine ne scrie, spuse el.

Se duse apoi la masa din bucătărie unde le puse unele peste altele. Deodată se opri, uitându-se cu atenție la un plic cu antet oficial.

— Hélène, așa ceva nu e posibil.

Rupse unul din colțurile plicului și scoase o hârtie rigidă, îndoită în două. Hélène se uită peste umărul lui.

— E imposibil, spuse ea. Doar ai patruzeci de ani. Trebuie să fie o greșeală.

Vocea lui Franz, de altfel foarte fermă, de data aceasta era tremurată și slabă.

— Nu este nicio greșeală. Este o scrisoare de la biroul de recrutare. Sunt somat să merg la centrul de recrutare din Frankfurt, luni, la ora opt dimineața.

— Lunea aceasta?

— Lunea aceasta. Adică peste două zile.

Hélène și Franz se priviră uimiți unul pe celălalt.

— Credeam că sunt prea în vârstă, spuse el. Dar se pare că sunt printre primii chemați la recrutare.

Îi adunară pe copii în sufragerie, spunându-le să se așeze. Apoi le explică faptul că a fost chemat să fie soldat.

Lotte începu să plângă.

— Soldații sunt omorâți în război, spuse ea printre sughituri. Ai să mori și tu?

Franz deschise gura ca să îi răspundă, dar înainte de a apuca să spună ceva, Kurt spuse batjocoritor:

— Nu fi proastă, Lotte. Germania este cea mai puternică țară din lume. Ceilalți soldați vor muri, nu ai noștri.

— Tați nu o să moară? întrebă Lotte încurajată.

— Bineînțeles că nu, spuse Kurt. Avem arme puternice în fața cărora ceilalți nu se pot apăra. Avem și artileria Flak împotriva atacurilor aeriene, în caz că ne-ar ataca pe calea aerului. Vom câștiga acest război, iar tati va fi erou. Germania va conduce întreaga lume.

Fața lui Franz se făcu albă. Ca adventist de ziua a șaptea, era un apărător al păcii. Nu știa că primul lui născut, în vârstă de nouă ani, era adeptul țelului lui Hitler, care voia să facă din Germania cel de al treilea Reich, o superputere care avea să se dezvolte pe parcursul a o mie de ani.

— Kurt, copii, ascultați-mă.

Gerd se cățăără în brațele tatălui și începu să își sugă degetul mare. Franz începu să le explice de ce războiul era ceva rău și faptul că Hitler era un om rău care nu îl iubea pe Dumnezeu. Kurt ascultă, dar încăpățânarea de pe chipul lui arăta că el încă era de părere că a fi soldat este o aventură interesantă.

Luni, când merse la centrul de recrutare, Franz trecu de examenul medical. Apoi umplu de scris o foaie pentru informare pe care o înmână ofițerului de serviciu.

— Domnule, spuse el, sunt adventist de ziua a șaptea și nu pot servi activ în armată. Dar aș dori să pot servi armata ca sanitar.

Ofițerul se uită la el.

— Adventist de ziua a șaptea, repetă el. Nu am auzit niciodată despre așa ceva. Apoi strigă spre celălalt colț al camerei la colegul lui. Hei, Hans! Tu ai auzit de adventiștii de ziua a șaptea?

— Sunt ca evreii, îi strigă Hans. Ei păzesc Sabatul.

Ofițerul îi întoarse lui Franz o privire plină de ură.

— Ei bine, spuse acesta în cele din urmă. Ce ai face dacă ar trebui să cari un soldat rănit și tocmai atunci se declanșează un atac advers?

— M-aș așeza peste trupul celui rănit și l-aș feri cu propriul meu trup, domnule.

— Într-adevăr! Ofițerul își dădu ochii peste cap și spuse plin de răutate - Nu avem loc pentru lași în armata germană.

Apoi începu să răsfoiască printre hârtii, și scrise o cerere de audiență pe formularele de recrutare. Franz era înscris ca rezervă în Compania 699, Pionerr Park.

Franz înghiți în sec. Cunoștea această companie de la

optsprezece ani, când luptase în primul război mondial. Pionierii pregăteau drumul armatei germane pentru ca aceasta să poată ataca. De asemenea, știa că prestigioasă companie 699 era însărcinată cu construcția de poduri oriunde își pregătea Hitler un nou atac.

Asta înseamnă, se gândi Franz, că soldații! din compania 699 vor fi primii pe teritoriile care urmează a fi atacate. Fără îndoială că ofițerul îl înrolase în primele linii ale frontului tocmai pentru că nu-i suporta pe cei care nu susțineau vederile lui Hitler.

— Nu mai sta acolo, auzi vocea ofițerului, ca o palmă peste față. Mișcă-te. Mai sunt și alții pe care trebuie să îi înscriem.

Franz merse la barăcile cu haine, de unde trebuia să își ia ținuta verde-gri a armatei germane. Aici primi o pereche de pantaloni și o tunică având patru buzunare, cu trese aurii la guler și având pe umărul drept vulturul nazist care ținea în cioc svastica. Primi, de asemenea, o curea rudimentară din piele neagră, de care avea să își atârne tolba cu mâncare. I se dădu și o pereche de pantofi, o bonetă, o caschetă, lenjerie intimă și șosete. Apoi i se spuse că trebuie să se prezinte la datorie miercuri dimineată.

Ajuns acasă, copiii începură să îi examineze uniforma. Lui Lotte îi plăcea să își plimbe păpușa în tolba pentru pâine. Compartimentele acesteia erau tocmai bune de pus biberonul păpușii și scutecele. Gerd își puse boneta care avea într-o parte un cerc roșu înconjurat de un inel negru.

Kurt își îndoi un deget și îl ținti pe Gerd.

— Pac! Te-am lovit chiar în frunte. Ești mort. În aceeași clipă Gerd începu să plângă.

Preferata lui Kurt era cascheta. îi plăcea să miroasă pielea nouă a curelei care era legată de marginile ei. O umpluse cu ziare ca să nu îi cadă peste ochi atunci când o pune pe cap și defila cu ea prin casă strigând că nimeni nu poate să îl rănească.

În următoarele două zile Franz fu foarte ocupat. Timp

de mai mulți ani fusese evanghelist cu literatura și secretar editorial pentru Austria și Germania. De aceea, contactă editura din Hamburg și pe președintele Conferinței ca să anunțe că fusese înrolat. Lucrând sistematic, reuși să își termine rapoartele și să răspundă la scrisori, în așa fel încât atunci când avea să plece toate lucrurile să fi fost rezolvate.

Miercuri dimineța, Franz își luă uniforma, apoi își chemă familia. Lotte se uită la el uimită și spuse în șoaptă:

— O, tati, ești atât de chipeș.

Kurt îi studie catarama de la curea; vulturul german era înconjurat de cuvintele: Gott Mit Uns, ceea ce însemna: Dumnezeu cu noi.

— Tată, spuse el gânditor, dacă Hitler vrea ca Dumnezeu să fie cu noi, nu poate fi atât de rău.

— Kurt, spuse Franz apăsător. Hitler este un om rău. Să nu crezi niciodată cuvintele pe care le spune. Să stai ferm în credința în Dumnezeu și numai în Dumnezeu! Dar acum vino la mine, hai să ne închinăm împreună, înainte ca să plec.

Franz citi din Psalmul 91, 5 - 11: *Să nu vă de teamă de groaza nopții; și nici de săgețile care zboară în timpul zilei;...o mie să cadă alături tine și zece mii la dreapta ta, dar de tine nu se va apropia. Căci El va porunci îngerilor Săi să te păzească în toate căile tale.*

Apoi cântară cu toții „Cetate tare-i Dumnezeu”, imnul lor preferat. Se așezară în genunchi și se ținură de mâini în timp ce Franz se ruga.

— Tatăl nostru, spunea el, am fost înrolat ca soldat. Tu știi prea bine că eu nu vreau să lupt și să omor. Știi bine că nu mi-a plăcut să fiu în armată nici în primul război mondial, deși atunci nu eram creștin. Cu atât mai puțin vreau acest lucru acum. Te rugăm, fii cu noi, Tată, acum, când drumurile noastre se despart. Ajută-mă să stau ferm în credința mea, chiar și în armată. Ajută-mă să nu fiu nevoit să omor pe cineva. Te rog, ajută-mă să mă întorc în siguranță și ocrotește-mi familia de toate pericolele războiului. Amin

Era deja târziu. Își luară rămas bun în grabă, iar Franz plecă, simțind în adâncul sufletului că într-o zi vor fi din nou împreună.

CAPITOLUL 2

INSTRUCȚIA

y

O atmosferă de sărbătoare plutea peste gara principală din orașul Frankfurt. Două sute de soldați în uniforme nou-nouțe urmau să fie trimiși la instrucție în Nierstein, pe malurile Rinului.

Proaspăt bărbieriți și tunși scurt, stând drepti în uniformele lor scortoase, priveau cu încredere și fermitate.

Soțiile și cei dragi îi îmbrățișau pe acești bărbați bravi. Câțiva dintre ei plângeau, dar cei mai mulți erau într-o dispoziție sărbătorească, fluturând în mâini stegulețe cu o svastică roșie ca focul și împrăștiind confeti. În mijlocul mulțimii din gară beau șampanie și cântau cântece de victorie.

Unii soldați țineau în mâini, cu grijă, buchete de flori și cutii cu bomboane de ciocolată pe care le primiseră de la prietenele lor. Doamna Hasel nu se mai aflate niciodată în situația aceasta, când îl săruta pe amândoi obraji și îi ura drum bun lui Franz. În cele din urmă, trenul se urni din gară în zgomotul asurzitor al mulțimii și în strigătele acestora: *Ein Volk, ein Reich, ein Führer! Sieg Heil!*

— *Un singur popor, un singur imperiu, un conducător! Victorie! Salvare!*

Un fior trecu prin tot trupul lui Franz. *Aceeași putere de sugestie a lui Hitler a reușit să cuprindă masele, se gândi el. Aproape că sunt convinși că războiul se va termina până la Crăciun și că, în curând, Germania va ajunge să controleze întreaga lume.*

În timp ce trenul se depărta din stație, Franz intră în discuție cu ceilalți. Vorbi mai mult, cu unul dintre ei, pe nume Karl Hoffman, și reuși chiar să stabilească o relație de prietenie cu el.

Trei ore mai târziu ajunseră în Nierstein, unde noii recruți se stabiliră în corturi. Apoi sosi și restul

batalionului, în total o mie două sute de oameni. Trupele de constructori de poduri din Compania Pionieri 699 făceau parte din trupele de elită ale lui Hitler, trupe care primeau ordine direct de la cartierul general din Berlin. Cei mai mulți dintre ei erau constructori de avioane și mecanici.

Vineri, Franz îl căută pe *Hauptmann* - căpitanul unității, pe care îl chema Brandt. îl găsi într-o cameră, vorbind cu contabilul său. Pe față avea afișată o expresie de încântare.

— Domnule Căpitan, spuse Franz, îmi permiteți să vă adresez două cereri?

— Dă-i drumul, omule. Care sunt acestea?

— După cum știți, domnule, eu sunt adventist de ziua a șaptea și mă închin lui Dumnezeu sâmbăta, după Biblie. Aș dori să nu fiu chemat la apel în ziua de Sabat. Și, de asemenea, eu nu mănânc carne de porc sau preparate din carne de porc. Vă cer respectuos să mi se permită să mănânc altceva în locul lor.

Luat prin surprindere, căpitanul se văzu în situația de a nu ști ce să răspundă. În spatele lui, contabilul și un asistent se uitau unul la celălalt. Apoi își ridicară ochii spre tavan și se loviră cu palma peste frunte.

În cele din urmă, căpitanul Brandt ridică din umeri și spuse:

— Dacă te înțelegi în această privință cu locotenentul, eu sunt de acord.

Franz pomi să îl caute pe locotenentul Peter Gutschalk, un om dur care își câștigase deja porecla de *Seltenfroehlich* - Puținzâmbărețul. îl găsi și, salutând cu voie bună, își spuse din nou păsul.

Fața lui Gutschalk capătă culoarea purpurei.

— Cred că ai înnebunit, bibane, izbucni acesta. Aici ești în armata

Germaniei. Acest batalion va merge în război, iar tu vrei liber sâmbăta? Și abia ținându-și răsuflarea, șuieră: Numai eu puteam avea norocul să am de a face cu o nucă religioasă!

— Nu vreau decât să îmi permiteti, să fac schimb cu alți soldați în timpul săptămânii, în așa fel încât sâmbăta să fiu liber, spuse în continuare Franz cu voce stinsă.

Luptându-se să răsuflă precum un pește pe uscat, locotenentul răcni:

— Pleacă din fața mea!

Franz dădu să se retragă.

— Poți munci când vrei tu, continuă ofițerul. Dar permite-mi să-ți spun asta, Hasel: odată ce va începe înaintarea, războiul nu va face pauză doar pentru ca să te poți odihni tu în Sabat. Și mai mult decât atât, dacă te voi vedea că încerci să chiulești, voi avea grijă să te fac să-ți pară rău. Adu-ți mereu aminte, sunt cu ochii pe tine!

Când Franz se întoarse la barăci, îi întrebă pe ceilalți dacă sunt dispuși să facă schimb de ture cu el. Noul lui prieten, Hoffmann, fu imediat de acord;

apoi mai erau și alții dispuși să îi facă acest serviciu. Pentru sâmbăta erau programate petreceri cu dans și cum fetele din localitate se dădeau în vânt după uniforme, cine știe ce idile s-ar fi putut naște...

Încurajat de succesul pe care îl avusese, Franz se îndreptă spre bucătărie. Aici, îi explică bucătarului șef principiile lui de sănătate și îl întrebă dacă va putea să îi gătească altceva, atunci când se va servi mâncare cu carne de porc.

Bucătarul șef își puse mâinile în șolduri și se uită la el, măsurându-l din cap până în picioare.

— Soldat Hasel, îi spuse cu mânie în glas, și o culoare ca a feței locotenentului Gutschalk începu să răsară de sub gulerul cămășii lui, dă-mi voie să îți fac cunoscute principiile noastre în legătură cu dieta. La micul dejun servim pâine, gem și cafea. La prânz servim mâncare scăzută, cu came. La cină avem pâine cu sos de carne și, uneori, brânză. De asemenea, de patru ori pe săptămână dăm câte două uncii de unt și de două ori pe săptămână, două uncii de untură.

În timp ce vorbea, bucătarul devenea din ce în ce mai furios.

— Și știi ce, Hasel? Tu chiar ai tupeu! Aici ești în armată, nu într-o bucătărie de lux care să servească cine știe ce specialități, după pofta fiecăruia.

După ce spuse aceste cuvinte, lovi cu palma o cratiță uriașă, ceea ce produse un zgomot prelung.

— Vezi asta? Nu am decât o singură cratiță. Toată mâncarea este gătită în cratița aceasta. Vei mânca așa cum mănâncă toată lumea sau, din partea mea, poți să ții post! Așadar, carne de porc! Și spunând asta, se apropie la doar câțiva centimetri de fața lui Franz. Eu cred că tu nu ești decât un evreu deghizat. Dar așteaptă numai puțin, că aflăm noi!

Mai târziu, când lui Franz îi veni rândul la cină, bucătarul îi trânti în farfurie o porție mare de sos cu came.

Franz privi la carnea care plutea în grăsime. Oare putea să mănânce ceea ce Dumnezeu îi interzisese? Sau să mănânce doar pâine și apoi să facă foamea? Întors la baracă, deschise Biblia la cartea lui Daniel și reciti istoria celor trei tineri curajoși care nu voiseră să se atingă de mâncarea împăratului. Atunci și, de mai multe ori pe parcursul acelor ani, Franz se angajă înaintea lui Dumnezeu să fie credincios principiilor de sănătate pe care El i le dăduse. Dar avea nevoie și de hrana sănătoasă pe care El o oferise oamenilor, așa că trebuia să caute o soluție.

La scurt timp după aceste evenimente, Franz împreună cu alți treizeci de soldați au fost cazați într-o casă vis-à-vis de un magazin de brânzeturi. Luni dimineață, Franz făcu o vizită proprietarului magazinului.

— Urmează să fim cazați aici pentru o perioadă mai lungă și aș vrea să vă propun o afacere, spuse el. Ați vrea să primiți carne de porc în schimbul unor produse lactate?

— Bineînțeles, îi răspunse nevasta proprietarului, bucuroasă că va putea gusta din mâncarea pionierilor. Negociară un timp, apoi femeia spuse:

— Îți dau un litru de lapte în fiecare zi și o jumătate de kilogram de unt la fiecare trei zile, în schimbul porțiilor tale de sos cu came, untură și carne de porc.

Din acea dimineată, Franz rupea pâinea uscată de la cantină în bucățele mici și o înmuia în lapte proaspăt, apoi mânca terciul cu o lingură. Ceilalți soldați începură să fie invidioși, văzând faptul că porțiile lui de lapte și unt erau mai consistente decât ale lor.

— Hei, mâncătorule de morcovi, îl strigară ei, o duci bine, nu ți se pare?

Franz le zâmbi binevoitor.

— Vedeți-vă de treabă și mâncați în continuare carnea de porc. Eu mă simt bine cu mâncarea mea.

— Totu-i bine și frumos, îi răspunseră ei, dar ce vei face atunci când vom fi pe front și nu vei mai putea face astfel de afaceri?

— Nu îmi fac probleme pentru asta. Dumnezeu va avea grijă de mine.

Și într-adevăr, compania a intrat curând pe linia întâi a frontului. În afara acțiunilor de bază, pionierii au avut de construit și câteva poduri peste Rin. Era o muncă grea, extenuantă. La prânz, bucătarii de canton aduceau mâncarea în partea cu clădiri a câmpului de instrucție. Când Franz se uită în cratiță și văzu carnea de porc, nu se mai atinse deloc de mâncare. De obicei, avea la el mai multă pâine și o bucată de brânză pe care le mânca în locul cărnii de porc.

Un soldat, dintr-o altă companie, observă odată acest lucru.

— Ia spune-mi, i se adresează acesta, am văzut că tu nu mănânci carne. Ce motiv ai pentru asta?

Franz îi vorbi despre convingerile lui.

— Păi și noi avem un tip, la noi în companie, care nu mănâncă porc.

— Chiar? Și unde este acum? Cum se numește?

— Michael. Nu îmi aduc aminte cel de-al doilea nume.

— E vorba cumva de Michael Schroedel?

— Da, chiar așa, exclamă soldatul. Lucrează în clădirea de acolo.

Franz alergă la clădirea care îi fusese indicată și urcă

scările în grabă.

Înăuntru îl găsi pe vechiul lui prieten, Michael Schroedel, managerul tipografiei de la Seminarul Adventist din Marienhoehe. Cei doi bărbați se cunoșteau de cincisprezece ani. Pe parcursul celor patru săptămâni în care companiile lor au fost învecinate, Franz și Michael se închinară împreună și se încurajară unul pe celălalt în fiecare Sabat. Așa că pentru moment, două probleme fuseseră rezolvate - ținerea Sabatului și principiile sănătății. Dar mai era una care nu fusese rezolvată.

Franz devenise adventist la vârsta de douăzeci de ani și de atunci își făcuse un obicei din a citi Biblia o dată pe parcursul unui an. Deși știa că nu îi va fi ușor, se hotărâse să continue această practică și în armată. În fiecare dimineață și în fiecare seară se așeza jos, cu haina de soldat sub el, și citea din Biblie. Apoi se ruga.

Soldații treceau pe lângă el, ca să îl întrerupă din studiu, făceau tot felul de glume și izbucneau în râs sau aruncau în el cu pantofi și perne. În curând, Franz își câștigă porecla de Cititorul din Biblie, alături de cea de Mâncătorul de Morcovi.

Dintre toți cei care îl batjocoreau, locotenentul Gutschalk era cel mai răutăcios prin ironiile pe care le făcea. Nu scăpa nicio ocazie pentru a-l umili în fața camarazilor. Franz își dădea seama că, pentru a avea parte de respectul colegilor, trebuia mai întâi să câștige respectul ofițerului. Așa că începu să pună în aplicare un plan.

Într-o dimineață, pe când erau adunați pentru apel, locotenentul îl întrebă:

— Ei bine, Hasel, te-ai rugat în dimineața aceasta?

Franz răspunse plin de energie.

— Da, domnule.

— Cum de poți crede în basmele pe care le citești din Biblie? Trebuie să fii destul de retardat ca să-ți folosești astfel timpul.

— E destul de interesant, locotenente. Iată ce am citit despre oameni ca dumneata, în cartea a doua a lui Petru la

capitolul 3, versetul 3. Franz scoase din buzunar micuța lui Biblie, o deschise și citi: *Mai întâi de toate, trebuie să înțelegi ca în zilele din urmă vor veni bațjocoritori, plini de bațjocuri care își vor urma propriile lor pofte.* Versetul acesta, spuse Franz, a fost scris cu mai bine de 1900 de ani înainte. Mulțumesc, domnule, că mi-ați confirmat că Biblia remnă de încredere și pentru faptul că mi-ați întărit credința.

După câteva zile, în timpul cinei, locotenentul Gutschalk mărșăluia prin partea opusă a sălii de mese.

— Ei bine, Domnule Sfânt, strigă el peste capetele celorlalți soldați, astăzi ce ai mai citit interesant din Biblie?

— Păi, domnule, strigă Franz, drept să spun, am citit chiar despre dumneavoastră.

— Despre mine?

Și iarăși ieși la iveală mica Biblie a lui Franz.

— Ascultați ce spune Ecclesiastul 12, 13.14: *Să ascultăm dar încheierea tuturor învățăturilor: Teme-te de Dumnezeu și păzește poruncile Lui. Aceasta este datoria oricărui om, chiar și a locotenentului Gutschalk.*

Soldații începură să fluiera și să îl aplaude, în timp ce Gutschalk se retrase plin de ură. Nu îl mai întrebă niciodată despre momentele lui de devoțiune. Dar rămase dușmanul lui Franz și continuă să caute ocazii în care să-i producă neplăceri.

La sfârșitul lunii septembrie, pionierii primiră ordinul de a construi un pod ponton peste Rin, la Oppenheim. Era prima ocazie în care puneau în aplicare ceea ce învățaseră. Confiscaseră un număr de barje, dar îi despăgubiseră pe proprietari. Barjele erau prinse împreună, iar podul era construit peste ele. Înregistrară un succes imens. În onoarea căpitanului, l-au numit podul *Brandtbruecke* - Podul lui Brandt.

Când fu gata, pregătiră și o petrecere în cinstea construirii lui. Steagurile fluturau în vânt, fanfara cânta, iar căpitanul Brandt ținu un discurs pompos despre idealurile germane care, în curând, aveau să fie standardele întregii omeniri. Malurile fluviului Rin răsunau

de ecoul strigătelor: *Ein Volk, ein Reich, ein Führer! Sieg Heil! Sieg Heil!*

Apoi soldații și locuitorii orașului traversară Rinul peste noul pod, ale cărui balustrade miroseau încă a lemn de pin proaspăt tăiat, din care curgea rășina. La capetele podului se afla un turn în vârful căruia se putea vedea un vultur german cu o svastică în cioc. Podul acesta avea să supraviețuiască războiului și avea să fie folosit la sfârșitul anului 1944, când forțele americane au invadat Germania.

Instrucția continuă și, curând, deveni evident faptul că Franz era bun la trageri și țintea cu succes ochiul de bou. În curând, câștigă admirația celorlalți și deveni cel mai bun trăgător al companiei.

Într-o zi, pe când se aflau pe câmpul de instrucție, prietenul lui, Karl Hoffman, îl întreabă:

— Franz, care este secretul tău de trăgător?

Franz ridică din umeri.

— Nu mi se pare că fac cine știe ce mare lucru. Doar mă uit prin lunetă la țintă, apoi îmi fixează arma puțin mai jos și apăs pe trăgaci.

— Să știi că am de gând să pun în aplicare metoda ta. Asta poate că îmi va salva viața într-o zi.

Sub un anumit aspect, ceea ce spusese Karl în acea zi, se împlini. Dar acea conversație îl cam înspăimântă pe Franz. Când se întâmpla să fie singur, de multe ori se gândea ce va face atunci când dușmanul îl va ataca. Oare avea să se ridice instinctiv, să apuce arma și să își omoare dușmanul, pentru a scăpa el cu viață? Își aduse aminte de promisiunea pe care o făcuse lui Dumnezeu, de a nu lua viața vreunui om, deși încă nu crezuse că va fi în stare să respecte această promisiune, dacă ar fi fost pus la încercare.

Compania de Pionieri 699 sărbătorește primul Crăciun în tovărășia armelor și în atmosfera licăririlor de lumânări de la slujba religioasă din catedrala de pe malul Rinului. Soldații erau dezamăgiți că războiul nu se termina încă, dar discursul înfiorător al lui Hitler, declamat la radio cu ocazia Crăciunului, le ridică moralul. Încă o dată

personalitatea lui hipnotică încântă masele: *Totul merge bine... cel de al treilea Reich va fi în curând stabilit pentru totdeauna... Germania va domni timp de o mie de ani de acum înainte...*

O petrecere fastuoasă era pregătită pentru acea noapte de Crăciun. Franz ceru permisiunea de a rămâne în cazarmă. Nu, prezența era obligatorie. Când ajunsese în holul sălii de petrecere, se întâlni cu locotenentul Gutschalk care stătea lângă ușă.

— Hasel, ce ai adus cu tine?

— După cum știți, locotenente, eu nu beau alcool. Mi-am adus niște suc de struguri, ca să am și eu ce bea.

— Atunci treci înăuntru, îi spuse locotenentul printre dinți și îi făcu loc să treacă.

În sală se aflau suporturi de forma literei A, acoperite cu cearșafuri albe și decorate cu crenguțe de brad și lumânări. Parfumul rășinii de brad, amestecat cu aroma prăjiturilor cafenii de Crăciun, ajungea la fiecare din locurile ce urmau să fie ocupate de soldați.

Festivitatea începu cu intonarea unor cântece din vechea colecție de colinde germane: *Es Ist ein Ros Entsprungen, O Tannenbaum* și, bineînțeles, *Stille Nacht*.

Dar în curând, berea și brandy-ul își făcură efectul, iar atmosfera se încinse. Unul dintre soldați compuse chiar o poezie în care descria trăsăturile fiecărui bărbat din companie. Franz așteptă curios să audă ce spune despre el. În cele din urmă, auzi:

Hasel citește cu bucurie din Biblie, plin de zel după cum știm toți.

Mănâncă zarzavaturi, cartofi fierți, morcovi cruzi și proaspeți.

Apoi predică la toată lumea despre temperanță:

Nu mânca porc, nu fuma, nu bea - așa trebuie creștinul să facă. În acel moment Franz își dădu seama că, în ciuda tachinărilor, îl acceptaseră așa cum era.

După vreo două ore, el era singurul om treaz din întreaga companie. Petrecerea devenea din ce în ce mai gălăgioasă și mai batjocoritoare, de aceea părăsi sala și

petrecu restul serii în cazarmă, citind Biblia.

În ziua următoare, pe când trebuia să îndeplinească un ordin, se întâlnește cu maiorul și căpitanul. Salută voios și încercă să treacă, dar ei îl opresc.

— Hasel, îi spuse maiorul, am observat că ai rămas treaz toată noaptea. Am vrea să știi că îți apreciem gestul.

Câteva zile mai târziu, Franz fu promovat la rangul de soldat de clasa întâi. Spre surprinderea lui, primi și o medalie, *Kriegsverdienstkreuz 2 Klasse Mit Schwertern* – Steaua de merit clasa a doua, cu săbii. Privea cu uimire la cutia din satin. În ea se afla crucea malteză, cu svastica în centru și cu două săbii încrucișate, atârnată de o panglică în dungi roșii, albe și negre. Alături, era o altă pereche de săbii încrucișate. Nu avea nici cea mai vagă idee pentru ce i se dăduse o asemenea onoare. Într-o unitate înecată în alcool, sobrietatea însăși merita o medalie de onoare.

Împreună cu promovarea, mai beneficia de o favoare. Franz fu scutit de orice treabă pe care ar fi trebuit să o facă prin curte și fu numit ca pază pe timpul nopții în birourile ofițerilor. Într-o noapte, reamintindu-și de primirea acelei medalii, se hotărî să se uite prin dosarul lui.

Își găsi dosarul într-un dulap. Găsi și raportul legat de acea medalie, având recomandarea: „Pentru buna influență morală pe care o manifestă asupra întregii companii”. Se gândi atunci la dese ocazii când le spusese camarazilor lui: „Băieți, încetați discuțiile acestea imorale și glumele murdare pe care le spuneți. Nu faceți din sex ceva batjocoritor; sexul este ceva sacru. Aduceți-vă aminte de soțiile și de fiicele voastre de acasă. Cum s-ar simți ele dacă ar auzi cum vorbiți?” Franz se gândise că sfaturile lui fuseseră rostite în vânt, dar acum își dădu seama că fuseseră ascultate și apreciate.

Până acum, soldații din Compania de Pionieri 699 se obișnuiseră cu instrucția zilnică, era chiar reconfortantă. Dar aceasta nu avea să dureze prea mult.

CAPITOLUL 3

PRESIUNI POLITICE

A

În Frankfurt, pentru Hélène și copii lucrurile se cam înrăutățiseră. Mâncarea și hainele de care aveau nevoie erau strict raționalizate și le puteau avea pe amândouă numai dacă Hélène le administra cu mare grijă. Fiecare locuitor primea un cartof și două felii de pâine pe zi, iar copiii primeau și o jumătate de litru de lapte. Mai târziu, de Crăciun, primiră și câte o portocală, iar de Paște fiecăruia i se dădea dreptul la un ou. La fiecare șase luni, li se dădea câte o conservă cu carne de porc afumată, iar în fiecare primăvară, fiecare copil primea o pereche de pantofi.

Cu toate aceste neajunsuri, moralul lor era destul de ridicat. Hitler începuse să invadeze statele vecine, fără să întâmpine prea mare rezistență, iar germanii sperau că războiul se va termina curând.

Kurt și Lotte mergeau la școala Ludwig Richter. Lui Kurt îi plăcea tare mult la școală – mai ales pentru că acolo putea auzi ultimele știri despre victoriile lui Hitler. Profesorul le povestea despre submarinele pe care le dețineau germanii și despre navele de război, despre avioane, bombe, tancuri și despre acea armă nouă, secretă, pe care Hitler o pune la punct.

Lui Hélène începuse chiar să îi fie teamă că aceste îndoctrinări care spălau creierul copiilor, erau mult mai periculoase decât crezuse ea.

Partidul Muncitoresc Socialist Național German – *Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei*, devenise foarte puternic, dominând politica germană. Oamenii se simțeau mândri că sunt naziști, așa cum erau numiți membrii de partid. Aceștia aveau multe privilegii, care includeau rații mai mari de mâncare și slujbe – dacă doreau să muncească. Cu toate acestea, Hélène știa că nu va împărtăși niciodată vederile naziștilor.

Totuși, nu era ușor să stai în tabăra adversă. În magazine și în locurile publice, oamenii își puteau da seama de partea cui te afli, în funcție de folosirea sau nu a salutului german *Heil Hitler* – Trăiască Hitler, ridicând

brațul înainte. Dacă foloseai în continuare tradiționalul „Bună dimineța” sau „Bună seara”, erai considerat un trădător. Dar Hélène refuză să se supună presiunii publice.

Într-o seară, auzi o bătaie în ușă. În pragul ușii stătea domnul Doering, un vecin care devenise membru cu funcție în partid.

— Heil Hitler, o salută el, ridicând mâna drept înainte.

— Bună seara, îi răspunse Hélène caustic.

— Pot să intru pentru un moment?

Fără a rosti vreun cuvânt, Hélène deschise ușa și îl lăsă să intre în sufragerie.

— Doamnă Hasel, începu el, am observat că dumneavoastră încă nu sunteți membră a partidului nostru. De-a lungul anilor, însă, am constatat că atât dumneavoastră, cât și soțul dumneavoastră sunteți niște cetățeni exemplari. Sunteți genul de oameni care am dori să fie naziști. Am venit la dumneavoastră pentru că am fost trimis să vă fac invitația de a deveni membră a partidului nostru.

Hélène se uita la el cu ochii ei limpezi, albaștri, în timp ce el începu să îi explice care sunt avantajele pe care le va obține când va fi membră a partidului.

— Rațiile vor fi dublate, îi spuse el. Copiii nu vor mai primi doar câte o pereche de pantofi pe an, ci două, plus două costume de haine și câte o haină groasă de iarnă. Vei putea merge cu copiii în vacanță, câte șase săptămâni pe vară, la munte sau la mare, cu hrană ce nu va fi raționalizată. Veți-putea mânca tot ce veți dori.

Doamne, se rugă ea în tăcere, ce trebuie să fac acum? Dacă nu mă voi înscrie, acest om va fi dușmanul meu și voi pune în pericol viața mea și a copiilor mei. Dar poate că acesta este momentul să ascult de Tine, fără niciun fel de cârtire, așa cum a făcut regina Estera, și să rămân curată în conștiința mea. Dă-mi, Te rog, înțelepciune.

Domnul Doering își termină pledoaria, apoi îi puse în mână un formular de înscriere și un stilou. Apoi se uită la

ea, așteptând. Dar Hélène i le dădu înapoi.

— Domnule Doering, spuse ea, soțul meu se află pe front încă din prima zi de război. Și observ că mulți membri de partid sunt încă aici. Nu vreau să mă înscriu în partid în felul acesta. Pe de altă parte, eu deja aparțin unui partid.

— Și despre ce partid este vorba? întrebă el cu dispreț.

— Este partidul lui Iisus Hristos. Și nu am nevoie să aparțin vreunui alt partid, răspunse Hélène.

Domnul Doering păru șocat de îndrăzneala lui Hélène. Apoi, în obrajii lui începu să apară culoarea umilirii.

— Vom mai vedea noi, dacă vei avea sau nu nevoie, spuse el printre dinții încleștați. Ajungând dincolo de prag, trânti cu putere ușa în urma lui.

Începând cu acea zi, el deveni dușmanul declarat al lui Hélène. Deși știa că era adventistă de ziua a șaptea, începu să răspândească zvonul că era evreică, ceea ce ar fi putut să îi cauzeze multe probleme, acum, când războiul nu dădea semne de potolire. De multe ori suna la ușa apartamentului, chiar în miezul nopții și lovea cu pumnii în ușă. Hélène, cu inima bătându-i din ce în ce mai tare, deschidea ușa, crezând că este Gestapoul aflat într-un raid de noapte și că venise să o aresteze. Dar în fața ușii stătea domnul Doering.

— Măine noapte vor veni și îți vor lua copiii, vei putea evita acest lucru numai dacă te vei înscrie în partid, îi spuse el mârâind.

Uneori, Hélène și copiii se ascundeau pe la vreun vecin, până când considerau că pericolul trecuse și puteau merge din nou acasă. Alte dăți însă ignora raidurile aeriene, în timp ce copiii, înspăimântați, se ascundeau pe sub pat.

Lunile treceau. Deziluzionați, germanii se vedeau nevoiți să recunoască adevărul: războiul avea să dureze mai mult decât se așteptaseră. Cu toate acestea, ei credeau că în cele din urmă victoria va fi de partea lor.

Pe zi ce trecea condițiile de trai se înrăutățeau. Cu cât trecea mai mult timp de la înrolarea bărbaților, fermele deveneau cu atât mai neproductive, iar mâncarea era din ce în ce mai puțină, cu toată raționalizarea alimentelor.

Evreii erau forțați acum să poarte în public o stea galbenă, cusută pe o banderolă neagră și legată pe mâneci. Nu mai era permis accesul lor în sălile de cinematograf, la teatru sau la restaurant. Și nici chiar în parcuri. În alimentare erau serviți ultimii, dacă mai erau cumva serviți. Iar germanii, care până acum fuseseră prieteni cu evreii, îi acuzau că nu sunt patrioți.

Doamna Holling era una dintre vecinele care locuise alături de apartamentul lui Hasel timp de mai mulți ani. Soțul ei era soldat, iar ea era o persoană respectată și plăcută de cei din jur. Într-o dimineață, când Héléne plecă la alimentară, o văzu pe doamna Holling cu o sacoșă pentru cumpărături și o așteptă să meargă împreună. Cu uimire, Héléne observă steaua galbenă legată la mâna ei. Héléne nu știa că doamna Holling este evreică.

— Bună dimineața, îi ură Héléne veselă. Am văzut că și tu mergi la cumpărături și te-am așteptat să mergem împreună.

Și pe când cele două femei treceau pe lângă fereastra sufrageriei lui Doering, Héléne observă că, pentru un moment, draperia se dădu la o parte, apoi se lăsă la loc. Prietenia ei cu o evreică, acum, era sigur notată.

— Oh, doamnă Hasel, începu doamna Holling, nu știu la ce trebuie să ne mai așteptăm. Vecinii care până acum erau prietenoși cu mine, nu mai vor nici măcar să salute, cu atât mai puțin să îmi vorbească. Iar în alimentară nu vor să mă servească decât după ce pleacă toți arienii. Uneori, trebuie să aștept afară ore întregi pentru ca apoi să mi se dea cele mai proaste produse. Deseori, chiar refuză să mă servească.

— Ascultă, spuse Héléne, am un plan. Îmi vei spune ce îți trebuie de la magazin și îmi vei da cartelele tale de rații. Eu îți voi cumpăra alimentele în timp ce tu te vei ascunde după colț, ca să nu te vadă nimeni.

Doamna Holling înghiți în sec.

— Doamnă Hasel, nu puteți face una ca asta. Și așa este destul de periculos pentru dumneavoastră doar să stați de vorbă cu mine. Dacă veți fi descoperită, sunteți pierdută.

— Eu sunt credincioasă, îi spuse Hélène simplu. Și cred că Dumnezeu este în stare să îi apere pe copiii Lui. Iar printre copiii Lui ne aflăm și noi.

— Niciodată nu am să uit bunătatea de care ați dat dovadă, spuse doamna Holling cu fervoare. Acum pot și care îmi sunt adevărații prieteni.

Din acea zi, Hélène îi făcea doamnei Holling cumpărăturile atunci când se ducea și ea la cumpărături.

Într-o seară, câteva săptămâni mai târziu, Hélène auzi o bătaie ușoară în ușă. În prag stătea doamna Holling cu bătaijlscălțați în lacrimi. Hélène o trase repede înăuntru.

— Ce s-a întâmplat? Ai primit cumva vești de la soțul tău?

— Of, doamnă Hasel, spuse femeia printre. sughituri. Un prieten de-al meu a aflat că urmează să fiu arestată în curând și voi fi trimisă într-un lagăr de concentrare. Cu ajutorul prietenilor, mi-am adăpostit chiar și mobilierul din casă. Dacă voi fi ridicată și dacă soțul meu se va întoarce între timp, te rog, spune-i ce mi s-a întâmplat.

Cele două femei se strânseseră în brațe, plângând. Apoi doamna Holling se strecură afară din apartament.

În dimineața următoare, pe când Hélène curăța scările de piatră din fața apartamentului ei, auzi niște femei din vecinătate vorbind.

— Gestapoul a venit noaptea trecută și a arestat-o pe doamna Holling, spuse una din ele. A fost imbarcată pentru Theresienstadt.

— Foarte bine, spuse altcineva. Nu vreau să am în vecinătate dușmani ai patriei.

Apoi cele două femei își coborâră vocea și continuară conversația în șoaptă. Hélène se uită la ele și văzu că aruncau spre ea priviri cu subînțeles.

După război, doamna Holling avea să se întoarcă. Lagărul de concentrare de la Theresienstadt fusese eliberat cu câteva zile înainte ca doamna Holling să fie executată. Odată întoarsă în vechiul cartier în care locuise atâta vreme, vecinii - speriați că vor fi denunțați - începură să se dea pe lângă ea, ca să-i câștige din nou simpatia. Dar ea le refuză prietenia.

Orașul Frankfurt începu să resimtă sărăcia din ce în ce mai dureros. La sfârșitul anului, când fermierii terminară de depozitat cartofii, Hélène primi permisiunea de a culege de pe câmp ceea ce mai rămăsese. În fiecare zi, după orele de școală, își lua copiii și căruciorul și mergea pe câmp pentru a aduna cartofii mici, cât cireșele. Încetul cu încetul umpleau fiecare câte un sac, de cincizeci de kilograme. Și nu se opriră de la lucru decât atunci când pământul îngheță de tot. Fusese o muncă istovitoare, care te rupea de șale, dar în beciul lor se aflau acum treizeci de saci plini, hrană destulă pentru iarnă.

Într-una din aceste nopți amarnice de iarnă, Hélène auzi o bătaie ușoară la ușă. Când deschise ușa, o vecină se strecură înăuntru. Își frângea mâinile a neliniște.

— Doamnă Hasel, în numele lui Dumnezeu, trebuie să mă ajutați! spuse ea, de abia răsuflând. Vă rog, aveți milă de mine.

Hélène o împinse pe această femeie disperată în sufragerie. Doamna Neumann trăia de un timp destul de retrasă. Și din câte știa Hélène, soțul ei fusese ucis pe front cu câteva luni în urmă.

— Vă rog, calmați-vă. Ce s-a întâmplat? o întrebă acum Hélène.

Povestea începu să se dezvăluie în șoaptă. Doamna Neumann avea legături cu mișcarea de rezistență. Ascunsese evrei până când cei care făceau parte din această mișcare reușiseră să îi plaseze la familii răspândite prin țară. În momentul de față ascundea la ea un băiat de treisprezece ani. Cineva îi șoptise că, în curând, Gestapoul avea să dea un raid și pe la ea prin apartament.

— Doamnă Hasel, te rog, ascunde la tine acest băiat,

își începu ea pledoaria. Nimeni nu te va bănuî. Dacă nu mă ajuti, amândouă vom fi pierdute.

Doamna Neumann știa că Hélène era deja suspectată datorită păzirii Sabatului și pentru că nu voia să se înscrie în partid. Hélène însă se gândi la faptul că avea să pună în pericol viața a trei copii, consimțind la această acțiune. Dar, pe de altă parte, nu putea trimite băiatul acesta la moarte. În acel moment se hotărî să accepte. Băiatul sosi, păzit de întinericul nopții. Stătea în fața ușii și aștepta. Hélène îi deschise și îl lăsă să intre. Copiilor le dădu instrucțiuni importante: să nu spună nimănui că ascundeau la ei pe cineva.

Timp de câteva zile nu se întâmplă nimic. Apoi, într-o după-amiază, la ușa lor sunară trei oameni îmbrăcați în haine de piele, lungi și negre - Gestapoul.

— Doamnă Hasel, începură ei discursul, sunteți suspectată că ascundeți un evreu în apartamentul dumneavoastră. Avem un mandat de percheziție. Cred că știți care sunt urmările asupra dumneavoastră și asupra familiei, dacă vom găsi aici acea persoană.

Era vorba de o avertizare, nicidecum de o întrebare.

— Vă întrebăm, deci, ascundeți vreun evreu în casă?

Tot feluri de gânduri, fără contur, trecură prin mintea lui Hélène. *Oare ma va ierta Dumnezeu dacă mint acum și scap viața băiatului și a noastră? Dacă spun adevărul, suntem pierduți. O, Doamne, ajută-ne!* Făcând un pas în afara apartamentului, reuși să rostească, mai mult bâlbâit:

— Dacă vreți, puteți căuta în apartament.

— Doamnă Hasel, întrebă omul din nou, ascundeți un evreu în casă sau nu?

Și din nou Hélène îi invită să caute în apartament.

Și ei, pentru a treia oară, întrebă:

— Spuneți-ne, ascundeți un evreu?

Deschizând ușa larg, le arată cu mâna că sunt liberi să caute în apartament.

Bărbații se uitară unii la alții. Apoi, fără a mai rosti vreun cuvânt, se întoarseră și plecară. Câteva zile mai târziu, cei din mișcarea de rezistență luară băiatul și îl

duseră undeva la țară, unde reuși să supraviețuiască războiului.

La școală, Kurt și Lotte erau supuși spălării de creier cu povești despre supremația arienilor și inevitabila victorie a Germaniei. Ori de câte ori erau recrutați bărbați din Frankfurt, copiii erau adunați în curtea școlii unde trebuiau să stea drepti, cu mâna ridicată în salutul lui Hitler, în timp ce erau obligați să asculte un lung discurs politic. În timp, copiii găsiră o metodă pentru a scăpa de epuizarea fizică la care erau expuși. La un anume semnal, se declanșa un conflict, undeva în colțul curții. Atenția personalului era în felul acesta distrasă, iar elevii își puteau dezmoști brațele. Profesorii încurcați de astfel de situații, nu observau niciodată că demonstrația se încheia întotdeauna cu un salut executat cu mâna stângă.

Dar mai gravă decât spălarea de creier era problema păzirii Sabatului. Școala era de șase zile pe săptămână. Înainte, adventiștii aveau permisiunea de a nu-și trimite copiii la școală sâmbăta. Acum însă nu mai era așa. Ca să ții copiii acasă în Sabat însemna să te expui riscului de a fi considerat evreu.

După deliberare, președintele Conferinței Adventiștilor de Ziua a Șaptea a recomandat membrilor bisericii ca, datorită condițiilor politice dificile, să își lase copiii la școală în zilele de Sabat, până la încheierea războiului. *Dumnezeu va înțelege circumstanțele extrem de dificile în care ne aflăm*, îi asigură el pe membri.

Hélène luă în considerare sfatul lui. Deja era suspectată ca fiind evreică. De ce să atragă și mai mult atenția membrilor de partid? Dar apoi își aduse aminte de rugăciunea soțului ei, înainte de plecarea pe front: *Ajută-ne să fim credincioși până la capăt*. Se hotărî să păzească Sabatul în continuare și ceru putere de la Dumnezeu ca să facă față ispitei de a nu-l mai păzi. Sâmbătă dimineața, însoțită de copii, părăsi în liniște casa și se îndreptă spre stația de tramvai ca să meargă la biserică.

La scurt timp după aceasta, primi o scrisoare de la directorul școlii care o chema pentru discuții.

— Doamnă Hasel, spuse el, profesorii mi-au raportat că dumneavoastră nu vă trimiteți copiii la școală sâmbăta. Sunteți evrei?

— Nu, spuse Hélène. Suntem arieni, dar și adventiști de ziua a șaptea.

— Vă rog, fiți mai explicită.

— Conform Bibliei, începu Hélène, sâmbăta este ziua de odihnă în care trebuie să ne închinăm lui Dumnezeu. Până acum, copiii mei au avut permisiunea de a nu merge la școală sâmbăta. Știu că nu e un lucru mic cel pe care vi-l cer, dar vă rog să îi lăsați să nu vină sâmbăta la școală.

Directorul se uită un timp pe fereastră, apoi la ea și clătină din cap.

— Doamnă Hasel, îi spuse el, nu vă pot ajuta. Admir principiile dumneavoastră, dar nu pot să le susțin. Deja am fost acuzat de conducerea partidului că am în școală evrei.

Directorul se ridică.

— Insist să vă trimiteti copiii la școală sâmbăta. Vă asigur că trebuie și voi verifica personal acest lucru. Am fost avertizat că îmi voi pierde locul de muncă dacă nu devin mai sever cu cei care sunt păzitori ai Sabatului.

Hélène știa că directorul vorbea serios. Cu câțiva ani înainte, o familie de evrei, pe nume Frank, și care avea două fiice, Anne și Margot, se mutase în vecinătatea familiei Hasel. Margot fusese înscrisă la aceeași școală, Ludwig Richter Schule. În aceeași perioadă fusese proclamată o lege, numită Reforma Serviciului Civil, care decreta ca toate instituțiile Reich-ului, inclusiv școlile și universitățile, să fie curățate de evrei. Când Walter Hoesken, directorul școlii, îi permisesese lui Margot să rămână în continuare la școală, directorul și învățătorul lui Margot au fost concediați de naziști.

Hélène se gândi: *Oare chiar merită să fac atâta caz pentru două ore de școală, sâmbăta dimineața? La urma urmei, vom avea după aceea toată ziua la dispoziție pentru a ne odihni și închina Domnului. Oare am dreptul să pun în pericol slujba acestui om? Oare este*

Dumnezeu atât de individualist? apoi auzi vocea lui

Dumnezeu vorbind direct inimii ei: *Cine este credincios în lucruri mici, va fi credincios și în cele mari.*

Începu să vorbească, încet și plină de respect:

— Sunt răspunzătoare în fața lui Dumnezeu, și nu în fața dumneavoastră, spuse ea. Nu îmi voi trimite copiii la școală sâmbăta.

— Foarte bine, răspunse directorul. Nu sunt responsabil pentru consecințele acestui fapt. Ce doriți să spun atunci când voi fi întrebat despre aceasta?

— Trimiteți-i pe membrii consiliului profesoral și conducerea partidului la mine. Dumnezeu va lupta pentru mine, cu condiția să fiu credincioasă.

Hélène merse acasă, îi chemă pe copii și se rugară: *Doamne, acestea sunt vremuri grele pentru noi. Da-mi, Te rog, înțelepciune ca să știu cum să acționez. Dă-mi curaj să stau pentru adevăr. Păzește-ne de dușmanii care sunt chiar din țara noastră.* Făcu o pauză, strângându-i pe copii mai aproape de ea. *Doamne, șopti ea cu fervoare, nu lăsa, Te rog, să-i consider pe copiii mei mai importanți decât pe Tine. Nu mă lăsa să îi transform în idoli.*

Câteva zile mai târziu, copiii îi aduseră vești. Directorul fusese demis, dar din cu totul alte motive și fusese înrolat în armată. Câteva săptămâni mai târziu, Hélène citi din ziare că fusese ucis pe front, în timpul unei bătălii.

Dându-și seama că intimidările lui nu avuseseră niciun rezultat, domnul Doering puse la cale altă tactică. Într-o zi, apăru la ușa lui Hélène cu o femeie bine îmbrăcată și elegantă.

— Doamnă Hasel, spuseră ei, poate că nu ați aflat despre felul în care Führerul protejează copiii și femeile din Germania. Am vrea să vă invităm să faceți parte din Liga Femeilor Naziste. Dacă veți deveni membră a acestei ligi, rațiile dumneavoastră vor fi mărite și creditul pentru îmbrăcăminte va fi mărit, de asemenea. Pentru vacanțe, veți fi trimisă împreună cu copiii la țară, iar guvernul va plăti cheltuielile. Kurt, Lotte și Gerd vor putea merge în tabere de vară.

Nu mi se pare că ar minți, își spuse Hélène. I-am văzut, de altfel, pe vecinii mei naziști venind din vacanțe, bine brizați și odihniți, cu copiii înzdrăveniți și bine îmbrăcați. Și totuși nu vreau să am deloc a face cu sistemul nazist al lui Hitler – și asta pentru că, dacă accept binefacerile lor, nu voi mai putea să le refuz cererile.

Femeia aceea o vizită de câteva ori.

— Îmi pare rău, îi tot spunea Hélène. Nu mă pot înscrie în Ligă.

Și totuși, ei continuară să insiste. Într-o seară răcoroasă de primăvară timpurie, Kurt îi deschise din nou ușa femeii insistente. Era însoțită.

— Am putea să o vedem pe mama ta?

— Mama se odihnește. A avut febră, le răspunse el.

— Este foarte important, îi spuse și astfel Kurt o conduse până în dormitor.

Femeia o întrebă politicoasă pe Hélène de sănătate, dar apoi fețele lor deveniră foarte serioase.

— De când Germania a început să fie atacată de bombele inamice, spuse persoana însărcinată să vorbească, Führerul a decis ca toți copiii să fie trimiși la țară, pentru mai multă siguranță.

Hélène îi privi alarmată.

— Iar Liga Femeilor Naziste a primit însărcinarea de a transmite această hotărâre, continuă ea. Avem toate hârtiile pe care va trebui să le semnați. Nu trebuie decât să vă puneți semnătura pe ele.

Hélène întinse mâna să ia hârtiile și începu să le studieze cu atenție.

— Oh, nu e nevoie să le citiți așa în amănunt, spuse una dintre femei. Știți doar cât de plictisitor este acest lucru! Nu este decât o formalitate. Pe scurt, nu sunt decât niște declarații cu care dumneavoastră trebuie să fiți de acord pentru ca micuții să fie trimiși într-un loc frumos din Bavaria, unde vor primi hrană de calitate și unde li se va purta foarte bine de grijă. Acum, dacă semnați, nu vă vom mai deranja altă dată. De restul detaliilor vom avea grijă noi.

Hélène, arzând din cauza febrei, spuse:

— Ce îmi cereți, mi se pare a fi o prostie enormă. Copiii trebuie să stea alături de mamele lor.

În ciuda protestului, ea citi până la capăt documentul și își dădu seama că semnându-l, urma să fie de acord să își înscrie copiii în acel program al guvernului care urma să îi plaseze în lagăre de concentrare.

Înapoind documentul, spuse:

— Nu voi semna așa ceva!

Lăsând deoparte înfățișarea ei amabilă, femeia se ridică în picioare furioasă.

— Vă vom raporta, spuse reprezentantul lor. Și veți avea de suportat consecințele. Veți mai auzi despre noi.

Când se închise ușa în spatele lor, Hélène se lăsă epuizată pe pernă. În seara aceea, copiii observară rugăciunile mamei lor mai arzătoare și mai urgente: *Tatăl nostru, îți cerem acum protecția în fața pericolului care ne așteaptă. Nu lăsa pe nimeni, Doamne, să mă îndepărteze de copiii mei. Dacă vom trăi, lasă-ne să trăim împreună. Dacă trebuie să murim, lasă-ne să murim împreună.*

După acest incident, urmară într-adevăr și consecințele, dar într-un mod pe care nu îl bănuia nici Hélène, nici femeia aceea. După război, când sosiră americanii, Hélène o văzu din nou. Niște soldați o luau din casă, permițându-i să-și ia cu ea doar un bagaj de mână.

CAPITOLUL 4

ÎN FRANȚA ȘI POLONIA

7 7

Z!

În timp ce Hélène ducea propria ei luptă cu naziștii, Franz și compania de pionieri construiau poduri la cincizeci de mile de granița cu Franța. Planul lui Hitler era să invadeze Franța.

Francezii, bineînțeles, anticipaseră o astfel de acțiune din partea lui Hitler, în ultimii unsprezece ani, ei își întăriseră granițele cu o serie de forturi care se întindeau pe o distanță de optzeci și șapte de mile.

Aceasta era faimoasa linie Maginot, cea mai lungă,

cea mai elaborată rețea de fortificații care fusese construită vreodată. Întreaga rețea avea aer condiționat și trenuri electrice care circulau la sute de metri sub pământ și care transportau jumătate de milion de soldați de la cazărmi la obiectivele lor militare, de la arsenal la cantină, la cinema sau la solarele cu ultraviolete. Franța era impenetrabilă pe linia Maginot. Dar în suficiența de care au dat dovadă, nu au luat în calcul capacitatea Germaniei de a ataca aerian, Luftwaffe-ul.

Pe 10 mai 1940, Hitler atacă linia Maginot cu trupe susținute de bombardiere. În ziua următoare, cincizeci de Panzri și infanteria pătrunseră în interiorul țării. Armata franceză uluită de un astfel de atac, opuse o rezistență slabă. În numai cinci săptămâni, puterea lor fu sfărâmată și Wehrmachtul German pătrunse până în Paris. Nemții au făcut chiar și o paradă pe Champs-Élysées, paradă la care a participat însuși Hitler.

În aceeași lună, mai, pionierilor le fu dat ordinul de a părăsi Nierstein unde staționau de nouă luni. Dar chiar și după ce trecură pe pontonul construit de ei și se pregăteau să urce în tren, nu știau care le era destinația.

Din curiozitate, Franz se uita pe fereastră pentru a vedea și reține numele stațiilor: Scheid, Biittersdorf, Saarlben.

Saarlben – știa acum că era în zona Saarlbenului, foarte aproape de granița cu Franța. Dar trenul nu se opri. În cele din urmă opri la Saargemuend, cincizeci de mile în interiorul Franței. Deși erau la numai o zi distanță de patria lor, se aflau totuși în interiorul unei țări inamice și se simțeau la milioane de mile distanță.

Locuitorii din Saargemuend fuseseră evacuați.

Părinte ceresc, se rugă Franz, acum, că localnicii nu mai sunt, știu că nu mai am cum să îmi găsesc de mâncare. Tu știi că am promis să nu mănânc decât mâncare curată. Te rog, arată-mi ce să fac.

La cină, pe când stăteau la rând ca să își primească porția, Franz observă un om înalt și slab care împărțea mâncarea.

— Cine este acea persoană? Încercă el să afle.

— E noul ajutor de bucătar, îi spuse Karl Hoffman, cel care era înainte s-a îmbolnăvit și a trebuit să fie înlocuit. Numele lui este Willi Fischer. Pare a fi un tip de treabă.

— E tare slab.

Karl dădu din cap.

— Arată ca o păstaie. Dar avantajul lui este că poate fi mai greu nimerit de gloanțe.

Când veni rândul lui, Franz refuză porția de carne rece și luă doar pâinea. Willi se uită fix la el, uimit, dar nu spuse nimic. Totuși, pentru că Franz refuza în fiecare zi carnea de porc și tocătura, Willi deveni curios. Într-una din zile, pe când îi turna în farfurie o tocătură de roșii stâlcite, Willi îi șopti lui Franz:

— Mai treci pe aici mai târziu, când termin de împărțit porțiile.

Întrebându-se ce ar putea să vrea Willi de la el, Franz se duse să îl întâlnească.

— Hei, soldat, spuse Willi. Am observat că nu mănânci porc. Ai cumva probleme de sănătate?

— Nu, dar sunt adventist de ziua a șaptea și vreau să păzesc legile sănătății pe care Dumnezeu ni le-a dat în Biblie.

Willi ridică din sprâncene și îl privi pe Franz fără a rosti însă vreun cuvânt.

— Ei bine, spuse el într-un final, nu știu nimic despre asta. Dar nu vreau să flămânzești. Se uită apoi în stânga și în dreapta și vorbi ceva mai încet. Am de gând să te ajut. Tot ce va trebui să faci este să rămâi mereu ultimul la rând. Și ori de câte ori vom avea la masă carne de porc sau tocătură, îți voi da altceva de mâncare, dacă voi avea.

Și Willi s-a ținut de cuvânt. În loc de o porție de unt pe săptămână, Willi îi dădea lui Franz patru porții în fiecare seară. Când se servea sos cu carne de porc, Franz primea o porție dublă de brânză sau, ocazional, o conservă de sardine. Era clar că Dumnezeu îl alesese pe Willi ca să aibă grijă de hrana lui Franz.

Pionierilor le fu ordonată construirea unor poduri

peste râurile Blies, Saar și Moder și, pe lângă acestea, poduri pe râurile mai mici din zonă. Curajul de care dădeau dovadă acești pionieri era mare, mai ales după ce construiseră podul peste Rin. Ceea ce făceau acum li se părea că era doar o joacă de copil.

Cu toate acestea, curând descoperiră noi provocări. Pe când probau albia râului Blies pentru a stabili cea mai bună locație pentru picioarele podului, auziră un zgomot extrem de puternic urmat de țâșnitura unui jet mare de apă. În retragerea lor, soldații francezi, deși în grabă, avuseseră totuși timp să planteze mine de apă în rețeaua de ape a Franței. Acum, pionierii trebuiau să angajeze detectori de mine înainte de începerea oricărei construcții. Gărzile germane patrulau în timpul nopții de-a lungul râurilor pentru a preveni plantarea de noi mine.

Ca parte a forțelor de ocupație în Franța, pionierii trebuiau să inspecteze și să patruleze pentru a se asigura că nu există niciun soldat francez în zonă. Percheziționarea caselor părăsite fusese interzisă, dar atunci când nu era cineva prin preajmă, soldații își umpleau buzunarele cu tot ce puteau lua de prin case. Franz fu uimit când, într-o seară văzu bijuteriile, ceasurile și broșele pe care le luase unul din acești soldați. Își povesteau unul altuia cu mândrie despre locurile în care foștii proprietari își ascundeau lucrurile mai de valoare. Franz simți că ar fi cazul să vorbească.

— Acasă sunteți oameni cinstiți, spuse el. Aveți soții și copii. Acasă nu v-ați permite să furați. Nu lăsați războiul să vă schimbe sistemul de valori și să vă transforme în niște hoți. Ce vor gândi soțiile voastre când vor afla despre aceste lucruri?

Bărbații cu care vorbise își întoarseră fața de la el, rușinați, apoi începură să se pregătească pentru culcare într-o liniște stânjenitoare.

În timp ce se dezbrăca pentru culcare, Franz simți în buzunar un obiect mic, neobișnuit. Ce putea să fie? Băgă din nou mâna în buzunar și scoase un mosor de ață. De unde luase oare acel mosor? Într-o clipă, Franz își aduse

aminte și sângele îi urcă în obraji. În dimineața aceea intrase într-o casă mică, gri. Căutase prin bucătărie și prin dormitoare și nu găsisese mai nimic. O bucată de pâine începută și neterminată, sertare trase afară de la birouri, paturi nefăcute. Toate erau semne ale unei plecări în mare grabă.

Urcase apoi o scară în pantă foarte abruptă și ale cărei scânduri scârțâiau asurzitor, ajunse la mansardă și văzu o rochiță de fată terminată doar pe jumătate și care se afla încă în mașina de cusut. Un mosor se afla încă pe suportul mașinii. Așa de cusut era greu de găsit în Germania, știa că Hélène îi va găsi o bună întrebuințare acasă. O băgă în buzunar și uită apoi de ea.

Până acum.

Franz era vinovat de același păcat de care îi învinovățise pe camarazii lui. Cei care citeau Biblia și vegetarienii puteau fi doar niște ipocriți. Căzu pe genunchi, copleșit de remușcări.

O, Doamne, am greșit, începu el să se roage. *Nu m-am gândit pe moment. Nu m-am gândit. Nu sunt deloc mai bun decât ei. Te rog, iartă-mă. Nu voi mai face așa ceva.* În noaptea aceea nu se putu odihni prea bine.

În ziua următoare, Franz căută căsuța mică și gri, urcă la mansardă și puse la loc mosorul de ață. Se simți mult mai ușurat după aceea. Știa, bineînțeles, că altcineva va veni în urma lui și va lua probabil toată mașina de cusut, cu tot cu mosor. Știa că atunci când se vor întoarce proprietarii nu vor mai găsi nimic în casă. Dar după ce Franz coborî pentru a doua oară din acea mansardă, știu că lasă în urma lui tot ceea ce nu îi aparținea. Plecă ușurat și fără acea piatră care îi stătuse pe inimă.

În iunie 1940 veni ordinul ca pionierii să se transfere în Polonia. Trenuri militare, purtând blazonul roșu ca de sânge al svasticii și sloganul *Raeder Rollen Fuer den Sieg*-Drumul spre victorie - îi duseră în sud-estul Poloniei.

Se opriră în Lublin, Terespol și Trawniki unde soldații s-au bucurat de un confort relativ. Nu putură însă să nu observe că locuitorii acestei țări și, mai ales țăranii trăiau

într-o sărăcie lucie. Locuințele lor nu erau decât niște șoproane murdare, acoperite cu stuf și fără electricitate. Apa era scoasă din fântâni comunale, în stilul specific estului, cu ajutorul unei lungi prăjini și al unei găleți care era coborâtă în fântână. Femeile duceau acasă câte două găleți de apă atârinate la capetele unui băț pe care îl purtau pe umeri.

Și oamenii mari și copiii erau desculți. Doar duminica, atunci când mergeau la biserică, se încălțau cu ce aveau. Unii dintre ei, își legau pantofii de șireturi și îi atârnavă la gât ca să se încălțe cu ei doar când ajungeau la aproximativ nouăzeci de metri de biserică.

În Polonia, căpitanul Brandt se hotărî să profite ceva mai mult de îndemânarea lui Franz în ale treburilor de birou, inclusiv scrisul la mașină, ca și de capacitățile organizatorice pe care le câștigase de-a lungul anilor cât fusese evanghelist cu literatura și lucrător la casa de editură. Așa că Franz se văzu ridicat în grad, la nivelul de *Obergefreiter*, prim cleric al companiei.

Odată cu noua numire, venirea și avantajele. Ca și ceilalți ofițeri din armata germană, nu mai era obligat să poarte pe umăr pușca, putea alege în schimb orice altă armă de foc. Spre invidia celorlalți camarazi, Franz își schimbă imediat pușca, pentru a lua un revolver ușor, pe care și-l puse la curea de la pantaloni.

Munca lui de acum, se limita aproape în exclusivitate la treburi de interior. În frigul amarnic al iernii, biroul lui era întotdeauna cald și confortabil. Dar cel mai mare beneficiu, pe care îl aprecia mai mult decât pe celelalte, era acela că își putea programa în așa fel munca, încât în Sabat era mereu liber.

Sosi și cel de-al doilea Crăciun petrecut în război, iar pionierii erau cantonați în Krasnystaw. Și din nou fură așezate panourile de ornament pentru serbare. Fiecare soldat primi câte o prăjitură cu stafide și o sticlă de vin. De data aceasta, Franz nu mai fu nevoit să își aducă propria lui sticlă de suc – în dreptul locului lui fusese așezată pe masă o sticlă cu suc de struguri.

Totuși, starea de spirit generală nu era tocmai optimistă. Anul trecut, pe aceeași vreme toată lumea se mira că încă nu se terminase războiul. De data aceasta, se puteau percepe semne clare că sfârșitul acestui război încă nu se putea întrezări. Deși Germania și Rusia semnaseră un pact de neagresiune, în rândurile armatei pătrunseră zvonuri îngrijorătoare. Hitler plănuia un atac împotriva Rusiei.

Și existau deja multe dovezi că acest fapt se va împlini. De exemplu, pionierii primiră ordinul de a evacua toți civilii polonezi care locuiau pe malul râului Bug și care se afla la granița dintre Polonia și Rusia.

De asemenea, pionierilor li se ordonase să înceapă strângerea materialelor necesare construcției unui pod și să le depoziteze în casele din spatele frontului ca să nu poată fi văzute de soldații ruși aflați în patrulă pe malul celălalt al râului. Motivul era evident: dacă Germania declara război Rusiei, iar Rusia ar fi aruncat în aer podurile, pionierii puteau construi rapid un alt pod, iar atacul să nu fie întrerupt.

La ora trei dimineața, pe data de 22 iunie 1941, zvonul deveni realitate. Hitler își lansă atacul împotriva Rusiei pe la granița acesteia cu Polonia. Rușii, bazându-se pe tratatul cu Germania, nu opuseră rezistență. Luați prin surprindere, soldații ruși nu avură timp să dinamiteze podurile.

Totuși, în ciuda acestui succes, Franz avea presentimentul că nu avea să fie o cucerire ușoară, ca a celorlalte state din est, ci avea să fie o bătălie lungă și sângeroasă. Își reconsacră lui Dumnezeu viața și se simți ușurat la gândul că se afla în mâinile Lui.

Mai am un singur lucru de făcut, își spuse Franz. De mult mă gândeam să fac asta și nu am făcut-o până acum. Cred că nu mai este timp de pierdut.

Merse în oraș și se opri la un tâmplar.

— Vă rog frumos, aveți să îmi dați o bucată de hârtie? îl întrebă el pe proprietar. Pe această hârtie desenă cu grijă o formă care semăna cu un suport pentru un raft pe

perete. Ați putea să îmi tăiați o bucată de lemn de această formă? Și ați vrea ca, în schimbul ei, să luați acest săpun și o ciocolată?

Ochii tâmplarului se măriră de bucurie.

— Sigur că da.

În timp ce omul lucra, Franz se apropie de fereastră și începu să privească la cei care treceau prin fața tâmplăriei. De mult își dorea să facă ceea ce făcea acum, dar nu își putea permite să iasă din unitate, mai ales în această perioadă.

Grăbește-te, grăbește-te, grăbește-te... se trezi el că își spune în minte, iar și iar.

— Am terminat, spuse în cele din urmă tâmplarul.

Franz îi mulțumi și luă prețiosul instrument, nou nouț, pe care îl strecură în buzunar. După ce se uită în ambele părți, se depărtă de atelierul tâmplarului.

Întors în biroul lui, luă cuțitul de tăiat hârtie și începu să cioplească la bucata de lemn până când marginile îi deveniră rotunde. Apoi desfăcând o cutie cu cremă de bocanci, o vopsi și o lustrui până când deveni strălucitoare. Deschise sertarul de la biroul lui și puse bucata de lemn sub un teanc de hârtii. Merse apoi la cizmarul companiei.

— Walter, îi spuse acestuia, am presentimentul că în curând vom fi trimiși în Rusia. Și am un mic inconvenient. Nu îmi prea place să port revolverul la centură. Crezi că ai putea să îmi faci și mie un toc pentru el?

— Nicio problemă, Franz, îi spuse Walter. Vino mâine și va fi gata.

A doua zi, Franz își luă tocul pentru revolver, frumos realizat din piele neagră. Mai avea un singur lucru de făcut. Târziu, în acea noapte, sub acoperământul întunericului, își puse pistolul în toc și pomi spre marginea orașului, unde știa că se afla un lac. Ajuns acolo, duse mâna la centură și scoase revolverul.

Chiar în acel moment auzi niște voci. Cu tot planul lui bine elaborat, uitase de gărzi. Șiruri de transpirație rece îi curgeau pe față în timp ce încerca să se ascundă în spatele

unor tufişuri.

Gândurile se amestecară şi începu să se roage: *Doamne, nu mă lăsa să fiu prins. De ce oare le ia atât de mult ca să ajungă acolo? Iată-i ca vin. Stai liniştit, nu mai respira. Doamne, fii cu mine acum. S-au oprit. Cred că m-au văzut. Nu, unul dintre ei îşi aprinde o ţigară.*

— Wolfgang, spuse unul dintre soldaţi. Ai auzit ceva?

— O, nu poate fi decât vreun iepure. Nu fi atât de speriat, omule.

Trecură mai departe. Franz aşteptă câteva minute, apoi se ridică în picioare. Cu un gest ferm apucă revolverul şi, cu o smucitură puternică de braţ, îl aruncă în lac. Se auzi o bufnitură scurtă.

— Wolfgang, aceasta ce a mai fost?

— Nu ştiu. E ceva în apă, cred.

Gărzile veniră în grabă înapoi şi începură să măture pământul cu lumina lanternelor.

Dacă ma găsesc acum, sunt pierdut.

Franz stătea întins pe burtă şi nu îndrăznea nici măcar să respire. Gărzile trecură la numai o lungime de braţ de el. În acel moment Wolfgang strigă:

— Cine e acolo?

Petrecură câteva momente în tăcere. Apoi celălalt soldat izbucni în râs.

— Trebuie să fi fost un peşte care a sărit din apă.

— Nu ştiu ce să zic, spuse Wolfgang cu îndoială. Mi s-a părut că am văzut ceva mişcându-se.

Şi parcă trecu o eternitate până când cei doi bărbaţi plecară de acolo şi dispărură în întuneric.

Tremurând şi rostind rugăciuni de mulţumire, Franz alergă înapoi spre biroul său. Acolo, îşi scoase bucata de lemn din sertar, o băgă în tocul revolverului şi închise tocul cu capsă. Aceasta urma să fie singura armă pe care avea să o poarte în război.

Doamne, se rugă el, acesta este felul meu de a-ţi arata că am fost cât se poate de serios când am promis că nu voi omorî pe nimeni. Este adevărat că am îndemănări de bun ţintaş, dar nu vreau să îmi pun încrederea în

propria-mi îndemânare și în revolver. Așa că, dacă voi fi atacat, nu mă voi putea apăra decât cu această bucată de lemn. Trebuie să am încredere în Tine, ca protector al meu. Viața mea este în mâinile Tale.

Cu destul de mare greutate, Franz se întinse pe patul lui de cazarmă. Frica nu avea să îl lase să doarmă - nu frica de a fi atacat de vreun dușman, ci frica de represaliile care ar fi putut urma. Își aduse aminte de veștile sumbre pe care le auzise cu doar câteva zile în urmă. Ludwig Klein, un soldat din altă companie, venise în fugă în bucătăria companiei lui Franz, ținând în mâini ceva înfășurat.

— Ce ai acolo? îl întrebă bucătarul.

— O bucată de unt.

— Unt? Cât de mult?

— Un kilogram și jumătate.

Bucătarul căscă ochii la el.

— Bine, dar eu nu am mai primit nicio porție de unt de câteva luni. De unde ai tu un kilogram și jumătate de unt într-o țară în care se moare de foame? Nu știi care sunt ordinele în legătură cu prădarea caselor? Cred că ești nebun de ți-ai asumat un risc atât de mare!

— Nu-ți face griji, chicoti Ludwig. Nu l-am. furat. Tot ce am făcut este legal. E vorba de o afacere.

— Ce fel de afacere?

— Am făcut schimb pe un pistol.

— *Gott im Himmel!* O armă?

— Nu îți face griji nici pentru asta. Localnicii sunt oameni pașnici. Ei nu trag cu arma decât atunci când merg la vânătoare.

Dar acesta nu era finalul. Maiorul prinse vestea despre ceea ce se întâmplase, iar Ludwig fu executat, în cea mai deplină liniște, chiar în acea seară. A da o armă unui inamic era ca și cum ai trăda patria și se plătea cu moartea. Cât de groaznic trebuia să fie ca un soldat german să piară de mâna alor lui! Franz știa că dacă ar fi fost descoperit, ar fi avut parte de aceeași soartă. De aceea, strigă din nou către Dumnezeu, pentru ca apoi să

cadă într-un somn greu.

Pe data de 30 iunie, ordinul așteptat sosi: pionierii trebuiau să treacă în Rusia chiar în ziua următoare.

CAPITOLUL 5

ÎN PĂDUREA NEAGRĂ

Iubit Părinte, se rugă fierbinte Hélène, am început să îmi dau seama că este prea periculos să rămânem în oraș. Aș putea fi arestată oricând pentru că nu vreau să devin membră a partidului Nazist. Te rog, pregătește cerul tău pentru copiii mei și pentru mine.

Își aduse aminte apoi că într-un colț îndepărtat din sudul Germaniei, undeva în Pădurea Neagră, locuia doamna Fischer, căreia i se spunea cu afecțiune Tanti Fischer. Era văduvă și o adventistă devotată.

„Tanti Fischer”, îi scrisese imediat Hélène, „aș putea veni cu copiii mei să locuiesc pentru o vreme la dumneavoastră? Vom face tot ce ne stă în putință ca să ajutăm la cheltuielile casei”.

„Bineînțeles”, îi răspunse în scrisoare Tanti Fischer, într-un ton cald și încurajator. „Dacă mă vei putea ajuta la cheltuieli cu câte douăzeci și cinci de mărci pe lună și încă ceva pentru încălzire, îți pot oferi o cameră cu două paturi. Adu numai un pătuț pentru Gerd, lenjerie și vase pentru gătit. Îl voi trimite la gară pe Mack, cel care mă ajută la treburi, ca să vă aștepte în fiecare zi, până când veți sosi. Vă va ajuta și la bagaje”.

Hélène răsuflă ușurată. Își făcu în minte câteva calcule ca să se asigure că banii pe care îi primea de la guvern pentru creșterea copiilor și ajutorul pe care i-l dădeau în perioada cât soțul ei era în armată, îi erau de ajuns ca să poată plăti chiria apartamentului din Frankfurt, plus cheltuielile pentru casa din Pădurea Neagră. Făcând rugăciuni de mulțumire, împachetă câteva obiecte de gospodărie și, împreună cu copiii, se urcă în tren.

Pentru Kurt, Lotte și Gerd călătoria de numai șase ore fu o ocazie de încântare deosebită. Erau nemaipomenit de bucuroși să călătorească prin țară, făceau cu mâna oamenilor pe care îi vedeau de la fereastra trenului și

numărau stâlpii de telegraf din cale. În ciuda tendinței spre îngrijorare, chiar și Hélène deveni mai optimistă. Era o primăvară timpurie și mieii zburdau pe pajiști, printre copacii înmuguriți.

— Doamnă Hasel, dumneavoastră sunteți? Mack îi aștepta în mica gară, lângă căruța lui trasă de boi. Fără a mai spune ceva, luă bagajele, îi urcă pe copii pe capră și o invită pe Hélène să împartă bănuța împreună cu el. În curând satul dispăru în urmă. Căruța mergea acum pe un drum de țară, nepavat.

— Mămică, întrebă Kurt, ce sunt acelea pe marginea șoselei?

— Acelea sunt troițe, răspunse ea. Oamenii din această parte a Germaniei sunt catolici foarte devotați și se opresc la aceste mici altare pentru a se ruga.

Intrigați, copiii începură să le studieze mai îndeaproape atunci când treceau pe lângă ele. Multe din aceste troițe aveau în fața lor buchete de flori proaspete, așezate acolo de credincioși devotați care le aduseseră împreună cu mulțumirile sau rugăciunile lor.

— Uite, strigă Lotte, este o imagine a lui Iisus pe când era copil. Și acolo este imaginea Fecioarei Maria!

Hélène, care nu voia să le destrame entuziasmul, nu spuse nimic. Dar în inima ei, se rugă lui Dumnezeu ca să le ofere grija Lui deosebită. Știa că devotamentul de care dădeau dovadă credincioșii catolici îi făceau să fie cât se poate de cruzi cu aceia care nu erau ca ei. Cum avea să reziste familia ei în această parte a țării, în care stăpânea prejudecata și superstiția?

— Acolo sus este casa doamnei Fischer. Mack arătă cu degetul către o casă înălțată pe versantul muntelui, iar căruța se opri curând.

Tanti Fischer locuia într-o casă tipică celor din Pădurea Neagră. Partea de jos a casei era vopsită în alb, iar etajul era îmbrăcat cu pietre de râu. Niște perdele de ață acopereau ferestrele la care se vedeau ghivece cu mușcate înflorite. Pe podeaua de la parter se aflau paie pentru animale, în timp ce etajul era amenajat cu paturi

pentru familie. Această aranjare a casei permitea fermierilor ca, în timpul iernii, să poată avea grijă de animale, fără a mai fi nevoie să iasă afară, în zăpadă. În același timp, căldura pe care o degajau corpurile animalelor aducea un plus de căldură în casă.

Tanti Fischer îi văzuse deja și alerga spre ei cu brațele deschise pentru a le ura bun venit.

— Soră Hasel, o salută ea pe Hélène, sunt atât de fericită că te afli aici. Să nu îți faci griji pentru nimic. De acum înainte vei fi în siguranță.

Pe când Mack începuse să descarce din căruță, tanti Fischer îi conduse spre dormitorul lor. Camera era mare și aerisită, cu o privediște minunată către pajiște, către pădurea întunecată și apoi către crestele îndepărtate ale munților. Lotte avea să împartă patul cu mama ei, Kurt dormea în celălalt pat, iar Gerd avea să doarmă în pătuț.

Copiii erau nerăbdători să iasă afară și să exploreze împrejurimile. Se schimbară repede de hainele de călătorie și alergară afară. Se învârtiră în jurul casei și găsiră un izvor din care apa curgea printr-un jgheab făcut dintr-un mmehi de copac. Apa țâșnea rece și clară ca o mică fântână arteziană.

În spatele casei, se înălțau trunchiurile negre ale bătrânilor brazi printre ale căror vârfuri vântul şuiera în voie. O veveriță roșiatică îi privi de la înălțimea brazilor și îi certă. Pe cealaltă parte, descoperiră grajdul în care se aflau o vacă și două capre. Găinile scormoneau prin gunoi, supravegheate de un cocoș maiestuos, cu pene viu colorate în coadă.

— Tanti Fischer, îi spuse Hélène, pe când se adunau în jurul mesei de lemn din bucătărie ca să servească împreună cina, alcătuită din pâine și lapte, oamenii de aici se ocupă cu mineritul? Se aud parcă explozii de dinamită.

— Ce auzi tu nu sunt explozii de dinamită, îi răspunse tanti Fischer. Acelea sunt explozii de la tunul cel mare care a fost amplasat pe linia cea mai înaltă a satului. De acolo atacă fortificațiile de la granița cu Franța. Deja au fost făcute spărturi mari în acele fortificații.

Așadar războiul este prezent chiar și în această pădure idilică, se gândi Hélène, întristată.

Obosiți din cauza drumului, dar și a exaltării, moleșiți după baia pe care o făcuseră cu apa de izvor și după legănarea dată de mișcarea copacilor, adormiră precum urșii care intră în hibernare.

Ziua următoare, înarmată cu o rugăciune, Hélène plecă împreună cu Lotte și Kurt ca să îi înscrie la școală. În această zonă îndepărtată, profesorii care predau la școală erau persoanele cele mai influente în sat, după preoți. Cum avea să reușească Hélène să-i scutească pe copii de a merge în Sabat la școală, în această regiune atât de devotată catolicismului?

Când ajunsese la școala dărăpănată din cauza intemperiei, văzu geamurile ferestrelor strălucind în soarele de după-amiază. Învățătorul era un bărbat cu părul alb și cu ochelari în ramă metalică.

— Am venit aici din Frankfurt, începu să îi explice Hélène. Aș vrea să îi înscriu pe fiul și pe fiica mea la școala dumneavoastră.

— Doamnă Hasel, mi-ar face mare plăcere să îi am ca elevi. Lăsați-mă să îi scriu deja în catalog. În ce clase sunt?

După ce termină cu formalitățile de înscriere, Hélène șopti:

— Am o rugămintă deosebită către dumneavoastră. Suntem adventiști de ziua a șaptea și ne închinăm lui Dumnezeu în ziua a șaptea, în Sabat, după Cuvântul Bibliei. Aș dori să acceptați ca Lotte și Kurt să nu vină în Sabat la școală.

Rămas fără cuvinte, învățătorul își scoase ochelarii și se uită uimit la ea.

— Doamnă Hasel, spuse el, nu am mai auzit niciodată despre adventiști de ziua a șaptea. Vă respect bineînțeles principiile religioase, dar nu există nicio cale prin care să pot permite ceea ce mi-ați cerut. Dacă voi face așa, îmi voi compromite poziția.

Hélène deschise gura ca să se apere, dar învățătorul o întrerupse:

— Și, în afară de asta, adăugă el, dacă ceilalți elevi află că acești copii nu vin la școală sâmbăta, vor dori și ei să rămână acasă. Și așa a trebuit să duc multă muncă de lămurire cu acești copii de țărani încăpățânați pentru a-i convinge să vină la școală din prima zi a anului. Nu văd nicio posibilitate de a vă ajuta.

— Vă rog, domnule, spuse Hélène cu respect, mie mi se pare că dacă veți explica problema așa cum trebuie copiilor, totul va fi în regulă.

Învățătorul se uită la ea gânditor. Apoi se ridică și o conduse către ușă.

— Mă voi gândi, spuse el.

Kurt și Lotte rămaseră acasă în acel Sabat și în fiecare Sabat de atunci încolo. În fiecare luni dimineața Hélène se aștepta cu înfrigurare la vreo somație din partea primarului - sau mai rău, de la preot. Dar nimic din ceea ce se aștepta, nu se întâmplă. Hélène continua să se roage și să se minuneze.

— Soră Hasel, îi spuse tanti Fischer într-o zi, pe când luau cina, misterul legat de faptul că nu li s-a atras atenția lui Lotte și lui Kurt pentru că nu vin la școală în Sabat, s-a dezlegat.

— Ce vreți să spuneți?

— În această după-amiază, pe când eram la cumpărături, am văzut un grup de copii. Mă aflu în spatele lor și le-am auzit conversația.

Kurt și Lotte ridicară ochii de la cămile cu lapte pe care le aveau în mâini.

Tanti Fischer chicoti:

— Fetele și băieții din acest grup povesteau cum învățătorul le spusese că acești doi copii care vin dintr-un oraș atât de mare sunt îndeajuns de inteligenți pentru ca să mai fie nevoie să vină la școală și sâmbăta.

Toți cei adunați în jurul mesei izbucniră în hohote de râs. Din nou, Dumnezeu le găsise o cale pentru a ieși din dificultate.

Acum, că problema Sabatului fusese rezolvată, familia se relaxă într-o plăcută rutină zilnică. Cu excepția

orelor de școală, cea mai mare parte a zilei era petrecută în aer liber, strângând cu toții lemne și conuri de brad pentru încălzirea casei. Aduseră în casă și câteva crengi de brad pentru a păstra și în interior aroma pădurii. Dornici să mănânce legume proaspete, după ce toată iarna mâncaseră numai cartofi, petreceau ore întregi pe câmp, culegând frunze tinere de păpădie, măcriș și alte plante sălbatice pe care Hélène le amesteca și făcea salate deosebit de gustoase.

Rostogolindu-se pe iarba înmiresmată, auziră murmurul unui izvor și descoperiră astfel mici firicele de apă care traversau în zigzag pajiștea. Nu erau mai adânci de o palmă și abia dacă se vedeau prin iarba înaltă. Fiecare zi era plină de bucurie.

În zilele ploioase, se jucau ascunzându-se prin grajd sau prin căpițele de tan sau se legănav pe o funie legată de Mack de un stâlp. Într-o zi, Kurt descoperi o spărtură într-un zid și ascunse acolo un lanț. Îi provocă apoi pe Lotte și pe Gerd să găsească ascunzătoarea lui. Deși căutaseră cu insistență, nu reușiseră să găsească ascunzătoarea. Treizeci de ani mai târziu, Kurt avea să facă o vizită la tanti Fischer și atunci găsi lanțul care ruginise de tot, dar care se afla tot în ascunzătoarea lui din perete.

Când vremea era frumoasă, mica familie pornea în drumeție prin pădure până pe vârful munților mai apropiați. De-a lungul drumului, culegeau mentă sau mușetel, pe care Hélène le usca pentru ceaiul din zilele friguroase de iarnă. Când veni vara, ajutară cu toții la strângerea fânului. Sosi apoi rândul cireșelor și al prunelor, al merelor și al perelor. După o dietă sărăcăcioasă, hrana de acum li se părea venită din Paradis.

Copiii se obișnuiseră deja să se trezească după cântatul cocoșului. O legendă spunea că, dacă reușești să numeri de câte ori cântă cocoșul, vei afla câți ani ai de trăit. Cu mare înfrigurare, copiii numărau de câte ori cânta cocoșul până când ecoul i se pierdea în depărtare. Niciodată nu reușeau să numere până la capăt. Gerd, care nu mergea încă la școală, se încurca întotdeauna în cifre și

numere - eins, zwei, sieben, tausen, zehn - apoi renunța!

În fiecare vineri, pentru a face din ziua de Sabat un eveniment deosebit, Hélène parcurgea lungul drum până în oraș ca să le cumpere copiilor dulciurile favorite, tort pentru Lotte și unt de arahide cu căpșuni uscate pentru ceilalți.

În Sabat dimineată, mâna aceasta de credincioși se aduna laolaltă în camera de zi a lui tanti Fischer pentru studiul Școlii de Sabat și pentru rugăciune.

Într-o după-amiază, Kurt coborî scările în mare viteză și strigă:

— Lotte, Gerd, ia uitați-vă ce am eu!

Ținea în brațe un pisoi mic și negru pe care i-l dăduse unul dintre țărani. Kurt îl botează Peter și în curând, pisoiul Peter începu să îl urmărească pe Kurt oriunde s-ar fi dus. Noaptea dormea cu el în pat. Copiii nu se mai săturau de ghidușile lui și se jucau ore întregi cu el, întărâtându-l cu un con de brad pe care îl legaseră cu o sfoară lungă. Atunci când Hélène bătea laptele ca să facă unt, Peter primea și el o porție pe care o lungea până când stomăcelul lui se umfla până la deformare. Apoi se ducea într-un colț și începea să toarcă.

Dar viața lor liniștită fu tulburată de sosirea unei scrisori.

— Tanti Fischer, spuse Hélène în șoaptă, pentru a nu fi auzită de copii, ia ascultă. Este o scrisoare de la primar. Ne scrie tuturor celor care ne-am refugiat în acest sat și ni se ordonă să mergem fiecare de unde am venit.

— Ce tot vrea omul acesta? izbucni tanti Fischer.

— Am tot citit și recitit această scrisoare și tot nu mi-am dat seama.

— Nu văd logica unui astfel de ordin, spuse tanti Fischer. Nimeni nu a cauzat vreo problemă și nu am auzit pe nimeni să se plângă de cei care s-au refugiat aici.

Hélène continua să vorbească în șoaptă.

— Nu putem pleca, tanti Fischer. Gerd are încă febră, de ieri temperatura i-a crescut din ce în ce mai mult. Nu poate călători. Și nu cred că este voia lui Dumnezeu să ne

întoarcem în oraș unde am fi persecutați și ne-am afla mereu în pericol.

Hélène îi chemă pe copii. Fără să le vorbească despre scrisoarea pe care o primiseră de la primar, ea îi conduse în rugăciune, cerând să fie protejați în continuare de Dumnezeu. Apoi merse acasă la primar, încrezătoare că Dumnezeu este cu ea.

Spre marea ei dezamăgire, primarul se dovedi neclintit în opinia lui.

— Îmi pare rău, doamnă Hasel, îi spuse el. Toți vor fi obligați să plece. Nu se va face nicio excepție.

Hélène se întoarse acasă cu inima grea ca o piatră. Le spuse copiilor că vor trebui să o ajute la împachetare și că se vor întoarce la Frankfurt în ziua următoare. Cei trei copii începură să plângă, de parcă s-ar fi rupt inima în ei.

— Ce se va întâmpla cu micuțul nostru Peter? bocea Lotte. O, mami, nu putem să-l lăsăm aici!

Hélène se gândi câteva clipe:

— Îl vom lua cu noi.

Această veste bună uscă lacrimile de pe fețele lor în câteva clipe, iar Kurt și Lotte își împachetară repede lucrurile. Între timp, tanti Fischer ieși să facă un aranjament cu lăptarul ca să îi ducă la gară, a doua zi. Până seara, toate lucrurile fură împachetate.

— Tanti Fischer, nu ai cumva vreun coș mai vechi de care să nu mai ai nevoie? întrebă Hélène.

— Sigur că am.

Tanti Fischer se duse în cămară și aduse de acolo un coș. Hélène luă o bucată mai mare de material și o fixă cu ajutorul unei sfori deasupra coșului...

— Știi ce-i asta? o întrebă ea pe Lotte.

Fata urmărise întregul proces cu ochii măriți de curiozitate.

— E cușca de călătorie a micului nostru Peter.

În dimineața următoare, după un mic dejun servit în grabă, aduseră toate boccelele la un loc. Lăptarul veni cu căruța lui ușoară, trasă de un cal arămiu, îi ajută să-și urce bagajele și apoi așează coșul cu Peter chiar lângă locul lui.

— La revedere, tanti Fischer, strigară copiii în cor.

— La revedere, le răspunse ea, ștergându-se la ochi cu marginea șorțului.

— Mulțumesc pentru bunătatea și generozitatea de care ați dat dovadă față de noi, îi strigă Hélène, recunoscătoare.

— Mă voi ruga pentru voi, soră Hasel. Mergeți cu Dumnezeu.

Imediat ce pomi căruța, Peter se ghemui speriat în coș și începu să toarcă. Apoi începu să zgârie cu gheruțele pereții coșului. Într-un final, lăptarul îndrăzni să vorbească.

— Doamnă Hasel, spuse el cu fermitate, nu puteți lăsa animalul acela în coș. Este tare speriat. Luați-l de acolo și țineți-l în brațe.

Hélène îi urmă sfatul și Peter, care acum se simțea mai în siguranță, se domoli și începu să privească înjur. La gară, Hélène îl ascunse sub haina ei, iar Peter adormi imediat.

Gara era plină de oameni. Bubuiturile tunurilor se auzeau din ce în ce mai tare, iar călătoria cu trenul se dovedi a fi deosebit de periculoasă. Hélène află că acesta era ultimul tren care pleca din Pădurea Neagră și nu numai cei care se refugiaseră aici, dar chiar și localnicii de prin împrejurimi voiau să profite de această ultimă ocazie pentru a ieși din zonă. De aceea, atunci când trenul ajunse în gară, era deja arhiplin.

— Rămâneți aici, pe peron, le spuse Hélène copiilor. Lotte ai grijă de Gerd. Mă voi întoarce imediat.

Luând cu ea cât putu din bagaje, Hélène se urcă în tren și pomi în viteză de la compartiment la compartiment, să vadă unde ar fi putut avea un loc. Zărind un colț liber, aruncă acolo bagajele, apoi alergă înapoi la copii.

— Kurt, Lotte, sus! îi sprijini să urce în tren, îl luă în brațe pe Gerd care încă ardea de febră și urcă și ea chiar în clipa în care trenul pleca din stație.

Încercând să își facă drum pe culoarul trenului, Hélène observă că toate compartimentele erau pline, iar

pe platforma dintre vagoane nu se putea sta decât în picioare. Hélène îl puse pe Gerd jos, într-un colț, și îi sprijini capul micuț de un rucsac. Dar Gerd se simțea mult prea rău ca să mai simtă ce se întâmpla cu el.

Ceilalți pasageri le aruncară priviri răutăcioase.

— Femeia asta și-a luat toată casa cu ea, bombăni cineva. Și ne înghesuie pe toți cu atâtea bagaje.

În momentul acela Peter își scoase capul din haina lui Hélène. Ea încercă să îl bage la loc, ca să evite alte comentarii. Dar în loc de aceasta, un om care stătea lângă ea, îi zâmbi larg.

— Ia priviți, spuse el. Aveți și o pisică acolo. Cred că pisicii îi este cel mai bine. Dacă mi-aș putea odihni și eu capul pe pieptul dumneavoastră și eu aș fi la fel de mulțumit.

Stânjenită, Hélène se întoarse cu spatele, în timp ce toți ceilalți pasageri izbucniră în hohote de râs. Atmosfera fusese detensionată.

Pe când se apropiau de Frankfurt, tocmai începea un raid aerian. Cu urechile țiindu-i de sirenele care anunțau pericolul, Hélène își urcă bagajele și copiii în tramvaiul 23 care îi ducea până acasă.

— De ce, Doamne? strigă ea abia perceptibil. De ce a trebuit să părăsim siguranța pe care ne-o dădea Pădurea Neagră? De ce trebuie să ne întoarcem aici, printre bombe și ruine?

Peste numai câțiva ani, ea și cei doi copii mai mici urmau să petreacă o vacanță de vară în Pădurea Neagră. Cu acea ocazie aveau să afle ce se întâmplase în Pădurea Neagră, după plecarea lor.

— Îți aduci aminte că ați fost nevoiți să plecați imediat? avea să o întrebe tanti Fischer. În ziua următoare plecării voastre, marocanii au invadat satul. Erau niște maniaci, plini de furie. Au jefuit, au distrus, au ars. Au mers sistematic prin fiecare casă, au căutat fetele și femeile și le-au violat. Nu conta că au cinci ani sau șaptezeci de ani. Toate erau la fel pentru ei.

La auzul acestor cuvinte, Hélène îngheță de oroare.

— Dar dumneata cum ai scăpat?

— M-am îmbrăcat într-o salopetă, mi-am înnegrit fața cu cenușă și am stat în casă ascultând strigătele celorlalte femei. Un fermier care locuia ceva mai sus de casa mea, s-a luat la bătaie cu o bandă de marocani pentru a da ocazia celor două fete ale lui să scape și să se ascundă în pădure. Asta i-a făcut să turbeze și mai tare pe acești sălbatici care au distrus tot, făcând să se audă strigătele lor diavolești. Eu am ieșit din casă, cu o măciucă în mână, strigând din toate puterile și purtându-mă ca o femeie care și-a pierdut mințile. Superstițioși, au crezut că sunt o vrăjitoare, pentru că imediat după aceea, au fugit fără măcar să arunce o privire în urmă. Așa că, am scăpat. După patru luni, am aflat că spitalul din oraș își oferea serviciile gratuit pentru chiuretaje în cazul femeilor care fuseseră violate. Mă bucur așa de mult că tu și Lotte nu ați fost aici!

Astfel, Hélène a înțeles de ce trebuise să plece atunci, în așa de mare grabă, de acolo. Din motive cunoscute numai de El, Dumnezeu îi acoperise cu aripile Sale ocrotitoare.

CAPITOLUL 6

ÎN UCRAINA

Ca și Franța, Rusia se aștepta la un atac din partea Germaniei. Dar spre deosebire de Franța, Rusia era deja pregătită. În timp ce Hitler își lansa atacurile, Armata Roșie devenise cea mai mare armată din lume. Avioanele ei de luptă egalau puterea tuturor celorlalte avioane de luptă din toate armatele adunate la un loc. Aveau mai multe tancuri decât orice altă țară.

Și totuși, în ciuda puterii incredibile de care dispunea armata rusă, Wehrmachtul German avu un succes incredibil în prima parte a atacului împotriva Rusiei. Bazându-se pe pactul de neagresiune cu Germania, Stalin lăsase granița vestică aproape fără niciun fel de apărare. De aceea, armata germană nu întâmpinase nicio rezistență în această zonă.

Deoarece intenționa ca atacul asupra Rusiei să nu dureze mai mult de trei-patru luni, Hitler trimisese pe

frontul rusesc cea mai mare parte din trupe, în primele două zile ale ofensivei, scopul pe care și-l propusese Hitler păruse cât se poate de realist. Luftwaffe survolase cerul rusesc și distrusese două mii de avioane inamice, înainte ca acestea să poată decola - cea mai puternică forță aeriană a fost decimată într-o noapte. Numai după o săptămână, germanii se aflau la jumătatea drumului spre Moscova. În două săptămâni, cinci sute de mii de ruși fuseseră uciși și un milion de soldați fuseseră luați prizonieri. În prima luna, trupele lui Hitler ocupaseră un teritoriu de două ori mai mare decât propria lor țară. În doar două bătălii, rușii pierduseră șase mii de tancuri.

La cinci dimineața, în ziua de 1 iulie 1941, la numai opt zile de la atacul inițial asupra Rusiei, Pionierilor le fu transmis ordinul de trecere a graniței poloneze pentru a intra în Ucraina, prin Sokal. Imediat ce au trecut granița și au pășit pe pământ rusesc, simțiră în aer pericolul. Pentru Franz simțământul acesta era foarte puternic.

Acum facem parte din frontul de est, își spuse el. Nu mai suntem doar constructori de poduri, așa cum eram în Polonia. Acum vom avea de luptat ca să ne croim drum în teritoriu.

Cu un gest care arăta nervozitate își duse mâna la tocul pistolului, frecându-l cu anxietate. Sub clapa tocului simțea forma armei din lemn, armă care nu s-ar fi dovedit de niciun ajutor. *Dumnezeul meu, Domn al cerului și cd pământului, se rugă el în gând, ai grija de mine.*

Zi după zi, pionierii intrară într-o nouă rutină. Atacul inamicului se putea declanșa oriunde și de aceea, înainte de a se odihni după marșul zilnic, ei trebuiau să cerceteze cu atenție zona pentru a se asigura că nu vor avea parte de o ambuscadă din partea rușilor.

Peste tot puteau vedea urmele războiului care trecuse pe acolo. Lângă un cimitir se afla un lagăr de concentrare pentru prizonierii de război. Prin gardurile de sârmă, prizonierii ruși îi priveau cu ochi plini de ură. Tancuri, avioane și camioane rusești zăceau distruse pe pământul acoperit de trupuri omenesti. Un câmp plin de

morminte marca locul unde o unitate germană fusese decimată de armata rusă.

Se apropia ziua de vineri și în mintea lui Franz începu să se înfiripe o altă temere.

Părinte iubit, șopti el cu buzele întredeschise, știi bine cât de mult prețuiesc ziua de Sabat. Este o zi importantă pentru Tine și de aceea este importantă și pentru mine. Până acum mi-a fost destul de ușor să păzesc această zi în lucrul pe care-l făceam. Dar acum mă aflu pe front, iar regulile s-au schimbat. Te rog, ajută-mă.

Și săptămână după săptămână ajutorul divin se manifestă constant.

— Trupele sunt extenuate, anunță pe neașteptate căpitanul, în acea primă zi de vineri. Măine ne vom odihni cu toții.

A doua zi dimineată, începu să plouă torențial și întreaga unitate se văzu afundată în nămol.

— Va trebui să mai așteptăm câteva zile până când aceste șosele nepavate se vor usca și ne vom putea continua marșul, declară căpitanul Brandt.

Și săptămânile treceau, iar Franz observă că Dumnezeu aranja în așa fel lucrurile încât putea păzi liniștit întreg Sabatul. De la prima zi de când se înrolase în armată și până la ultima zi - cu excepția unei singure perioade de timp de la finalul războiului când fuseseră nevoi ți să se retragă în grabă și pierduse orice noțiune a timpului - Franz respectă fiecare zi de Sabat.

Pionierii înaintau din ce în ce mai mult spre est. Druzkopol, Berestecko, Katerinovka, Jampol, Belogorodka - nume atât de ciudate, într-o țară la fel de ciudată. Vehiculele motorizate fuseseră trimise înainte, așa că restul soldaților trebuia să meargă pe jos. Deși aveau de cărat armamentul și echipamentul de campanie, adesea reușeau să parcurgă chiar și patruzeci și opt de kilometri pe zi. Erau înfiorător de singuri - fără nicio posibilitate de comunicare cu vreo altă unitate germană - iar proviziile se împutinau atât de rapid, încât ajunseră să nu mai aibă decât pâine veche, înverzită de mucegaiul care crescuse

pe ea.

Pionierii nu erau obișnuiți cu marșuri atât de lungi, iar efortul îndelungat la care au fost supuși începu să își arate efectele. Soldații începeau să cadă în timpul marșului din cauza căldurii. Erau luați de jos și duși la umbra unui copac, unde li se înfășură capul cu fâșii dintr-un cearșaf rupt și erau lăsați apoi în voia sortii. Compania trebuia să meargă mai departe.

Unii dintre soldați aveau bătăături atât de mari la picioare încât nu se mai puteau încălța cu bocancii. Și-i scoteau din picioare și mergeau desculți kilometri după kilometri, până când picioarele lor însângerate nu mai puteau să-i poarte mai departe. Nici încurajările camarazilor lor, nici amenințările superiorilor nu mai puteau să-i urnească din loc.

— Suntem epuizați, spuneau ei. Pur și simplu nu mai putem înainta. Vă rugăm, vă rugăm, lăsați-ne și mergeți mai departe.

Cei mai norocoși dintre ei erau luați prizonieri de război, dar cei mai mulți dintre ei erau uciși cu sânge rece de rușii răzbnători.

Și Franz ajunse într-un final să simtă că nu mai poate. După câteva zile, șosetele lui se rupseră de tot și bășici mari îi acoperiră picioarele. Când compania se opri pentru un scurt dejun, căută în sac după vreo bucată de cârpă curată. Dar tot ce avea era murdar, plin de transpirație și de praful drumului.

Luă până la urmă una din cămășile murdare și își înfășură picioarele în fâșiile de cârpă rupte din acea cămașă. Apoi își puse din nou bocancii. Dar nu îi fu de prea mult ajutor. Bășicile se sparseră și în curând se infectară. Abia reuși să se târască pe drum până când compania se opri pentru o campare de noapte. Începuse să îi crească temperatura. Se așeză pe așternut, gemând.

Willi se opri în dreptul lui.

— Franz, tu ai mâncat ceva?

— Nu îmi este foame, reuși să articuleze Franz.

— Trebuie măcar să bei ceva. Haide, ridică-te. Willi

țină micul bol în dreptul buzelor prietenului său. Ți-am adus niște apă fiartă.

Franz sorbi și tuși, dar reuși în cele din urmă să înghită lichidul cald.

— Acum mănâncă și o bucățică de pâine. Trebuie să îți-păstrezi puterile pe care le mai ai.

Franz se strădui să ia câteva îmbucături.

Apoi Willi îi scoase bocancii din picioare. Când văzu rănilor și dimensiunea lor, scoase un strigăt de uimire.

— Franz, nu departe de aici se află un mic izvor. Suie-te în cârca mea și am să te duc acolo. Dacă îți vei răcori picioarele, te vei simți mai bine.

Cu un braț pe după gâtul lui Willi, Franz se târî cei câțiva metri până la apă. După ce își băgă picioarele în apa rece a izvorului, labele picioarelor se desunflară, devenind pe jumătate mai mici față de cât erau când le scosese din bocanci. Cu picioarele în apa întunecată și rece Franz se simți într-adevăr mai ușurat.

— Nu mă mai pot mișca, mormăi el. Sunt terminat.

— OK, spuse Willi. Rămâi aici pentru un timp. Am să-ți aduc câteva lucruri. Tot ce îți trebuie acum este să te odihnești puțin.

Am nevoie de mai mult de atât, Willi, se gândi Franz. Corpul meu este extenuat și cuprins de febră. Picioarele sunt pline de infecție. Mai mult de atât nu pot face. Măine ceilalți mă vor lăsa în urmă. Știam că viața în armată este periculoasă, dar n-aș fi crezut că mă va doborî o infecție.

Își scoase picioarele din apă și le șterse cu grijă. Prea sfârșit ca să își respecte programul zilnic de studiu al Bibliei, își scoase Scriptura pentru a citi măcar un verset înainte de a se ruga. Biblia se deschise la Psalmul 118, 17: *Eu nu voi muri, ci voi trăi și voi face cunoscute lucrările Domnului. (NIV)*

Uimit de ceea ce citise, se înfășură în pătura gri, de companie. Apoi, întins acolo pe pământul acela străin și cu trupul scuturat de febră, Franz se rugă: *Scumpule Părinte, Tu știi că mi-am predat viața Ție. Când am plecat de acasă, am simțit asigurarea din partea Ta că mă voi întoarce cu*

bine la familia mea. Acum, mi-ai promis același lucru. Dar iată-mă aici, bolnav și incapabil să merg mai departe. Dacă nu mă vei ajuta Tu, voi pieri. Știu că Tu ești un Dumnezeu care își ține promisiunile. Mă predau în mâinile Tale.

În cele din urmă, Franz adormi.

Se trezi la ora trei și un sfert, când se dădu alarma. Buimac, Franz încercă să își șteargă somnul de pe ochi. Durerea de cap și febra îi trecuseră.

— Ei bine, se pare că am avut un somn bun. Dacă voi reuși să îmi bag picioarele în bocanci, poate că voi încerca să continui drumul.

Se ridică, își trase picioarele din pătură și se uită la ele. În lumina străvezie a dimineții le văzu curate, lucioase chiar.

— Ia stai puțin, vorbe el ca pentru sine, clipind și nevenindu-i să creadă. Nu poate fi adevărat.

Își scoase mâna și își pipăi cu sfială picioarele. Apoi le frecă din ce în ce mai tare.

M-am vindecat. Simți cum i se ridică părul pe cap. Picioarele mele sunt complet vindecate. Nu numai că mi s-au vindecat rănilor, dar tot piciorul e acoperit de piele nouă, fără nici urmă de zgârietură.

Clătinând din cap a uimire, își puse șosetele murdare de sânge, băgă picioarele în bocanci și pomi direct către Willi ca să îi ureze bună dimineața, spre marea mirare a acestuia, când îl văzu cât se poate de sănătos. Începând cu acea zi și până la sfârșitul războiului, Franz nu mai avu niciodată probleme cu picioarele.

Se întoarseră și camioanele. În curând, tot batalionul se reîntregi. Viața reveni la rutina ei. Trezirea era între orele trei și cinci dimineața, după care începea marșul. Mergeau toată ziua, uneori în camioane, de cele mai multe ori pe jos. Își petreceau nopțile în adăposturi improvizate – în hambare, biserici, sinagogi, școli. De obicei aceste adăposturi erau pline de tot felul de paraziți care îi umpleau pe soldați de iritații și bube. Aproape toți Pionierii aveau păduchi. Pur și simplu, nu aveau nicio posibilitate să facă baie.

Cu toții fură uimiți când văzură efectul comunismului în satele din Rusia. Cu câteva decade înainte, comuniștii confiscaseră toate proprietățile private și le adunaseră în imense colectivități de ferme, numite colhozuri. Cei care înainte fuseseră proprietari trebuiau acum să muncească pe propriile pământuri ca sclavi, fără să primească vreo plată, în afară de cantitățile de produse de care se considera că au nevoie. Animalele fuseseră, de asemenea, confiscate și strânse în grajduri imense.

Și din moment ce țăranii și-au dat seama că, deși munceau pe rupte, nu câștigau nimic, au concluzionat că nu are niciun rost să se îngrijească așa cum trebuie de aceste grajduri care erau acum extrem de murdare și dărăpănate. Numai femeilor le era permis să crească găini, rațe și găște - și de aceea își îndreptau spre ele toată atenția și grija pe care nu o acordau proprietăților statului.

Când sosiră soldații nemți înfomețați, nu găsiră altceva de făcut decât să jumulească păsările de curte și să le gătească pe grătare, la focurile care luminau în întunericul nopții.

— Hasel, îl strigară camarazii lui Franz, nu vii și tu?

— Nu, prieteni, nu pot mânca hrană pe care ați furat-o de la oameni înfomețați.

— Păi bine, domnule sfânt, tu nu știai că nu există astfel de principii în război? Trebuie să iei tot ce se poate și să te bucuri de timpul în care mai ești încă în viață - asta e motto-ul. Și mai mult decât atât, chiar și Seltenfroehlich a luat câteva găște ca să mănânce. Dacă el poate, noi de ce să nu putem?

Franz ridică din umeri.

— Nu mă interesează ce a făcut locotenentul. Tot furat se numește, spuse el. Și tot ceva rău este. Ce ați fi făcut dacă situația era pe dos și soldații ruși ar fi furat mâncarea de la gura copiilor voștri înfomețați?

Unul dintre soldați scuipă enervat.

— Genul ăsta de discuții mă irită, izbucni el. Ești atât de prost! Știi foarte bine că Germania nu va fi niciodată invadată. Vorbești de parcă nu ai fi conștient de asta. Dacă

nu te potolești cu ideile tale subversive, am să-ți dau o mamă de bătaie de n-ai să te mai ții pe picioare.

Fără a mai spune ceva, Franz se întoarce la biroul lui. Două zile mai târziu, veni ordin de la general ca toate perchezițiunile de case să fie oprite, iar cei care aveau să fie prinși că au furat, urma să fie transferați la batalionul disciplinar, unde se acorda un tratament pe măsură. În felul acesta se termină cu hoția.

Franz nu se putu abține să nu facă o remarcă legat de acest lucru.

— Ați văzut, le spuse el camarazilor lui. Nu vă spusesem eu despre asta?

Câteva săptămâni mai târziu după acest incident, Franz fu din nou promovat, de data aceasta la gradul de caporal. De asemenea, fu numit contabil și responsabilul financiar al Companiei de Pionieri numărul 699. Acum, avea sarcina să țină evidența contabilă a întregii companii.

La fiecare zece zile, dădea soldaților plata pe care o meritau. Și, pentru că ei făceau parte din frontul de est și trebuiau să lupte în zona de recuperare de teritoriu, primeau o plată suplimentară - câte un dolar în plus pentru fiecare zi. Totuși, nivelul lor de plată nu era prea ridicat, având în vedere pericolul la care se expuneau zilnic. Franz comandă din Germania hrană, haine și alte bunuri necesare companiei. Atunci când nu se aflau în marș, deschidea un mic magazin de unde soldații puteau cumpăra săpun, lame de ras și alte bunuri necesare. Superiorii lui nu își băteau capul să îl întrebe despre profitul pe care îl înregistra - știau că puteau avea încredere în el sută la sută.

Compania avansa în mod constant, spre est. Uneori treceau pe lângă tancuri rusești abandonate. Într-o zi trecură pe lângă un convoi cu două mii trei sute de prizonieri ruși, păziți de numai doisprezece gardieni nemți, care mășcăluiau spre un lagăr de concentrare german. Atunci când ploua, soldații ajungeau să fie udați până la piele. Când aveau loc ruperi de nori, era imposibil să mai circuli pe șosele, iar Pionierii trebuiau să se oprească din

marș o zi sau două. Franz folosea această ocazie ca să își scoată hârtiile contabile și să le atârne la uscat pe sub streășină vreunei case.

Într-o vineri, veni la Franz sergentul Erich Neuhas.

— Franz, mâine aș vrea să scrii raportul de zece zile, ca să îl pot trimite la cartierul general.

— Am înțeles, domnule, salută ferm Franz.

— Nu mă mai saluta în felul acesta, Hasel. Doar nu sunt ofițer superior. Nu sunt decât sergent.

— Am înțeles, domnule sergent. În orice caz, aș vrea să vă anunț că toate hârtiile sunt ude.

— Și?

— Dacă le voi pune în mașina de scris, se vor rupe.

— Oh, sergentul făcu o pauză. Și atunci, când crezi că se vor usca?

— Duminică.

— Bine. Fă-le atunci.

Urmă o altă vineri.

— Hasel, mâine trebuie să faci situația financiară pe luna aceasta.

— Bine, domnule. Numai că există o problemă.

— Ce problemă?

— Sâmbătă seara voi mai avea ceva clienți la magazin și cum numai duminică este prima zi din lună, va trebui să includ și sumele de sâmbătă seara.

— Ai dreptate. Mai bine fă-le duminică.

Fără a da aparența unui nesubordonat, Franz reușea întotdeauna să îi convingă că era mai bine să își facă treaba duminică.

Unii dintre camarazi mai veneau la el în zilele de sâmbătă:

— Franz, ai putea să îmi vinzi un săpun?

— Nu știu dacă a mai rămas vreunul. Ultima dată nu am mai comandat săpun. Dar dacă ai răbdare până diseară, am să fac tot ce voi putea să îți găsesc unul.

— Of, bineînțeles. Azi e sâmbătă. Am uitat. Soldații se obișnuiseră de mult cu faptul că Franz nu lucra sâmbăta și că nu puteau trata în niciun fel cu el în această zi.

În august, ploile deveniră din ce în ce mai frecvente, transformând acea parte de țară într-o imensă mlaștină. Dar, nemții nu puteau fi ținuți pe loc. Mergeau înainte cu încăpățănare. Când li se împotmoleau camioanele până la bara de protecție, soldații le împingeau până reușeau să le scoată de acolo. Într-o zi, ploaia se întetă atât de tare, încât soldații au intrat adânc în nămol și aproape nu au mai putut înainta. Avansau doar câteva sute de metri în câteva ore.

— Ne-am împotmolit rău, așa că va trebui să ne oprim, spuneau ofițerii, clătinând din cap. Cu toată încăpățănarea noastră înăscută, nu ne putem lupta cu forțele naturii.

Când ieșea soarele, pionierilor le mai trebuiau două zile ca să se usuce și să își usuce și echipamentul. În timpul următoarei ploi torențiale, soldații rămaseră în corturi. Deși nu știau acest lucru atunci, toată confruntarea din zona de est a frontului fusese oprită, din cauza ploilor. Puternicul Wehrmacht German fusese imobilizat – nu de către inamic, ci de nămol.

Pionierii ajunseră și la Cherkassy, pe malul vestic al râului Nipru. Aici, unde râul avea o lățime de opt kilometri, Pionierii fuseseră însărcinați să construiască un pod. Erau însoțiți de alte patru batalioane, șase mii de oameni în total, ca să îi ajute la îndeplinirea acestei sarcini deosebit de dificile.

O parte din companie merse în pădure să taie copaci; douăzeci și unu de soldați reușiseră să pună stăpânire pe o fabrică de cherestea, alți douăzeci și cinci de soldați găsiseră o fabrică de cuie, sârme și îmbinări de metal. Trunchiurile copacilor fură transportate la fabrica de cherestea, tăiate după anumite dimensiuni calculate de către ingineri și transportate apoi la locul în care ceilalți soldați se ocupau de construirea podului.

Germanii se pregăteau să țină piept atacului armatei roșii și înaintau mai încet. De multe ori linia frontului înainta doar câteva sute de metri pentru ca apoi să se retragă. Escadroanele rusești planau mereu pe deasupra

trupelor germane, bombardându-le, iar tunurile antiaeriene ale nemților le răspundeau doborând o parte din ele la pământ. Apoi, pe când rămășițele acestor avioane zăceau pe câmpuri, fumegând, faimoasele aruncătoare de bombe Stukas, veneau pe urma lor și distrugeau ultima încercare de rezistență. Dar germanii nu dispuneau de prea mult timp de relaxare. Rușii se relansau într-un atac cu tancuri. Wehrmachtul înconjură armata rusă și o înfrânse cu aruncătoare de bombe și explozive. Dar cu cât confruntarea continua, pierderile creșteau de ambele părți.

Într-o sâmbătă, Pionierii fură înconjurați de ruși. Locotenentul Gutschalk îi mobiliză.

— Hasel, tu și Weber mergeți în lăptăria părăsită și apărați flancul din sud, strigă el.

A sosit momentul, se gândi Franz. Înghiți în sec și încercă să vorbească calm.

— Locotenente, azi e sâmbătă și nu pot lua parte la luptă.

— Ce ai spus, Hasel?

— Nu pot lua parte la luptă, domnule. Îmi pare rău.

Gutschalk rămase ca trăsnit.

— Soldat, suntem în război. Luptăm acum pentru propriile noastre vieți.

— Îmi pare rău, domnule, repetă Franz.

— Hasel, refuzi să execuți un ordin?

— Da, domnule, răspuse Franz, în poziție regulamentară.

Fața locotenentului se aprinse într-un roșu intens.

— M-am săturat de tine! urlă acesta. De data aceasta vei primi ce meriți și nimeni nu te va mai putea scăpa din mâinile mele. Voi avea eu grijă de asta!

După ce rușii fură respinși cu succes, locotenentul scrisese o mențiune în fișa de serviciu a lui Franz prin care cerea ca, la sfârșitul războiului, Franz să fie executat pentru neascultarea ordinului unui ofițer superior.

Pionierii, deși formau o unitate de lucru, și nu de ofensivă erau adesea surprinși de focul luptelor. Într-o

clipă amiază, Franz și Karl erau de gardă, iar ceilalți soldați lucrau la fortificarea unei bariere antitanc care înconjura satul. Dintr-odată, se văzu o limbă de foc și o detunătură care îi asurzi. Franz și Karl alergară la locul exploziei și-l găsiră pe unul dintre soldați, pe nume Heinrich Korbmacher, cu jumătate de față ciopârțită și cu intestinele scoase afară. Călcase pe o mină. Tot ce au putut să facă a fost să îi sprijine capul și să încerce să îi aline durerea în timp ce acesta striga din toate puterile.

— Mamă, ajută-mă! O, mamă, am nevoie de tine. Unde ești, tu, mamă?

Din fericire, durerile lui se terminară curând. Îl îngropară în aceeași seară. Nu erau prea multe de spus. Pierderea aceasta aducea o grea tristețe peste unitate și asta după ce în primăvara anului trecut, casa lui Heinrich, din Germania, fusese distrusă de bombardamentele englezilor. Lăsase în urmă o soție și patru copii. În calitate de capelan al unității, Franz avu însărcinarea să o anunțe pe văduvă de pierderea suferită și să trimită acasă cele câteva lucruri ale lui Heinrich. Franz se gândi cu tristețe dacă nu cumva un alt camarad, va fi nevoit să facă același lucru, într-una din zile, de data aceasta, în dreptul lui.

CAPITOLUL?

1 CASA ÎNTUNECATĂ

Tramvaiul cu numărul 23, în care se aflau Hélène și copiii, suna din alarmă și trecea cu zgomot pe străzile Frankfurtului, iar pe deasupra lui urlau sirenele antiaeriene.

— Mami, privește. Kurt arătă cu degetul un bloc de apartamente pe lângă care treceau.

— Unde?

— Ferestrele, toate geamurile ferestrelor, sunt sparte.

Inima lui Hélène se strânse.

— Din cauza bombelor, spuse ea cu tristețe. Atunci când au explodat, puterea deflagrației a spart toate geamurile.

— Mami, crezi că și geamurile noastre sunt sparte?

întrebă Lotte.

— Vom afla în curând.

În cele din urmă tramvaiul se opri, scârțâind. Înainte de a ajunge în fața blocului, văzură perdelele de la geamuri fluturând în vânt.

— O, nu, exclamă Hélène și continuă apoi în gând: apartamentul nostru este la parter și n-a fost nimeni acolo care să-l fi păzit. Probabil că au furat tot ce era în casă.

Încercând să nu se gândească la ceea ce urma să găsească acasă, îi conduse pe copii până în fața blocului. Deschise ușa apartamentului, lăsându-i apoi să intre ei primii.

— E plin de praf, o auzi pe Lotte spunând.

Cu inima bătându-i mai tare, Hélène făcu efortul de a intra. Un praf gros acoperea întreaga încăpere. Privirea i se mișca de sus în jos și de-a lungul apartamentului.

— Copii, spuse ea încet. Din câte văd, nu lipsește niciun lucru din casă.

— Uite castelul meu, spuse Kurt, și soldații!

— Priviți, spuse Hélène, și cratițele, pantalonii și fețele de masă și păpușa din cârpe a lui Lotte! Sunt toate aici! Nu s-a atins nimeni de ele.

În timp ce Kurt și Lotte alergau plini de bucurie dintr-o cameră în alta, Hélène făcu în grabă patul pentru Gerd și îl așază acolo. Încă mai avea febră. îi chemă apoi pe Kurt și pe Lotte. Îngenuncheară împreună: *îți mulțumim, Părinte, pentru grija pe care ai avut-o față de noi și față de lucrurile noastre.*

După aceea, Kurt și Lotte se ocupară de despachetarea bagajelor și de aranjarea lucrurilor la locul lor. În acest timp, Hélène merse în debaraua de la subsol și veni cu bucăți mari de carton pentru a acoperi ferestrele la care nu mai aveau geamuri.

— E cam întuneric aici, se plânse Lotte.

— Cel puțin, în felul acesta nu va mai bate vântul în casă, le spuse Hélène. Va trebui să stăm așa, până când voi reuși să fac rost de geamuri pentru ferestre. Acum, copii, spuse ea grav, am avut o călătorie lungă și anevoioasă.

Cred că suntem destul de obosiți. Așa că, haideți la culcare.

După câteva zile, Gerd se însănătoși. Reveniră cu toții la vechiul stil de viață - cu o singură excepție, terifiantă. Copiii începură să meargă la școală, iar Hélène se ocupa de treburile gospodăriei. Numai că în fiecare seară Frankfurtul era bombardat. În fiecare zi se rugau ca Dumnezeu să aibă grijă de ei și să îi păstreze în viață. Gerd care avea acum șapte ani, nu își făcea niciodată probleme pentru astfel de lucruri.

— Bombele nu ne vor putea atinge, spuse el într-o zi, plin de încredere.

— De unde știi tu? îl întrebase Kurt.

— Știu, pentru că noi suntem în paza lui Dumnezeu.

Apoi fu bombardat un oraș din apropiere, Darmstadt. Într-o singură noapte mii de oameni fuseseră uciși. Dar încrederea lui Gerd în Dumnezeu era de neclintită. El era convins că membrii bisericii din acel oraș fuseseră salvați.

În Sabat se simțiră tare fericiți să își revadă vechii prieteni, verișorii Annelise și Herbert. Hélène se întâlni cu sora lui Franz, Anni, care o îmbrățișă cu afecțiune. După serviciul divin, mătușa Anni, îi invită la masa de prânz.

— Ați auzit ultimele vești? îi întrebă ea cu seriozitate.

— Ce vești?

— Aproape toți adventiștii din Darmstadt au fost uciși. Erau înjur de optzeci de persoane.

Hélène aruncă o privire lui Gerd. Fața lui copilărească se albise dintr-odată, iar privirea i se fixase undeva înainte, fără a vedea însă. Pentru Gerd, care nu era decât un copil, vestea aceasta fu groaznică. Toată după-amiaza - în timp ce Kurt și Lotte se jucau fericiți cu verișorii lor, iar Hélène și Anni își povesteau una alteia ultimele întâmplări - Gerd stătu tăcut într-un colț, încercând să găsească o logică pentru cele întâmplate în Darmstadt.

Dar în seara aceea, la timpul rugăciunii, nu își mai putu reține sentimentele acumulate.

— Mami?

— Da, Gerd.

— Mami, abia putea vorbi - fiecare cuvânt se smulgea cu greu de pe buzele tremurânde. Toată Biblia nu este decât o mare minciună!

— Și tu acum, Gerd!

— Dumnezeu nu are deloc grijă de noi, spuse el gâfâind. Nu îi pasă deloc de ce se întâmplă cu noi. Am putea foarte bine să nu ne mai rugăm deloc.

— Gerd, Gerd. Ascultă-mă. Vocea lui Hélène era coborâtă în încercarea ei de a-i stăpâni mânia. Astăzi ar fi trebuit să înveți o lecție foarte importantă. Durerea și dezastrele pot veni asupra oricărui om, bun sau rău, nu contează. Cel mai important lucru este să îți dai seama că Dumnezeu ne iubește, indiferent ce se întâmplă cu noi. Cât timp suntem copiii Lui, nu mai contează dacă suntem în viață sau murim, pentru că la sfârșitul istoriei vom trăi împreună cu El, în ceruri.

Tăcuți, cei trei încercară să își însușească lecția pe care le-o dădea mama lor. Într-o luni dimineată Hélène îl întâlnește pe Doering în timp ce se ducea la magazin, pentru cumpărături.

— Oh, am văzut că v-ați întors, o întâmpină el rece. Mă întreb dacă nu cumva v-ați mai gândit la propunerea de a deveni membră a partidului nazist.

— Domnule Doering, îi răspunse ea, nu simpatizez deloc partidul nazist și nu am nicio intenție să mă înscriu în rândurile lui. Și nu aș vrea să mai fiu bătută la cap cu această problemă. Bună dimineată!

Spunând aceste cuvinte, se întoarse și îl lăsă pe Doering ca o stană de piatră în mijlocul drumului.

— Apărătoare a jidanilor, îl auzi ea strigându-i din urmă, vei ajunge să regreti clipa asta!

La sfârșitul lunii, Hélène înțelese la ce se referea Doering, când îi strigase acele cuvinte. Observă că nu îi mai sosește acasă solda lui Franz. Așteaptă câteva zile, crezând că poate a întârziat din cauza poștei. Dar nu sosi nici peste câteva zile. Atâta timp cât Franz era în armată, solda lui era singura lor sursă de trai. Ce putea să facă?

În Sabat își spuse păsul la biserică, iar membrii bisericii făcură o colectă specială pentru ea. Dacă strângeau cureaua cât se putea de mult, banii aceștia le ajungeau doar până luna următoare, când ar fi trebuit să primească solda. Și, cum sfârșitul lunii era aproape, Hélène alerga în fâfecare zi la cutia poștală în speranța că va primi cecul cu banii așteptați. Dar nu sosi niciun cec.

Ajunsa la disperare, Hélène luă un autobuz și merse într-o localitate de la marginea orașului unde locuia o prietenă cu fiul ei, într-o rulotă vopsită în galben și cu obloane verzi la ferestre.

— Soră Geiser, începu ea, ce putem face? Nu mai am niciun ban. Partidul reține toți banii pe care ar trebui să îi primesc din partea soțului meu. Nu mai avem mâncare. Sunt la capătul puterilor.

— Soră Hasel, îi răspunse doamna Geiser categorică, primul lucru pe care trebuie să îl facem este să ne rugăm și să prezentăm problema înaintea lui Dumnezeu. El ne va arăta ce trebuie să facem.

Cele două femei îngenuncheară în acea căsuță și se rugară.

Când se ridicară, sora Geiser spuse:

— Uite, am ceva bani puși deoparte. Ți-i voi da cu împrumut și când vei primi alocația copiilor, mi-i vei putea da înapoi.

Hélène clătină din cap.

— Nu pot accepta. Ce vei face dacă între timp se ivește ceva și vei avea neapărată nevoie de ei?

— Soră Hasel, până mâine putem muri cu toții. E mai bine să le dai de mâncare copiilor, decât să stau și să păzesc banii aceștia.

Spunând acestea, merse în micul dormitor al rulotei și se întoarse cu haina și pălăria în mână.

— Hai să mergem la bancă, spuse ea.

La bancă avea depuse toate economiile pe care le făcuse pe parcursul vieții.

— Soră Geiser, spuse Hélène încet, cum aș putea să îți mulțumesc vreodată pentru generozitatea de care ai dat

dovadă? Cu banii aceștia ne vom cumpăra mâncare timp de șase luni.

Inima ei cânta de bucurie. Cumpără câte ceva de mâncare și merse apoi acasă. În zilele următoare, Hélène scrisese câteva scrisori adresate guvernului și agențiilor de ajutorare, explicându-le situația ei și faptul că nu primea cecurile care i se cuveneau. Nu primi niciun răspuns. În cele din urmă îi scrisese soțului ei, în Rusia, relatându-i cele întâmplate și cerându-i sfatul. Așteptă cu nerăbdare răspunsul lui, neștiind măcar dacă este în viață sau dacă scrisoarea pe care i-o scrisese va ajunge la el.

După câteva zile primi o scrisoare de la partidul local. Deschise plicul și văzu că scrisoarea era de la șeful de partid. Îi cerea să îi facă o vizită.

— În sfârșit, au început să îmi răspundă la scrisori, se gândi ea. Îmi voi lua în cele din urmă banii.

Își luă în grabă haina și merse pe jos cale de câteva blocuri, până la clădirea unde își avea sediul partidul nazist. Când arătă scrisoarea recepționerei, fata îi aruncă o privire ciudată, în care parcă se citea mila, apoi dispăru într-unul din birouri. După numai câteva clipe, fata se întoarse.

— Vă rog, spuse ea, arătând către ușa deschisă.

Hélène intră. În spatele unui birou ticsit de hârtii, stătea un bărbat cu fața roșie și cu nasul vinețiu care arăta clar afinitatea pentru băuturile spirtoase.

— Doamnă Hasel, și după ce îi rosti numele, luă în mână o bucată de hârtie. Recunoașteți această scrisoare?

Hélène se aplecă spre el, curioasă.

— Da, o recunosc. Este o scrisoare pe care am scris-o soțului meu acum câteva zile. Dar cum de a ajuns la dumneavoastră?

Bărbatul îi aruncă o privire acră.

— Aș vrea să știți că ne asumăm responsabilitatea de a intercepta și cenzura orice scrisoare către și de la persoanele care sunt suspecte. Deci recunoașteți în mod sincer că dumneavoastră ați scris această scrisoare.

— Da, spuse Hélène.

— Atunci trebuie să vă informez că este interzis să scrieți vești proaste soldaților care se află pe front. Este interzis a da vești proaste legat de ceea ce se întâmplă în căminele lor. Asta nu poate decât să le scadă moralul și îi face incapabili să dea tot ce au mai bun pentru interesele țării lor.

Bărbatul trânti scrisoarea pe birou și ieși din spatele lui ca să se apropie mai mult de Hélène.

— Genul acesta de acțiuni subversive, spuse el printre dinți, se numește trădare și sunt pedepsite cu moartea!

Hélène se uita la el, nevenindu-i să creadă urechilor.

— Nu am mai primit un ban de luni de zile, îi aruncă ea. Cum am putea să supraviețuim în felul acesta? Oare nu am dreptul să scriu bărbatului meu și să îi cer ajutorul?

— Ați comis o crimă, îi spuse omul, rece. Și nu va rămâne nepedepsită. Veți mai auzi de noi.

Își aruncă apoi brațul într-un gest de concediere a interlocutoarei și spuse cu voce tare ca să fie auzit de secretara din camera alăturată.

— Următorul, te rog.

Hélène ajunse acasă abia ținându-se pe picioare. Și îl rugă din nou pe Dumnezeu să o ajute și să îi dea înțelepciune. Cu înverșunare, ea își continuă campania de telefoane și scrisori către agențiile locale de sprijinire a copiilor în nevoi. Dar nimeni nu îi răspunse.

În cele din urmă, sosi o scrisoare de la sediul partidului nazist din centrul Frankfurtului. I se cerea să se prezinte la domnul Springer. Acestuia i se dusesse faima de cel mai dur și crud dintre conducătorii partidului nazist.

Trebuia să meargă la cartierul general! Oamenii, când se refereau la cartierul general, îl numeau Casa întunecată, datorită stucaturilor de culoare maron închis care ornamentau fațada acestei clădiri. La începutul războiului, naziștii luaseră în stăpânire clădirea, iar acum oamenii nu puteau face decât să evite cât mai mult priveliștea ei. *În spatele acelor uși*, își șopteau ei unii altora, *naziștii comit cele mai grozave atrocități. Despre*

unii dintre cei care au intrat pe ușa aceea nu s-a mai auzit nimic niciodată.

Unii vorbeau despre un pasaj subteran secret care ducea de la Casa întunecată la cartierul general al Gestapoului, iar cei care erau incomozi pentru regim erau transportați prin acel tunel către lagărele de concentrare. Alții spuneau că știau despre cazuri de persoane care fuseseră torturate în Casa întunecată și forțate să vorbească.

Și cum putea să se ducă Hélène într-un astfel de loc?!

Ce trebuia să facă? Poate că ar fi trebuit să își ia copiii și să meargă să se ascundă undeva. Dar chiar dacă s-ar fi ascuns, aveau nevoie de haine și de mâncare. Pe de altă parte, dacă totuși s-ar fi dus la Casa întunecată și ar fi fost arestată, ce urma să se întâmple cu copiii ei?

Căzu din nou pe genunchi: *Tatăl meu, am nevoie de ajutorul Tău, se rugă ea, plângând. Tu ești refugiul și adăpostul meu. Mi-ai promis că îmi vei păzi piciorul să nu alunec. Te rog să îți păstrezi această promisiune față de mine. Mă predau și îi predau pe copiii mei în mâinile Tale.*

Se ridică în picioare și se simți mult mai ușurată.

Nu le spuse copiilor decât că luni va merge la Casa întunecată și că ar trebui ca în timpul cât ea va fi acolo, ei să se roage. În Sabat, înainte de începerea serviciului divin, Hélène îi chemă deoparte pe câțiva dintre membrii bisericii și le ceru sfatul. Se adunară cu toții și se rugară în mod special pentru ea, încredințând-o din nou înmâna lui Dumnezeu.

Sosi și ziua de luni.

— Copii, spuse Hélène, astăzi nu veți merge la școală. Veți sta acasă. Și să nu ieșiți deloc din casă. Să nu vă uitați pe fereastră și să stați cât se poate de liniștiți, în așa fel încât domnul Doering să nu știe că sunteți acasă. Promiteți să faceți așa?

Cu ochii măriți de uimire, copiii îi promisera că vor face întocmai.

Apoi Hélène îl luă pe Kurt în dormitor și închise ușa după el. După numai câteva minute, el ieși din cameră cu

fața congestionată de frică.

— Lotte, îi spuse Hélène în grabă, e rândul tău. Hai în dormitor.

— Kurt, îl interceptă Gerd pe fratele lui mai mare, de ce arăți atât de ciudat? Ce se întâmplă?

Kurt strânse din buze și clătină capul într-o parte și alta.

Veni și rândul lui Gerd. Hélène, după ce închise ușa bine, îi spuse:

— Să fii foarte atent la ce îți voi spune acum, pentru că nu voi putea să îți spun aceste lucruri decât o singură dată – și poate că viața ta va depinde de ce vei auzi acum. În câteva minute trebuie să plec la Casa întunecată. Veți sta cuminți în casă toată ziua. Să nu umblați pe afară și să nu faceți niciun zgomot, pentru ca vecinii să nu știe că sunteți în casă. Mă înțelegeți?

Gerd înghiți în sec și dădu afirmativ din cap.

— Dacă toate lucrurile vor merge bine, mă voi întoarce înainte de amiază. Dar Casa întunecată este un loc tare periculos și nu sunt sigură că mă voi putea întoarce acasă. Am vorbit cu unii membri ai bisericii să aibă grijă de tine și de frații tăi în caz că nu mă voi întoarce. Dacă nu voi veni acasă până la ora 12, să ieșiți unul câte unul din casă, fără să fiți văzuți de nimeni. Tu, Gerd, să mergi la stația de tramvai și să iei tramvaiul numărul 23. La cea de a șaptea stație, te dai jos și iei tramvaiul cu numărul 17, până la a patra stație. Te dai jos acolo și cineva de la biserică te va aștepta ca să te ducă într-un loc sigur. Să nu uiți că vei fi în siguranță cu cei de la biserică.

Fiecare dintre voi, veți sta în locuri diferite. Să nu spui lui Lotte și lui Kurt ce ți-am spus. Dacă veți face cum v-am spus, Gestapoul nu va putea să vă găsească. Acum, repetă ce ți-am spus ca să fiu sigură că ai înțeles ce trebuie.

Gerd nu avea decât șapte ani, dar repetă instrucțiunile cu cea mai mare acuratețe. Înțelesese gravitatea situației. Hélène îngenunche împreună cu el și

se rugă pentru protecție din partea lui Dumnezeu asupra lui și asupra ei.

— Să nu uiți niciodată, îi spuse ea, că Dumnezeu este Tatăl nostru ceresc și că El va fi mereu cu tine, indiferent de ce mi se va întâmpla mie. Apoi îl luă de mână și ieșiră din dormitor.

După ce își luă haina și pălăria, Hélène le spuse în șoaptă copiilor:

— Se poate să nu ne mai vedem niciodată. Dar ei nu pe mine mă caută, ci pe voi. Ei știu că pe mine nu mă pot face să îmi schimb părerile. Dar ei cred că dacă vă vor lua de pe acum, când sunteți tineri, vor reuși să vă facă să gândiți așa cum vor ei. Voi însă, rămâneți aproape de Dumnezeu, orice s-ar întâmpla. Nu uitați să plecați imediat ce s-a făcut amiază și să nu mă așteptați dacă întârzii.

Spunând acestea, închise ușa după ea și plecă. De după draperii, fără să poată fi văzuți, cei trei copii o priveau cum se îndepărta pe trotuar, până la stația de autobuz numită Lindenbaum, datorită lămâilor de aproape patru sute de ani care fuseseră plantați acolo.

Se așezară în liniște și începură să citească. Se străduiră din răputeri să fie atenți la ce citeau, dar nu reușeau să se concentreze și deseori își ridicau privirea doar pentru a întâlni privirea la fel de înspăimântată, a celuilalt. Se uitau la ceas cu teamă și vedeau cum orele treceau, una după alta.

La 145 mama lor nu se întorsese încă.

Stând în picioare în mijlocul camerei, ascultau cu atenția încordată la maxim. Mama lor nu sosea.

— Ar trebui să ne îmbrăcăm, spuse Kurt. Merseară în vârful picioarelor la ușă, își puseră hainele și încălțămintea.

Mai erau numai cinci minute până la ora 12. Și în acel moment auziră un autobuz care se opri în stația Lindenbaum. Mai priviră o dată pe fereastră. Și văzură pe cineva care fugea pe trotuar. Uitând de toate precauțiile pe care trebuiau să și le ia, cei trei alergară la ușă.

— Mami, mami, te-ai întors! Ce s-a întâmplat?

Hélène îi luă în brațe pe flecare, apoi se așeză și le spuse:

— Acum, haideți să îi mulțumim lui Dumnezeu pentru miracolul pe care l-a făcut.

Și începu să le povestească tot ce se întâmplase în acea dimineață.

Mersese în oraș și ajunsese la Casa întunecată puțin după ora zece. Uitându-se la fațada înfricoșătoare, văzu gratiile de la ferestre. Observă, de asemenea, că ușa nu avea clanță. Clădirea aceasta arăta mai degrabă a închisoare, decât a clădire guvernamentală.

Întrebându-se cum avea să intre, găsi în cele din urmă un mic buton încastrat în peretele de beton. Apăsă pe buton și auzi un clinchet îndepărtat. Se auzi apoi un bâzâit și ușa se deschise. Intră. În spatele ei, ușa se închise cu un clic abia auzit. Se întoarse și văzu că ușa nu avea clanță nici pe dinăuntru. Odată intrat, nu puteai ieși decât dacă îți deschidea cineva.

În spatele unei ferestruici, văzu un om în uniformă.

— Cu ce vă pot ajuta?

Hélène înghiți în sec.

— Am fost programată pentru o întrevedere la ora zece.

— Dați-mi să văd scrisoarea.

Bărbatul aruncă o privire pe scrisoarea pe care o primise Hélène.

— Ah, da. Aveți întâlnire cu Domnul Springer. La etajul al treilea, camera numărul 11, pe stânga.

Și ferestruica se închise cu pocnet.

Plină de teamă, Hélène urcă scările în această casă înfricoșătoare și întunecată. Nu văzu pe nimeni pe culoare, dar se simți înconjurată de îngeri. Bătu la ușă.

— Intră!

Odată ajunsă înăuntru, se văzu în fața unui birou de lemn pe care se afla un dosar și o mică placă inscripționată cu un nume: Gauleiter Springer. Omul din spatele biroului era slăbuț, cu o frunte înaltă, și părul pieptănat pe spate, ochi mici și albaștri.

Își trase dosarul în față.

— Doamnă Hasel, am în fața mea documente foarte incriminatoare. Refuzați să deveniți membră a partidului sau a Ligii Femeilor. Copiii dumneavoastră nu merg la școală sâmbăta. Ați trimis o scrisoare subversivă soțului dumneavoastră. Ani de zile nu ați răspuns în niciun fel eforturilor noastre. Toate acestea au o nuanță foarte suspicioasă. Sunteți cumva evreică?

— Nu, sunt de origine ariană și am în urma mea zece generații de arieni. Am și hârtii care pot dovedi acest lucru.

— Atunci ce se întâmplă? De ce refuzați să cooperați?

— Domnule, sunt adventistă de ziua a șaptea. În timp ce vorbea, Hélène se simțea din ce în ce mai liberă și mai ușoară. Dispăruse orice teamă. Continuă cât se putea de senină. În cele zece porunci pe care ni le-a dat Dumnezeu, ni se cere să ne închinăm Lui în cea de a șaptea zi și s-o păstrăm ca zi sfântă. Legile lui Dumnezeu sunt valabile și astăzi. Iată de ce respect ziua de Sabat.

Spunând aceste lucruri, Hélène studia expresia celui din fața ei, dar nu putea vedea nimic pe chipul lui. Bărbatul ridică receptorul și vorbi cu asistentul lui.

— Te rog, verifică dacă doamna Hasel este membră a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea.

După numai câteva minute, telefonul sună.

— Informația a fost confirmată.

— Doamnă Hasel, aveți mult curaj să îmi spuneți atât de deschis că păziți ziua de sâmbătă, având în vedere zilele atât de dificile în care trăim - și mai ales în această casă! Aici făcu o pauză, studiind-o pe Hélène câteva clipe. În cele din urmă spuse: Din întâmplare, am frecventat și eu Biserica Adventistă. Cunoașteți familia Schneider?

Hélène îi cunoștea bine. Fratele Schneider era unul dintre prezbiterii bisericii.

— Familia Schneider este vecină cu noi, spuse bărbatul. După ce am fost bombardat și ne-am mutat vis-à-vis de ei, ne-au invitat la masa lor și ne-au dat prosoape și lenjerie de pat pentru a ne ajuta la întemeierea unei noi

gospodării. Au sacrificat mult pentru noi. Sunt niște oameni minunați. Și nu am decât cuvinte de laudă pentru adventiști.

Hélène era ca trăsnită. Familia Schneider nu spusese niciodată că șeful de partid, recunoscut pentru duritatea lui, era vecin cu ei.

— Acum, doamnă Hasel, aș vrea să ne întoarcem la problema dumneavoastră. Spuneți că nu ați mai primit alocația pentru copii. Care credeți că a fost motivul? Vă rog, spuneți-mi în mod sincer, care credeți că este motivul?

Hélène îi povesti despre hărțuiala continuă de care avusese parte și despre ura din partea membrilor de partid, pentru că nu voia să se înscrie în rândurile lor.

— Aș vrea să vă spun că niciodată nu mă voi înscrie în acest partid, îi zise ea cu respect, dar categorică. Voi continua să păzesc Sabatul. Am de gând să rămân loială lui Dumnezeu, indiferent de circumstanțe. Trebuie să îmi respect conștiința.

Bărbatul se ridică în picioare.

— Doamnă Hasel, vă admir curajul. Am să verific exact care este situația. Sunt de părere că orice om ar trebui să fie liber să-și respecte conștiința. Nu vă faceți griji în privința banilor. Mă voi îngriji să îi primiți.

Hélène încremenise. Într-un final, reuși să pronunțe câteva cuvinte.

— Domnule Springer, nu știu cum să vă mulțumesc pentru bunătatea pe care a-ți manifestat-o față de mine. Dumnezeu să vă binecuvânteze!

Cu o expresie destul de încurcată pe față, bărbatul se ridică să îi deschidă ușa.

— Doamnă Hasel, domnul Springer s-a simțit tare rău în dimineața aceasta și nu a putut veni la lucru astăzi. Eu doar îi țin locul.

Hélène coborî scările mai mult zburând. Anunțat că urma să coboare, bărbatul de după ferestruică o aștepta cu cheia în mână ca să îi deschidă.

După câteva zile, Hélène primi o înștiințare conform căreia trebuia să meargă la ghișeu de alocații și să ia banii

copiilor. Primi toți banii pe care ar fi trebuit să îi primească până atunci.

CAPITOLUL 8

RĂZBOI ÎN PLINĂ IARNĂ

A

În Estul îndepărtat, Franz și Pionierii înaintaseră destul de mult în interiorul Rusiei, prin Ucraina, și asta într-un ritm constant și destul de rapid. Pentru început, lucrurile merseseră destul de bine pentru Wehrmacht. Până în august 1941, sovieticii pierduseră trei milioane de oameni.

Însă, pentru nemții din Ucraina, începură problemele. Mărșăluind în fiecare zi prin lanuri de porumb și de grâu, nu își prea puteau da seama cât înaintaseră. Soldații fuseseră crescuți, în cea mai mare parte înconjurați de dealuri și copaci, iar câmpia aceasta întinsă ca în palmă, nu putea decât să îi dezorienteze și să îi demoralizeze. Cu optimismul erau la pământ. Iar seara, ploile erau din ce în ce mai dese. Drumurile se transformau în mlaștini imposibil de traversat cu tancurile.

Cu toate acestea, Pionierii continuau să meargă spre est. Ajunseră la

Kremencug, unde Compania 699 fu separată de restul batalionului. Timp de o săptămână rămaseră izolați și fără mâncare. Din această cauză soldații începuseră să nu mai asculte de superiori.

Într-o zi, Franz ieși pe câmp, în speranța că va găsi ceva de mâncare.

Dar de jur-împrejurul lui nu era decât porumb. Porumbul nu creștea în Germania și pentru el era o mirare că oamenii pot mânca așa ceva.

Cu mișcări destul de stângace, rupse pănușile unui știulete de porumb și continuă astfel până dezveli tot porumbul. Apoi mușcă. Porumbul nu se copsese încă, dar boabele erau dulci și lăptoase și chiar foarte gustoase. Franz mănca până se sătură. Apoi își umplu brațele cu știuleți de porumb și se întoarse în mare grabă în tabăra militară.

Mă întreb oare ce vor spune ceilalți. Mai tot timpul râd de vegetarianismul meu.

— Am găsit de mâncare, anunță el de cum intră în tabără.

Înfomețați, soldații alergară spre el. Dar când văzură ce le aducea, încântarea lor se transformă în furie.

— Hasel, doar nu te aștepți să mâncăm gunoi. Asta este mâncare pentru porci!

— Nu e chiar așa, spuse Franz. Are un gust foarte bun.

Doi sau trei soldați îl înjurară și se întoarseră la corturile lor.

— Oameni buni, voi nu vedeți că mai aveți puțin și muriți de foame? încercați numai să gustați. Dacă vreți, putem cădea la o înțelegere. Dacă nu vă place, vă las să îmi scuipați boabele de porumb în față.

Într-un final, unul dintre soldați întinse mâna și luă un porumb. Fără să spună vreun cuvânt, mușcă din el pentru ca, după aceea, să continue să mănânce până când curăță tot știuletele, apoi întinse mâna după altul. Cuvintele lui Franz nu ar fi putut avea o putere mai mare de convingere. La scurt timp, întreaga companie merse direct în lanul de porumb și își astâmpără foamea cu porumb. Vegetarianul salvase situația. După câteva zile, cei din Compania 699 se întâlniră cu cealaltă parte a batalionului. Pericolul de moarte prin înfometare fusese depășit.

De acum, ploile începură să fie din ce în ce mai dese și se făcea tot mai frig. În Novo-Moskovsc, pionierii se văzură nevoiți să rămână timp de aproape o lună, pentru ca drumurile să se desfunde și să poată înainta. Odată reînceput marșul, merseară câte optzeci de kilometri pe zi.

În octombrie, începu să ningă. Curând deveni evident faptul că uniforme de vară ale Pionierilor nu erau deloc potrivite pentru acest timp și nici încălțările lor ușoare și puțin rezistente nu erau bune pentru o astfel de vreme. Dar se străduiră să meargă mai departe.

— Hasel, vino aici, îi spuse într-o zi lui Franz

sergentul Erich Neuhaus.

— Da, sergent?

— Vreau să te prezinți imediat în biroul meu.

Odată ajuns acolo, sergentul îi spuse:

— Hasel, am observat că ești singurul soldat din compania noastră care nu a avut nici măcar o rană sau zgârietură în urma confruntărilor cu inamicul. Iar gloanțele parcă tot timpul te ocolesc.

— Nu m-am gândit niciodată la asta, dar s-ar putea să aveți dreptate, răspunse Franz, întrebându-se unde voia să ajungă sergentul cu această discuție.

Sergentul Neuhaus râse.

— De acum înainte îmi vei fi coleg de cort. De acum înainte vei fi îngerul meu păzitor.

— Da, domnule. Cu siguranță, domnule! răspunse Franz cu mâna la cozoroc.

Sergentul Neuhaus clătină din cap, văzând că Franz refuză în continuare să folosească salutul lui Hitler; dar începând din acea zi, sergentul Neuhaus și Franz împărtășiră același acoperiș. În curând, Franz avea să descopere că îi era mai bine cu sergentul Neuhaus decât cu căpitanul însuși și asta pentru că sergentul avea o ciudată preocupare pentru găsirea de ascunzători cât mai bune. Oricum, chiar și cele mai bune clădiri în care se caza ofățerimea erau de cele mai multe ori friguroase, murdare sau pline de păduchi și de ploșnițe. Așa că, printr-un acord, cei doi se hotărâră să rămână împreună până la sfârșitul războiului.

Într-o noapte, pe când se aflau într-un colhoz, întreaga companie căzu la înțelegere, ca toți să se culce în grajdul cel mare, încălzit de trupurile a sute de vaci. Pe când adunau cu toții paie pentru paturi, descoperiră că tot grajdul era invadat de șobolani. Plini de dezgust, soldații se urcară pe bârnele care susțineau acoperișul încercând să își găsească un loc care să nu aibă contact cu podeaua. Își puseră tolbele cu mâncare, sub cap, pentru mai mare siguranță, și încercară să adoarmă cât mai sus față de podeaua infestată.

În dimineața următoare, văzură cu uimire că șobolanii merseseră de-a lungul bânelor și le găuriseră sacii, mâncând în felul acesta chiar de sub capetele lor. Nu lăsaseră nici măcar o fărâmitură. Plini de furie, soldații încercară să găsească cuiburile șobolanilor. Înarmați cu bețe lungi, se așezară pe poziții. Ori de câte ori vedeau vreo față de șobolan, loveau cu toată puterea, în felul acesta, omorârea mai mult de treizeci de șobolani în numai zece minute. Se simțeau răzbunați, iar acum puteau merge mai departe.

O singură dată, în tot marșul lor, văzură un sat frumos. Căutând pe hartă, descoperiră că se numea Huttich. Casele, construite din chirpici, după modelul rusc, erau împodobite cu stucaturi albe care străluceau în razele soarelui. Copacii erau curățați și nu se vedea nici urmă de gunoi. Pereții din pământ erau văruiți, iar la ferestre se vedeau draperii confecționate din bumbac de diverse culori. Ce binecuvântare să poți petrece măcar o singură noapte într-un loc care arată a casă de oameni!

Următorul popas trebuia să fie la Kramatorsk, undeva mai în sud. Temperatura scădea în mod constant. Nu era nicio pădure în zona aceasta, așa că soldații se văzură nevoiți să rupă garduri, să dărâme case și să care în marșul lor și lemnele necesare pentru focurile taberelor de peste noapte.

Va trebui să rămâneți aici pentru un timp, li se spuse. Și va trebui să reparați o fabrica de cherestea pentru ca urmează să construiți câteva poduri peste Râul Doneț. În curând, pionierii erau în plină activitate, punând în practică lucrurile pentru care fuseseră antrenați - tăiau lemne și pregăteau legăturile de metal. Crăciunul îi găsi muncind în felul acesta. Cât de diferit era Crăciunul acesta față de cel de anul trecut și care fusese atât de zgomotos! în Ajunul Crăciunului, căpitanul ținu o slujbă religioasă, deosebit de solemnă și îi amintise pe toți camarazii care muriseră în timpul luptelor.

În orice caz, nu avură parte de nicio masă festivă cu prăjituri și vin. Dar pe soldați îi aștepta o altă surpriză. La

prânz, sosiră doisprezece saci cu scrisori. Acum, că soldații primiseră veștile atât de mult așteptate de acasă, în unitate era mai multă bucurie decât în anii trecuți, la petrecerile gălăgioase și pline de băutură. Era cel mai frumos cadou de Crăciun pe care l-ar fi putut primi. Fiecare se întorcea în tăcere la locul lui pentru a-și citi scrisorile și pentru a petrece Crăciunul, dacă nu în realitate, măcar imaginar, cu cei dragi.

Franz descoperi că una dintre scrisorile de la mama a avut nevoie de optzeci și cinci de zile ca să ajungă la el, iar unei scrisori de la Hélène îi luase mai mult de trei luni, ca să îi parvină. Cu câteva săptămâni înainte, și el scrisese familiei o scrisoare de Crăciun. Îl rugase apoi pe un coleg de-al lui să decoreze plicul cu un desen care să reprezinte staulul din Betleem, cu o văcuță, un măgăruș și câteva oi. Deasupra lor strălucea o stea aurie. Acum se întreba dacă scrisoarea lui urma să ajungă la timp.

Ajunul Anului Nou fu, de asemenea, diferit de cel trecut. Se adunară cu toții în sala de ședințe și discutară unii cu alții. Pentru cei mai mulți dintre soldați era pentru prima oară în viața lor când petreceau ajunul unui An Nou fără nici măcar o picătură de alcool. În curând, discuțiile se îndreptară spre politică și spre așteptările pe care le aveau de la zilele care veneau.

Dintr-odată, locotenentul Gutschalk strigă:

— Führerul este dumnezeul meu! Toată încrederea mea este în el!

— Domnule, îi strigă Franz fără să stea prea mult pe gânduri, înseamnă că aveți un dumnezeu tare nenorocit!

Cu fața roșie ca para focului, Peter Gutschalk sări de la locul lui.

— Ce ai spus? Cum de ai tupeul să spui una ca asta?

Franz realizează că făcuse o mare gafă. Încercă în grabă să mai repare ce se putea repara.

— Da, am spus ce ați auzit și voi spune din nou. Dar ceea ce am vrut să spun este că Hitler este om cum sunt și eu, cum suntem cu toții. Și că într-o zi va muri ca și mine, ca și noi toți. Iar când va muri, nu veți mai avea niciun

dumnezeu. Nu este destul de trist?

Apoi Franz arată către o bucată de pâine de pe masă.

— Vedeți pâinea aceasta, domnule Peter? Nu Hitler a făcut să crească grâul din care este făcută - doar Dumnezeu Creator poate face acest lucru.

Cu fața schimonosită de furie, locotenentul îi spuse mârâind:

— Hasel, de data aceasta ai mers prea departe! Prevăd că vor fi repercusiuni serioase!

Dar, dintr-odată, căpitanul se ridică în picioare. Cu o voce tăioasă precum jena unui cuțit, rosti în tăcerea care se așternuse:

— Oameni buni, este ajunul Anului Nou. Aceasta era doar o conversație particulară. Nu vor fi niciun fel de repercusiuni. Noapte bună! Și spunând acestea, se întoarse pe călcâie și plecă.

Dar atmosfera deja fusese stricată. Plecară și alții. Franz își dădu seama a în seara aceasta își dăduse drumul la gură fără să se gândească prea ascult. Ajuns în camera sa, luă Biblia și citi din Amos 5, 13: *De aceea, cel prevăzător va tăcea în zilele acelea; pentru că sunt vremuri rele.* (RSV) Din clipa aceea, se hotărî să fie mai prudent.

La suprafață, lucrurile păreau a se fi așezat din nou în albia lor, dar la câteva zile după incident, Hasel trecu pe lângă Gutschalk și văzu în ochii lui ara pe care o avea față de el. Înțelese atunci că insulta la adresa locotenentului că avea să fie uitată ușor.

În luna ianuarie avură parte de mai multe ciocniri cu trupele sovietice. În nmpul unei lupte, unul dintre Pionieri fu rănit. În timp ce camarazii încercau să i ducă într-un loc mai sigur, soldatul muri. Luați prin surprindere, începură să îl cămineze mai bine și observară că în afară de zgârietura produsă de un glonte care trecuse pe lângă coapsa lui, un alt glonte pătrunsesese direct în inimă, în același timp. În aceeași după amiază săpară un mormânt și se adunară pentru mjbă religioasă pe care avea să o țină căpitanul. În doar zece minute petrecute e gerul tăios care

pătrundea până la oase, căpitanului îi înghețară complet sediile. Temperatura era de minus treizeci și șapte de grade Celsius.

Întors acasă, Reichsleiter Goebbels, nereușind să găsească uniforme ssai groase pentru Wehrmacht, se lansă într-o campanie de colectare a hainelor le iarnă și a celor de blană de la populația germană. Donațiile însă erau cu axul neadecvate și niciuna dintre ele nu ajunsese la Pionieri.

Plin de idei ca întotdeauna, Franz își petrecu întreaga după-amiază de iupă înmormântare, gândindu-se ce ar putea să facă pentru a se încălzi. Luă iouă șosete, le tăie călcâiele și le așeză alături, una lângă cealaltă. Apoi le aie pe lungime și le cusu una de cealaltă. Cusu apoi și celelalte două laturi ție șosetelor, formând un fel de tub. În felul acesta improvază o căciulă care a acoperea bine urechile și care îi ținea de cald.

În dimineața următoare, când ieși din cort, ceilalți începură să arate cu iegetul spre el și să râdă.

— Hei, vegetarianule, ce idee ți-a mai venit acum? Arăți ca o sperietoare de ciori! Ai ajuns să fii rușinea Wehrmachtului German!

Fără a da vreun semn de enervare, Franz le zâmbi larg.

— N-aveți decât să râdeți. Cel puțin urechile mele nu suferă de frig.

Pe parcursul acelei zile, temperatura scăzu până la patruzeci și două de grade Celsius. Alți douăzeci de soldați se treziră cu urechile degerate. În dimineața cealaltă, toată Compania 699 purta căciuli făcute din șosete.

Franz avea marele avantaj de a lucra în interior, la birou. Și chiar dacă gheața de pe ferestre ajungea la o grosime de cinci centimetri, atâta timp cât se afla înăuntru, găsea tot felul de metode pentru a se încălzi. Iar atunci când era nevoit să iasă afară pentru diverse comisioane, se încotoșmănea până peste cap. Îmbrăca trei perechi de pantaloni, două haine și trei perechi de mănuși. Pe cap purta două căciuli de sperie-ciori, peste care își puneă căciula de la uniformă de soldat. În final, înfășură și

un fular de jur-împrejurul capului, de nu i se mai vedeau decât ochii. Doar așa îndrăzne să se aventureze afară.

Când întreaga companie trebuia să se adune în careu, nasurile soldaților înghețau în mai puțin de trei sau patru minute. Nemții, care nu erau obișnuiți cu astfel de temperaturi, încercau cele mai logice remedii. Îi luau pe cei care degerau și îi duceau înăuntru, punându-i chiar lângă focul din sobă. Încălzirea rapidă a corpului nu făcea decât să producă o și mai mare pagubă.

— Nu, spusese rău ucrainenii care văzuseră ce făceau soldații germani. Mai întâi trebuie să frecați cu zăpadă extremitatea care a suferit degerături, până când se înroșește și persoana simte furnicături. Abia atunci puteți fi siguri că sângele mai circulă pe acolo și ați salvat acea parte a corpului.

Dar chiar și așa, Pionierii, și mare parte din trupele germane au suferit pierderi din cauzai frigului – soldaților le-au degerat degetele, urechile, nasurile. S-a întâmplat chiar să fie necesară amputarea labelor de la picioare sau chiar a picioarelor în întregime. În perioada cea mai friguroasă a iernii, adică în doar două săptămâni, un întreg cartier al Wehneht-ului stabilit în Rusia a fost demobilizat din cauza pierderilor datorate degerăturilor. Vremea rece, cu temperaturi care scădeau până la minus cincizeci și unu de grade Celsius, ținu mai multe săptămâni.

În timp ce nemții erau aproape paralizați de frig, armata roșie părea prea puțin afectată. În luna ianuarie, Pionierii avură parte de zile întregi de bombardament și de atacurile tancurilor rusești. Și de fiecare dată, cei care aveau de suferit în urma confruntărilor dintre cele două armate nu erau numai soldații, ci și populația civilă. Avioanele germane aprovizionau compania Pionierilor cu muniție și cu hrană. De asemenea, îi luau de pe front pe cei care se îmbolnăviseră sau pe cei care fuseseră răniți în lupte.

Pe când se aflau în zona Donețului, avioanele încetară dintr-odată să se mai arate, iar Pionierii se văzură

lipsiți de orice fel de alimente, timp de vreo două săptămâni. Nu cu mult timp înainte, ieșiseră dintr-o confruntare care le lăsase teafăr un singur tanc.

Înconjurați de forțele armate rusești, Pionierii se văzură în situația de a încerca orice pentru a-i păcăli pe dușmani și de a scăpa cu viață. Într-o zi, duseră tancul pe creasta unui deal, puțin la dreapta, defilară cu el, de-a lungul crestei, apoi tancul coborî în mare viteză în vale. De aici își schimbă direcția de mai multe ori, în dreapta, în stânga, înainte, înapoi pe culme. Timp de douăzeci de ore pe zi, tancul acesta făcea același exercițiu. Din fericire, rezervoarele de ulei ale ucrainenilor le asigurau combustibilul de care aveau nevoie pentru motoarele diesel, iar acest singur tanc părea omniprezent. Rușii, intimidați de acest joc al adversarilor, nu îndrăzniră să atace, iar avioanele de aprovizionare începură să le aducă din nou, nemților, hrana de care aveau nevoie.

Trecu și ianuarie, apoi veni februarie, iar în martie vremea se încălzi din ce în ce mai mult, ajungând uneori la minus șaptesprezece grade Celsius. Ca și animalele care hibernează, trupele Wehrmachtului începură să iasă din hrubele în care se adăpostiseră de gerul nemilos. Înaintarea germană continuă.

Spre deosebire de vara care trecuse, armata roșie începu să treacă la ofensivă. Germanii nu mai puteau continua doar să mășăluiască în teritoriul rusesc. Acum erau nevoiți să lupte pentru fiecare palmă de teritoriu și să folosească artileria grea. Pionierii reușiră să construiască un pod peste râul Torez doar din bare de metal, legate împreună. De aici, se îndreptară spre est. Toți soldații care reușiseră să supraviețuiască bătăliilor din timpul iernii au fost decorați la sfârșitul primăverii. Însă niciun fel de recompensă nu se putea ridica la nivelul sacrificiilor pe care le făcuseră acești soldați.

Într-o seară, pe când se aflau într-un sat rusesc, ceva mai mare, Pionierii se întâlniră cu o altă companie. Își uniră trupele și formară un singur cartier. Acești bărbați înalți care se distingeau de departe în uniforme lor

negre, cu fireturi argintii și cu insigne de aceeași culoare pe șepci, aparțineau SS-ului - *Schutztaffel*, adică elita armatei lui Hitler și corpului de poliție. Aveau pe braț banderola cu svastica neagră într-un cerc alb, așezată pe un fond roșu, ca de sânge. Erau cunoscuți pentru teama pe care o inspirau datorită cruzimii lor, dar și pentru loialitatea pe care o aveau față de Hitler, mai ales în patria lor, în Germania.

Târziu, în noapte, Franz a fost trezit de hărmălaia care se auzea dinspre sat. Se auzeau înjurături ale soldaților nemți, trânteli de uși, alergătură, țipete de femei și copii. Apoi, dintr-odată, se făcu liniște. I se păru că aude împușcături, undeva în depărtare, dar nu era sigur.

A doua zi dimineată, aflându-se la rând pentru a-și lua micul dejun, Franz află de la Willi Fischer câte ceva despre noaptea care trecuse.

— Willi, tu ai auzit zgomotele de azi-noapte? Știi cumva ce s-a întâmplat?

Willi se uită prevăzător înjur.

— A fost SS-ul, șopti el. Își făceau treaba.

— Ce treabă? Ce vrei să spui?

Willi scăzu vocea și mai mult.

— Soluția finală a lui Hitler!

Franz se uită la el nedumerit.

— Nu înțeleg nimic din ce spui.

— Pe ce planetă trăiești, omule? Treaba lor este să-i lichideze pe evrei. Îi înconjoară, îi duc apoi în pădure și îi omoară ca pe animale, împușcându-i.

Franz încremeni și nu putu să rostească decât:

— Imposibil.

— Franz, treci peste asta și, orice s-ar întâmpla, nu pomeni niciun cuvânt despre ce ai auzit acum.

Franz își luă mica tavă cu mâncare.

— Știi ce simți, îi spuse Willi. Nici eu nu îl suport pe Hitler. Dar noi nu suntem responsabili pentru ceea ce face SS-ul. Avem propriile noastre îndatoriri, ei le au pe ale lor. Dacă vrei să îți salvezi capul, Franz, nu te băga. Vezi-ți de treaba ta!

— Willi, nu pot să stau pur și simplu.

Willi se întinse peste masă până când obrazul lui ajunse la numai câțiva centimetri de fața lui Franz.

— Știu cum ești tu, îi șopti acesta furios. Știu că ești gata să deschizi gura aia mare a ta și să ajungi la curtea marțială!

Franz merse înapoi, la cazarmă, dar pe fața lui se vedea importanța și gravitatea pe care o dădea faptelor despre care auzise. Nu putea fi de acord cu Willi și se considera responsabil în privința celor întâmplare. Oare, prin simplul fapt de a fi martori la omorurile săvârșite, nu erau și ei la fel de vinovați? După obiceiul lui, Franz prezentă și această problemă înaintea lui Dumnezeu: *Părinte ceresc, se rugă el, Te rog, arată-mi cum trebuie să mă raportez la această situație. Ce ar trebui să fac?*

A doua zi, pe când Pionierii se aflau deja în marș, Franz primi răspuns la rugăciune. Înțelese acum și de ce nu fusese repartizat la departamentul medical. Dumnezeu voia ca el să ajungă la evrei înaintea SS-ului.

Din acea zi, ori de câte ori compania lui trecea printr-un sat, Franz se strecura afară din unitate și mergea pe la magazine, pe la meșteșugari și la cât mai multe case. Cu câțva timp în urmă, Ucraina fusese populată cu lucrători germani, cărora regina Ecaterina le făcuse marea favoare de a veni la ea în țară și de a cultiva pământul. Astfel, lui Franz îi era destul de ușor să comunice cu localnicii.

Peste tot repeta același mesaj:

— SS-ul se află la o distanță de o zi sau două în urma noastră. Îi veți recunoaște după uniformele lor negre și după capul de mort cu oase încrucișate de pe șapcă. Când vor ajunge în sat, îi vor căuta pe evreii care locuiesc aici și îi vor omorî ca pe vite. Dacă sunteți evrei, luați-vă ceva de mâncare și fugiți cu toată familia să vă ascundeți. Și asta, chiar acum. Ascundeți-vă în pădure sau prin peșteri – sau oriunde veți găsi o ascunzătoare. Fugiti repede, nu aveți timp de pierdut. Și împrăștiati zvonul. Grăbiți-vă! Dumnezeu să fie cu voi!

În felul acesta, mulți au fost salvați pentru că au luat

în seamă avertizarea lui și au fugit. Dar unii dintre ei au fost preocupați să-și apere averea. Prețuindu-și prea mult averea, și-au pierdut viața.

Misterioasele escapade ale lui Franz în satele prin care treceau, nu au rămas neobservate camarazilor lui.

— Care o fi interesul lui Hasel de a fraterniza cu civilii din satele astea? se întrebau ei suspicioși.

Nimeni nu știa ceva sigur. Doar Willi și Karl bănuiau adevăratul motiv. Și își apărau prietenul cu fidelitate.

— Lăsați omul în pace! spuneau ei. Ar trebui să fiți recunoscători pentru faptul că se duce să cumpere mâncare de la localnici. De unde credeți că are compania mâncare, iar proviziile sunt mereu asigurate? Dacă nu ar fi făcut astfel, credeți că ați fi mâncat ouă proaspete sau dulciuri?

În felul acesta, cei doi închiseră gura celorlalți soldați.

Câteva săptămâni mai târziu, înaintarea liniei frontului îi forță pe Pionieri să se retragă în satul în care fuseseră cu o zi mai înainte. Franz auzi în pădure vocile germanilor care strigau și înjurau. Era curios să vadă ce se întâmplă. Ascunzându-se pe după copaci, se îndreptă spre locul de unde se auzeau vocile. Curând ajunse într-o zonă plină de tranșee pe care le săpaseră soldații ruși.

Soldații SS îi duceau în pădure pe evreii pe care îi găsiseră în acel sat. Bărbați, femei și copii – câteva zeci de oameni. Cu oroare, Franz își dădu seama că erau cei pe care îi avertizase cu o zi înainte și care, totuși, nu îl luaseră în seamă. Mergeau tăcuți și desculți pe zăpada din pădure.

Când ajunseră într-un luminiș, soldații le porunciră să îngenuncheze cu fața spre tranșee. Apoi, îi împușcară pe rând în ceafa, lăsând ca trupurile neînsuflețite să cadă în gropile săpate. La sfârșit, veni și rândul unei mame cu cei șase copii ai ei. Plângând pe înfundate, copiii se agățaseră de mama lor.

— Dați-vă jos de pe ea, le strigau soldații. îi smulseră cu brutalitate de lângă ea, îi puseră în genunchi și îi

împuşcară în ceafă.

Lui Franz îi fu de ajuns cât văzu. Ieşind de după copaci, se apropie de bărbaţi.

— Cum puteţi face aşa ceva unor copii nevinovaţi?

Soldaţii SS se uitară plini de mânie la el.

— Omule, unde ţi-ai trăit viaţa? izbucni unul dintre ei. În primul rând copiii sunt cei care ar trebui să fie omorâţi. Dacă îi lăsăm să crească, nu vom face decât să îi lăsăm să crească pe cei mai mari duşmani ai noştri. Uite! spuse acesta, întinzându-i lui Franz o lopată. Din moment ce îţi e aşa de milă de ei, ai putea să le oferi o înmormântare decentă. Hai, îngroapă-i!

Şi-i aruncă lopata. Ceilalţi izbucniră într-un râs răutăcios. Se depărtară apoi, râzând încă de intervenţia lui Franz.

Lui Franz îi era rău. Se întinse pe un trunchi de copac timp de câteva minute pentru a-şi veni în fire. Într-un final, se ridică şi se îndreptă spre tranşee, unde începu să acopere cu pământ trupurile celor morţi.

Dintr-odată se opri. I se păru că auzise un geamăt de undeva dintr-o groapă. Da, aşa era. Cineva trăia. Aruncă lopata şi începu să caute printre cadavre. Nu se mişca niciunul. Zări apoi pe cineva mişcându-se în dreptul copiilor care fuseseră împuşcaţi alături de mama lor. Franz se aruncă în tranşee şi ridică trupul firav şi însângerat al unei fete. Era moartă, iar el o aşeză cu grijă deoparte.

Sub ea se afla un bărbat care încă mai trăia. Adunându-şi toate puterile, Franz îl ridică şi îl trase afară din groapă. Omul nu era conştient, dar încă mai respira. îi trecuse un glonţ prin cap. Nu părea să fi sângerat prea mult. Franz se gândi că îl poate salva. îl ridică în spinare şi se îndreptă în grabă spre sat. Planul lui era să-l ducă în cortul lui, unde avea să îl bandajeze şi să îl îngrijească.

Când ajunse la locul de campare al Pionierilor, sfârşit de efortul pe care îl depusese, se întâlni cu unul din oamenii SS-ului.

— Pe cine cari?

— Omul acesta este grav rănit şi are nevoie de

îngrijire imediată!

Dar omul SS-ului observă că cel rănit nu era unul din soldații germani.

— Ce mama...? Noi omorâm jidani, nu stăm să le acordăm îngrijiri medicale! Cum ai îndrăznit să îți bagi nasul în treaba noastră?

Pe lângă cei doi treceau mereu soldați și, la un moment dat, trecu și locotenentul Peter Gutschalk. Acesta nu aruncă decât o singură privire ca să înțeleagă ce se întâmpla. Se apropie și îl întoarse cu fața pe cel din spinarea lui Franz, lăsându-l să cadă la pământ. În aceeași clipă, locotenentul scoase arma și îl împușcă pe cel rănit în gură.

— Hasel, iarăși tu? urlă Gutschalk, tremurând de furie. Ar fi trebuit să îmi dau seama. Îți spun pentru ultima oară că m-am săturat de comportamentul tău subversiv. Scopul meu din acest moment este să te distrug. Nu ești cu nimic mai presus decât porcul ăsta de iudeu pe care ai încercat să îl salvezi! Și n-ai să scapi tu de mine. Dacă va fi nevoie, am să te caut pe toată suprafața pământului și tot n-ai să-mi scapi. În noua lume pe care o construim nu există loc pentru oameni ca tine! Și asta e valabil și pentru cei doi prieteni ai tăi!

Îi fusese declarat război pe față. Franz se întreba acum, dacă nu cumva avea să își piardă viața în acest război datorită celor din propria lui tabără, și nu din cauza dușmanilor.

CAPITOLUL 9

NAȘTEREA LUI SUSI

7

Dă-ne noua astăzi, murmură Hélène, pâinea noastră cea de toate zilele. Era rugăciunea pe care o rostea din ce în ce mai des în ultimele zile. Cu toate că acum primea regulat alocația pentru întreținerea copiilor, îi era din ce în ce mai greu să obțină mâncarea necesară. Dar și mai grav era faptul că Hélène se îmbolnăvisese și era foarte slăbită.

Nu prea avea încredere în doctori, așa că îi evita pe cât posibil. Dar când văzu că îi era atât de rău încât nu se

mai putea ține pe picioare, merse la un consult la doctorul Richels.

După o examinare minuțioasă, doctorul îi spuse:

— Doamnă Hasel, sunteți însărcinată.

Hélène rămase cu gura deschisă. Când reuși totuși să se adune, nu putu rosti decât atât:

— Nu sunt însărcinată.

— Ba sunteți însărcinată, insistă el. Am să vă scriu o adeverință care vă va da dreptul la o porție dublă de pâine, orez, lapte și unt.

— Domnule doctor, sunt sigură că nu sunt însărcinată. Soțul meu este în Rusia. Și n-a mai fost în permisie de luni de zile.

Vocea doctorului Richels era cât se poate de blândă.

— Nu vă impacientați, doamnă Hasel. Am mai văzut femei însărcinate al căror soț nu era acasă. E vorba de natura umană - oamenilor le este greu să fie singuri. Oricum, aveți aici certificatul pentru porții duble de mâncare. Veniți din nou peste o lună.

Hélène se ridică de pe scaunul din fața biroului lui, clătinând din cap. Dar mâncarea pe care o putea primi acum, era o binecuvântare pentru copii și reprezenta o hrană suplimentară pe lângă zarzavaturile pe care le culegeau din mica lor grădină.

Înainte de începerea războiului, închiriaseră această mică parcelă, iar acum Hélène lucra în fiecare zi, folosind fiecare bucățică de pământ pentru cultivarea legumelor pe care apoi le conserva pentru iarnă. La sfârșitul toamnei, merseră din nou să culeagă de pe câmp cartofii care nu fuseseră recoltați de către fermieri. În altă zi, luară autobuzul până la marginea orașului și merseră în pădure pentru a culege alunele căzute pe jos și care acopereau pământul ca un covor. Umpleau săculeț după săculeț. Mergând apoi acasă, Hélène zdrobea micile alune și extrăgea din ele câteva cani de ulei prețios.

— Ce mai face bebelușul? o întreba în fiecare lună doctorul Richels.

— Nu sunt însărcinată, continua ea să îi spună.

Dar el râdea pe ascuns și îi reînnoia certificatul pentru porțiile suplimentare.

În cele din urmă, după șapte luni, doctorul recunoscuse faptul că o diagnosticase greșit. Aceasta nu contribui prea mult la încrederea pe care o avea Hélène în doctori. Dar își dădea seama că Dumnezeu se folosise de acest bărbat pentru ca ea să le poată asigura copiilor hrana necesară.

În tot acest timp, bombardamentele asupra Frankfurt-ului nu conteneau. Noapte după noapte, Hélène și copiii erau treziți din somn de țipătul strident al sirenelor antiaeriene și în fiecare noapte alergau pe străzile orașului către buncăr.

Dar într-o noapte, atacul fu mai furios decât oricând.

— Kurt! Lotte! Gerd! strigă Hélène. Treziți-vă! Treziți-vă!

Căzuți într-un somn adânc, copiii nu se treziră decât peste câteva minute. Când, în cele din urmă, reuși să îi trezească și să iasă din casă, străzile erau deja pustii. Peste tot în jurul lor se auzea șuieratul bombelor care cădeau și exploziile asurzitoare. *Nu vom reuși să ajungem la buncăr*, spuse Hélène doar pentru ea. Cuprinsă de disperare, îi trase pe copii spre o casă pe care o văzuseră în apropiere, pentru a se ascunde în subsolul ei. Ajunse la ușă și ciocăni. Li se deschise brusc și o mână îi trase cu putere înăuntru, după care ușa se trânti în spatele lor.

În lumina confuză răspândită de o lampă cu cherosen, Hélène distinse siluetele mai multor oameni adunați laolaltă. Observă că proprietarul locuinței respectase decretul dat de guvern și își echipase casa cu măști de gaze, saci cu apă și păături cu care să poată stinge focul. Pe peretele din fața lor se aflau aliniați saci cu nisip. Una din armele Aliaților erau bombe cu fosfor. Dacă o singură picătură de fosfor atingea mâna, o găurea. Apa nu putea fi un remediu pentru arsura pe care o producea fosforul. Numai dacă îți puneai mâna în nisip, stopai efectul fosforului.

Cu cât bombe se auzeau din ce în ce mai aproape, cu atât mai tare se zguduia și podeaua beciului. Oamenii

din adăpost stăteau întinși pe burtă, cu palmele peste urechi, ca să nu li se spargă timpanele din cauza zgomotului prea puternic, și cu gurile deschise, că să nu li se rupă diafragmul din cauza presiunii aerului.

Încetul cu încetul, bombele începură să se rărească. Cei din ascunzătoare simțeau că nu mai aveau oxigen. Cu mare precauție, unul din cei aflați acolo, deschise încet ușa – pentru ca prin deschizătura făcută să vadă o limbă de foc. Casa era cuprinsă de vâlvătaie.

Toți rămaseră pe loc, șocați. Cuprinsă de disperare, Hélène simți că trebuie să acționeze.

— Trebuie să ieșim, spuse ea, dacă nu, vom muri sufocați. Înșfacă păturile, le băgă în apă și dădu câte una fiecărei persoane.

Înfășurați în pături, ieșiră unul câte unul din ascunzătoare și trecură prin flăcări. Kurt ieși primul, apoi Lotte și Gerd. Ea ieși după ei. Gerd, curios să vadă ce se întâmplă, ridică pătura. O flacără îi atinse fața și îi arse, sprâncenele.

Încă șocați și tremurând din tot corpul, Hélène și copiii se îndreptară spre casă. Spre marea lor mirare, apartamentul lor nu fusese atins.

Hélène nu mai primise nicio veste de la Franz de câteva luni. Era în viață? Doar datorită veștilor care ajungeau la ea ocazional, mai afla câte ceva despre Pionieri și locurile prin care mășăluiau. Cu ajutorul unei hărți a Europei de Est, Hélène și copiii încercau să determine cât mai exact itinerariul lui Franz prin Europa.

Într-o zi mohorâtă de ianuarie, se auzi o bătaie în ușa apartamentului lor. Gerd alergă să deschidă.

— Bună ziua, spuse el politicos unui om înalt de statură, dar foarte prost îmbrăcat cu niște haine murdare. Dar peste o clipă, ochii lui se măriră de uimire. Tati-iii!!!

Într-adevăr, Franz era din nou acasă. I se dăduseră trei săptămâni de permisie. Schimbase multe trenuri și călătorise cu numeroase mașini ale armatei, dar, în sfârșit, era acasă. Drumul îi luase o săptămână, așa că permisia lui se redusese la numai două săptămâni. Dar asta nu mai conta,

atâta timp cât era acasă și era în viață.

Familia, reunită acum, petrecu fiecare seară rememorând pericolele prin care trecuseră fiecare și mulțumind lui Dumnezeu pentru grija pe care o manifestase față de ei. În timpul zilei, Franz parcurgea străzile orașului pe jos, căutând negustori care ar fi putut să îi vândă ceva gaz. Hélène epuizase aproape în întregime puținele rezerve pe care le mai avea pentru încălzit. Iar ea, ca o recompensă, cu puținul și prețiosul zahăr pe care îl mai avea, îi pregăti o prăjitură din făină integrală, cu gelatină din gluten, ceva făină albă și bicarbonat de sodiu. Nu avea ouă și nici ulei. Cu toate că prăjitura era cam tare și cam sfărâmicioasă, întreaga familie se bucură de gustul ei, mai mult decât s-ar fi bucurat de prăjitura cu cremă pufoasă pe care o mâncau înainte de război.

Cu ochii strălucind de încântare, Gerd inspectă cu grijă toate decorațiile pe care le primise Franz de-a lungul acestor ani de război. Într-o dimineață, când plecă la școală, le luă pe furiș și le arătă tuturor prietenilor lui.

— Tatăl meu este un soldat curajos, brava el. El ajută Germania să câștige războiul. Plin de mândrie trecu la următorul grup de copii.

Hélène găsi decorațiile lui Franz în buzunarul lui Gerd în momentul în care îi dădu hainele de schimb pentru joacă. În seara aceea Franz își chemă întreaga familie în jurul lui și le spuse:

— Aș vrea să vă imaginați o țară frumoasă, așa cum nu există nici unde pe pământ. Oamenii sunt bogați și locuiesc în case frumoase. Fiecare dintre ei are mașină și mănâncă în fiecare zi tot felul de bunătăți. Dar această țară are și multe legi. Una dintre aceste legi interzice închinarea înaintea lui Dumnezeu. O altă lege spune că guvernul va trebui să îi omoare pe toți copiii și adulții care sunt diferiți de ceilalți locuitori ai țării. Și numai aceia care sunt puternici, sănătoși, inteligenți și care respectă cu strictețe legile guvernului vor fi lăsați în viață.

Copiii urmăreau cu interes scenele pe care tatăl lor le desfășură în fața lor. La un moment dat Franz îi întrebă:

— V-ar plăcea să locuiți într-o astfel de țară?

Răspunsul lor veni aproape instantaneu:

— Ar fi oribil! Dacă le-am părea cumva ciudați, ne-ar și omorî!

Gerd ripostă cel mai vehement și cel mai cuprinzător:

— Cred că nu m-aș putea bucura de niciunul din acele lucruri frumoase pentru că mi-ar fi frică să ies din casă. Nici măcar la școală nu m-aș putea duce, mai ales dacă învățătoarea ar considera că nu sunt destul de inteligent!

Franz făcu o pauză destul de lungă după ce auzi aceste cuvinte. În cele din urmă, el le spuse:

— Copii, dacă Germania va câștiga războiul, vom ajunge să trăim într-o astfel de țară.

Cu gravitatea întipărită pe față, îngenuncheară cu toții pentru rugăciune. *Iubite Tata, nu lăsa ca Germania să câștige războiul. Ajută ca acest război să se încheie înainte ca suferința să ajungă de nesuportat.*

Timpul despărțirii veni prea repede. Despărțirea aceasta era mai dureroasă decât prima, pentru că acum își dădeau seama mai bine decât oricând că s-ar putea să nu se mai vadă niciodată.

După plecarea lui Franz, Hélène se simți din nou rău. De data asta, era sigură că rămăsese însărcinată. Își luă inima în dinți și merse din nou la doctorul Richels. Cum avea să facă față creșterii unui alt copil, când războiul nu dădea niciun semn că ar fi pe sfârșite? Doctorul Richels confirmă sarcina și îi dădu din nou certificat pentru suplimente alimentare. Cel puțin, putea spera că va ajunge cu bine în vară.

Războiul devenea din ce în ce mai greu de îndurat, iar Aliații își înteteau bombardamentele asupra Germaniei. În fiecare noapte, sirenele antiaeriene începeau să urle, anunțând atacurile escadroanelor care își lansau bombele deasupra capetelor lor. În fiecare zi, Hélène se uita cu groază la plicurile care îi veneau prin poștă. Și de fiecare dată, înălța o rugăciune de mulțumire că nu sosise niciun plic cu chenar negru. Știa că astfel de plicuri conțin vești

îngrozitoare. Cuvintele care introduceau asemenea scrisori erau: „Cu regret...”. Și continuau astfel: „Soțul dumneavoastră a murit ca un erou pentru Patria Mamă”. Mii de femei din Germania primiseră astfel de scrisori. Fiecare ediție a ziarului *Frankfurter Generalanzeiger*, conținea coloane lungi, încadrate în negru, enumerându-i pe cei care căzuseră pe câmpul de luptă.

Se aflau deja în plină iarnă, a cincea de când începuse războiul, și iată că un alt copil avea să se nască în familia Hasel. Pentru celelalte trei nașteri, Hélène fusese în spital, dar de data aceasta, nașterea avea să fie total diferită. Cea mai mare parte a orașului Frankfurt zăcea în ruine. Spitalele care încă mai funcționau nu primeau decât cazurile extrem de grave. Femeile însărcinate se vedeau obligate să nască acasă, doar sub supravegherea unor moașe.

Era o noapte rece, de sfârșit de septembrie; afară ploua încet și mărunț. Helen se odihnea pe canapeaua din micuța lor bucătărie, în timp ce Lotte și Gerd spălau vasele și le ștergeau. Era destul de frig în casă – păcura pe care o primiseră pentru iarna aceasta nu ajungea să încălzească decât bucătăria, iar radiatorul nu era folosit decât dacă era absolut necesar.

Kurt inspecta cu meticulozitate fiecare fereastră pentru a se asigura că draperiile, negre pe dinafară, acopereau în întregime fereastra. Știa foarte bine că o deschizătură cât de mică putea lăsa să se vadă lumina dinăuntru și, în felul acesta, blocul lor putea fi reperat de avioanele inamice. Lipsa de precauție putea provoca moartea a zeci de persoane.

Toată după-amiaza Hélène lucrase fără întrerupere. Copiii își dădeau seama cât de lipsită de ajutor și nefericită se simțea mama lor.

— Mami, spuse Lotte cu atenție deosebită, să nu îți fie teamă.

— O să avem noi grijă de tine, spuse și Gerd. Te vom ajuta noi cu bebelușul.

Hélène zâmbi, în ciuda durerii pe care o resimțea.

Contractiile erau acum la intervale regulate.

— Lotte, Gerd, abia i se auzea vocea. E timpul să mergeți la culcare, în timp ce copiii se îndreptau ascultători spre dormitor, Hélène se întoarse către Kurt.

— Kurt, îmbracă-te bine. Pune-ți fularul și mănușile și du-te de o cheamă pe doamna Gabel, moașa.

Kurt ieși în fugă pe ușă, în noaptea friguroasă. Regulile impuneau ca pe parcursul nopții să nu existe nicio lumină pe stradă, iar din case să nu se vadă nici cea mai mică luminiță. Singura lumină care se putea vedea era o strălucire portocalie proiectată difuz undeva la linia orizontului. Era lumina focurilor care consumau Frankfurtul.

În timp ce alerga, Kurt auzi zgomotul familiar al avioanelor, şuieratul bombelor și apoi exploziile. Șocul deflagrației zgâlțâia casele din țâțâni. Aerul rece îl lovea în față, peste urechi și îi tăia respirația. În sfârșit, ajunse și la casa doamnei Gabel care își înșfacă imediat geanta neagră și îl urmă în întunericul de afară.

Odată ajunși în apartamentul familiei Hasel, moașa începu să-i dea lui Kurt tot felul de directive.

— Pune la fierat cât mai multă apă, îi spuse ea. Apoi caută cearșafuri curate și adu-le sus, în camera mamei tale. Și fă ceva cu frigul ăsta de aici.

— Dar numai ce am închis radiatorul.

— Bine. Atunci, stai aici, în bucătărie. Am să te strig, dacă am nevoie de tine.

Câteva ore mai târziu, Kurt auzi un scâncet ușor.

Ca la un semnal, prin crăpătura ușii de la dormitor, apărură capetele lui Gerd și al lui Lotte. Stăteau acolo, înfășurați cu păturile de pe pat.

— Cred că acum am putea să mergem și noi la culcare, spuse Gerd. Nou-născutul e bine?

Cei trei copii meraseră în vârful picioarelor până la ușa dormitorului. Lotte deschise puțin ușa, se uită înăuntru, apoi o deschise larg și intra.

— O, mami, strigă ea, a sosit bebelușul? Te-a durut tare? E surioară sau frățior?

Hélène zâmbi ușor și arătă cu degetul spre pătuțul în care copilașul era deja înfășat.

— De acum, aveți o nouă surioară. Numele ei este Susi.

Plini de încântare, cei trei copii stăteau în jurul pătuțului privind fața ei drăgălașă și degetele ei micuțe. Aveau o surioară! Îngenuncheară apoi lângă patul lui Hélène și îi mulțumiră lui Dumnezeu pentru nașterea surioarei lor și pentru sănătatea pe care o dăduse mamei lor și copilașului.

— Mă duc acasă acum, spuse la un moment dat doamna Gabel. Cred că nu mai ai nevoie de mine. Încearcă să te odihnești.

Copiii se întoarseră în paturile lor și adormiră imediat. Dar pe la patru dimineața raidurile aeriene și sirenele îi treziră din somnul greu în care se cufundaseră. Avioanele inamice erau din nou deasupra lor și nimeni nu știa unde vor arunca încărcătura mortală.

Kurt intră împiedicându-se în camera lui Hélène.

— Mami, ce ne facem acum?

— Trezește copiii, spuse Hélène. Trebuie să ajungem în ascunzătoare.

— Crezi că vom reuși să ajungem? Sau nu crezi că ar fi mai bine să îi iau pe Gerd și pe Lotte, iar tu să rămâi aici?

— Nu, trebuie să fim mereu împreună. Vom merge cu toții. Și vom fi în siguranță, ai să vezi.

Se îmbrăcară în grabă, înfășurară bebelușul într-o pătură și ieșiră cu toții în aerul rece al nopții. Se vedeau și alte siluete care se grăbeau să ajungă la buncărul aflat la jumătate de milă depărtare. Chiar în clipa în care Hélène păși în adăpost, începu să se audă zgomotul bombelor care cădeau la o oarecare depărtare. Unul dintre cei care se aflau în adăpost, luă o rangă și blocă ușa.

După numai câteva clipe, se opri și curentul electric. În încăpere părea că nu este aer deloc. Stăteau cu toții în întuneric, fără să scoată nici măcar un sunet. Nu mai erau locuri decât în picioare.

— Nu vă supărați, spuse Hélène în șoaptă, eu doar acum trei ore am născut acest copilăș.

— Veniți aici, spuse cineva. Așezați-vă lângă perete ca să vă puteți sprijini. Faceți loc acestei femei, vă rog frumos!

Hélène nu avea neapărat nevoie să se rezeme de ceva. Voia doar să poată sta jos.

Buncărul era construit pentru a adăposti două mii de persoane, dar de fiecare dată, în el se adăposteau aproape șase mii. Cu câțva timp în urmă, Gerd își dăduse seama că putea chiar să ridice picioarele de pe pământ și, în felul acesta, rămânea suspendat în aer, între oamenii care erau strâns lipiți unul de altul. Uneori, chiar adormea în poziția aceasta, cu picioarele atârându-i în aer. Deseori însă trebuia să se lupte pentru aerul de care avea nevoie. În buncărul acesta se îmbolnăvi de claustrofobie.

Adăpostul începu să se zgâlțâie din cauza presiunii exploziilor, iar bombele se azeau din ce în ce mai aproape. Aerul devenea tot mai cald și mai urât mirositor, iar lui Hélène i se făcu rău. *Copilașul meu, Susi a mea... Se va sufoca în înăbușeala asta.* Ținea capul micuței lipit de pieptul ei. Lotte începu să plângă. Un preot începu să murmure o rugăciune. Femeile leșinau, dar nu era spațiu pentru a le putea așeza. Rămâneau pur și simplu în picioare, suspendate între ceilalți.

Parcă dură o veșnicie până când începură să sune sirenele care îi anunțau că pericolul trecuse. Cineva deschise ușa grea de fier, iar aerul rece și proaspăt năvăli înăuntru. Uzi learcă din cauza transpirației propriilor trupuri, dar și a celor din jur, oamenii pășiră afară din adăpost. Când Hélène și copiii ajunseră din nou acasă, căzură cu toții sfârșiți de oboseală. Erau cu toții epuizați și murdari. În seara aceea luă o hotărâre.

— Nu vom mai merge niciodată la buncăr, declară ea. De acum înainte, ne vom adăposti în subsolul blocului.

Subsolul fusese reamenajat și întărit. Nu erau în pericol acolo decât dacă o bombă l-ar fi lovit direct.

— Dacă Domnul vrea ca noi să supraviețuim

războiului, El ne va putea purta de grijă la fel de bine și aici.

Timp de mai multe nopți, cei cinci auziră sirenele de avertizare, iar Hélène îi trezea de fiecare dată pe copii ca să coboare scările spre subsolul blocului. Dar chiar și aceste deplasări în subsol deveniră din ce în ce mai obositoare. Din dorința de a mai avea măcar o dată un somn neîntrerupt, Hélène instală paturile copiilor și pe al ei în subsolul neospitalier.

Când Susi nu avea decât trei săptămâni, sosi un ordin care prevedea ca toate femeile care au copii să părăsească orașul. Uimită, Hélène asculta avertismentul pe care i-l dădea sora Geiser. Apoi spuse indignată:

— Cine ar putea avea cel mai mic interes față de o femeie cu patru copii?

— Nu-ți face griji, soră Hasel, încercă să o liniștească sora Geiser. Am să merg chiar eu cu tine și mă voi asigura că vei fi cazată așa cum trebuie.

Recunoscătoare, Hélène își îmbrățișă prietena.

La patru dimineața, cele două femei îmbrăcară bine copiii și se îndreptară spre gară ca să prindă trenul care ducea la gara principală din Frankfurt. Trenul care sosi era deja plin. Sora Geiser și cei trei copii mai mari reușiră să se înghesuie și să urce în tren, dar Hélène, cu bebelușul la piept, alerga în disperare de-a lungul peronului și nu găsea nicăieri un spațiu în care să se strecoare. În ultimul minut, un soldat o ajută să ridice pătuțul copilului într-un vagon și apoi o trase și pe ea în tren.

În gara principală era un adevărat haos. Sute de femei și copiii lor se învârtteau în jurul oficialilor Ligii Femeii în timp ce aceștia încercau să le trimită spre trenurile potrivite. Hélène fu trimisă la un tren care călătorea spre Eschenrod, un mic sat din munții Vogelsberg. În acest sat, ca pretutindeni, de altfel, fermierilor le fusese ordonat să-i cazeze pe cei care fuseseră evacuați din orașe.

Hélène și copiii așteptară timp de cinci ore în gară. Când întrebară de ce trebuie să aștepte atât de mult,

conductorii le spuseră că niciunul din trenuri nu putea părăsi gara din cauza atacurilor aeriene. Hélène simți că leșină și se așază pe bagaje. Copiii, deși se simțeau la fel de rău, începură să legene pătuțul lui Susi pentru ca micuța să poată adormi.

Într-un târziu, sosi și trenul, iar barierele fură ridicate. Mulțimea se revărsă din spatele lor, fiecare încercând să ocupe un loc. Sora Geiser o ajută pe Hélène să se ridice în picioare și porniră și ei încet, în urma mulțimii grăbite. Trecând pe lângă vagoane, observară că trenul era plin până la refuz cu oameni și lucruri. Ajunseră la ultimul vagon.

— Oare vom putea să urcăm și noi în tren? întrebă Lotte.

— Uite, aici, spuse Hélène. E o banchetă liberă. Repede, repede. Se urcară cu toții și se așezară mulțumiți pe banchetă. În aceeași clipă trenul plecă din gară.

Deasupra fiecărui vagon era arborat steagul Crucii Roșii pentru a-i avertiza pe inamici că acest tren era protejat prin acord internațional și că nu trebuia atacat. Dar se aflau în plin război și acordurile erau mereu încălcate, de ambele părți ale liniei frontului. Avioane inamice zburau la mică altitudine și chiar începură să tragă în tren cu arme automate sau cu grenade. Femeile țipau disperate și se ascundeau cu copiii sub băncile de lemn din vagoane. În fiecare vagon oamenii erau cuprinși de groază. Cu excepția ultimului vagon. În acest ultim vagon nu lovise nicio grenadă și nu se trăsese spre el niciun glonț. Susi dormea liniștită, în ciuda vacarmului din jurul ei.

— Dumnezeu ne-a rezervat locurile acestea în tren, spuse Hélène în șoaptă.

Dintr-odată, avioanele se depărtară și dispărură. Pasagerii care nu fuseseră răniți începură să le îngrijească și să le bandajeze pe femeile și copiii care sângerau. Trenul se opri într-un loc pustiu. Pomi apoi din nou, mișcându-se foarte încet și, târziu, noaptea, se opri într-o gară în apropiere de Eschenrod. Fusesse nevoie de o zi

întreagă pentru a parcurge cei aproximativ şaizeci de kilometri. Un autobuz îi aştepta să îi ducă pe ultima porţiune de drum. Familiile urcară. Apoi, în acelaşi moment, pomi şi motorul maşinii.

În Eschenrod era foarte frig. Ninsese deja şi un strat de zăpadă de cincizeci de centimetri acoperea pământul. Cel care se afla la comanda acestui transport de persoane, unul din oficialii de la Liga Femeii, îi duse pe refugiaţi într-o şcoală, la câţiva kilometri distanţă de gară. De aici, îi încredinţă fermierilor din sat. O femeie avea nu mai puţin de şapte copii. Cei şapte copii fură imediat repartizaţi la case diferite.

— Nu vreau să mă despart de copiii mei, insistă Hélène.

Dacă mă vor separa de ei, îşi spuse ea în gând, vor fi nevoiţi să mănânce carne de porc şi nu vor putea respecta Sabatul.

Aşteptă şi iar aşteptă în clădirea şcolii, dar nimeni nu voia să ia o familie compusă din cinci persoane. La final, toate casele fură umplute şi numai Hélène, copiii şi sora Geiser rămaseră fără adăpost.

Exasperat, oficialul Ligii Femeii porunci hangiului din sat să ofere celor şase o cameră la han. Dar numai pentru noaptea aceea. Urma ca în zilele următoare să îşi găsească şi ei un loc. Dezgustată de fâţele pe care le făcea această familie, femeia care se ocupa de han le dădu o cameră mică, undeva în pod. Era tare frig acolo. Apa din lavoar era îngheţată, iar pe geamuri se vedeau flori de gheaţă. Patul era jilav. Hélène încercă să facă puţin foc cu lemnele ude pe care le găsisese acolo. Mica încăpere se umplu de fum, dar cel puţin aveau un pic de căldură. Susi, care stătea în scutece ude, până dimineaţa răci, făcu febră şi abia dacă mai putea respira.

— Kurt, îl trezi Hélène a doua zi dimineaţă pe băiatul ei cel mai mare, mi s-a spus că atâta timp cât fermierii ne vor oferi cazare, va trebui deci, să ne ocupăm de propria noastră lenjerie de pat şi de veselă. Trebuie să te întorci la Frankfurt şi să le aduci de acasă.

Kurt pomi imediat. Pentru a lua trenul spre Frankfurt, merse pe jos, mile întregi, până la gară.

Trenul sosi în gară numai după ce raidurile aeriene încetară, iar exploziile bombelor nu se mai auziră. Băiatul, îngrozit de ceea ce se întâmpla în jurul lui, văzu intrarea în subsolul unei case care fusese bombardată și se îndreptă spre acest adăpost. Se băgă acolo, într-un colț, în timp ce în jurul lui fugeau șobolani speriați, iar pământul se zguduia sub el. Când atacul încetă, Kurt își continuă drumul spre casă.

În același timp, în Eschenrod, Hélène auzi o bubuitură îndepărtată, care aprinsese parcă tot cerul. Ieși în pragul hanului și văzu escadroane inamice care se îndreptau spre Frankfurt pentru a-și lansa acolo încărcătura mortală.

Doamne, se rugă ea, strângându-și cu atâta putere degetele încrucișate, încât deveniseră albe, oare nu se va sfârși odată grozăvia aceasta? Până acum ai avut atâta grijă de noi! Vei avea Tu grijă să nu îmi pierd băiatul în teroarea din Frankfurt? Și copilășul meu abia născut, din cauza pneumoniei? Eu nu mai pot. Ajută-ne, Doamne!

CAPITOLUL 10

SALVAT DE UN ÎNGER

Era din nou primăvară. Trecuse încă o iarnă amară, de război.

Adunându-și toate puterile, Wehrmachtul înainta din ce în ce mai mult în teritoriul Rusiei. Trecând prin satele rusești, nemții lăsaseră în urma lor doar trupuri moarte și o țară sfâșiată.

Ignorând amenințările locotenentului Gutschalk, Franz, ori de câte ori avea ocazia, căuta să aline durerea celor loviți de brațul crud al războiului. Uneori, cei aflați în nevoie erau chiar camarazii lui; alteori, cei care trebuiau ajutați erau evrei sau ucraineni. Nu făcea distincție între prieten sau inamic. Și asta deoarece știa că Iisus ar fi făcut la fel.

Nemții reușiseră să ia sute de mii de prizonieri de război din rândul rușilor. Franz nu putea decât să simtă

împreună cu miile de oameni care mășăluiau în șiruri lungi, sub comanda severă a SS-ului, spre lagărele de concentrare, așezate în mijlocul pustiului. Îi duceau să trăiască precum animalele, într-un spațiu în care abia dacă se puteau mișca. Și acesta nu era decât începutul. Nemții nu aveau mâncare nici măcar pentru proprii lor oameni, cu atât mai puțin pentru prizonieri; în curând, lagărele de concentrare deveniră gropi de mizerie în care oamenii mureau de foame.

În timpul unei campări mai îndelungate a Pionierilor, Franz află că în zonă se află un astfel de lagăr de concentrare. Deși era strict interzisă apropierea de astfel de locuri, pe înserat, Franz se duse până acolo.

Sunt prea multe lucruri interzise în războiul acesta. Dar nu le pot permite să îmi dicteze în totul ce să fac și ce să nu fac, își spuse Franz.

Când ajunse, simți că i se rupe inima, privind la oamenii de dincolo de gardul de fier care își ridicau spre el mâinile, implorându-i ajutorul.

Se duse direct la bucătărie, să vorbească prietenului său.

— Willi, îi spuse el cu gravitate, am o mare rugămintă la tine. Ai vrea să îmi dai toate resturile care rămân de la fiecare masă?

Willi se uită cu atenție la Franz preț de câteva minute. Se obișnuise deja cu actele lui nu prea ortodoxe și, dându-și ochii peste cap, spuse:

— Ok, Ok. Ia ce vrei. Numai nu îmi spune ce ai mai pus la cale de data asta!

Trei zile la rând, Franz strânse toate resturile de mâncare. Seara se ducea la lagăr, încărcat cu saci de pâine uscată, cratițe cu cartofi fierți și legume. Timp de câteva zile nimeni nu îl întrebă nimic. Dar într-una din seri, cel care era de gardă la lagăr, îl ochi și veni în goană direct la el.

— Stai!

Când văzu tresele lui Franz și își dădu seama ce rang are, deveni mai respectuos.

— Ce faceți aici, caporal?

— Am adus mâncarea care a rămas de la masa unității mele și o dau prizonierilor.

— Îmi pare rău, caporal, dar lucrul acesta este strict interzis.

— Știu asta, spuse Franz cu franchețe. Dar ființele acestea sunt oameni, ca și noi. Sunt lipsiți de orice apărare și sunt cu totul la cheremul nostru. Nu te gândești că și tu și eu am putea fi, de asemenea, prizonieri ai armatei ruse și am putea flămânzi și noi ca niște lupi?

Soldatul se cutremură și își făcu cruce.

— Doamne ferește!

— Nu crezi că am fi recunoscători dacă cineva ne-ar aduce de mâncare?

Soldatul dădu din cap a aprobare.

— Aveți dreptate, așa este. Dar tot nu vă pot da voie să le dați mâncare acestor oameni.

— Ascultă, insistă Franz. Tu ești soldat de gardă. Datoria ta este să patrulezi. Ce ar fi dacă ai patrula până la colțul acela? Cât timp ești tu întors cu spatele, eu am să arunc mâncarea peste gard și până să te întorci tu, eu nici nu voi mai fi aici. În felul acesta, nu m-ai văzut și nu ești cu nimic responsabil pentru asta.

Salutând scurt cu *Heil Hitler*, soldatul înduioșat întoarse spatele, fără a mai spune vreun cuvânt, și își începu patrularea. Știa totuși că în felul acesta își puna în pericol viața. Franz aruncă în cea mai mare viteză mâncarea. Aceasta căzu ca într-o groapă cu lei înfometate și fiecare prizonier devoră în doar câteva clipe ce apucă să ia de pe jos. Unul dintre bărbați, apucă un cartof fiert și îl strânse cu atâta putere, încât cartoful îi ieși printre degete. Alții îl prinseră și îi deschiseră pumnul, începând să îi lingă mâncarea de pe mână. Franz mai aruncă o privire plină de compasiune înainte de a dispărea. Erau prea mici speranțele ca oamenii aceia să supraviețuiască. Din cei 750.000 de prizonieri luați numai din Kiev, doar 22.000 se întoarseră înapoi, la sfârșitul războiului.

Războiul ținea deja de patru ani. Lui Franz îi era din

ce în ce mai dor de familie și îi era greu să trăiască într-un mediu atât de diferit față de stilul său de viață. Cea mai mare satisfacție o avu atunci când s-a oferit ocazia să susțină studii biblice.

— Hasel, îl întrebă într-o zi un soldat, de ce te abții sâmbăta de la orice fel de lucrare?

— E o poveste destul de lungă. Vino la mine după cină și am să-ți spun.

Vestea aceasta se răspândi printre soldați și Franz avu astfel ocazia să susțină mai multe studii despre profeții și alte subiecte biblice. În orice caz, nu mai era niciun soldat în unitatea lui care să nu îl și auzit măcar o dată vorbind despre aceste lucruri. Franz descoperi că mulți dintre camarazii lui erau foarte sinceri și dornici să cunoască mai mult. Cu aceștia, parcurse toate studiile biblice.

Într-o luni dimineată, la orele opt, pe o vreme ploioasă, sergentul Erich veni împreună cu alți ofițeri în biroul lui Franz pentru a juca skat, jocul lor preferat. În curând, Franz reuși să conducă discuția spre cartea lui Daniel și profeția referitoare la sfârșitul lumii și la revenirea Fiului Omului.

— Ia ascultați, le spuse el.

Și își băgă mâna în buzunar după Biblia în care avea o imagine cu statuia descrisă în capitolul doi din cartea lui Daniel. Citind apoi din Biblie, el le explică faptul că acestea era ultimele zile ale istoriei pământului.

— Hitler nu va reuși niciodată să unească întreaga lume sub conducerea Germaniei, zise el, sigur pe sine. Și asta pentru că Biblia spune că așa ceva nu se va întâmpla niciodată. Ceea ce va urma va fi ruperea acelei pietre din munte care va sfârâma orice împărăție. După aceea, Dumnezeu va instaura propria Lui împărăție.

Cei ce îl ascultau păreau fascinați de cele auzite și îi puneau tot felul de întrebări. Franz părea să aibă tot timpul răspunsul potrivit.

Într-un final, cineva se uită la ceas.

— E deja amiază! Stăm de câteva ore bune aici și tot

discutăm. Cred că ar trebui să ne grăbim, dacă vrem să mai mâncăm ceva!

La popotă, ofițerii, entuziasmați, împărtășiră și altora ceea ce aflaseră de curând. Veștile ajunseră destul de repede și la căpitanul Miekus, care îl înlocuise pe Brandt cu doi ani în urmă. Nu ezită nicio clipă și îl chemă pe Franz în biroul lui, pentru ora unu fix.

— Hasel! în vocea lui se putea distinge un ton necunoscut lui Franz până acum. Deși de cele mai multe ori se purta amabil cu Franz, de data aceasta indignarea se putea citi pe fața și în glasul lui. E adevărat că ai vorbit ofițerilor mei, timp de patru ore, despre sfârșitul lumii?

— Da, domnule, este adevărat.

— Și cum de ai îndrăznit să faci așa ceva?

— Domnule...

— Cred că știi foarte bine că Hitler a început deja instaurarea celui de al Treilea Reich. Acest al Treilea Reich va domni timp de o mie de ani!

Franz încremenise în picioare, neștiind ce să mai zică.

— Nu va avea loc niciun sfârșit al lumii, Hasel! Căpitanul Miekus stătea proptit pe picioare, împungând amenințător aerul cu degetul arătător. Abia dacă am putut să îți țin partea în fața ofițerilor mei. Dar îți interzic cu desăvârșire să mai faci așa ceva. Ai înțeles?

— Da, domnule, spuse Franz, salutând destul de lipsit de chef, cu mâna la cozorocul șepcii.

— Sper că ai înțeles, spuse Miekus mai mult pentru sine, în timp ce Franz se întorcea deja să plece. Și sper că nu ți-ai predicat prostiile și celorlalți soldați.

Dacă ai ști tu! spuse în gând Franz. Ieși din birou, lăsându-l pe căpitan în picioare și clătînând din cap. De doi ani de zile fusese dat ordinul ca toții soldații germani să salute *cu Heil Hitler*, cu mâna dreaptă bine întinsă înainte. Dar nu se știe cum, caporalul Hasel reușise până acum să facă abstracție de acest salut. Înainte de culcare, Franz citi din nou Amos 5, 13: *De aceea, cel înțelept va tăcea în astfel de vremuri, pentru ca aceste vremuri sunt rele.*

Franz se hotărî să țină mai des cont de acest sfat și să fie mai prudent în discuțiile lui cu soldații. Dar, cu toate acestea, nu pierdea nicio ocazie de a vorbi despre Hristos și despre a doua Sa venire.

În timpul ultimilor ani de război, Franz reușise să câștige respectul celor din compania lui. Numai câțiva – și mai ales noii sosiți – mai îndrăzneau să-l ridiculizeze. Leo, un soldat care sosise nu demult în rândurile Pionierilor, era cel mai caustic. Reușise să devină un fel de bufon, iar Franz era ținta celor mai multe din glumele lui.

— Hei, Franz, îl striga el. Ai devenit cam palid. Cred că e din cauza morcovilor pe care îi mănânci!

Într-o altă ocazie, pur și simplu izbucnise în râs, în momentul în care îl văzuse pe Franz.

— Iar citești Biblia, Hasel? Cred că ar fi mai bine dacă te-am trimite la zoo, să stai acolo cu strămoșii noștri, maimuțele!

Dar răbdarea lui Franz se cam terminase.

— Leo, începu el cu o voce pe care voia să o facă cât mai blândă, dacă te mai aud vreodată cu astfel de glume la adresa mea, îți promit că vei încasa o mamă de bătaie pe care n-ai s-o uiți ușor.

Toți cei care se aflau în preajmă se întoarseră spre ei, împinși de curiozitate.

Leo îl măsură pe Franz din cap până în picioare.

E destul de înalt, părea el că își spune, numai că el lucrează toată ziua în birou, în timp ce eu muncesc la construcția de poduri. Cred că pot să îl pun jos destul de ușor.

— Atunci vino și bate-mă, Hasel, îi strigă el batjocoritor. Nu îmi este mie frică de un mâncător de varză ca tine.

Cu un singur pumn puternic, Franz îl trânti pe Leo la pământ, lăsându-l inconstient la un metru depărtare, în nămol. Franz își frecă palmele într-un gest care spunea mai mult decât cuvintele: „Ei bine, ți-am dat ce ai vrut!”

Ceilalți soldați începură să fluiera și să bată din palme. Nefericitul Leo, încă destul de bezmetic, nu știa un

lucru: deși Franz era de două ori mai în vârstă decât majoritatea soldaților, el câștiga în mod regulat competițiile de ridicare a greutății.

Pe când Leö începea să își revină în simțuri, Franz începea și el să își revină. Abia acum realiza ceea ce făcuse. Plecă în grabă de acolo și se duse în biroul lui pentru a îngenunchea lângă masa de lucru. *Doamne, își începu el ruga, am păcătuیت împotriva lui Leo și împotriva Ta. Am avut mai mare încredere în propria mea putere decât în grija Ta. Sunt un ipocrit pentru că vorbesc celorlalți despre conduita creștinului, iar eu mă port ca orice bătăuș de pe stradă. Nu vreau să fiu un astfel de om. Te rog, iartă-mă!*

Franz ieși afară și merse direct la Leo pentru a-i cere scuze. Acesta stătea pe o bancă încercând să își revină pe deplin. Deși acest incident câștigase admirația multor soldați pentru Franz, el era cât se poate de rușinat de propriul comportament. Nu își dorea un respect care să se bazeze pe puterea lui fizică.

În tot acest timp, pe câmpul de luptă avuseseră loc unele schimbări. Infanteria germană reușise să pună stăpânire pe un sat în care se afla un nod de cale ferată. Satul era undeva în interiorul teritoriului ucrainean, nu departe de locul unde cantonase compania Pionierilor. Franz, împreună cu alți cinci soldați, fu trimis în această localitate pentru a pregăti locul de cazare pentru restul unității care avea să sosească peste câteva zile. Din moment ce nu se întrezărea vreun pericol, Franz ceru să ia cu el toate documentele companiei, banii și alimentele pe care le mai avea la magazin. Plecară cu o mașină de teren, un camion și o remorcă, pe care le încărcară la maximum.

Când ajunseră în sat, găsiră acolo alte batalioane aflate în staționare. Față în față cu gara, Franz descoperi o clădire, pe care localnicii o considerau a fi hotel. Camerele acestei clădiri aveau podeaua murdară și nu mai erau demult mobilate. Afară se afla o magazie și o fântână. Franz aruncă o rogojină pe podeaua uneia dintre camere, în care se hotărâse să stea, și își așeză teancul de hârtii

într-unul din colțuri. Ceilalți cinci soldați găsiră un grajd în care își puseră așternuturile pentru noapte.

Și pentru că aici era un important nod feroviar, care constituia obiectivul ambelor armate, toți trebuiau să fie cu ochii în patru. De două ori pe zi, Franz se suia în tumul de lemn din vecinătatea gării pentru a scruta orizontul. Pe timpul nopții, soldații dormeau cu uniforma pe ei, în afară de bocanci. Dar noaptea era destul de liniște împrejur și era destul de ușor să lași să doarmă și vigilența.

Vineri, după ce termină lucrul la documente, Franz își lustrui bocancii și își curăță uniforma, după cum avea obiceiul să facă în fiecare zi de vineri. La apusul soarelui, era gata să înceapă o nouă zi de Sabat. Se hotărî ca Sabatul să îl petreacă undeva în pădure, nu prea departe de locul în care se cazaseră. Acolo putea să studieze în liniște Biblia și să mediteze fără a fi deranjat. În fiecare zi citea Biblia cu conștiinciozitate și se ruga, dar își dădea seama că avea nevoie de ceva mai multă liniște pentru a fi doar cu Dumnezeu. De când avusese loc incidentul cu Leo, Dumnezeu îi părea mult mai departe.

După micul dejun de sâmbătă dimineăța, își luă câteva felii de pâine și plecă în pădure, având într-un buzunar Biblia și o bucată de pâine, iar în celălalt, o sticlă cu apă.

Ma întreb dacă merită să îmi asum acest risc, se gândea el. Departe de unitate, sunt mai expus pericolului. Un soldat rus ascuns pe undeva prin pădure ar putea foarte ușor să mă împuște și nimeni nu ar ști unde să mă caute. Sau aș putea să calc pe o mină și aș zbura în bucățele. Oare nu ar fi mai bine dacă aș rămâne în clădire? Nu, își spuse el în cele din urmă. Trebuie să merg în pădure. Am nevoie de reîmprospătarea relației mele cu Dumnezeu.

Ajuns în pădure, zări un copac doborât la pământ și se așeză acolo pentru a citi din Biblie. Dar, în clipa următoare, atenția îi fu atrasă de o veveriță care tot alerga printre crengile unui copac din apropiere. Își întoarse privirea la Biblie. *În lume veți avea necazuri...*

O cioară țipă deasupra lui. O urmări cu privirea, apoi își concentrează atenția din nou pe Scriptură. Se gândi însă că poate ar trebui să citească un alt pasaj biblic. *Cel ce sta sub ocrotirea Celui Prea Înalt și se odihnește la umbra Celui Atotputernic...*

Nu se putea concentra deloc la ceea ce citea. Și i se părea ciudat faptul că se simțea atât de lipsit de interes. Oare era din cauza războiului? Era îngrijorat – nu, era mai mult decât îngrijorat. Îi era teamă. Nu îi era teamă de pușcași, de mine sau de Hitler. Îi era teamă din cauză că, deși se autodisciplinase să citească Biblia în fiecare zi, nu mai auzea glasul lui Dumnezeu care să îi vorbească așa cum se întâmpla înainte. Începuse să nu mai simtă prezența lui Dumnezeu alături de el.

Singur, în pădure, simți o apăsare grozavă asupra lui. Cu trecerea zilelor, se simțea din ce în ce mai descurajat. Se simțea departe de Dumnezeu, așa cum nu fusese niciodată până acum.

Într-un final, înainte de a se întoarce la cazarmă, se rugă: *Doamne, Tu mă vezi în ce stare mă aflu. Dacă încă mai ești cu mine, dă-mi Te rog, un semn.*

La întoarcerea din pădure, Franz cântă un imn vechi: *Și chiar dacă această lume, plină de rău, s-ar dărâma sub noi, nu ne vom înspăimânta, pentru că Dumnezeu a trimis pe Cel ce este Adevărul ca să învingă prin noi...*

Trecură două săptămâni, timp în care sovieticii se retraseră tot mai mult. În fiecare zi, prin sat, treceau tancuri rusești care încercau ofensiva, dar îndată erau expediate înapoi de avioanele germane. De fiecare parte a frontului se auzea bubuitul grenadelor, răpăiala artileriei și se vedeau acoperișuri de case în flăcări. Atacurile erau cât se poate de insistente. Cei șase Pionieri, separați de restul unității, se simțeau din ce în ce mai mult în pericol.

Mai trecu un Sabat. Acum, bineînțeles, Franz nu mai putea spera la o zi liniștită, petrecută în pădure. Așa că se mulțumi doar cu liniștea pe care i-o oferea camera lui întunecoasă și murdară. Pe când răsfoia Biblia, privirea îi căzu pe cunoscutele versete ale Psalmului 91: *Căci El va*

porunci îngerilor Săi să te păzească în toate căile tale; și ei te vor duce pe mâini, ca nu cumva să-ți lovești piciorul de vreo piatră. Le citise de multe ori, dar acum, datorită golului spiritual pe care îl resimțea, cuvintele acestea îi păreau golate de orice sens și impersonale. Se făcu seară și Franz căzu într-un somn adânc.

În dimineața următoare se trezi foarte devreme. I se păru că aude ceva care nu este în regulă. Rămase întins pe așternut timp de câteva minute. Apoi auzi un zgomot, foarte slab, undeva departe.

Să fie tunet? se întrebă el, simțindu-se moleșit de somn. *Dar sună prea monoton, prea - uman.*

Uman?

Se ridică din pat și sări direct în ghete. Ieși în fugă din cameră, îndreptându-se direct către observatorul din tumul de peste drum. Urcă treptele câte două o dată ca să ajungă cât mai repede în vârf. Sunetul omniprezent era mai puternic acolo, sus. Abia putând vedea prin zorile care se iveau, Franz distinse siluetele tancurilor rusești care veneau spre sat din toate direcțiile.

Undeva mai aproape, se puteau vedea mașinile germane care încercau în grabă să își ocupe posturile.

Ne-au încercuit, se gândi Franz. *Până aici ne-a fost. Acuma vine sfârșitul. Părinte iubit, ajută-ne. Oare chiar nu mai avem nicio șansă de scăpare?*

Aruncă o privire de jur-împrejurul lui. *Da! Una din șosele este încă liberă. Asta e singura noastră șansă.*

Franz sări din turn direct jos, fără a mai coborî scările, și alergă îngrozit spre piața orașului pentru a ajunge la grajd.

— Sus, sus! strigă el pentru a-i trezi pe ceilalți Pionieri. Vin roșii! Lăsați tot ce aveți și să fugim imediat. Fugiți spre șoseaua din sud. Numai pe acolo putem scăpa.

Cei cinci pionieri se buluciră afară din grajd. Săriră în mașină și în camion în timp ce Franz alerga spre camera lui. Acolo se aflau banii pentru soldele pionierilor, care trebuiau plătite miercuri. În documentele pe care le mai avea cu el se aflau buletine despre viitoarele mișcări ale

trupelor germane. Ordinul care îi fusese dat era să ardă toate aceste documente în momentul în care s-ar fi întrezărit pericolul de a cădea în mâinile dușmanilor. Dar nu avea timp pentru așa ceva.

Ce mă fac? se întreabă Franz în disperare. Și în mintea lui răsăriră în același moment câteva soluții, dar și renunțări la aceleași soluții. *Ușa asta nici măcar nu se poate încuia. Dacă rămân aici sunt sigur că am să fiu omorât sau voi fi luat prizonier. Iar în tocul pistolului nu am decât o bucată de lemn, lustruită cu cremă de pantofi. Și chiar dacă aș fi avut vreo armă asupra mea, ce ar putea face un singur soldat pentru a apăra aceste documente? Și totuși sunt într-o totul răspunzător pentru aceste acte. Dacă rușii dau de ele și le folosesc împotriva noastră, voi fi judecat în fața Curții Marțiale ca trădător și apoi voi fi executat.*

Înșfăcă o bucată de cretă și ieși din cameră. Pe ușă trase cu creta semnul interzis. Pe ușa de la intrarea în clădire desenă un cap de mort și două oase încrucișate. Dedesubt scrise cu litere gigantice:

PERICOL!

CLĂDIRE MINATĂ - NU INTRAȚI!

Apoi alergă spre locul în care imensul camion diesel de care era legată o remorcă, se pregătea să dispară din vizor. Mica mașină de teren o luase înaintea camionului. În groaza care îi cuprinsese pe camarazii lui, cei cinci uitaseră că Franz rămăsese în urmă. Sărind din fugă, Franz se agăță de bara care unea remorca de camion, încercând din răputeri să se țină de ea. Camionul trecea în viteză prin gropile de pe drum, zgâlțâindu-se și aruncând noroi în toate direcțiile.

— O să reușim, strigă el cu voce tare. Îți mulțumesc, Doamne.

Dar de acolo de unde se afla, Franz nu putea vedea curba periculoasă de care se apropiau. Șoferul viră brusc și îl aruncă pe Franz de pe locul în care reușise să se cațere direct pe șosea. Ateriză cu capul la o jumătate de metru distanță de roata din față a camionului.

Franz își dădu seama că în clipa următoare camionul avea să-l strivească, întreaga viață îi trecu pe dinaintea ochilor ca și când ar fi văzut un film în derulare, începând cu acea zi și terminându-se cu perioada în care avea doar doi ani și căzuse pe scări, în beciul bunicului lui.

Așadar, acesta este sfârșitul. Și nu războiul. Scapă-mă, Doamne! Iartă-mi păcatele! Și ai grijă de familia mea.

Roata îi atinse scalpul. Franz închise ochii, așteptând impactul final care avea să îl strivească de șosea. Dar chiar în acea secundă, cineva îl apucă de gulerul hainei, îl trase de sub roată și, cu o mișcare rapidă, cu deosebită forță, îl aruncă în camion. Pentru un timp, Franz rămase acolo încremenit, confuz și neștiind ce s-a întâmplat cu el. Apoi își ridică încet capul și privi în jur pentru a-l vedea pe cel care îl salvase și pentru a-i mulțumi.

Dar nu era nimeni lângă el.

Tremurând tot și gâfâind, Franz îi mulțumi lui Dumnezeu pentru că îi dăduse semnul pe care i-l ceruse. Uimit, își aduse aminte de cuvintele pe care le citise cu un Sabat înainte: *Și El va porunci îngerilor Lui ca să te păzească în toate căile tale; ei te vor ridica pe mâini ca nu cumva să îți strivești piciorul de vreo piatră.* (Psalmul 91, 11 - 12)

Curând, camionul ajunsese într-o zonă împădurită și se opriră acolo pentru a se ascunde. De aici, puteau auzi focurile de armă, ba chiar puteau simți zguduirile provocate de explozia bombelor.

— Stați puțin, spuse unul dintre soldați. Ce se întâmplă? Hasel, tu i-ai văzut pe ai noștri că se retrăgeau, nu?

— Exact, spuse Franz cu o voce tremurătoare. Nu a mai rămas niciun german care să lupte împotriva rușilor. Și cu toate astea, de acolo se aude parcă s-ar da o bătălie.

Însă, până la amiază, liniștea se instalează peste tot și cei șase se aventură spre locul din care pleaseră. Rulând încet, până la un punct în care se aflau în siguranță, ajunseră la un loc care fusese blocat cu un șir de tancuri rusești. Nu se vedea niciun semn de viață.

— Fiți atenți, șopti unul dintre camarazii lui Franz. Ar putea fi o capcană.

— Ai dreptate, spuse un altul. S-au mai întâmplat de-astea. Unități întregi au fost prinse în ambuscade de genul acesta.

Dintr-odată, văzură ceva mișcându-se.

— Totul e în regulă, strigă cineva. Sunt soldat german. Nu trageți.

Un soldat apăru în vizorul lor și începu să înainteze spre ei.

— Cum te cheamă? îi strigară ei suspicioși.

Acesta le zâmbi. îi văzură fața extrem de palidă.

— Mă numesc Hans Kessler.

— Unde este unitatea ta?

— Nu mai este.

— Ai rămas cumva în urmă?

— Exact. Aparțin de Panzerabwehrbattalion. Când rușii ne-au atacat, cei din unitatea mea au plecat înainte ca eu să fi aflat ceva. Mi-am luat mica armă antitanc și am fugit după ei, în speranța că voi reuși să-i prind din urmă, dar mi-am dat seama că nu voi reuși. Așa că m-am ascuns în spatele unei ridicături de pământ de pe marginea șoselei.

De acolo, i-am putut vedea pe ruși intrând în sat și bombardând toate clădirile. Când și-au dat seama că nu e nici picior de soldat pe acolo, s-au întors și au pornit înapoi, în direcția mea. Și asta pentru că văzuseră pe unde o luaseră trupele germane.

Dar pe mine nu m-au putut vedea în spatele ridicăturii de pământ. Eram pregătit să îi întâmpin. În instruirea pe care am primit-o, am învățat că tancurile rusești sunt blindate în mod special în partea din față și în lateral, dar nu și în spate. Așa că am așteptat ca fiecare tanc să treacă de mine și apoi am dat foc locașului în care se află muniția. Bineînțeles că fiecare tanc a explodat cu câte un urlat înfiorător.

Asta cred că i-a enervat destul de tare pe ruși. Tot ce au putut vedea au fost tancurile care săreau în aer. Nici

măcar nu își puteau da seama de unde venea atacul. Cred că au cam intrat în panică. Așa că nu au mai făcut nimic altceva decât să își ducă tancurile până la un anumit punct și să le abandoneze. După aceea au început să fugă care încotro pe câmp, pentru a găsi un adăpost.

Pentru această acțiune de decimare a rușilor de unul singur, Hans Kessler a primit mai târziu crucea de fier, cu gradul întâi și doi. De asemenea, și o promovare.

— Ei bine, spuse Franz, după ce auzi această poveste incredibilă, cred că acum nu ne mai reține nimic să ne întoarcem în sat.

Când se întoarseră la locurile lor, își găsiră toate lucrurile distruse sau furate. Rușii distruseseră și spărseseră tot ce nu reușiseră să ia. Nu se mai putea recupera nimic. Înțelegând cele întâmplate, Franz o luă la goană spre camera în care lăsase toate actele și documentele. Ajuns în fața ușii, se opri pentru câteva clipe, fără a îndrăzni să intre.

Dar, în ce din urmă, deschise ușa și găsi camera exact așa cum o lăsase. Toate documentele erau în perfectă ordine. Banii de solde erau neatinși. Și Dumnezeu trimisese trupele Sale!

CAPITOLUL 11

ÎN ESCHENROD

Pe când Kurt se lupta să ajungă la apartamentul lor din Frankfurt, hangița venise la Hélène pentru a o anunța tăios:

— Nu te pot ține în casă cu cei patru copii ai tăi. Vino cu mine și am să-ți arăt un loc în care te vei putea stabili.

Hangița o conduse pe Hélène prin zăpada adâncă până într-un loc, peste șosea, unde se afla o spălătorie dezafectată. Clădirea fusese lăsată în paragină și acum nimeni nu o mai putea locui. În interior se afla o cameră goală, cu ciment pe jos. Pereții întunecați erau acoperiți cu un strat de gheață, iar de tavan atârnavu țurțuri. Încăperea nu avea decât o singură fereastră cu geamurile sparte. La intrare nu era ușă. Într-un colț, se vedea o gaură de W.C. care împrăstia un miros îngrozitor.

Văzând expresia feței lui Hélène care se îngrozise de peisajul din fața ei, femeia spuse:

— Ce ai? Nu-ți place? Fii fericită că îți ofer și asta. Nu îți pot da nimic altceva.

Apoi femeia strigă:

— Jacques, Jacques, adu niște paie! Mișcă-te odată, porc murdar și leneș!

Un băiat tânăr care fusese luat prizonier în Franța și fusese adus în Germania ca să facă muncă silnică, apărui în pragul ușii, însoțit de hangiu. Acesta îl împinse pe scări cu o înjurătură, apoi îl lovi peste spinare cu un bici. Băiatul ateriză pe asfaltul șoselei. Hélène alergă spre băiat și îl ridică de jos, scuturându-l de zăpadă. Apoi se întoarse în camera rece ca o ghețarie.

Pentru prima oară de când începuse războiul, simți că o cuprinde disperarea. Se întinse pe pat, ignorând frigul care îi pătrundea până la oase, și începu să plângă atât de amarnic, încât simțea că din clipă în clipă inima urma să se rupă în pieptul ei. Lotte și Gerd, văzându-și puternica lor mamă doborâtă de durere și plângând atât de tare, încremeniră alături de ea, neliniștiți și neștiind cum să o ajute.

La un moment dat, însă, se auzi o bătaie în ușă. În prag stătea Jacques, care ținea în mână o cană cu cafea fierbinte, făcută din cereale.

— R Sunteți o femeie bună, spuse el într-o germană stricată. Stăpâna nu bună. Eu vreau ajut.

Recunoscătoare, Hélène și copiii băură din cană, simțind că se mai încălzesc puțin, dar nu numai datorită fierbințelii lichidului, ci și din cauza bunătații băiatului.

Mai târziu, sosi și sora Geisner. Fusese trimisă la o altă familie și venise să vadă cum sunt prietenii ei. Situația lui Hélène nu făcu decât să o supere.

— Adună-te odată, îi porunci ea. O să mergem să le facem o vizită naziștilor din sat.

Intrară la domnul Schaefer chiar în momentul în care acesta se așeza să ia micul dejun împreună cu doamna ofițer a Ligii Femeii care era însărcinată cu transportul

persoanelor. Masa era încărcată cu sosuri, carne afumată de porc, unt, pâine, prăjituri, cafea, lapte... Atâta mâncaseră, că nu mai era loc pentru nimic altceva. Pentru liderii partidului, mâncarea era întotdeauna din belșug.

— Ce vrei? întrebă domnul Schaefer enervat.

Doamna ofițer care se ocupa de evacuări era parcă și mai iritată.

— Cum îndrăznești să dai buzna în felul ăsta? urlă ea. Ieși afară, ieși afară imediat!

Micuța soră Geisner nu schiță niciun gest, ci rămase înfiptă pe picioare, cu degetul mare strâns în pumni.

— Ascultați-mă bine, spuse ea cu o voce calmă, incredibil de calmă. Dacă aveți impresia că acea spălătorie abandonată este un loc potrivit pentru o familie, puteți merge chiar voi să stați acolo! Dar eu nu aș lăsa nici măcar un animal să stea într-un astfel de loc. Arată apoi către Hélène. Femeia aceasta are patru copii, iar cel mai mic abia s-a născut. Nu au mâncare nici pentru două zile de acum înainte, iar voi stați aici și vă îndopați cu toate astea. Spuneți-mi și mie, zise ea, uitându-se la ofițerul pentru evacuare, aveți un soț?

Uimită de acest discurs neașteptat, femeia ofițer, spuse bâlbâindu-se:

— Da, am. Dar ce legătură are asta cu tine?

— Stă acasă?

— Da. Dar consider această conversație încheiată, spuse ofițerul imediat. Îți ordon să ieși din încăpere imediat!

— O, nu, nu îmi porunciți nimic, continuă sora Geisner fără nicio urmă de teamă. Tot ce avem de făcut este să-l trimitem pe soțul tău pe front și să îl aducem pe tatăl acestor patru copii înapoi ca să aibă grijă de ei. Asta ar fi într-adevăr dreptate! Stătea cât putea de dreapta, iar ultimele cuvinte le rosti cu toată puterea unui luptător ecvestru. Dacă nu rezolvați această situație în cel mai scurt timp posibil, vă voi raporta autorităților – chiar dacă va fi nevoie să merg până la Adolf Hitler în persoană. Și după cum știți, el susține familiile numeroase ajutându-i pe

copii și pe femei.

În spatele ofițerului, liderul de partid îi făcea semne surorii Geisner să plece. Îi dădu de înțeles că avea să vină după ea cât de repede putea. Maiestuos, sora Geisner o luă pe Hélène de braț și ieși din cameră.

Două ore mai târziu, domnul Schaefer veni într-adevăr în camera înghețată a lui Hélène. Îi strânse mâna și îi ceru scuze pentru greutățile prin care a trecut de când sosise în localitate. Hélène își dădu seama imediat că omul acesta avea o inimă bună.

— Doamnă Hasel, începu el, personal am fost pe la toți fermierii din sat. Nu vrea nimeni să te primească cu cei patru copii. Dar toate femeile mi-au spus că faci bine că nu vrei să te desparți de ei. Mi-au spus că și ele ar fi făcut la fel. Copiii trebuie să stea cu mamele lor.

Hélène dădu din cap a aprobare. Cu toate acestea, inima ei bătea din ce în ce mai tare din cauza acestor cuvinte nu tocmai încurajatoare.

— Dar, mai spuse el, am găsit un posibil adăpost pentru familia voastră. E vorba de doi bătrâni, familia Jost, care au mai mult de șaptezeci de ani. Pentru că sunt prea în vârstă, lor nu li s-a cerut să mai ia vreun refugiat. Ei și-au manifestat îngrijorarea pentru voi și ar vrea să vă cunoască înainte de a lua o decizie.

Domnul Schaefer merse împreună cu Hélène la familia Jost. Bătrânul domn Jost stătea pe un fotoliu din lemn în fața sobei pline cu lemne, iar soția lui stătea la masă. Fața ei era zbârcită ca o stafidă. Părul cenușiu era strâns într-un coc, iar în gură nu mai avea decât un singur dinte. Cu expresia blândă de pe fața lor, cei doi arătau ca doi bunici perfecți. Își aruncară o privire unul celuilalt, iar Hélène își formă deja o părere despre ei.

Mulțumiri fie aduse lui Dumnezeu, își spuse în sinea ei, aici aș vrea să stau. Te rog, bunule Părinte, fa posibil acest lucru.

Prima vorbi doamna Jost:

— Doamnă Hasel, am înțeles că nimeni nu vrea să te primească împreună cu cei patru copii. Știu că este greu

pentru tine. Am să te primesc eu. Celorlalte familii ar trebui să le fie rușine că nu te-au primit.

Dar apoi bătrâna zâmbi tendențios.

— Totuși, sper să ne înțelegem bine. Noi nu am avut niciodată copii, iar acum am îmbătrânit și am vrea să avem o bătrânețe liniștită. Presupun că vor face destul de multă gălăgie cei patru copii ai tăi...

— Nu, nu, o liniști Hélène. Sunt sigură că nu vă vor deranja. Dacă vor să facă gălăgie, vor putea merge afară. Sunt atât de fericită că ne oferiți un adăpost!

— Păi atunci, spuse blând doamna Jost către Hélène, sunteți bineveniți.

Domnul Jost se ridică de pe locul lui de lângă foc.

— Mutați-vă imediat, spuse el cu deosebită bunătate. Și simțiți-vă ca acasă. Adu-i și pe cei mici. Mie îmi plac copiii. Cu ochii în lacrimi, strânse mâna lui Hélène.

Hélène îi adună pe copii, iar Jacques o ajută la bagaje. Doamna Jost făcuse deja focul în camera în care urmau să stea. Așa că atunci când ajunseră, camera era caldă și primitoare.

— Hai, intrați, îi întâmpină ea. Am pus deja la fiert un ibric cu ceai de mușețel. Poate că aburii care se răspândesc în cameră o vor ajuta pe micuța ta să respire mai bine.

În numai câteva zile, micuța Susi își reveni complet.

Seara, sosi și Kurt care aducea cearșafurile, învelitorile și vesela de care aveau nevoie.

Era, într-adevăr începutul unor zile mai bune. În fiecare zi, doamna Jost le aducea unt, ouă și smântână. Ori de câte ori făcea vreo prăjitură, le aducea și lor - de fapt cei doi bătrâni împărțeau totul cu ei.

Hélène își manifestă recunoștința făcând curățenie în casă, de la un capăt la celălalt, lustruind totul până strălucea. Făcea curat chiar și în curte și în fața porții, în timp ce copiii aveau grijă de animale și ajutau la treburile gospodăriei. Părea că nicio sarcină nu era prea dificilă pentru ei. Doamna Jost, îi spunea deseori lui Hélène:

— Doamnă Hasel, Dumnezeu te-a trimis la mine.

Nu dură mult până când vecinii observară această mișcare din gospodăria de lângă ei. Cei care erau cazați la ei nu mișcau niciun deget ca să ajute la treburile gospodăriei. Și unul câte unul începeau să o salute pe Hélène atunci când o vedeau pe stradă.

— Ce mai faceți, doamnă Hasel?

— Bine, mulțumesc, le răspundea ea, în timp ce mătura în fața porții.

— Aș vrea să-ți spun că ne-am bucura dacă ai veni la noi. Acum avem îndeajuns spațiu. Și ai avea o cameră mult mai mare decât cea pe care vi-o oferă familia Jost.

Politicoasă, Hélène refuza.

— Familia Jost ne-a primit când toți ceilalți ne-au refuzat. Ei ne-au înțeles nevoile și ne-au tratat cu deosebită bunătate. Suntem fericiți aici și avem de gând să rămânem aici.

Familia Jost erau luterani devotați și în fiecare duminică mergeau la singura biserică care din sat. Când doamna Jost s-a îmbrăcat în costumul ei tradițional - o bluză albă cu mâneci largi, bufante, o fustă neagră din catifea, un batic apretat din mătase, un șal colorat și o pereche de papuci de catifea - arăta ca scoasă dintr-un tablou.

Și pentru că nu era niciun adventist în zonă, cu care să se închine, Hélène îi însoțea mereu. Pastorul fusese înrolat, dar îi ținea locul un țăran din localitate. Deși acest om nu avea o educație deosebită, Hélène era deseori mișcată de predicile pe care le ținea.

O dată pe săptămână, un grup de femei se aduna acasă la familia Jost pentru studiu biblic. Soția pastorului o îndrăgea pe Hélène în mod deosebit.

— Vino să stai cu mine, doamnă Hasel.

Hélène începu să râdă.

— Dar nu ți-ai făcut socoteala? în casă ar fi nu mai puțin de nouă copii. Nu cred că am reuși să supraviețuim prea mult în astfel de condiții.

Izbucnind în râs amândouă, renunțară la idee.

Într-o zi, Hélène auzi că un camion va merge la

Frankfurt pentru a lua ceva mobilier pentru refugiați. Hélène primi permisiunea din partea liderului de partid, domnul Schaefer să meargă împreună cu șoferul și să își ia o parte din lucrurile din apartament.

— Mergi la Frankfurt, doamnă Hasel? o întrebă doamna Jost. Ai vrea să îmi faci și mie un serviciu? Am făcut un pachet cu alimente de la fermă. Ești bună să le iei cu tine și să le schimbi pentru niște bumbac de fabrică sau alte produse pe care nu le putem găsi aici?

— Sigur că da, îi spuse Hélène.

Bătrâna veni grabnic cu pachetul. Deasupra lui pusese o cârpă moale în care înfășurase vreo cincizeci de ouă. Apoi le acoperi pe toate în paie și le puse într-un coș.

Hélène și Kurt se suiră în remorcă și se așezară pe niște saci cu făină. La un viraj mai brusc, Kurt își pierdu echilibrul și ateriză exact pe coșul cu alimente. Auzind trosnitura, Hélène își dădu seama că ouăle se făcuseră praf. îi fu teamă să se uite la ceea ce se întâmplase. *Doamne, se rugă ea, oare ce va spune doamna Jost? Oare îți cer prea mult dacă te rog să faci ca aceste ouă să devină din nou întregi?*

Când ajunseră în Frankfurt, descoperiră că nu aveau deloc spațiu pentru a-și lua cu ei și ceva mobilier, nu avură nici timp pentru schimbul comercial pe care voiau să îl facă. Se întoarseră târziu în noapte, iar camionul se opri într-un sat vecin pentru a lăsa acolo o parte din mobilier. Apoi porniră spre Eschenrod.

— Unde este coșul nostru? îl întrebă ea pe șofer.

Dar el își dădu ochii peste cap și le spuse:

— Îmi pare rău. A trebuit să îl las împreună cu restul de mobilier. Nu vă temeți. Măine mă voi întoarce și am să îl iau înapoi. îl voi lăsa la poartă, când voi trece pe lângă casa voastră.

În ziua următoare, Hélène făcu mai multe drumuri la poartă, dar nu găsi niciun coș. îi explică doamnei Jost ce se întâmplase în modul cel mai gentil cu putință, dar se vedea că bătrâna doamnă nu crezuse niciun cuvânt.

În fiecare dimineață când trecea camionul de marfa,

Hélène se furişa afară din casă şi se ducea la poartă, sperând că în cele din urmă va găsi coşul. Dar în acelaşi timp alerga la poartă şi doamna Jost, în cămaşa ei de noapte, ca să vadă dacă nu a apărut coşul. Lui Hélène îi venea să râdă, dar doamna Jost nu vedea nimic comic în toată povestea aceasta.

— Ce se întâmplă cu coşul meu? întreba ea, plină de indignare. Încep să cred că tot ce mi-ai spus nu a fost decât o minciună gogonată. Nu-i aşa că ai vândut mâncarea în Frankfurt şi că în schimbul ei ai luat o grămadă de bani?

Hélène avea conştiinţa curată, dar se gândea la ce va spune doamna Jost când va primi coşul şi va vedea că toate ouăle ei sunt sparte. Încetă să mai meargă la poartă.

După o săptămână, doamna Jost bătu uşor la uşa lui Hélène.

— Doamnă Hasel, coşul este aici. Vino să mă ajuţi să îl desfac.

Cu inima cât un purice, Hélène se îmbracă în grabă şi merse să deschidă. Mergând spre uşă, se rugă din nou: *Doamne, la ca ouăle acelea să fie întregi.* Doamna Jost luase cârpa care acoperea coşul. Acum înlătura cu grijă paiele care protejau mâncarea. Apoi scoase afară ouăle, unul câte unul. Niciunul nu era spart.

— Doamnă Hasel, spuse bătrâna. Îmi pare rău că m-am îndoit de tine. N-am s-o mai fac.

La câteva zile după această poveste, sosi în sat un grup de prizonieri polonezi. Un băieţel pricăjit şi murdar se târâia alături de ei. Primarul hotărî ca băieţelul să fie luat de familia Jost ca să-i ajute la treburile gospodăriei.

Doamna Jost apelă imediat la ajutorul lui Hélène.

— Duminică, aş vrea să îl luăm pe Adam cu noi la biserică. Dar înainte de toate cred că are nevoie să fie îngrijit. Eu nu am niciun fel de experienţă în astfel de lucruri. Ai vrea să mă ajuţi?

Hélène încălzi apă şi căută un vas mare pentru spălat. Mai întâi, îi săpuni bine capul, apoi îl lăsă la soare ca să se usuce în timp ce îl tunde. Sub călăuzirea lui

Hélène, doamna Jost pregăti baia de zinc, pe care o umplu cu apă fierbinte.

— Băiatul acesta, bombănea doamna Jost, nu a mai făcut baie de luni de zile. Imediat ce-și dezbracă hainele lui soioase, le scot afară și le dau foc.

Pielea lui era atât de îmbibată de mizerie, încât fii nevoie să îl lase un timp destul de îndelungat în apa fierbinte ca să se moaie tot jegul de pe el, înainte de a putea fi dat jos.

Unghiile lui Adam erau lungi și îndoite la capete, de parcă ar fi fost niște gheare. Cu greu îndură băiatul săpuneala și frecatul pielii. Dar nu vociferă decât o singură dată - atunci când încercaseră să-i taie de la gât o ață veche. Nu le lăsă nici măcar să se atingă de ea.

— Doamnă Jost, ia privește picioarele lui, spuse Hélène. Ai niște foarfece?

Unghiile de la picioare îi crescuseră ca niște piteni de jur-împrejurul fiecărui deget. Dar foarfecele nu erau îndeajuns de rezistente pentru a-i tăia aceste unghii.

— Am niște foarfece de grădină, spuse femeia cu oarecare ezitare.

— Cred că acelea ne-ar putea ajuta.

Cu foarfecele de grădină reuși să-i taie unghiile și făcu să apară un mic miracol. Când Adam ieși din camera de baie, curățat și aranjat, descoperiră că băiatul nu mai șchiopăta, așa cum făcea când intrase în sat. Așadar, unghiile erau cele care îi făceau mersul aproape imposibil.

Hélène găsi chiar și niște ulei de corp pentru copii și îi unse pielea proaspăt curățată. Aduse apoi niște haine de la Kurt - lenjerie de corp, o cămașă, o pereche de pantaloni, pantofi și șosete. Doamna Jost găsi și o bluză de lână care i se potrivea de minune. Din acea zi, în fiecare duminică, Adam îi însoțea la biserică. Atât de mare i-a fost transformarea, încât ceilalți polonezi n-au reușit să-l recunoască decât în momentul în care Adam le-a făcut cu mâna și i-a strigat pe nume.

La cei doisprezece ani ai lui, Adam era cam pipernicit. Curând, băiatul reuși să învețe puțină germană,

pentru a putea vorbi cu ei. Nu era deloc leneș, dar uneori întârzia destul de mult la micul dejun.

— Mă întreb de ce întârzie atâta, îi spuse într-o dimineață doamna Jost lui Hélène. Am să urc acum și am să mă uit prin gaura cheii, să văd ce face. Se întoarse după câteva minute. Ce crezi? Adam este îngenuncheat lângă pat, rugându-se cu rozariul.

Părea că tânjește după trecutul lui, deși era doar un copil. La apusul soarelui, stătea la poarta grădinii și se uita undeva în depărtare.

— Casa Adam, casa Adam acolo, spunea el cu tristețe arătând cu degetul spre est.

Doamna Jost mai primi în casă un refugiat polonez, un tânăr pe nume Josef. Îi oferii acestuia o mică încăpere, față în față cu camera lui Hélène. În timp ce toți ceilalți țărani germani îi tratau pe acești polonezi ca pe niște animale, și îi lăsau să moară de foame, Josef mânca împreună cu Hélène și familia Jost.

Pentru că nu avea un dulap în care să își țină hainele, Hélène bătuse un cui în hol și agățase acolo unul din cele mai bune costume de haine pe care le avea soțul ei. Deseori, ea așeza mâncarea care le rămânea pe un dulap ornamentat care se afla tot pe hol. Josef nu se atingeia însă de nimic.

— Josef, îi spuse ea într-o zi, dacă vei dori să mergi la biserică sau în sat, poți să iei, fără nicio grijă, costumul acesta și să îl porți tu.

Deși îmbrăcat în haine sărăcăcioase, Josef clătină din cap a dezaprobare.

— Costumul este al soțului tău. Eu nu pot port. Mulțumesc, mulțumesc.

Josef le povesti câte ceva din trecutul lui Adam. Tatăl lui și fratele mai mare muriseră pe front. Rămăseseră în viață doar mama lui și o surioară de doi ani. Apoi, mama lui s-a îmbolnăvit de tuberculoză. Înainte de a muri, ea îi legase la gât o mică iconiță cu Fecioara Maria și Pruncul Iisus. Era singurul lucru pe care îl avea Adam de la mama lui. După moartea ei, cineva o luase pe fetiță, iar Adam

fusesse lăsat să vagabondeze pe străzi. Așa l-au găsit soldații germani și l-au adus în Germania. Inima sensibilă a doamnei Jost fu adânc mișcată. Dar în mintea ei își făcea deja planuri pentru Adam.

Într-o dimineață, Hélène se uită pe fereastră și îl văzu pe Adam care lucra în grădină. Ceva însă nu i se părea în ordine.

— Oare ce face acolo? o întrebă ea pe doamna Jost.

Cealaltă femeie veni să se uite și ea pe fereastră.

— Se pare că se uită sub fiecare rând de legume și caută ceva sub frunze.

După ce Adam plecă din grădină, se duse la locul în care fusese el mai înainte și se uită cu atenție la pământ.

— O, nu, strigă Hélène. Ți aduci aminte de medalionul acela de la gâtul lui? Așa aceea era cam veche și probabil că s-o fi rupt. Și-a pierdut singura lui avere. Lotte! Kurt! Gerd! Veniți aici!

În curând, întreaga familie, inclusiv domnul și doamna Jost, întoarseră casa și grajdul cu fundul în sus. Căutară prin toate ungherele curții. Dar totul fu în zadar. Medalionul era pierdut, iar Adam era de neconsolat. Târziu, în noapte, îl auziră cum plângea cu fața în pernă.

După câteva zile, doamna Jost se duse să schimbe lenjeria de pat din camera lui Adam. Când scutură cearșaful, auzi un clinchet. Era sigură că este medalionul. Probabil că îi căzuse în timpul nopții și aruncase printre paie. Plină de încântare, îl strigă pe Adam care, atunci când văzu obiectul strălucitor în mâna ei, izbucni în lacrimi și o sărută plin de fericire. Băiatul puse medalionului o ață mai rezistentă și îl atârână din nou la gât.

Și pentru că familia Jost nu avea niciun moștenitor, se hotărâră să îl adopte pe Adam și să-i lase întreaga fermă. Dar atunci când Josef îi povesti despre marea binecuvântare care venise asupra lui, Adam clătină din cap cu tristețe și îi spuse că nu poate accepta așa ceva pentru că, după război, trebuia să se întoarcă acasă și să-și găsească sora mai mică. Bătrânii Jost înțeleseseră situația și îl iubiră mai mult pentru devoțiunea pe care o avea pentru

familia lui.

Nu departe de cele ce se întâmplau în această familie, urâciunea nazistă își arăta din nou capul hidos. La vreo douăzeci de kilometri de Eschenrod se afla un lagăr de concentrare al SS-ului, forțele de elită ale lui Hitler. Cincizeci de fete germane lucrau acolo ca secretare. Toate erau blonde, cu ochi albaștri și foarte frumoase. Se zvonea că naziștii încercau să le lase gravide pentru a spori rasa superioară de arieni.

Atunci când a devenit evident faptul că războiul va fi pierdut, trupele SS le-au împușcat pe fete pentru a le împiedica să dezvăluie secretul și le-au aruncat într-o groapă comună. Americanii le-au ordonat nemților să le dezgroape și să le înmormânteze corespunzător. În schimb, nemții au ordonat, la rândul lor, polonezilor să îndeplinească această neplăcută sarcină.

Când sosiră americanii și îi eliberară pe polonezi, aceștia din urmă considerară că acesta era momentul pentru a se răzbuna pe nemți pentru toată batjocura la care fuseseră supuși. Într-o singură zi, polonezii au reușit să distrugă atâtea case și să le prădeze, încât în urma lor nu rămase decât praf și pulbere. Luară cu ei turme de porci, găini și toți iepurii pe care îi găsiseră. Au distrus grădinile de zarzavat, au sfâșiat hainele care erau întinse la uscat, au dărâmat claiile de fân și le-au împrăștiat peste tot.

În dimineața următoare, doamna Jost observă cu uimire că niciunul din lucrurile ei nu fusese atins.

CAPITOLUL 12

ÎN CAUCAZ

A

În tot acest timp, pe frontul de est lupta se intensificase. Wehrmachtul trimisese deja trupe care să înlocuiască soldații căzuți în lupte. Armata germană înregistrase în felul acesta victorii răsunătoare; rușii erau împinși înapoi din ce în ce mai mult. În sud, nemții traversaseră Volga, iar Pionierii reușiseră să plece din bazinul Doneț unde stăteau de câteva luni. Primiseră ordin

să continue deplasarea spre est.

Într-o clipă amiază, pe când Franz era ocupat cu actualizarea situației financiare, poșta aduse pentru Pionieri un nou ordin, prin care li se cerea să se întoarcă cât mai grabnic la Stalingrad. Hitler trimitea acolo Armata 6 ca să ocupe și să supravegheze acest oraș important, iar Pionierii trebuia să-i ajute, construind poduri și curățind șoselele de toată mizeria războiului. Franz alergă la căpitan pentru a-i transmite noul ordin.

— Stalingrad! exclamă căpitanul după ce văzu ordinul. Am o presimțire rea în privința aceasta. Am auzit că orașul este foarte bine supravegheat de trupele sovietice. Simt că mergem acolo doar pentru a pierde o mulțime de oameni. Căpitanul mai aruncă o privire asupra ordinului, apoi i-l dădu lui Franz să-l îndosarieze. Cred că nu prea avem de ales. Ordinul e ordin.

În curând, Pionierii reluară marșul și trecură granița de est a Ucrainei, intrând în Rusia. Ajunseră la Rostov când, pe neașteptate, se schimbă iar ordinul.

— Erich, ia uită-te la asta, îi strigă Franz din celălalt colț al camerei sergentului care tocmai intra. Nu mai mergem la Stalingrad, ci în Caucaz. Erich aruncă o privire peste document.

— Omule, dar asta este o veste tare bună. Stalingradul e ca și iadul. Se uită apoi cu suspiciune către Franz. Sper că asta nu are nimic a face cu Dumnezeuul tău. Iar își manifestă grija față de tine?

Pionierii își schimbă itinerariul, traversară fluviul Don și se îndreptară spre sud-est, spre munții Caucaz. Mai târziu, aflară că armata a șasea fusese complet distrusă la Stalingrad, în cea mai cumplită bătălie a celui de-al doilea război mondial.

Pionierii ajunseră în vasta stepă Kalmucă, o câmpie semiaridă, acoperită cu iarbă grasă, care se întinde până la Marea Caspică. În marșul lor precaut, ajunseră la o mică așezare ai cărei locuitori păreau să fi rămas cu secole în urmă față de civilizația acelor zile. Făceau focul lovind două pietre de cremene, până când o scânteie aprindea

câteva bucăți de cânepă care începeau să fumege. Atunci când soldații își scoaseră brichetele și văzură flăcările care se produsese ră instantaneu, doar prin apăsarea unui buton, oamenii locului încremeniră de uimire.

Timp de câteva zile, soldații germani se văzură nevoiți să raționalizeze porțiile de apă pentru că o găseau în cantități extrem de mici. În fiecare dimineată, fiecare om primea o ceașcă mică de apă maronie și cam sălcie. Cu această apă trebuia să se spele, să se bărbierească și să își curețe dinții. Franz inventă un sistem care se dovedi destul de eficient. Își băga periuta de dinți în apă apoi își peria dinții și îi clătea cu o gură mare de apă. Apoi scuipa apa înapoi în ceașcă. Își umezea pămătuful, își săpunea fața și se bărbierea. În final, își umezea mâinile în apa cu săpun și își freca fața și gâtul. Până la acest moment nu se pierdea nicio picătură de apă.

Traversând stepa Kalmucă, Pionierii se opriră undeva în centrul câmpiei și văzură o placă pe care scria în mai multe limbi: *Vă aflați pe granița dintre Europa și Asia*. Se hotărâră să rămână peste noapte în acel loc. Semnul acela îi făcea să-și dea seama, într-o oarecare măsură, cât de departe erau de casă.

Târziu, în acea noapte, Franz ieși din cortul lui. Nu se vedea nici urmă de lună – doar stele care străluceau pe cerul de catifea. Păreau atât de aproape că îți venea să întinzi mâna și să le atingi. Privind la ele, se gândea la cei dragi și se întreba unde erau acum. Oare mai erau în viață? Dar poate că și ei se uitau acum la cerul înstelat și se gândeau la el. Știa că același Dumnezeu, care stăpânește cerul și toate stelele, veghează asupra lui și a familiei lui. Se întoarse în cort mai liniștit.

În sfârșit, compania ajunsese în Caucaz. Și pentru că veneau din stepa aceea ca un deșert, li se părea că au ajuns în Eden. Erau încă destul de departe de munții acoperiți de zăpadă și în jurul lor se vedeau vii încârcate și copaci plini de rodii. Apa era proaspătă și dulceagă. Câmpiile montane erau presărate cu tot felul de flori.

Dar mai presus de toate acestea, oamenii se

dovedeau a fi primitori și prietenoși cu germanii care veneau să-i scoată de sub jugul comunist. Cu bucurie, le oferiră soldaților germani cele mai bune locuri pentru campare și se arătară dispuși să facă schimburi de mărfuri. Pentru această perioadă, Pionierii aveau să rămână cantonați la poalele munților Elbrus, cu o altitudine de 5.553 metri, cei mai înalți munți din Europa.

Într-una din zilele acestei perioade liniștite, Franz primi o scrisoare oficială din partea guvernului bavarez. Nici măcar nu îi trecea prin minte despre ce ar putea fi vorba. Aruncând o privire pe timbrul poștal, văzu că plicul fusese în tranzit timp de patru luni înainte de a ajunge la el. Dar imediat ce deschise plicul și începu să citească, își aduse aminte despre ce era vorba.

Cu mai bine de opt ani înainte, petrecuse un timp în orașul catolic, Passau, în Bavaria și unde, mergând din ușă în ușă, vânduse cartea *Tragedia Veacurilor*. Un preot îl acuzase de faptul că intenționat prezintă în mod greșit conținutul ei pentru a induce în eroare poporul catolic, iar autoritățile locale l-au închis. Când ajunse la tribunal și se dovedi a fi nevinovat, în ciuda verdictului, judecătorul îl condamnă totuși la opt ani de probațiune. Iar acum, în sfârșit, ținea în mână scrisoarea din partea guvernului bavarez care îl informa că timpul lui de probațiune se finalizase și că acum era liber să meargă ori încotro vrea, fără niciun fel de restricții.

Ironia ironiilor! se amuză Franz. *Mă aflu la granița cu Asia, în miezul celui mai cumplit război al omenirii, iar guvernul bavarez îmi spune ca în sfârșit sunt liber să mă mișc ori încotro vreau!* Clătinând din cap, Franz aruncă scrisoarea la coșul de gunoi.

Pe când germanii pătrundeau din ce în ce mai adânc în Caucaz, sovieticii își mobilizau toate forțele și porneau la contraatac, nimicindu-și rivalii în fiecare zi, prin razii aeriene. Compania 699 de Pionieri, împreună cu infanteria și artileria germană, trebuia să fie în permanentă alertă pentru apărarea teritoriilor rusești ocupate de Germania. În perioada aceasta, extrem de dificilă, Franz cel

neînarmat, nu fu atins de niciun glonț. În schimb, mulți dintre camarazii lui căzuseră pe câmpul de luptă.

Războiul reușește uneori să scoată la suprafață ce este mai rău și mai sălbatic în om, dar, în timpul unei lupte, ieși la iveală bunătatea ce se ascundea în inima căpitanului Miekus. Unul dintre soldați, pe nume Grimm, avea un buton de aur cu sigla partidului nazist, care indica faptul că era membru al partidului nazist și că se afla într-o poziție destul de înaltă. Își servise țara cu cea mai intensă loialitate, în tot timpul campaniei în Rusia, dar acum ajunsese la un moment de răscruce.

Soldatul Grimm se apropiase într-o zi de unul dintre camarazi și-i spusese:

— Știi ce? Eu m-am cam săturat de iadul acesta. Nu mai pot suporta. Am de gând să îmi stâlcesc arma și să dezertez la ruși. Din clipa aceea pentru mine se va termina tot războiul acesta. Nu vrei să mergi cu mine?

Destul de alarmat, prietenul acestuia raportă toată conversația locotenentului Gutschalk care imediat merse la căpitan.

— Domnule căpitan, îmi pare rău, dar trebuie să vă raportez că soldatul Grimm a vorbit cu unul dintre camarazii lui și i-a spus că vrea să dezerteze la ruși. Și a mai îndemnat și pe alții să facă același lucru. După cum știți, după legea marțială, ar trebui împușcat imediat, înainte de a avea timp să scadă moralul soldaților din companie. Cer să fie executat.

Căpitanul tăcu pentru câteva momente și se gândi.

— Locotenente, spuse el apoi, trimite soldatul la mine. Vreau să vorbesc cu el.

Soldatul Grimm fu adus imediat în biroul căpitanului, unde rămase mai bine de o oră. La apelul de seară, căpitanul se adresă Pionierilor, nerăbdători să afle verdictul.

— Soldați, încep eu, după ce am analizat cu cea mai mare atenție cazul soldatului Grimm, am ajuns la următoarea concluzie: are probleme psihice. Comentariile lui nu pot fi luate în serios. Făcu o pauză și își roti privirea

de-a lungul pereților camerei. În colțul buzelor lui se vedea însă urmaninui zâmbet. Sunt sigur că voi sunteți destul de îngrijorați de starea lui mentalădin moment ce niciunul nu a luat în serios ideea lui de a dezerta.

Tensiunea care se acumulase până atunci, se dezamorsă într-un hohot de râs. Grimm plecă fără a fi pedepsit.

După alte câteva săptămâni de lupte intense, rușii își dădură seama că nu puteau trece chiar așa ușor de liniile germane, după cum crezuseră ei la început. Ba chiar se retraseră în grabă, iar Wechrmahtul continuă să mășăluiască spre sud. Localnicii, care adesea se dovedeau a fi prietenoși cu nemții, îi sabotau pe cât posibil pe ruși.

Înaintarea era supusă acelorasi ordine. Pionierii Companiei 699 deschideau drumul, reparând sau construind poduri. Urma-poi SS-ul care făcea razii și omora evreii oriunde îi găsea. La urmă, veneau infanteria și artileria care ocupau teritoriile „curățite”. Franz își relua itinerariul din casă în casă, pentru a-i avertiza pe evrei de venirea SS-ului.

Tot înaintând spre sud, ajunseră într-o zonă acoperită cu lanuri de floarea soarelui, ale căror tipsii de aur erau întoarse spre soare. Lanurile se întindeau până departe în zare, unde ochiul nu mai putea distinge. Compania ajunsese la următorul oraș și găsi acolo o fabrică mare de ulei de floarea soarelui. Munți de semințe de floarea soarelui așteptau în stradă pentru a fi descojite și apoi transformate într-un ulei delicios, presat la rece, cel mai bun ulei de floarea soarelui din lume. Înăuntru, soldații descoperiră cazane gigantice pline până la gură cu cel mai curat și limpede ulei. Ceva mai târziu aflară că acolo erau depozitați două sute de mii de litri de ulei. Pionierilor le fusese ordonat să arunce fabrica în aer.

Pentru că nu voia să vadă cum este risipit atâta ulei, Franz veni cu un plan pe care îl prezentă căpitanului.

- Căpitane Miekus, aș vrea să vă sugerez un lucru.
- Spune, Hasel.
- Ar fi mai mare păcatul să distrugem o așa de mare

cantitate de ulei. Dacă îmi veți permite, domnule, cred că voi putea distribui o parte din acest ulei soldaților. Fiecare ar putea umple câteva bidoane pe care să le trimită acasă. Știți cât de dificil este să găsești ulei, indiferent de ce fel, în Germania. Va fi de mare ajutor familiilor noastre. Apoi, după ce vom goli fabrica o vom putea bombarda.

Căpitanul se uită sceptic la el.

— Nu prea îmi dau seama cum ai să reușești să îndeplinești acest plan. Dar ai dreptate – acasă, uleiul este ca aurul. Dacă crezi că poți să-l trimiți acasă, ai binecuvântarea mea.

Franz porni să organizeze Pionierii pe echipe. Unii colectau cutii pe care le aduceau la bucătărie. Un alt grup se ocupa cu spălarea recipientelor până când acestea erau corespunzătoare din punct de vedere igienic. O altă echipă de profesioniști se ocupa cu transformarea acestor cutii. Ei le astupau deschizătura și lăsau doar o mică gaură pe unde putea fi introdus uleiul. Apoi recipinetele erau umplute cu ulei și aduse înapoi la corturi, pentru ca profesioniștii să le acopere deschizătura cu un dop mic, pătrat. Cutiile erau distribuite apoi soldaților, care le împachetau și le trimiteau prin poștă, acasă.

După prima zi, când întreaga operațiune se desfășurase normal, Franz luă un cal și o căruță, umplu un bidon de o sută de litri cu ulei și merse timp de câteva ore, până la spital, pentru a procura și alte bidoane. Știa că răniții din acel spital nu aveau decât mâncare conservată, așa că reuși să schimbe uleiul pe o căruță de bidoane.

Seara, Franz îi chema în secret pe localnici să ia și ei din ulei. Veneau cu sticle de apă, de vodcă și cu vase din piatră. Franz le umplea pe toate cu ulei. Datorită bunăvoinței de care dădea dovadă, localnicii nu opuseră nici cea mai mică rezistență armatei germane. În numai trei zile Compania 699 reuși să golească rezervoarele de ulei și să dinamiteze fabrica.

Uleiul trimis acasă se dovedi a fi ca un dar ceresc. Hélène schimbă o parte din el pe câte ceva de mâncare. Dădu un bidon farmacistului, iar acesta îi dădu în schimb

medicamente pe care altfel nu le-ar fi putut găsi. Un alt bidon fu trimis administratorului de bloc în care se afla și apartamentul lor. În schimb, acesta repară imediat stricăciunile pe care le suportase casa lor. Înlocuise chiar și geamurile ferestrelor care se spărseseră datorită deflagrației bombelor.

Pionierii continuau să înainteze. Însă marșul încetinise. Asta pentru că diviziile de tancuri care inițial fuseseră trimise în Caucaz, erau retrase acum una după alta pentru a susține lupta de la Stalingrad. În zona petrolieră de la Baku, lângă marea Caspică și lângă granița cu Iranul, avansarea germană se încheie. Batalioanele rămase în Caucaz erau prea decimate pentru a putea continua marșul.

CAPITOLUL 13

VIAȚA ÎN FRANKFURT

y

După câteva luni de ședere în Eschenrod, Helen și copiii tânjeau după viața și confortul pe care li-l oferea apartamentul lor din Frankfurt.

— Te rugăm, mami, hai să mergem acasă, o implorau copiii. Vrem să-i vedem pe verișorii și pe prietenii noștri. Dumnezeu ne va purta de grijă oriunde ne vom afla. În cele din urmă, Hélène cedă. Iar copiii începură să împacheteze lucrurile și să le încarce în cele trei mijloace de transport pe care le aveau la dispoziție: un cărucior de copii, o bicicletă veche și un scaun pe roțile.

Porniră dimineța devreme. Nu mai puteau lua trenul pentru că porțiuni mari din calea ferată fuseseră distruse de bombardamente. Așa că erau nevoiți să meargă pe jos peste șaiszeci de kilometri.

— Încotro ați pornit? îi întrebau oamenii pe care îi întâlneau pe drum.

— Spre Frankfurt.

— Nu cred că veți reuși să ajungeți, li se răspundea. Toate drumurile sunt blocate de tancuri.

Hélène încuviința politicos, înclinând capul, dar își spunea în sine ei: *Chiar și o mie de tancuri să ne blocheze*

drumul, eu tot îmi voi duce copiii acasă. Dacă Dumnezeu este cu noi, nimic nu ne poate atinge.

Cu un mers constant, parcurgeau kilometru după kilometru, urcând și coborând dealurile. Băieții mergeau pe rând cu bicicleta, Lotte ducea scaunul pe roțile, iar Hélène venea din urmă împingând căruciorul de copii. Cu cât creștea căldura zilei, cu atât înaintau mai greu. La un moment dat, pe când urcau panta unui deal, Lotte căzu extenuată. Simțea că nu mai poate continua drumul. Hélène îi strigă pe băieți, iar Gerd sosi în cea mai mare viteză.

— Stai, spuse el, când o văzu pe sora lui cât era de sfârșită. Dă-mi mie asta. Și băiatul apucă mânerul căruciorului cu amândouă mâinile. Sforțându-se din răsuferință, Gerd reuși să-l împingă până pe vârful dealului, în timp ce Lotte își continuă drumul agățată de căruciorul pe care îl împingea Hélène. Când ajunseră în vârf, se opriră să se odihnească.

Hélène arată cu mâna undeva în vale.

— Priviți, le spuse ea. Acolo, jos, se vede o casă. Dacă reușim să ajungem până acolo, vom putea face rost de mâncare și apă. Așa ne vom mai întrema.

Încurajați, copiii porniră din nou la drum. Când ajunseră la casa aceea, văzură o femeie care stătea la fereastră, privindu-i cum se apropiau. Hélène o salută.

— Am pornit spre Frankfurt și după cum vezi, am cu mine patru copii. Ai putea să ne dai ceva de mâncare și niște apă? Am fi foarte recunoscători.

Pe când se odihneau la umbra unui măr, femeia veni la ei doar cu un bidon cu apă.

— Beți, spuse ea, și apoi plecați. Nu vreau să am cerșetori pe lângă casă.

Hélène aproape că izbucni în lacrimi. Băură cu toții cât putură, chiar și bebelușul bău din acea apă. Apoi își continuară drumul, prin praf și căldură. Când se lăsă noaptea, intrară într-un grajd în care-au găsit niște fân și se culcară.

A doua zi, porniră dis-de-dimineată, înfometați și

obosiți. Curând, n-au mai putut înainta. Deasupra lor, soarele ardea cu putere și transpirația curgea șiroaie de pe ei. Hélène simțea că inima îi poate plesni în orice moment și pentru fiecare respirație se lupta cu toată puterea pe care o mai avea. Fața lui Lotte era sfrijită și albăstrie. Temându-se de o insolație puternică, Hélène o întinse pe marginea drumului, la umbra unui lan de grâu, și începu să-i vorbească, în timp ce-i ștergea fața cu o mână de iarbă proaspătă.

— Nu fi tristă, îi spunea ea. Vom merge încă puțin și sunt sigură că vom găsi o altă casă. Acolo vom găsi un acoperiș unde să ne putem odihni. Fii curajoasă, Lotte, Dumnezeu va avea grijă de noi. Hai să mai mergem puțin.

Se ridicară și porniră din nou prin căldura insuportabilă și de neclintit, înainte însă mai erau atâția kilometri de parcurs.

La un moment dat, Lotte strigă:

— Mami, mami, uite o casă!

Apropiindu-se, văzură o femeie care ieșea din casă. Se uită la ei – inima lui Hélène se făcu cât un purice, știind că ar putea fi din nou respinsă. Dar aceasta nu era ca femeia pe care o întâlniseră cu o zi înainte.

— Haideți cu mine înăuntru, spuse ea, trăgând căruciorul de copii. Stați aici, la umbră, până vă aduc ceva de mâncare. Puțin după aceea, femeia aduse o cană cu ceai rece de mentă, un castron mare de salată și câteva felii de pâine de casă. Chiar și Susi reuși să mănânce ceva. Se simțiră revigorați și gata să pornească din nou la drum.

În seara aceea văzură turnul de apă al orașului, despre care știau că nu este prea departe de casa lor. Hélène știa însă că exista o lege care nu permitea nimănui să umble pe străzi după ora opt seara. *Nu vom reuși să ajungem la timp*, se gândea ea. Dar când ajunseră la marginea orașului, iar soldații de gardă văzură grupul acesta murdar și obosit, le dădură voie să treacă, iar Hélène intră împreună cu copiii în oraș.

Încă e în picioare, se minună Hélène pe când intra pe strada lor și văzu blocul de locuințe în care se afla

apartamentul lor. *În mod miraculos, dar încă mai exista.* Ferestrele erau toate sparte, dar asta nu mai conta. Erau în sfârșit acasă.

— Mami, începură copiii să o roage, hai să nu mai plecăm niciodată de acasă.

— Vă promit că nu vom mai pleca nicăieri, încuviință Hélène. Spera ca această promisiune care avea în vedere binele ei și al copiilor, să poată fi ținută.

Dar atunci când veni toamna și apoi iama, Hélène începu să se îndoiască de posibilitatea respectării promisiunii. Mâncarea se găsea mai greu decât înainte. Acum, pe lângă listele celor morți pe câmpul de luptă, ziarele afișau și numele celor care mureau de foame. Între timp, se interzisese și plecarea din oraș. Atunci când se hotărâseră să o viziteze pe sora lui Franz, Anni, și pe cei doi copii ai acesteia, care locuiau lângă Frankfurt, Hélène trebui să obțină un permis din partea poliției. Permisul nu era prea ușor de obținut. Cu toate acestea, a observat că membrii partidului nazist nu erau deloc împiedicați să se plimbe oriunde voiau.

Mâncarea, bineînțeles, era prima pe lista priorităților. În fiecare noapte, la ora douăsprezece, Hélène îl trezea pe Kurt. Abia mișcându-se de somn, el se cobora din pat și, cu degetele amorțite de frig, își punea câteva rânduri de haine și în picioare pantofii care arătau mai mult a sandale. Ca și în cazul celorlalți frați ai lui, pantofii îi rămăseseră mici - și pentru că nu avea șansa să primească o altă pereche de pantofi până în primăvară - Hélène le tăiașe partea din față ca să lase loc piciorului în creștere.

După ce înghițea în fugă o cană de cafea fierbinte, făcută din cereale prăjite, ieșea din dormitorul lor de la subsol și pornea prin frigul nopții. Își ridica gulerul de la haină, își băga mâinile adânc în mâneci și, cu bărbia băgată în piept, o lua pe străzile pustii ca să prindă loc la rândul pentru pâine. Se mai vedeau și alte siluete întunecate, oameni la fel de înfrigurați care veneau din alte părți ale orașului ca să stea și ei la rând. Când ajungeau la destinație, se forma o coadă lungă de vreo

douăzeci de persoane, altă dată de cincizeci, care stăteau nemișcate și în liniște, așteptând să primească rația zilnică de pâine.

Două ore mai târziu, venea Gerd, la fel de somnoros, ca să îl înlocuiască pe fratele lui, iar Kurt se întorcea acasă, ca să se bage la loc în pat, cu toate hainele pe el, sperând să se încălzească îndeajuns de mult ca să poată adormi la loc. Urma apoi Lotte și, în zilele mai bune, se nimerea, ca atunci când era ea la rând, să sosească și pâinea. Dacă însă mașina de pâine întârzia să apară, venea din nou Kurt. De cele mai multe ori, cel care aducea pâine acasă, mânca aproape toate colțurile. Dar Hélène nu se simțea în stare să îi certe pe copiii înfometați.

Iarna, dură și rece ca o stâncă, se înmuie în cele din urmă și lăasă locul primăverii, iar Hélène se apucă imediat să semene spanac, într-un solar pe care îl amenajase în grădina lor. Spanacul răsări curând, dar copiii știau că este pentru bebeluș, care abia dacă avea necesarul de vitamine și minerale în alimentația lui. Într-una din zile, Lotte se întoarce plângând de la pâine. Se duse în bucătărie și se așeză pe un scaun, fără să-și scoată haina de pe ea. Brațele și palmele, care nu mai încăpeau în hăinuța prea mică de acum pentru ea, erau înroșite de ger.

— Ce s-a întâmplat?

— Unul dintre copiii mai mari m-a împins afară din rând, spuse ea printre lacrimi. A trebuit să mă așez la capătul cozii și să aștept iar până să îmi vină rândul. Când în cele din urmă am ajuns în față, nu mai era pâine. Și îmi este atât de foame!

— Dar mai avem puțin orez, îi spuse Hélène ca să o liniștească. Nu vom muri până mâine!

Mai târziu Hélène se duse în grădină pentru a culege spanac ca să îi dea de mâncare lui Susi. Spre stupoarea ei, descoperi că stratul de spanac fusese cules în întregime. Se întoarce acasă și ceru o explicație. Kurt mărturisi că el mâncase tot spanacul. Ce mai putea face acum? Erau cu toții înfometați.

Într-o zi însă, primiră o vizită neașteptată. Sora lui

Franz, mătușa Anni, împreună cu soțul ei, unchiul Fritz, bătură la ușa. Unchiul Fritz era acasă în permisie. Fusese trimis la Breslau, în trupele de artilerie și le spusese celor din familie că luptele erau îngrozitoare.

— Nu știu dacă voi reuși să supraviețuiesc până la sfârșit, concluzionează el.

Se rugară împreună și după câteva zile unchiul Fritz se întoarse la postul lui. Era pentru ultima oară când îl mai vedeau. Forțele germane de la Breslau au fost decimate complet, n-a rămas nici măcar un supraviețuitor. Unchiul Fritz a fost trecut pe listele celor dispăruți în misiune.

La câțva timp după această veste, mătușa Anni și copiii ei, Anneliese și Herbert, au venit din nou în vizită. Cu o noapte înainte, pe când se aflau în adăpost, apartamentul lor, care se afla într-o suburbie a Frankfurt-ului, fusese bombardat și nu se mai alesese nimic din el. Rămaseră pentru câteva zile cu familia Hasel, pentru ca apoi să fie mutați într-un mic orașel pe malul Rinului. Când avea să se termine oare acest coșmar?

Lui Hélène îi fusese dată în îngrijire o fată de paisprezece ani, care să o ajute la treburile casei. Hitler dăduse un decret prin care toate fetele care terminau școala elementară să muncească un an, înainte de a-și continua studiile, ca un ajutor pe care îl ofereau poporului german aflat în război. Thekla era un copil nelegitim, care nu era dorit în familia în care crescuse. De aceea, fata era tare bucuroasă că se afla în casa lui Hélène, pentru că o trata cu deosebită bunătate. Fata nu avea nici cea mai vagă idee despre felul în care ar fi trebuit să aibă grijă de casă sau de un copil mic, dar Hélène o învăța cu multă răbdare toate lucrurile pe care trebuia să le îndeplinească. Thekla deveni foarte atașată de această familie, motiv pentru care, după război, veni de câteva ori s-o viziteze pe Hélène.

Ca și mai înainte, sâmbăta copiii mergeau la biserică și nu se duceau la școală, fapt pentru care deveniseră aniptatici pentru toți profesorii. Profesorul de matematică al lui Gerd, domnul Neumann, avea o deosebită aversiune

față de acest elev mai mic.

— Hasel, răcnea el, cred că tu mă sfidezi. Văd că refuzi să mă saluți cu *Heil Hitler!* și nici nu vii sâmbăta la școală. Dar, lasă că știu eu cum să scot ce e mai bun din tine!

Domnul Neumann își programă în așa fel lecțiile, încât sâmbăta era ziua în care el predă noțiuni noi de matematică. Apoi, în fiecare luni dimineăta, scotea catalogul din servietă, îl deschidea, arunca o privire asupra numelor și, în cele din urmă, îl striga pe Gerd să vină la tablă ca să rezolve problemele. Primele două dați, umilit și înspăimântat, Gerd stătea lângă tablă, lipsit de orice speranță, și se uita cum profesorul trecea în catalog o notă de 6, notă care nu era de trecere. În bănci, toți ceilalți colegi râdeau pe înfundate.

Într-un final, începu și Gerd să procedeze așa cum făceau frații lui mai mari. Duminica, toți trei porneau spre casele colegilor lor ca să îi întrebe ce le predase profesorul cu o zi mai înainte și care era tema pentru a doua zi. Și pentru că nu toți colegii lui Gerd erau interesați de matematică, el reușea să obțină trei sau patru versiuni ale temei pe care o avea de făcut. Întors acasă, își lua cartea de matematică și studia singur toate problemele, până când reușea să înțeleagă singur lecția.

Răutăciosul și nesuferitul profesor Neumann găsi încă doi băieți pe care să-i umilească și nu rata nicio ocazie pentru a face acest lucru.

— Haideți să ne răzbunăm. Așa că toți trei căutară o posibilitate pentru a-și pune planul în aplicare. În ultima zi de școală găsiră, în sfârșit, această ocazie.

— Poftesorul Neumann și-a lăsat catalogul pe catedră!

Doi dintre băieți se așezară de pază, în timp ce al treilea intră în clasă și luă catalogul.

— Și acum, ce facem cu el?

După un timp de dezbateri, se hotărâră asupra unui ceremonial de distrugere a catalogului. Își împărțiră sarcinile și stabiliră să se întâlnească peste o jumătate de

oră pe malul râului Nidda.

Acolo se puseră pe treabă. Prima dată se uitară prin catalog și verificară de două ori toate notele. Se uitară la lungul șir de note de șase din dreptul numelor lor și la notele de 1 și 2 pe care le aveau ceilalți colegi.

— Asta e, spuse unul dintre băieți. Sunteți gata?

Puseră catalogul într-o cratiță veche și ruginită, vărsară peste el benzină și apoi puseră cratița pe apă. Făcură un pas mai înapoi și aruncară în cratiță un băț de chibrit aprins. Catalogul izbucni în flăcări, iar unul dintre băieți aruncă și pachetul lui cu mâncare peste flacăra din cratiță. Priveau acum cu satisfacție cum apa ducea catalogul atât de urât de ei, în josul râului.

Între timp, domnul Doering reîncepuse campania lui de hărțuire. Hélène primi o altă scrisoare de la școală. Chiar înainte de a o deschide, Hélène știa pentru ce era chemată. Și merse să-i prezinte noului director problema ei.

— Doamnă Hasel, îi spuse el, după ce Hélène termină de vorbit, dumneavoastră împreună cu familia sunteți acuzați că ați fi evrei deghizați. Vă ordon să trimiteți copiii la școală sâmbăta!

Hélène mai trecuse prin astfel de situații și, de aceea, rămase pe poziție.

— Copiii mei nu vor veni la școală sâmbăta și nu puteți face nimic în această privință. Dumnezeu poate să aibă grijă de noi.

Directorul lovi cu palma de birou, plin de furie.

— Vom mai vedea noi, mârâi el.

Întoarsă acasă, Hélène le spuse copiilor, care erau tare supărați, veștile pe care le aducea.

— O, mami, începu Lotte să plângă, toți ceilalți copii râd de mine. Sunt atât de răi. Dar acum va fi și mai rău.

— Nu te teme, încercă Hélène să o consoleze. Dumnezeu va trimite miile Lui de îngeri ca să ne păzească. El poate face oricând o minune.

Sâmbătă dimineața, familia îngenunche pentru rugăciune. În timp ce se rugau, începură să sune sirenele

care anunțau un raid aerian.

— Se întorc bombardierele, spuse Lotte.

Kurt deschise larg ochii:

— Dar cum de zboară și pe timpul zilei, când tunurile noastre antiaeriene sunt gata să le doboare la pământ chiar și pe timpul nopții? apoi adăugă plin de încântare: Mami, asta înseamnă că nu trebuie să ne ducem la școală! Nu se face școală dacă sunt raiduri aeriene.

În mod cu totul extraordinar, din ziua aceea și până la sfârșitul războiului, unul din raidurile aeriene de deasupra Frankfurt-ului era în ziua de Sabat.

Tanti Koehler era o adventistă devotată și una dintre prietenele lui Hélène. Fiul ei, singurul ei copil, manifestase împotriva guvernului și fusese arestat și deportat într-un lagăr de concentrare, la Dachau. Ca o excepție de la politica promovată, lui tanti Koehler i se permisesse o dată să îl viziteze și, în felul acesta, ea fu printre puținele persoane care au reușit să vadă cu ochii lor atrocitățile la care erau supuși cei din lagărele de concentrare.

Știa puțină engleză, așa că atunci când se lăsa noaptea, își punea micul aparat de radio sub pătură și asculta veștile care se transmiteau de la comandamentul inamic. Dacă ar fi fost descoperită, ar fi fost dusă imediat în fața plutonului de execuție și împușcată.

Transmisiunile radio germane abundau în propagandă care să mențină moralul populației:

„Alte bătălii au fost câștigate!” afiașau ziarele cu litere de-o șchioapă. „Führerul taie liniile inamice și își continuă marșul spre est”. De fiecare dată Germania era victorioasă.

Dar postul de radio englez BBC prezenta lucrurile într-o cu totul altă lumină. Când tanti Koehler veni în vizită la Hélène, cele două femei închiseră ușile și începură să discute în șoaptă. Adevărul era că Aliații îi decimau pe germani fără urmă de milă, împingând armata din ce în ce mai mult în spatele liniilor propriului front.

Nu mai poate ține mult, își spunea Hélène. Scumpule Părinte, fă sa înceteze odată.

În clipele acelea, chiar și cei care nu aveau posibilitatea să asculte BBC, știau că lucrurile luau o întorsătură nefavorabilă pentru germani. Tot ce puteau face era să privească în sus și să aștepte ajutor de la Dumnezeu. În fiecare noapte, se vedeau pe cer avioanele germane, ca niște păsări gigantice din oțel, care se duceau într-o direcție cu totul necunoscută locuitorilor Frankfurt-ului. Într-una din nopți, Kurt și Gerd reușiseră să numere o mie o sută de avioane, numai într-un singur escadron.

Ca în fiecare noapte, prima dată apărură avioanele de recunoaștere. Zburau la altitudine mare pentru a-și observa cu atenție țintele. Apoi lansau proiectile incandescente pentru a ilumina toată zona și se lăsau din ce în ce mai aproape de sol. Și pentru că aceste avioane de recunoaștere formau în aer litera V, germanii le denumiseră „pomi de Crăciun”. După ele veneau bombardierele, în escadroane de câte douăzeci, care lansau încărcătura lor aducătoare de moarte; toate odată, în așa fel încât pământul părea că a sărit în aer.

Când sirena antiaeriană începea să urle în aerul rece al serii, Hélène ieșea să se uite pe cer și să privească la aceste păsări uriașe care își făceau apariția. Deseori vedea acei „pomi de Crăciun” învârtindu-se chiar deasupra blocului lor de apartamente, confundându-l probabil cu cartierul militar german care era amplasat la treizeci și doi de kilometri de ei.

Apoi se ducea să se așeze pe genunchi pentru a se ruga. *Tatăl nostru, ai grija de noi și în noaptea aceasta. Tu ești atotputernic și știu că Îngerii Tăi au înconjurat deja acest apartament. Ai grija de noi.* Privind din nou pe cer, vedea cum „pomul de Crăciun” se îndepărta. Când însă au sosit și bombardierele, țintele marcate de avioanele de recunoaștere nu se mai vedeau, așa că au început să lanseze bombe la întâmplare.

Hélène și copiii se grăbiră spre micul lor adăpost din subsolul blocului. Nu mai puteau dormi din cauza infernului de afară, dar și din cauza stării de extenuare la care ajunseseră.

Timp de patru ore în fiecare noapte auzeau fluieratul ascuțit al bombelor în traseul lor spre pământ, urmat de explozii asurzitoare. Dacă bomba cădea undeva în apropierea blocului lor, toată clădirea se mișca din temelii, iar podeaua se mișca atât de tare sub ei, de parcă ar fi fost în timpul unui cutremur. În urma exploziei, presiunea aerului era atât de mare, încât toate geamurile se transformau în particule mici de sticlă, iar ușile încuiate erau scoase din țățâni. Dacă vreunul dintre locatari nu ar fi reușit să ajungă la subsol la timp, cu siguranță că ar fi fost rostogolit pe scări până jos. În văzduh erau aruncate tot felul de schije. Bombardamentele păreau că nu se vor sfârși niciodată. Pericolul era prezent în permanență, somnul era imposibil, iar nervii fiecărui om erau întinși la maximum. Dar pe tot parcursul acestui război, niciuna dintre bombe nu s-a îndreptat spre acel grup de șase blocuri de locuințe.

După atacurile mai incisive, Gerd și Kurt luau căruciorul din lemn și mergeau cu el până în centrul orașului, unde îl umpleau cu surcele rezultate în urma exploziilor. Deseori vedeau pe stradă trupuri de oameni sfârtecați sau numai părți din ei. Erau dintre cei care, în timpul bombardamentelor, încercaseră să fugă din casă și fuseseră arși de fosforul pe care îl conțineau bombele.

Se vedeau clădiri care încă mai fumegau în urma bombelor incandescente pe care le lansau avioanele de recunoaștere. Cu deosebită grijă, băieții scoteau din mormanele de moloz bucăți de uși, ferestre și tot ce putea arde. Uneori, dădeau peste mine care nu explodaseră. Treceau pe lângă ele și își vedeau mai departe de lucru. Nu își dădeau seama pe deplin la ce pericol erau expuși și asta până când unul dintre colegii lui Kurt a luat în mână o grenadă care a explodat și care i-a distrus brațul. După ce își încărcau căruciorul, își făceau drum spre casă, unde Hélène îi aștepta să facă mâncare și să încălzească apartamentul.

Pentru băieți, preocuparea cea mai plăcută ajunsese să fie găsirea de schije cu forme cât mai interesante.

Aceste obiecte erau de mare valoare printre copii și puteau fi schimbate pe alte obiecte.

Domnul Doering continua să caute diferite căi pentru a o sabota pe Hélène. Îi venise în minte un nou plan: Kurt avea aproape paisprezece ani și ar fi trebuit să se înscrie în rândurile tinerilor naziști. Hitler înființase o organizație specială pentru băieții cu vârste între zece și paisprezece ani. Acești tineri învățau cum să supraviețuiască, primeau funcții sociale, cântau cântece patriotice și participau la programe intense de exerciții fizice.

Poate ca fiul meu ar putea să participe la astfel de programe și nu ar încălca niciunul dintre principii, se gândea Hélène. Nu pare a fi vreun pericol, ci dimpotrivă pare constructiv. În plus, de ce să fim refractari față de naziști atunci când nu avem de ce?

Kurt se supuse ordinului primit în scris și merse la birou pentru înregistrare. După ce completă fișa de înscriere, îi fu dată uniforma tineretului nazist: pantaloni de culoare bej, o cămașă maron cu patru nasturi și guler răsfrânt, o bonetă maron, o cravată neagră cu un inel maron din piele și o curea din piele neagră – pe a cărei cataramă strălucitoare se vedea vulturul cu zvastica în plisc. De jur-împrejurul vulturului erau cuvintele: *Sânge și onoare*.

Ascultând la cele ce se vorbeau în jurul lui, Kurt începu să-și pună întrebări legate de cât de lipsită de pericol era aventura în care tocmai intrase. Bine încorsetați în uniformele lor, ceilalți băieți vorbeau cu emfază despre felul în care aveau să avanseze în rândurile tineretului nazist și cum vor ajunge în trupele de elită ale lui Hitler, în SS. Kurt se gândea că aceasta nu era o organizație tocmai potrivită pentru un tânăr creștin.

Lui Kurt i se atribuiră aproape imediat însărcinări pentru ziua de Sabat. Dar, fără a vorbi cu cineva, băiatul luă hotărârea să nu se supună acestor ordine și sămbătă să stea acasă. Erau atât de mulți copii încât, se gândi el, nimeni nu îi va observa lipsa. Dar se înșela.

Liderul tineretului nazist, el însuși un copil de vreo

șaptesprezece ani, veni la apartamentul familiei Hasel la prima oră a dimineții.

— Doamnă Hasel, încep eu pe un ton insolent, când Hélène deschise ușa, Kurt se joacă atunci când nu se prezintă sâmbăta la îndatoririle pe care le are față de stat. Sunt aici ca să-i ordon să-și îndeplinească sarcina pe care o are în această sâmbătă.

Hélène se uită la el cu mult calm.

— Nu poți tu să-mi ordoni ce să fac, spuse ea apoi. Ești doar cu câțiva ani mai mare decât Kurt, iar eu sunt mama lui. Eu sunt cea care decide unde are voie să meargă și unde nu are voie, nu tu.

Se vedea clar că tânărul îi avea ca model pe superiorii lui, pentru că avea un comportament care imita în totul felul lor de a se purta. Se crispase.

— Am să-ți arăt eu cine este șeful aici, lătră el. Am să te raporteze la partid. Atunci vom vedea cine este cel care dă ordine!

— Poți să faci liniștit ceea ce crezi de cuviință. Și Hélène îi închise ușa în nas.

În următoarea ocazie, când îl întâlnește pe Kurt, liderul de tineret nu se putu abține să nu-i spună printre dinți:

— Așa mi-ar plăcea să-ți trag un șut în fund, să nu mai poți călca toată viața. Ai impresia că ești buricul pământului? Lasă că te aranjez eu!

Reacția din partea partidului fu cât se poate de promptă. Doar după câteva zile, Kurt primi o scrisoare recomandată. Urma să fie înrolat în armată, în prima linie a frontului. Trebuia să se prezinte la raport în aceeași zi, la ora două după-amiaza. Când Hélène citi notificarea, avu impresia că a bătut-o cineva pe umăr. Se întoarse, dar nu era nimeni acolo. Și parcă auzi o voce care îi spunea: *Grăbește-te, grăbește-te! De ce eziți?* Vocea suna nerăbdătoare. Hélène știu imediat ce avea de făcut.

— Kurt, strigă ea. Ia bicicleta și dă o fugă până la Eschenrod. Uite și o bucată de pâine. Pune-o în buzunar.

— N-aș putea să mai iau ceva de mâncare?

Dar Hélène clătină din cap în semn dezaprobat.

— Nu se poate. Vecinii vor înțelege că vrei să fugi.

Kurt oftă din greu și dădu din cap a consternare față de această decizie rapidă a mamei lui.

— Dar cu tine ce se va întâmpla? Vor veni și după tine.

— Voi veni și eu cu copiii. Gerd?

— Aici sunt, mami.

— Gerd, du-te afară și vezi dacă e cineva care să ne urmărească.

Când se asigură că nimeni nu-l vede, Kurt ieși pe furiș, plecând în goană. Hélène începu să strângă în grabă câteva din lucrurile de care era sigură că vor avea imediată nevoie și le puse în căruciorul copilului. Nu putu să ia prea multe. Voia să pară că ies numai la obișnuita plimbare cu copilul. O puse și pe Susi în cărucior, apoi îi chemă pe Gerd și pe Lotte.

— Stați un minut aici, spuse ea, și ieși pe culoarul blocului ca să bată la ușa vecină.

Ușa se deschise numai puțin, apoi se deschise mai tare și femeia o trase pe Hélène înăuntru.

— Am venit să îmi iau din nou la revedere. Plecăm la țară. Dar nu îți pot spune unde.

Femeia îi făcu semn cu ochiul.

— Înțeleg. Du-te în pace. Dacă mă întreabă cineva despre voi, spun că nu știu nimic. Și am să am grijă să mă uit dacă vine soțul tău ca să-i spun despre voi.

Hélène îi strânse mâna plină de recunoștință, apoi ieși din clădire împreună cu copiii. Nimeni nu îi văzu plecând.

Mai târziu, Hélène află de la vecina ei ce se întâmplase în acea după-amiază. Pe la ora cinci, liderul tineretului nazist, însoțit de domnul Doering și de alți membri de partid, veniseră la apartamentul lor. Dar nu găsiseră decât o ușă încuiată. Se uitară pe ferestre și văzură că nu era nimeni în casă.

— Lasă că ai să vezi tu! strigaseră ei. Te vom prinde noi! O să venim și o să te scoatem chiar din pat, trădătorule! Și abia după aceea vei primi ce meriți!

Apoi sunară la ușa vecină.

— Doamna Hasel este acasă?

— Îmi pare rău, spusese ea cu sinceritate, nu știu unde este. Ați încercat să sunați la ea?

— Diseară ne vom întoarce și îl vom sălta pe Kurt - chiar dacă va fi nevoie să spargem ușa!

Ridicând din umeri, femeia intrase în casă.

Pe la miezul nopții, se întoarseră. Bătuseră cu pumnii în ușă, apoi sunaseră din nou la ușa vecină. Femeia era pregătită să-i întâmpine.

— M-am săturat de gălăgia pe care o faceți, le strigă ea. E miezul nopții! Plecați de aici și lăsați-mă în pace! Le trânti ușa în față și o încuie de două ori. Bărbații mai bătură și la alte uși, dar nimeni nu le deschise. Mâniați, se hotărâseră să plece.

În timpul acesta, Hélène și copiii parcurgeau drumul cunoscut de acum, spre Eschenrod. Kilometri se așterneau în fața lor, nesfârșiți. În aceeași direcție mergeau șiruri lungi de prizonieri de război. Oamenii aceștia arătau ca niște schelete umblătoare, cu picioarele sângerând în lanțurile grele care le mâncau gleznelor. Când Hélène se opri ca să le dea copiilor o felie de pâine, prizonierii se uitau la ei cu ochii măriți și plini de poftă. Hélène luă jumătate din bucata ei și o dădu unuia dintre bărbați. Acesta o devoră cum o prinse în mână.

Și mergând așa, în același rând cu ei, unul dintre soldații ruși, un băiat tânăr, se uită în cărucior. Când o văzu pe Susi, se întinse spre ea și-i strânse ușor obrazul. Apoi, kilometri întregi, tânărul nu se clinti o clipă de lângă această familie și în tot timpul o ținu de mână pe Susi, iar lacrimile îi curgeau pe fața slăbită și cădeau în praful drumului. Inima lui Hélène se strânse de milă față de acest om. Se întreba dacă nu cumva omul acesta avea și el un bebeluș acasă.

Plini de praf și înfomețați, cei cinci reușiră să ajungă în Eschenrod după două zile de la plecarea din Frankfurt. Familia Jost nu crezuse că îi vor mai vedea vreodată și luaseră alți evacuați să stea cu ei. Dar domnul Straub,

primarul satului, fu de acord să le găsească și lor un adăpost. Pe când se culcau, fiecare se gândea la ce urma să se întâmple de acum încolo.

CAPITOLUL 14

STUDII BIBLICE

Pe când familia lui se lupta să supraviețuiască în Frankfurt, Franz s-a îmbolnăvit de malarie. După luni de chin, începu să se refacă, într-una din zile, trebuia să se prezinte la căpitan. Ca de obicei, Franz îl salută cu mâna la șapcă.

— Voiati să mă vedeți, domnule?

— Știu că ai fost bolnav, Hasel, și că nu ai mai avut permisie de mult timp. Ești pe lista de plecări în permisie. Dacă pleci chiar acum, cred că vei reuși să ajungi acasă de Crăciun. Trebuie să fii înapoi în trei săptămâni. Baftă și drum bun!

Miekus îi strânse mâna, iar Franz îi răspunse în același fel.

Oare e adevărat? se întreba în sinea lui Franz. Oare chiar am să fiu acasă de Crăciun? îmi voi găsi familia în viață? Mai am oare casă?

Împachetă în grabă, umplându-și bagajele cu pâine, unt, legume în conserve, bidoane cu ulei și brânza pe care o cumpărase de la localnici. Apoi pomi la drum. Nu putea fi făcut dinainte un itinerariu. Trenurile nu mergeau decât în zonele în care linia ferată era intactă și situația aceasta se schimba de la o zi la alta.

Se urcă într-un tren de marfă care avea destinația Polonia. Ajunse la graniță, în dreptul localității Brest-Litovsk. De acolo, luă un tren care trebuia să traverseze Polonia și să ajungă în vest, la granița cu Germania. Imediat după ce Franz urcă și trenul se puse în mișcare, pe culoare se auzi o mare forfotă. Se auzeau fluierături. Oamenii SS-ului se urcară imediat pe platforma trenului și strigară la conductor să oprească motoarele.

— Ce se întâmplă? îl întrebă Franz pe unul dintre soldații care se aflau în tren.

— Au uitat să pună un vagon gol, imediat după

locomotivă.

Franz se uită la el fără să înțeleagă nimic.

— Și de ce este nevoie de un vagon gol?

— Dar tu de unde vii? Nu știi că partizanii polonezi au obiceiul să pună explozibil pe șinele de cale ferată? Dacă lovește unul din acele explozibile, va zbura în aer numai vagonul din față și nu întreg trenul.

Nu, Franz nu știa despre una ca asta. În Caucaz relația dintre Wehrmacht și civili era una de prietenie și de colaborare. Nu fusese niciodată vorba de sabotaj.

Călătoria continuă. Uneori trenul trebuia să-și schimbe traseul pentru că linia ferată fusese distrusă. Alte dăți, trenul trebuia să se oprească, iar Franz auzea timp de mai multe ore zgomotul exploziilor și al bombardamentelor. Dar, cu toate acestea, în dimineața de Crăciun, Franz ajunsese întreg la Frankfurt. Cât de oribil arăta acum orașul! Bombele distruseseră aproape jumătate din Frankfurt. Străzile erau acoperite cu moloz și resturi arse.

Franz se grăbi să ajungă acasă, întrebându-se dacă o va mai găsi. De departe, zări blocul de apartamente în care se afla și casa lui. Era încă în picioare. Apropiindu-se de ușă, o văzu pe Hélène care se repezi la el și îi sări în brațe. Îl recunoscuse după mers.

— Copii, copii, veniți repede! A venit tata!

Și ce sărbătoare de Crăciun au avut! Cu mâncarea pe care o adusese Franz, Hélène reuși să pregătească o masă cu adevărat festivă. Nu mai știau unii de alții de luni de zile. Iar acum erau adunați cu toții, sănătoși și în siguranță. Erau atât de multe de povestit. Seara, obosiți, dar fericiți, se adunară pentru un serviciu de închinare și mulțumire la adresa lui Dumnezeu.

În ziua următoare, Franz merse să-i viziteze pe membrii bisericii. Când plecă, le spuse copiilor să nu se atingă de lucrurile lui. Dar ispita era prea mare pentru Gerd. El se strecură ușor în dormitor și începu să exploreze lucrurile tatălui său. Își puse pe cap boneta militară a lui Franz, se încinse cu port arma lui și începu să

se învârtească prin cameră, ca și cum ar fi fost un soldat demn de cele mai strălucitoare decorații. Dar, în clipa următoare, Gerd îl văzu pe Franz stând în fața lui, cu fața albă, ca de ceară. Trânti ușa și se uită ținută la băiatul lui.

— Gerd, ce faci tu aici? Nu ți-am spus să nu te atingi de lucrurile mele?

— Ba da, tată, dar eu... Eu numai... nu am stricat nimic, pe cuvântul meu!

— Gerd, vino aici. Tu știi un lucru pe care nimeni din lumea aceasta nu îl știe. Ai observat că în tocul pistolului nu se află decât o bucată de lemn? Am făcut aceasta pentru ca Satana să nu mă poată ispiți să omor pe cineva și în felul acestasă calc porunca pe care a dat-o Dumnezeu. Dar a fi un soldat fără armă înseamnă o trădare și crimă față de patria ta. Dacă află cineva acest lucru, sunt ca și mort, iar tu nu vei mai avea tată. Trebuie să îmi promiți că nu vei spune nimănui acest lucru.

Înspăimântat, Gerd spuse printre suspine:

— Îți promit, tati! Nu am știut! Și nu vreau să fi omorât! Nu voi spune nimănui, niciodată!

— Du-te atunci la joacă. Și uită ce ai văzut!

Micuțul Gerd simți că de acum încolo, pe umerii lui apasă o mare responsabilitate. Și, bineînțeles, nu avea să îl trădeze pe tatăl lui niciodată. Era, de asemenea, o ocazie deosebită să-și dovedească importanța față de fratele și sora lui mai mare. Nu putea scăpa această ocazie. Cum îi întâlnește, le și strigă:

— Știu ceva ce voi nu știți! E un mare secret între mine și tata și nimeni altcineva nu îl poate afla! Dacă spun, tata este ucis!

Și după ce le spuse aceste cuvinte plecă având un aer triumfător, lăsându-i pe cei doi să moară de curiozitate. Gerd se hotărî să se uite mai bine la pistolul de lemn, dar când ajunse la ușa dormitorului, o găsi încuiată.

Permisia lui Franz se dovedi în cele din urmă a fi prea scurtă. Sosi și momentul plecării. Călătoria se dovedi atât de anevoioasă încât, pentru a ajunge înapoi în Rusia, îi trebuiră trei luni. Pe drum, se întâlnește cu doi dintre prietenii

lui, Willi și Karl.

La un moment dat, în timpul călătoriei lor de trei luni, dădură peste un post de radio care avea o acoperire destul de mare. Și deși știau că dacă vor fi descoperiți că ascultă un post de radio al inamicilor ar putea fi aspru pedepsiți, cei trei continuă să caute acest post și să afle știrile de război. Postul londonez, BBC, vorbea despre înaintarea trupelor rusești și despre retragerea trupelor germane, în timp ce posturile germane de radio difuzau predicile lui Goebbels care susținea că Germania mobilizase încă cincizeci de divizii, gata să pornească în marș și să atace pentru ultima bătălie. Aceasta urma să aducă victoria Germaniei.

Franz și cei doi se uitară unul la celălalt și toți trei clătinară din cap a îndoială.

— E chiar absurd, șopti Franz. Unde or să găsească ai noștri atâția soldați ca să formeze încă cincizeci de divizii?

Ajunseră la Dzankoj, în Crimeea. Mergând de-a lungul străzilor, Willi arătă deodată cu degetul spre ceva, pe cealaltă parte a străzii.

— Măi să fie, ia uitați-vă pe cine văd eu acolo!

Ceilalți doi se întoarseră și îl văzură pe locotenentul *Veșnic-vesel* - Gutschalk, care mergea întins, spre o țintă bine știută.

Cei trei traversară strada, salutară și raportară că s-au întors înapoi, la datorie. Locotenentul se afla acolo pentru a merge la control la un stomatolog militar și, cu oarecare rețineri, îi invită să rămână cu el peste noapte. Compania 699 era acum în Simferopol, la distanță de o zi, iar soldații puteau porni numai a doua zi.

Când ajunseră la locuința locotenentului, nu văzură decât un pat de o persoană. În mod normal, superiorul era cel care se cuvenea să doarmă în el, ceilalți urmând să doarmă pe jos. La numai o jumătate de oră după ce se culcară, locotenentul Peter Gutschalk sări din pat cu o înjurătură.

— Ce s-a întâmplat, locotenente?

— Nu mai suport! Patul ăsta e plin de viermi și de tot felul de insecte care mă mănâncă de viu!

Când unul dintre soldați aprinse lumina, văzură sute de tot felul de insecte zburătoare atârinate pe pereți, dar care dispărură imediat. Doar nefericitul locotenent se scărpină pe urmele roșii lăsate de insecte pe corpul lui. Imediat, se culcă și el pe podea, împreună cu ceilalți - care nu fuseseră deloc deranjați de creaturi.

În ziua următoare, Franz, Willi și Karl reîntregiră numărul soldaților din Compania 699, în Crimeea. Franz își găsi biroul exact așa cum îl lăsase, cu toate lucrurile personale la locul lor. Și se apucă din nou de vechile lui îndatoriri.

Într-o miercuri, pe o vreme frumoasă, Franz ieși și se așează pe banca de lemn din fața comandamentului. Numai ce terminase de mâncat și voia să se odihnească preț de câteva minute, în căldura soarelui. Și, ca de obicei, atunci când făcea o pauză de lucru, lua Biblia și citea din ea. Dar chiar în momentul acela trecu pe lângă el locotenentul Gutschlak. De cum îl văzu pe Franz, i se și ridică părul în cap.

— Hasel, văd că iarăși te-ai apucat de citit din cartea cu povești evreiești. Nu pot să înțeleg cum o persoană atât de înțeleaptă ca tine își ia timp să creadă astfel de bazaconii. Eu cred că tu nu ești decât un iudeu travestit și un comunist. Și dacă am dreptate, voi avea grijă să fii lichidat, ca și jidanii și comuniștii.

Franz își aduse aminte în acele momente de cuvintele din cartea lui Amos: *De aceea, oamenii înțelepți își vor ține gura în astfel de vremuri, pentru ca vremurile sunt rele!* Și lăsa ca insulta să treacă pe lângă el, fără să răspundă cu aceeași monedă.

Dar tăcerea lui Franz îl înfurie și mai tare pe Gutschalk. Venele gâtului i se umflară, gata parcă să i se spargă. Cu o voce plină de mânie spuse:

— Sunt cu ochii pe tine. Am să prind eu ziua în care nu vei fi atent și atunci am să te distrug!

Câteva zile mai târziu, căpitanul Miekus intră calm în

biroul lui Franz și închise cu grijă ușa în urma lui.

— Așadar, Hasel, tu cunoști destul de multe din Biblie, nu-i așa?

— Știu și eu câte ceva, răspunse Franz prevăzător.

— Vino mâine dimineată, la ora opt, la mine în dormitor. Adu și Biblia cu tine. Am câteva întrebări la care aș vrea să-mi răspunzi.

— Am înțeles, domnule! *Oare ce urmărește?* se întreba el. *Oare la ce provocare voi mai fi supus acum?*

A doua zi dimineată, exact la ora stabilită, Franz intră în dormitorul căpitanului. Spre surprinderea lui, acolo se mai aflau sergentul Erich și locotenentul Gutschalk. Miekus îi făcu semn lui Franz să se așeze pe scaunul rămas liber.

Fără nici cea mai mică ezitare, căpitanul întrebă:

— Undeva în Biblie scrie despre pedepsirea până la a treia și a patra generație. Unde e asta și despre ce este vorba mai exact?

— E vorba de o parte din cele zece porunci. Franz deschise Biblia la cartea Exodului, capitolul 20, și începu să citească.

— Îmi aduc aminte din copilărie că tot în Biblie scrie despre un lac de foc.

— Da, asta se găsește în cartea Apocalipsei, la capitolul 20, unde scrie despre judecata finală. Franz găsi pasajul și le citi, apoi le explică.

Sprâncenele căpitanului se ridicară a admirație. *a-* Așadar, cunoști Biblia pe dinafară.

Ochii lui Franz se micșorară. Prinse Biblia între arătător și degetul mare și o ridică.

— O știu doar pe afară, spuse el. E acoperită cu piele neagră. Dinăuntru nu o cunosc decât în mică măsură.

Se uită apoi la cei din jur și pentru că nimeni nu prelua inițiativa discuției, se hotărî să vorbească:

— Căpitan? Miekus, începu el, am aflat că în viața dumneavoastră de civil sunteți profesor de istorie.

— Așa este.

— Mă întreb dacă nu cumva ați putea să mă ajutați.

Căpitanul înclină capul cu modestie:

— Voi face tot ce îmi stă în putință.

— Biblia are unele profeții cu conținut istoric. Este vorba de scrieri de prin anul 600 înainte de Hristos, spuse Franz. Și întotdeauna mi-am dorit să le verific cu o persoană care să fie expert în domeniu. Ați vrea să vi le prezint, ca apoi să îmi spuneți cât de precise sunt din punct de vedere al datelor istorice?

Flatat, căpitanul îi răspunse fără nici cea mai mică urmă de ezitare:

— Aș fi încântat. Să auzim.

Franz scoase vederea pe care o purta cu el încă din 1921 și care se cam uzase. În acel an fusese botezat. Se convertise de la catolicism. Pe vedere se afla imaginea descrisă în capitolul doi al cărții lui Daniel, iar pe spatele ei Franz scrisese datele exacte care corespundeau fiecărui detaliu al acestei imagini. Cu deosebită grijă, el citi fiecare verset din acest capitol și vorbea despre împărățiile Babilonului, Medo Persiei, Greciei și Romei. Se opri abia după trei ore și jumătate și se uită la căpitan.

— Este corect ce am spus până acum? întrebă el. După cum am spus deja, nu sunt expert în istorie. Și aș fi tare bucuros dacă mi-ați corecta eventualele greșeli.

— Nu, spuse ofițerul uimit. Nu sunt niciun fel de greșeli. Tot ce ai spus este foarte corect. Se uită perplex la sergent și la locotenent, apoi din nou la Franz. Hasel, nu am mai auzit niciodată până acum ceva mai interesant și mai uimitor.

— Vedeți domnule, Biblia este o carte fără timp. Franz făcu o pauză pentru ca efectul să fie cel scontat. Și cu toate acestea, continuă el, nici măcar nu vă puteți imagina câți oameni din cel de al treilea Reich cred că cei care citesc Biblia sunt numai niște evrei deghizați și comuniști care trebuie lichidați.

Privirea căpitanului se întunecă într-o postură destul de confuză.

— Cum adică? Se spune așa ceva?

— Da, domnule căpitan! Privirile lui Franz se opriră

numai pentru o clipă asupra urechilor lui Peter Gutschalk. Erau de un roșu strălucitor, iar locotenentul părea că nu mai știe unde să se uite de rușine.

— Bine, Franz, spuse căpitanul Miekus, acum hai înapoi la treabă. Încă nu ți-ai terminat lucrul. Am ajuns la picioarele de fler ale Romei. Dar pe cine reprezintă degetele?

Franz le explică. Cele zece degete reprezintă cele zece triburi care au format Europa de astăzi. Le descrie caracteristicile fierului și ale lutului care fac imposibilă unirea lor. Și cu acestea ajunse la o concluzie care să încheie studiul biblic din acea zi.

Căpitanul nu spuse nimic pentru câteva momente.

— Ei bine, spuse el într-un final. Și asta ce înseamnă?

Franz respiră adânc și se rugă pentru curajul de a spune tot ce avea de spus.

— Domnule căpitan, singura concluzie la care poate ajunge un om care studiază Biblia este că Führerul nu poate câștiga acest război. Nu va putea să unească Europa sub conducerea lui și nu va putea să instaureze domnia lui de o mie de ani, domnia celui de-al treilea Reich.

Spunând acestea se uită țintă la fața căpitanului.

— Domnule, profețiile Bibliei s-au dovedit întotdeauna a fi cât se poate de corecte și de exacte. Și dacă ea are dreptate și în această privință, înseamnă că noi ne luptăm degeaba.

Liniste de înmormântare.

Apoi căpitanul se uită la ceas.

— E amiază. Trebuie să ne grăbim, altfel nu vom mai găsi nimic de mâncare. Când a trecut așa repede timpul?

Se ridică și, în aceeași clipă, se ridicară și ceilalți, în semn de respect.

— Hasel.

— Da, domnule căpitan?

— Ai putea să-mi împrumuți Biblia pentru câteva zile?

— Sigur că da, domnule. Mai am o Biblie la mine în cameră. Uitați, numai să-mi scot notițele din ea. Păstrați-o

cât timp doriți.

Plini de uimire, cei trei părăsiră apoi camera căpitanului. Locotenentul Gutschalk evită să îl privească pe Franz.

După o săptămână, căpitanul îi înapoie Biblia lui Franz.

— Hasel, îi spuse el atunci, apreciez lucrurile pe care mi le-ai spus. Se uită apoi înjur și coborî vocea. De astăzi nu vom mai folosi cel de-al treilea vehicul. Te însărcinez să păstrezi cât mai mult combustibil, pentru ca în ziua când se va termina războiul să avem cu ce să ajungem acasă.

— Da, domnule.

— Și nu uita, Hasel. Asta rămâne numai între noi doi.

CAPITOLUL 15

SOSESC AMERICANII

Somnul lui Hélène fu tulburat de țiپete și foc de arme. Cu inima cât un purice, se ridică din pat și își încordă auzul la acele zgomote. Încă nu se luminase de ziuă. Timp de șase ani, de când începuse acest război, Hélène se luptase din răsputeri să aibă grijă de copii și să-i ferească de orice rău. Acum venise sfârșitul.

Au venit rușii, se gândi ea, plină de groază. Și nu avem unde să ne ascundem în apartamentul nostru. Numai Dumnezeu ne mai poate scăpa acum. Paralizată de teamă, Hélène rămase în pat, ascultând agitația de afară. *Stai așa. Ȑștia nu par a fi ruși. Oamenii aceștia vorbesc în dialectul fermierilor de mai sus de Hessen. Dar ce să caute în Frankfurt?*

Și, dintr-odată, își aduse aminte uțide era. Hélène ajunsese cu copiii în Eschenrod doar cu o noapte înainte. Și când sosiseră ei era foarte târziu.

Dar ce să fie gălăgia aceasta? Nu auzise nicio veste despre rușii care ar putea fi pe aproape. Acum, trezită de-a binelea, se dădu jos din pat și se duse la fereastră, în picioarele goale, pe podeaua rece, fără covor.

Curtea fermei era plină de oameni. Atenția le era concentrată asupra unui purcel, plin de noroi, care încerca să scape din cercul făcut în jurul lui.

— Oamenii încercau să-l prindă, dar porcul, destul de alunecos din cauza noroiului, reușea mereu să scape. Domnul Straub, stăpânul locului, trase un foc de armă în aer, ceea ce spori hărmălaia deja creată.

În aceeași clipă, la fereastră răsăriră și capetele lui Kurt, Lotte și Gerd.

— Ce vor să-i facă purcelului, mami? întrebă Lotte.

— Vor să-l omoare.

— Dar uite ce înspăimântat e! Și cum mai guiță! Cum pot face una ca asta?

Hélène o cuprinse cu brațul într-un gest de liniștire.

— Lotte, în felul acesta își fac rost oamenii de carne pentru mâncare. Ți aduci aminte că, uneori, mâneam carne de vită? Carnea aceea era de la vaci ucise în același fel.

Cei din curtea fermei reușiseră să prindă purcelul și să-l doboare la pământ. Domnul Straub îi înfipse un cuțit în gât și sângele țâșni, amestecându-se cu noroi. Lotte, care nu avea decât unsprezece ani, fugi în aceeași clipă de la fereastră și se aruncă în pat, cu fața în pernă, plângând cu sughițuri.

— N-am să mai mănânc niciodată carne! strigă ea printre lacrimi.

Hélène se îmbrăcă, apoi o luă pe Susi și o schimbă de scutece. Ceilalți copii se spălau deja în apa rece ca gheața din ligheanul de lângă perete, unde stătuse toată noaptea, în ideea că s-ar mai putea încălzi vreun pic.

Coborâra apoi în bucătăria fermei. Doamna Straub prăjise deja câteva felii de pâine de casă. îi invită pe Hélène și pe copii să ia micul dejun cu ei: pâine prăjită și cafea din cereale.

— În ce stare este Frankfurtul? îi întrebă doamna Straub.

— Cea mai mare parte a orașului este în ruine, spuse Hélène. În fiecare noapte avem parte de un raid al escadroanelor inamice care aduc o ploaie de bombe.

— Atunci e mai bine că ați venit aici, îi spuse doamna Straub cu bunătate. Cu noi, veți fi în siguranță. Frankfurt

nu este deloc un oraș în care să-ți poți crește copiii în vreme de război.

Apoi, doamna Straub își luă pălăria de fetru gri și merse afară să se ocupe de tranșarea porcului. Curând, bucăți mari din porc atârnav de cârlige în camera în care urmau să fie afumate. Doamna Straub fierse bucăți mari de jumări în cratițele pe care de obicei le folosea pentru fierberea lenjeriei.

Hélène și copiii, nemaiputând suporta mirosul pe care îl degaja carnea de porc, se întoarseră înapoi în camera pe care doamna Straub le-o dăduse, își făcură repede cele trei paturi pe care le aveau în cameră, apoi Kurt, care avea deja paisprezece ani, luă Biblia și începu să citească despre Iosif și felul minunat în care a avut grijă Dumnezeu de el. Hélène se rugă:

— Îți mulțumesc, Doamne, pentru că încă o dată Ți-ai manifestat grija față de noi și ne-ai adus în acest colț de rai din munții Vogelsberg. Și nimeni nu ne-a văzut când am plecat de acasă, nimeni nu știe că suntem aici. Ajută-ne, Doamne, să avem liniște în acest loc. Te rugăm, ai grijă și de Franz. Nu am mai primit vești de luni de zile de la el. Dar Tu știi unde este acum și știm că poți avea grijă de el, așa cum ai grijă și de noi.

Copiii răspundeau mereu în cor, cu un *Amin* fierbinte.

Toată dimineața și-o petrecură aranjând prin cameră lucrurile pe care le luaseră de acasă. Își puseră hainele în dulăpul ros de carii, dar pictat cu trandafiri roșii pentru a nu arăta prea rău. După ce aranjară toate lucrurile, Hélène închise ușile dulapului și îl încuie cu o cheie mare, cu ornamente.

Apoi merse în bucătărie, unde Lotte începuse deja să curețe cartofi și morcovi pentru un dejun simplu, o ciorbă de legume. După masă, pe când Susi își făcea somnul de amiază, cei trei copii ieșiră afară să exploreze împrejurimile. Dar nu trecu mult timp și Kurt se întoarse în casă, cu fața albă ca varul.

— Kurt, Kurt, ce s-a întâmplat? îl întrebă Hélène agitată. Ce s-a întâmplat?

Incapabil să vorbească, Kurt îi întinse un obiect pe care-l ținea în mână.

Hélène îl luă din mâna lui tremurătoare și-l aruncă pe masă. Era un afiș care cerea tinerilor care nu fuseseră recrutați sau care o evitaseră, să meargă imediat la birourile de recrutare. Orice tânăr care ar fi fost găsit în vreun loc de refugiu, pentru a nu fi încorporat, urma să fie împușcat pe loc.

— Kurt, vocea lui Hélène tremura. Unde ai găsit asta?

— Am văzut un nazist care pune a acest afiș pe avizierul din sat. După ce a plecat, vântul l-a smuls de pe avizier și l-a dus până la pârau. Am fost curios să văd ce scrie pe el, așa că am luat un băț lung și l-am pescuit. Oh, mami, ce ne facem acum?

— Trebuie să mergem să vorbim cu primarul, spuse ea, ca și când ar fi găsit soluția salvatoare. A fost destul de înțelegător atunci când ne-a primit să stăm din nou aici în sat. Dar dacă va fi găsit că ascunde pe cineva care fuge de recrutare, el însuși va fi executat. Nu putem să-i facem una ca asta.

Hélène merse în curte unde se continua tranșarea porcului.

— Domnule Straub, îi spuse ea cu vocea scăzută, ați vrea să veniți în casă un minut?

Văzând-o destul de tulburată, domnul Straub lăsa lucrul și o urmă în casă, ștergându-și mâinile pline de sânge pe pantaloni.

— S-a întâmplat ceva, doamnă Hasel? o întrebă el.

Hélène îi povesti despre ce găsise Kurt. Fără să spună vreun cuvânt, primarul citi afișul care se afla întins pe masă. Apoi îl înșfacă și îl aruncă în focul din sobă.

— Domnule Straub, îi spuse Hélène în șoaptă, trebuie să vă mărturisesc un lucru. Noi am venit aici tocmai din acest motiv, Kurt trebuia să fie încorporat. Dar nu vă putem pune într-un așa pericol. Ce putem face?

— Doamnă Hasel, spuse primarul liniștit, vântul a luat un afiș și l-a aruncat în pârau. Nu am văzut nimic și nu

știu nimic despre asta.

Domnul Straub se duse lângă fereastră, aruncă o privire afară, apoi se întoarse și îi spuse:

— Am și eu să vă mărturisesc un lucru. Vorbele lui erau cât se poate de sobre.

— Am ascultat în secret postul de radio BBC în limba germană. După cum știți, este interzis să asculți vreun post de radio străin și dacă se află că am făcut acest lucru, voi fi arestat. Dar acum, doamnă Hasel, trăim timpuri extrem de dificile care reclamă comportamente disperate. În felul acesta am aflat că nemții nu ne spun decât minciuni. Nu vom câștiga în niciun fel războiul acesta. De fapt, războiul se va termina curând. Americanii sunt foarte aproape de Eschenrod și în curând vor fi aici. Nu îți vom trimite băiatul pe câmpul de luptă, mai ales în starea actuală a războiului. Mii de copii, la fel de lipsiți de orice pregătire militară, sunt măcelăriți zilnic pe front – și făcu un gest spre fereastră – exact ca porcul acela. Asta e nebunie curată. Trebuie să-l ții pe Kurt ascuns în casă, pentru că nu vrem să-l sacrificăm tocmai acum.

Hélène strânse mâna domnului Straub. Nu putea rosti nici măcar un cuvânt.

Două săptămâni mai târziu, circula deja vestea că americanii sunt foarte aproape. Un puhoi de soldați germani se retrăgeau de pe liniile frontului, trecând prin Eschenrod. Kurt ieși în fața casei ca să vadă aceste trupe care se retrăgeau în dezordine. Căpitanul uneia dintre unități se uită la el și-l strigă:

— Băiete, vino încoace!

— Da, domnule?

— Am mai multe cutii cu acte strict confidentiale, spuse ofițerul. Și nu le mai putem purta cu noi. Îți ordon să le arzi. Arată-mi unde este cuptorul satului.

Kurt îl conduse la cuptorul unde toți țăranii din sat își coceau pâinea. Căpitanul ordonă soldaților să aducă la cuptor cutiile acelea. Soldații le aruncară la pământ și alergară să-i prindă din urmă pe camarazii lor care se depărtau deja. Kurt începu să scoată din acte și să le

arunce în foc. Timp de mai multe ore, el arse hârtie după hârtie, până când cuptorul se încinsese de-a binelea și nori de fum și funingine ieșeau pe horn. Focul flămând mâncase deja o grămadă de dosare înscrise cu „top secret” și „secret” în care se aflau directivele lui Hitler cu privire la luptele care se dăduseră pe linia Maginot.

În acea după-amiază, domnul Straub dăduse buzna în bucătărie spunând:

— Americanii sunt la numai opt kilometri de aici! Vor ajunge în sat în numai câteva ore. Oh, ce trebuie oare să fac?

Hélène caută să-l calmeze.

— De ce nu trimiți oameni la fiecare casă și fiecare țaran să fie anunțat că vin americanii și să-și pună la poartă câte un ștergar alb? sugeră ea. Aceasta le va da de înțeles că ne predăm de bunăvoie.

Recunoscător pentru această sugestie, domnul Straub făcu întocmai și, în curând, la fiecare casă se puteau vedea ștergare albe. Primele camioane ale americanilor intrau deja în sat. Era o frumoasă zi de vineri, 1945.

— Atenție, atenție! Se auzeau cei care strigau prin portavoce, într-o germană stricată. Oricine își va părăsi casă, va fi împușcat. Rămâneți în casă.

Imediat după aceasta, la ușile fiecărei case se auzeau bătăile soldaților americani. Hélène deschise ușa familiei Straub și treizeci și cinci de soldați năvăliră în casă. Erau foarte prietenoși. Merseră direct în bucătărie unde începură să cotrobăie prin sertare și dulapuri. Folosindu-se de limbajul semnelor, au cerut pâine și ulei sau grăsime, ca să prăjească niște ouă.

Hélène o caută pe îngrozita doamnă Straub, care se ascundea în cămară.

— Uitați, oamenii sunt înfometați, încercă ea să trateze. Nu-i lăsați să aștepte prea mult. Dați-le ceva de mâncare. Asta e tot ce vor.

— Îmi vor mânca toate proviziile, se lamentă doamna Straub. Dar dacă trebuie neapărat, dă-le un bidon de

untură și o pâine mare.

Hélène clătină din cap dezaprobat.

— Nu se poate una ca asta. Dați-le să mănânce ca lumea; altfel, își vor lua ei și vor lua tot. Viața dumneavoastră e mai importantă decât o lingură de untură.

— Hélène se grăbi spre cămară de unde aduse unt, ouă, pâine prăjită, câteva canistre de cidru aromat și câteva castroane pline cu untură. Apoi, înteți focul și începu să prăjească ouăle. Comandantul GI-ului știa câteva cuvinte în germană și o întrebă pe Hélène de una, de alta. Ea îi aduse imediat lucrurile de care avea nevoie.

Și, pe când stătea Hélène lângă soba bine încinsă, unul dintre bărbați, veni pe la spate, o cuprinse în brațe și începu să o sărute. Dar într-o singură clipă, comandantul fu lângă ei. îl admonestă aspru pe soldat și-l izbi cu toată puterea, aruncându-l într-unul din colțurile camerei. După acest incident, nimeni nu mai îndrăzni să se atingă de Hélène.

În seara aceea, Hélène, moartă de oboseală se îndreptă pe întuneric spre camera ei, dar când începu să urce scările, simți ceva care îi atinse călcâiul. Sări într-o parte, înspăimântată:

— Cine este acolo?

Se auzi o voce de femeie care șoptea:

— Doamnă Hasel, vă rog, lăsați-mă să mă ascund în camera dumneavoastră. Singură nu mă simt în siguranță.

Era doamna Haar, o altă femeie din Frankfurt care găsisese adăpost la familia Straub. Acasă se afla în mare pericol pentru că-l ajutase să scape pe un prizonier de război rus. Și vestea aceasta se răspândise prin vecini. De aceea, fusese nevoită să fugă, pentru a nu fi prinsă și trimisă într-un lagăr de concentrare. Fără să spună un cuvânt, Hélène o apucă de mână și o duse în camera ei. Susi adormise deja în pătuțul ei, iar ceilalți copii erau pregătiți de culcare. Kurt și Gerd, cel din urmă având deja nouă ani, împărțeau același pat, Lotte dormea în alt pat, iar Hélène și doamna Haar se decisersă să împartă patul

dublu. Înainte de culcare, Hélène și copiii au îngenunchat și s-au rugat pentru paza lui Dumnezeu în acea noapte.

— Doamnă Haar, spuse Hélène, după ce copiii se urcară în pat, nu știu ce va aduce această noapte. Ar fi mai bine să nu ne dezbrăcăm, pentru orice eventualitate...

Și, dintr-odată se auzi o bătaie ușoară în ușă. Hélène deschise ușa puțin și o văzu pe fetița orfană, de doisprezece ani, pe care familia Straub o ascundea la ei și pe care o pusese să aibă grijă de animale.

— Doamnă Hasel, sunt atât de speriată. Vă rog, lăsați-mă în camera dumneavoastră, se rugă fata care tremura ca o vargă. Hélène o trase înăuntru și încuie ușa din nou.

— Poți să dormi cu Lotte, spuse ea, urcând-o pe fată în pat. Curând, casa se cufundă în tăcere. A dormi și Hélène. Dar, pe la două noaptea, se trezi brusc, în zgomot de arme, țipete și râsete gălăgioase. Se auzeau pași care urcau scările. Atunci auzi vocea doamnei Straub, dincolo de ușă.

— Doamnă, deschide repede! Americanii vor să controleze camera.

Hélène sări din pat. Se gândea: *Eu și doamna Haar suntem pregătite.*

Soldații urcaseră deja scările, duhnind de la cinci pași a alcool. Deschise ușa și-l văzu pe comandantul care mai înainte o apăraseră de acel soldat, în bucătărie.

— Oh, spuse el într-o germană stricată. Aici tu.

Își aprinse bricheta inspectând colțurile camerei și pe sub paturi. Apoi se uită și în paturi. Ceilalți soldați încercau să-l împingă și să treacă peste el în cameră, dar el se puse de-a curmezișul în ușă și țipă la ei:

— Afară! Afară!

Se întoarse apoi către Hélène și o întrebă:

— Copiii tăi? Fără a vorbi, Hélène încuviință. El continuă.

— Tu, femeie bună. Acum tu dormi. Se întoarse și îi făcu semn să încuie ușa după el.

În Sabat dimineață, când Hélène coborî în bucătărie

să încâlzească niște lapte pentru micul dejun, găsi adunate câteva femei din sat.

— Cum a trecut noaptea, doamnă Hasel? întrebă ele.

— Nu am avut nicio problemă. Am dormit.

— Cum, nu te-au molestat soldații?

Spre oroarea ei, Hélène află că soldații, după ce se îmbătaseră, violaseră femeile din sat, de la copile până la bătrâne. Niciuna nu fusese scutită. Plângând și jelindu-se, femeile stăteau în jurul mesei, rememorând noaptea care trecuse și teroarea la care fuseseră supuse.

Hélène auzi despre fermieri care spusese că nu au nimic de mâncare atunci când soldații le ceruseră. Și trupele furioase ale GI-ului au mers direct la cămări, unde erau depozitate alimentele și distruseseră tot ce-au găsit. Acest lucru avea să fie confirmat prin mărturisirea unei fete, în duminica următoare, la biserică. Timp de mai multe luni familia ei adunase alimente pentru timpul de foamete care le stătea înaintea și le ascunsese în spatele unor panouri false, în camera de zi. Soldații ciocăniseră cu armele în pereți și descoperiseră ascunzătoarea. Scosese de acolo șuncă, unt, ouă și un bidon mare, plin cu miere.

Furioși că fuseseră mințiți, soldații împrăștiaseră toată mâncarea pe podea și o călcaseră în picioare până când nu se mai putea alege nimic din ea. Lăsaseră la urmă bidonul cu miere. Unul din soldați l-a înșfăcat și a urinat în el.

— A trebuit să aruncăm bidonul cu totul, spuse fata, nemângâiată.

În aceeași zi, mai târziu, comandantul american dădu ordinul ca nicio femeie să nu mai fie molestată. Dar era prea târziu. Doar femeile care stătuseră pe lângă Hélène scăpaseră.

După micul dejun, Hélène îi luă pe copii și începură împreună Școala de Sabat. Cântară cântecul lor preferat: *Cetate tare-i Dumnezeu*.

Străzile satului erau pustii. În acea zi nu s-a mai întâmplat nimic, nimeni nu mai fu molestat sau brusc.

Nu se mai întâmplă nimic nici în timpul nopții, când sătenii înspăimântați stăteau de pază în spatele ușilor încuiate și baricadate.

Viața reintră în normal, chiar și în condițiile ocupației străine. Americanii conduceau treburile cu destul de multă îngăduință. Deveneau duri doar în momentul când se vedeau în fața unor acte pe care ei le considerau trădătoare.

Într-un sat din vecinătatea Eschenrodului, trăia un fermier care avea patru fii. Pierduse trei dintre ei în război, iar al patrulea făcea parte din trupele de elită ale lui Hitler, SS. Și la fel cu toți soldații SS, depusese un jurământ de loialitate față de Hitler. Simțea că nu poate trăda acest jurământ înaintea nici unui cuceritor. Când l-au descoperit americanii, l-au luat și l-au dus pe un câmp unde l-au împușcat. Apoi i-au tăiat capul cu o spadă.

Copiii din sat i-au găsit trupul acoperit cu paie. Cu inima frântă, părinții și-au îngropat și ultimul fiu.

În Eschenrod, Gerd, Kurt și Lotte se distrau adesea urmărindu-i pe soldați. Erau buni cu ei, veseli și le plăceau copiii. Uneori le dădeau bomboane, într-o zi, trupelor GI li se alătură un bărbat de culoare neagră, primul pe care îl văzuseră vreodată copiii. Îl priveau fascinați, întrebându-se dacă nu cumva culoarea pielii lui se datora unei lustruii cu cremă de pantofi.

Gerd, care întotdeauna se dovedea a fi cel mai îndrăzneț, se gândi că ar fi timpul pentru o investigație științifică. Merse spre unul dintre soldații de culoare neagră și întinse mâna pentru a-l saluta. Când își retrase mâna, o inspectă cu grijă să vadă dacă nu cumva i-a rămas ceva culoare pe palmă. Soldații, văzându-i curiozitatea, începuseră să râdă și îl îndemnară să le atingă pielea. Gerd frecă mâna unuia dintre ei, dar văzu că nu se ia niciun pic de culoare. Satisfăcut de faptul că era piele adevărată și nu o contrafacere, Gerd îi mulțumi soldatului printr-un zâmbet. Soldatul scoase un pachet de gumă de mestecat din fructe, iar Gerd îl desfăcu în grabă, deși nu știa ce trebuie să facă. Bărbatul îi arătă prin pantomimă că

trebuie să mestece, iar când Gerd încercă și el, înțelese pentru ce mestecau americanii întruna.

Veni primăvara și, odată cu ea, se intensifică și ofensiva Aliaților. Noaptea, Hélène și Kurt priveau cerul portocaliu, acolo unde, la mulți kilometri depărtare, Frankfurtul ardea. Într-o zi, primiră vestea că Eschersheim, suburbia Frankfurt-ului unde se afla și casa lor, fusese complet distrusă.

— Kurt, spuse mama, eu nu voi avea liniște până când nu știu cum stau lucrurile. Nu vrei să iei bicicleta tatălui tău și să te duci până în Frankfurt ca să vezi dacă a mai rămas ceva din apartamentul nostru?

— Sigur că mă duc, spuse Kurt care întotdeauna era dispus la aventuri. Dacă din apartamentul nostru nu a mai rămas nimic, am să găsesc eu unde să rămân peste noapte.

— Îți dau niște unt și niște făină pentru administratorul blocului. Iar mâine am să te aștept la marginea pădurii cu pâine și ceai de mentă pentru că știu că îți va fi tare foame. Acum, grăbește-te. Și nu pierde timpul pentru că în pădure e destul de periculos.

Kurt ajunsese pe un platou de unde putea auzi clar bombardierele. În jurul lui bombele începuseră să explodeze una după alta, iar el sări de pe bicicletă și se culcă la pământ. Avioanele ținteau, după cum se vedea, gara din apropierea localității Gedom, dar nu își atinseseră ținta.

După ce încetară detunăturile, Kurt sări din nou pe bicicletă și-i dădu zor spre oraș. Dar imediat văzu avioane care zburau la o altitudine foarte joasă și care trăgeau în el. Se aruncă repede într-o groapă și își ascunse capul între brațe, rugându-se la Dumnezeu să-l scape. Când se făcu liniște, se ridică și își continuă drumul.

După mai multe ore de mers, văzu de departe turnul de apă din Eschersheim și pancarta cu numele orașului care nu era departe de blocul lor. Se apropia din ce în ce mai mult și vedea, spre mirarea lui, cum în mijlocul ruinelor fumegânde, grupul de blocuri în care se afla și apartamentul lor, stătea în picioare ca o săgeată spre cer.

Descuie ușa apartamentului și intră. Era întuneric. Suflul puternic al deflagrațiilor spărsese din nou toate geamurile, iar domnul Georg, administratorul, bătuse în cuie niște bucăți de carton. Kurt îi dădu alimentele pe care le adusese de la Eschenrod, pe care acesta le primi cu mare bucurie, soția lui fiind bolnavă de tuberculoză și având mare nevoie de ele.

În dimineața următoare, Kurt părăsi acea priveliște tristă și porni din nou spre sat. Era foarte cald și era din ce în ce mai slăbit de foame, dar în cele din urmă, văzu pădurea Eschenrod și pe mămica lui care îl aștepta, așa cum îi promisese. Dar, cu câțiva metri înainte de a ajunge la ea, dintr-un tufiș, sări un polonez care apucă ghidonul bicicletei, îl împinse pe Kurt și fugi cu bicicleta.

Hélène văzuse cele întâmplate. Chiar în clipa aceea, o coloană de tancuri americane se ivi din curba unde se afla ea. Sări în mijlocul drumului și ridică brațele înaintea tancurilor. Tancurile se opriră, dar nimeni nu înțelegea germana. După câteva minute de enervare, americanii își continuaseră drumul. Mămica și Kurt se grăbiră spre sat și meraseră direct la școală, unde erau cazate trupele americane.

— Este cineva aici care vorbește germana? întrebă Hélène.

Un soldat tânăr și blond care cioplea o bucată de lemn, stând culcat pe haină, se ridică în picioare și întrebă într-o germană perfectă:

— Ce dorești?

— Avem nevoie de ajutor. Cu puțin timp în urmă un polonez a furat bicicleta soțului meu.

— Păi unde este soțul tău?

— Soțul meu este în Rusia.

Și tot vorbind ei despre una și alta, Hélène îl întrebă pe soldat cum de știe germana atât de bine. - /

— Mama mea s-a născut într-un sat nu departe de aici, spuse el. Ei îi era tare dor de locurile natale și își dorea foarte mult să vină din nou aici, dar tatăl meu n-a vrut să o lase. Așa că, pe când eram doar un băiețel, ea mă

ținea în poală și mă învăța cântece de Crăciun în limba germană. Și îmi spunea: *Jim, noi sărbătoream Crăciunul dăruindu-ne unul altuia câte un cadou, dar de Crăciun comemorăm și nașterea lui Iisus. Să nu uiți niciodată că Iisus a venit pe pământ pentru noi.* Avea un suflet tare bun, dar tata nu i-a dat voie niciodată să-și viziteze locurile natale. Ultimele ei cuvinte au fost: *Jim, să-mi găsești satul în care m-am născut. Să cauți casa tatălui meu. La fereastră vei vedea niște flori frumoase.* Acum sper să ajung și acolo.

Zâmbi apoi către Hélène:

— Nu te teme. Dacă îmi poți descrie bicicleta în amănunt, o vom găsi și o vom aduce înapoi. Vino miercură următoare, dimineața. O voi lăsa în beciul casei care se află vis-à-vis.

Și arătă cu degetul peste drum. Hélène recunoscuse casa; un membru al bisericii adventiste se mutase acolo cu câțva timp în urmă. Miercuri, merse la acea casă și bătu la ușă.

— Nu e nicio bicicletă aici, spuse emfatic femeia, când Hélène o întrebă.

Descurajată, Hélène se întoarse și plecă. Dar un moment mai târziu îl observă pe proprietar – care auzise discuția și care arăta spre femeie.

— Minte, șopti acesta. Bicicleta aceea a fost adusă aici. Soldatul mi-a spus să fiu atent, așa că am făcut o verificare. A ascuns-o în beci și a acoperit-o cu păături.

Hélène traversă strada și merse spre școală, îl găsi pe Jim și îi povesti ce s-a întâmplat. Jim se încruntă:

— Lasă că mai vedem noi, spuse el, punându-și pe cap boneta. Traversară strada împreună și Jim bătu la ușa familiei.

— Ieri am adus aici o bicicletă, spuse el. Adu-o aici.

— Nu știu de nicio bicicletă, spuse femeia cu un ton nevinovat.

— Ori aduci imediat Bicicleta, spuse Jim cu o voce care reproducea întru totul genul SS-ului, ori vei fi arestată imediat.

Buzele femeii se strânseseră, dar ochii i se măriră. Fără a mai spune un cuvânt, îi conduse în cămară și le dădu bicicleta.

Oh, se gândea Hélène, pe când se îndepărta cu bicicleta recuperată, de s-ar putea termina și acest război la fel de ușor! Oare ce avea sătie cu ei până la sfârșit? Mai era în viață soțul ei?

Duminică dimineața devreme, toată suflarea satului se trezi înspăimântată la auzul tancurilor care treceau pe străzi. Kurt, cu un ochi lipit pe întredeschiderea ferestrei, spuse șoptit: *Se îndreaptă în linie spre pod. Soldații se postează acum pe partea cealaltă.*

Și, dintr-odată, auziră o voce cu un accent străin care anunța de pe capota unui jeep:

— *Achtung! Achtung!* Toate femeile și copiii trebuie să se adune imediat pe pod. Acesta este un ordin.

Pe când mașina dispărea, ordinul putea fi auzit din nou și din nou, ecoul lui lovindu-se de pereții caselor.

Înspăimântat, Gerd se agăță de mâna mamei lui. Lotte, albă ca hârtia, întrebă:

— Mămico, trebuie să mergem și noi? Ce se va întâmpla cu noi?

Hélène luă o decizie rapidă.

— Kurt, tu ai să te duci în mansardă și ai să te ascunzi. Asigură-te că nu te vede nimeni. Mi se pare că se va întâmpla ceva rău și nu ne vom mai putea întoarce înapoi. Dacă tata se va întoarce de pe front, trebuie să rămână cineva care să-i poată spune ce s-a întâmplat cu noi. Repede, acum.

Și pe când Kurt urca scările scârțâitoare spre mansardă, Hélène îi luă repede pe ceilalți trei copii îmbrăcați în pulovere și cu șaluri pe ei. Grămădiți unul în celălalt, începură să se roage. Apoi o luă pe Susi cu un braț, îi instrui pe ceilalți doi să se țină bine de fusta ei și se grăbi spre pod. Podul era deja aglomerat de o mare mulțime de femei și copii, iar șoaptele lor speriate se auzeau din toate părțile în jurul lui Hélène.

— Ce s-a întâmplat? Ce vrea să însemne asta? Ce vor

de la noi?

Hélène simți dintr-odată o pace imensă. Cu ochii minții putea vedea îngerii care stăteau de pază lângă ei.

Sus, în mansardă, Kurt găsi o gaură în acoperiș de unde putea să vadă o parte din sat și piața. Văzu și femeile și copiii adunați pe pod. Erau înconjurați de americani – la un capăt al podului se aflau soldații, cu armele lor automate îndreptate spre adunare; la celălalt capăt tancurile cu țevele îndreptate spre femei. Nu era nicio cale de scăpare.

Kurt văzu încruntarea de pe fețele bărbaților și simți tensiunea momentului. Simțind că nu este capabil să privească în continuare ceea ce urma să se transforme într-o baie de sânge, se întoarse de la gaura lui din acoperiș și îngenunche. Căuta ca, prin rugăciune, să aibă o descoperire din partea lui Dumnezeu.

Doamne, se rugă el cu toată puterea lui de tânăr, nu știu ce se va întâmpla acolo, jos. Dar se pare ca soldații intenționează să omoare femeile și copiii. Te rog, nu lăsa să le fie luate viețile atât de aproape de sfârșitul războiului. Trimite Îngerii Tăi să-i păzească. Continuă să se roage în agonie.

Jos, pe pod, Hélène se uita de jur-împrejurul ei; cunoștea pe cele mai multe dintre femei. Era acolo și proprietara hanului, cea care se purtase atât de urât cu Hélène atunci când ea și copiii sosiseră pentru prima dată în sat.

În mijlocul iernii, cu Susi doar de două luni, femeia aceasta o trimisese pe Hélène să locuiască în casa aceea fără strop de căldură. Se afla acolo și bătrâna doamnă Jost, căreia i se făcuse milă de ea și care o invitase să locuiască la ea. Era acolo și soția primarului, doamna Straub.

Era acolo și doamna aceea blondă, Bergmann, soția pastorului, împreună cu cei cinci copii ai ei. Cel mai mic era un bebeluș care se născuse chiar în ziua în care mama a aflat că soțul ei fusese ucis pe front. Hélène ajunsese să o îndrăgească pe această femeie care conducea în fiecare duminică studiile biblice, la ea acasă, și care luase asupra

ei îndatorirea soțului - să aibă grijă de viața spirituală a micii turme. Ajunseseră foarte apropiate, ajutându-se mereu una pe cealaltă.

Bune și rele, erau toate acolo. Ce avea să se întâmple cu ele acum? Comandantul americanilor, cu o față cât se poate de sobră, păși în față și le anunță prin intermediul unui traducător:

— V-am cerut să vă adunați aici pentru că am aflat că ați comis o crimă deosebit de gravă. Prizonierii de război polonezi care au fost eliberați ne-au spus că ascundeți soldați germani. După cum știți, asta este trădare. Vă vom da o lecție și vă vom executa chiar aici, pe pod.

Palide și mute, femeile se uitară unele la altele.

Atunci doamna Bergmann, cu copilul în brațe și cu ceilalți copii în jurul ei, păși înainte. Cu genunchii tremurând, ea începu să vorbească:

— Domnule comandant, îndrăznesc să susțin faptul că nu este niciun soldat ascuns în sat. Polonezii nu fac decât să împrăstie minciuni pentru ca să se răzbune. Suntem nevinovate și lipsite de orice capacitate de apărare. Și nu cred că ne veți secera ca pe niște spice de grâu.

Grav, comandantul îi răspunse:

— Ba da, acesta este planul nostru. Voi, germanii, ați făcut același lucru cu inamicii voștri.

Și doamna Bergmann vorbi din nou:

— Credeți în Dumnezeu? El spune: *Răzbunarea este a Mea. Eu pot plăti*. Aveți copii acasă?

Omul dădu din cap și plecă bărbia.

— Soția dumneavoastră știe despre acest plan? continuă ea. Ce ar crede despre dumneavoastră dacă ar ști? Nu este de ajuns că soțul meu a murit pe câmpul de luptă în Rusia? Trebuie să ne omorâți și pe noi împreună cu acești copii nevinovați? Nu am crezut că voi, americanii, sunteți atât de lipsiți de inimă!

La aceste cuvinte comandantul le făcu semn soldaților să lase armele jos.

În tot acest timp, Kurt se ruga în mansardă. Și de

mult se aștepta să audă focurile de armă. Dar când simți că se lasă liniștea, se ridică și se duse direct la gaura din acoperiș. Nu putea auzi ce se întâmplase acolo, dar observă că atmosfera de pe pod se schimbase. Soldații nu mai aveau poziții atât de ferme. Femeile nu mai priveau paralizate de frică.

Comandantul li se adresă din nou:

— Aduceți-mi doi ostateci. Apoi vă voi lăsa să plecați. Curând, se prezentară doi tineri care s-au oferit voluntari. Erau veterani de război lăsați la vatră, unul fără o mână, altul fără un picior. Văzându-i pe acești doi tineri, comandantul fu convins că în sat nu se afla niciun soldat german. Îi luă pe cei doi tineri și îi trimise în America. Cei doi au vizitat o mare parte din țară, s-au hrănit bine și, după câteva luni, se întoarseră în sat pentru a povesti, sătenilor invidioși, cea mai frumoasă aventură a vieții lor.

CAPITOLUL 16

RETRAGEREA

Locotenentul Gutschalk nu-l mai deranja cu nimic pe Franz, legat de studiile lui biblice. În orice caz, antipatia lui nu scăzuse cu nimic și căuta cu orice preț timpul potrivit ca să-l bage pe Franz la apă.

Într-o duminică după-amiază, căpitanul dădu o petrecere în cinstea unui soldat care fusese promovat la rangul de sergent. Toată lumea era invitată. Franz, care nu muncise în Sabat, trebuia să recupereze din lucrările lui de contabilitate, așa că, atunci când sosi și el, petrecerea era deja în toi. Se servea acolo cafea adevărată, erau platouri mari cu prăjituri. Toate aceste delicatese contribuiseră în mare măsură la buna dispoziție care se crease. În timpul unei scurte pauze în discuții, locotenentul Gutschalk se întoarse brusc spre Franz și i se adresă:

— Ia spune, Hasel, ce crezi tu despre Hitler?

Apoi, spre surprinderea lui, Franz spuse primul lucru care îi veni în minte:

— E cel mai mare înșelător de sub soare!

Pentru câteva momente se făcu liniște totală. Apoi, dintr-odată, toată lumea izbucni. Se auzi scârțâitul

scaunelor pe podea. Soldații începură să lovească în mesele de lemn cu pumnii. Într-o singură secundă, doi soldați înfuriați, membri ai forțelor speciale ale lui Hitler, *Sturmabteilung*, scoaseră pistoalele și le îndreptară spre Franz.

— Asta e trădare de cel mai înalt grad! urlară ei. În izbucnirea lor, împrăștiaseră înjur bucăți de prăjitură. Te vom împușca! Acum! Voi, ceilalți, la o parte!

Și în nebuneala care se crease se auzi vocea ca de tunet a căpitanului: - Liniște! Vă ordon să faceți liniște! Tumultul se potoli, dar nu și vocea lui Miekus. Soldați! urla el, aceasta e o petrecere privată! Suntem aici să sărbătorim. Nu ne aflăm în serviciu acum. Aici nu își au loc discuțiile politice, iar acesta este un ordin. Cum îndrăzniți să stricați petrecerea?

Destul de încurcați, cei doi se așezară. Își băgară pistoalele în tocuri, înjurând printre dinți. Ochii lui Gutschalk aruncau fulgere de ură. La scurt timp după aceasta, petrecerea se încheie.

Karl și Willi ajunseră primii la dormitorul lui Franz.

— Franz, spuse Karl, ai să-ți provoci moartea, chiar acum, la sfârșitul războiului!

Willi strânse umărul lui Franz cu putere.

— Adună-te, omule. Păstrează-ți firea!

— Știu, știu. Franz se scutură din strânsoarea lui Willi. Limba a scos ce era mai bun din mine. Am să fiu mai atent de acum încolo.

— Tu știi că noi nu îl avem la suflet pe Hitler mai mult decât tine, spuse Willi. Dar nu trebuie să spui întotdeauna ceea ce gândești.

— Știu, spuse Franz. Mulțumesc pentru sfat.

În vara aceea, armata germană începea să se simtă strânsă ca într-o menghină. Trupele aliate aterizaseră în Franța și luptaseră să deschidă calea spre est, în timp ce, pe frontul de est, Armata Roșie împinsese înapoi, pas cu pas, armata germană.

Luftwaffe-ul pierduse de mult controlul asupra spațiului aerian, iar Wehrmachtul nu reușise să-și revină

după pierderile pe care le suferise cu o iarnă înainte.

În Crimeea, Pionierii suferiseră și ei mari pierderi. Soldații trimiși să-i înlocuiască pe cei răniți, rareori aveau mai mult de cincisprezece – șaisprezece ani. Neinstruiți și neexperimentați, căzură aproape imediat pe câmpul de luptă. Zi și noapte, zgomotul focurilor de armă al mortierelor și al tunurilor umplea stepa rusească. Frica intrase până și în cei mai versați soldați. Uneori, veneau la Franz, rușinați, cerând o altă pereche de pantaloni – pe ai lor îi murdăriseră în tranșee.

Când veni iarna, compania primi, în sfârșit, ordinul de retragere, împachetaseră în grabă și se îndreptau acum spre nord, încercând să ajungă la Odesa, pe malul Mării Negre. Se așteptau să aibă câteva zile de odihnă, dar sosi vestea că Armata Roșie era chiar în spatele lor.

Dimineața următoare, foarte devreme, fugiseră cu toții ca să-și scape viețile. Părăsiră suburbiile Odesei prin vest, în timp ce rușii intrau în oraș prin partea de est. Își continuară marșul prin zăpada înaltă și în felul acesta, reușiseră să câștige ceva timp. Ajunseră la Dnestrovsky Liman, un estuar al Mării Negre aflat la doi kilometri și jumătate de locul din care plecaseră.

O adunătură de soldați, civili, căruțe trase de boi, camioane și animale se aflau acolo, așteptând să treacă de Liman, pe barjele care serveau în loc de feribot. Sosi ordinul ca numai militarii să fie lăsați să treacă, dar când Franz văzu femeile și copiii plângând, le spuse:

— Uitați, dacă vreți să treceți și să lăsați toate lucrurile cu care ați venit aici ca să scăpați doar cu propria viață, vă voi pune în remorcă și vă voi trece de partea cealaltă. Dar trebuie să nu scoateți un sunet. Este strict interzis să-i ajutăm pe civili.

Pline de recunoștință, femeile se urcară în camioane, iar Franz le ascunse în spatele boccelor și cutiilor. La șapte seara, Armata Roșie veni din urmă și captură batalionul german care fusese lăsat să construiască un loc pentru aterizare.

Pionierii fură însărcinați să găsească bilete în

următorul oraș. Dar șederea lor nu fu deloc una plăcută – rușii lansau ofensive cu bombe zi și noapte. Ori de câte ori se auzea explozia unei bombe, germanii se aruncau la pământ, singura lor posibilitate de a se apăra de schije care săreau în toate părțile.

Curând, sosi ordinul să continue retragerea. Franz puse repede semne care să-i ajute pe Pionierii împrăștiați să găsească restul unității 699. Când veniră și ceilalți camarazi, văzu că mulți dintre ei, în graba de a se aduna își lepădaseră pantofii, curelele și bonetele.

Căpitanul adună întreaga companie:

— Soldați, se adresă el după ce făcu apelul, cei mai mulți dintre voi aveți câte o pereche de pantofi și una de ghete. Dar unii dintre voi și le-au pierdut pe amândouă. Când a fost nevoie să treceți prin foc, v-ați ajutat unii pe alții. Acum am încredere în voi că flecare va avea în vedere nevoile celuilalt.

Imediat, soldații își împărțiră lucrurile între ei. Apoi, presați în continuare de înaintarea Armatei Roșii, Pionierii se retraseră spre vest, mărșăluind zi și noapte până când reușiseră să treacă granița României. Extenuați, soldații se odihniră câteva zile în Brăila, înainte de a porni spre nord, spre munții Carpați.

În timpul retragerii lor grăbite, Franz pierdu complet noțiunea timpului, într-o zi, studie timp de câteva minute calendarul, încercând să se orienteze. Spre consternarea lui, observă că în timpul retragerii lor disperate, trecuse fără să știe peste un Sabat. În tot timpul anilor de război, acesta era singurul

Sabat pe care nu îl respectase.

Pe tot parcursul drumului de la Odessa, Pionierii fuseseră ocupați cu întărirea sau construirea de poduri peste cursurile de apă, astfel încât Wehrmachtul să poată aduce tot echipamentul greu și tancurile. Germanii mai aveau și multe camioane trase de cai, pline cu muniții, haine, mâncare și tot ce era nevoie pentru lupte. Acum se dăduse ordinul ca numai ce era motorizat să meargă pe șosele, așa că soldații se încărcaseră cu tot ce putuseră lua

din căruțe și apoi le aruncaseră în aer. Legaseră caii la un loc și îi mânau pe lângă șosea.

Franz avea răspunderea a treizeci de căruțe trase de cai. Și, în ciuda ordinului, el le păstră în trafic, acolo unde coloana se mișca foarte încet. Dar la poduri, erau nevoiți să le dea de pe drum.

— Domnule căpitan, spuse Franz într-o zi, noi înșine am construit aceste poduri, iar acum nu avem voie să trecem? Chiar nu puteți face nimic în această privință?

— Teamă îmi e că nu putem face nimic. Și așa nu am respectat ordinul, păstrând căruțele. Va trebui să încercăm să trecem râul prin vad.

Și Franz așa făcu, apoi conduse căruțele din nou pe șosea. Sus de tot, în Carpați, reușiră să ajungă la cartierul general. Când generalul văzu compania cu tot cu căruțe, ieși afară furios, urlând și gesticulând:

— Nu știți că aceste căruțe nu trebuie să circule pe drumuri? Este strict interzis! De unde veniți? Cine are răspunderea?

Căpitanul Miekus păși în față. Atât de multe erau interzise în armata germană!...

— Suntem Compania de Pionieri 699, spuse el. Suntem unul din batalioanele de avangardă ale lui Hitler și nu primim ordine decât de la el.

— Ah, așa, spuse Generalul, asta face diferența, bineînțeles. Am să vă spun ceva. Trageți căruțele în afara drumului și așteptați până la noapte. Puteți circula numai între șase seara și șase dimineața. Dar nu și în timpul zilei. Altfel voi declanșa un adevărat scandal.

Având în vedere acest avertisment, Pionierii campară, în timp ce toți ceilalți se grăbiră să-și continue drumul. Și nimeni nu înțelegea cum de puteau fi atât de relaxați avându-i pe ruși în ceafă. Compania luă masa la ora cinci după-amiaza, apoi își împachetară lucrurile și, la șase fix, o zbughiră ca din pușcă să înainteze mai repede chiar decât unitățile motorizate.

Sus, pe munte, ajunseră la un indicator pe care scria: *Budapesta - Ungaria - 1495 km*. Se gândiră că pot merge

câte cincizeci de kilometri pe noapte și că pot ajunge la Budapesta în douăzeci de zile.

Și cum călătoria lor nocturnă continua, începură să se îngrijoreze cu privire la acea strălucire ciudată care venea din direcția Budapestei.

Willi veni în față, până la Franz, și îl întreabă:

— Franz, tu ce crezi că poate fi?

— Cred că orașul este în flăcări, răspunse Franz.

Grăbindu-se, pionierii reușiră să ajungă la Budapesta în timp record, numai optsprezece zile. Acolo avură parte de o mare surpriză: tot orașul era luminat pe timpul nopții. Nu era niciun colț lăsat în întuneric. Niciun raid antiaerian nu amenințase orașul. Trimiseră un grup care să umble pe străzi și să caute cel mai mic indiciu care ar fi putut reprezenta un pericol. N-au găsit nimic. Era o priveliște pe care soldații nu o mai văzuseră de ani de zile. De fapt, orașul nu prea fusese afectat de război, iar ungurii îi tratau pe nemți cu bunăvoință.

Căpitanul Miekus hotărî să mășăluiască doar cu camioanele. Multe dintre unități fuseseră nevoite să abandoneze unele vehicule, din lipsă de combustibil. Dar cu ajutorul gazolinei, Pionierii mășăluiseră timp de optsprezece luni și aveau îndeajuns combustibil ca să ajungă acasă. Își încărcară lucrurile în camioane și dădură caii și căruțele unităților care nu aveau niciun fel de mijloc de transport.

Pionierilor li se ordonă să construiască un pod peste Dunăre pentru ca mulțimea de nemți care se revărsa să se poată retrage. Podul fu gata în patru zile. Retragerea lor devenea din ce în ce mai presantă. Când ajunseră la Balaton, în Ungaria, erau la limita extenuării.

Dar nici aici soldații epuizați nu își găsiră odihna. La două noaptea auziră focuri de armă.

Confuz și cu ochii lipiți de somn, căpitanul Miekus dădu buzna în dormitorul lui Franz.

— Hasel, ce e cu zgomotul acesta?

Cu doar câteva secunde mai înainte, Franz se întorsese de la un tur de control.

— Atac cu mortiere, domnule. Rușii sunt la numai câteva sute de metri depărtare!

— Ce, facem?

— Domnule, vorbi Franz cu o voce care se voia confidențială, vreți să deveniți prizonierul de război al rușilor? Ordonăți imediat plecarea sau vom fi pierduți!

— Nu pot face asta! Nu am niciun ordin de sus.

— Domnule căpitan, nu putem aștepta ordine! E un moment când trebuie să luăm o decizie independentă!

În noaptea neagră ca smoala, Pionierii se furișară din locul de campare. Trei ore mai târziu, îl găsiră pe comandantul batalionului care îi căuta, călare pe calul lui.

— Sunt bucuros să vă văd! strigă el. Nu am putut lua legătura cu voi și nu știam unde sunteți. Voi sunteți ultima unitate care mai trebuia să vină din batalionul nostru.

Porniră în grabă înainte, sperând chiar să treacă granița în Austria. Dar pentru că Viena și împrejurimile erau deja ocupate de ruși, batalionul fu nevoit să facă un ocol care îi duse până la Graz, în partea de sud a Austriei. Curând, li se ordonă să pornească direct spre nord, din nou spre St. Poetten. După numai o săptămână, sosi ordinul să pornească spre sud, spre Mariazell. Nu exista nicio logică în mișcările trupelor. Șoselele erau supraaglomerate de trupele Wehrmacht-ului care se retrăgeau spre nord sau spre sud. Era imposibil să înaintezi câtuși de puțin. Franz, care trăise și lucrase în colportaj în Austria, timp de nouă ani, merse să discute cu căpitanul:

— Domnule, cunosc această țară cum îmi cunosc palma. Aș putea să conduc compania noastră la Mariazell pe alte drumuri, dacă vreți.

Un val de liniște trecu pe fața comandantului.

— Absolut, Hasel. Preia comanda!

Pionierii părăsiră drumul principal și își începură marșul pe drumuri nepavate urcând și coborând prin Alpi. Ajunseră la Mariazell înaintea tuturor celorlalți și astfel reușiră să găsească locuri de cazare la un hotel. Pe când întreaga companie staționa, reușind să-i respingă pe ruși,

Franz își aranjă biroul și căută singurul radio care mai rămăsese companiei. Timp de mai multe luni ascultase emisiile de la stațiile inamice – singura modalitate de a afla mersul războiului.

Duminică, Franz trecu prin Mariazell, oraș faimos datorită pelerinajului. La biserica pelerinilor numai ce începuse slujba. Curios, Franz se opri să asculte.

— Oameni buni, spunea preotul, nu vă temeți. Chiar dacă nu vom putea ajunge în ceruri prin poarta principală, Dumnezeu mai are și o porțiță dosnică prin care vom putea să ne strecurăm. Cumva, vom fi și noi acolo.

Franz era de părere că ascultase de ajuns. Clătinând din cap, se depărta.

Pe 1 Mai 1945, pe când Franz asculta veștile de la radio, îl văzu pe locotenentul Gutschalk plimbându-se pe afară.

— Peter, strigă el, Peter, ai auzit ultimele știri? Aș vrea să-ți prezint condoleanțele mele.

Locotenentul fluiera, dar fața îi era albă ca varul.

— Ce este? Întrebă acesta cu vocea ușor tremurând. Ce s-a întâmplat? Ai primit vești rele de la familia mea?

— Nu Peter, e mai rău de atât. Dumnezeuul tău tocmai a murit. S-a sinucis ieri.

Fața lui Peter trecea de la alb la roșu aprins. Îi aruncă lui Franz o privire plină de ură și își continuă plimbarea.

După câteva zile, când mai mulți soldați erau adunați în jurul aparatului de radio, intră căpitanul Miekus. Prin megafon se anunța:

— *Achtung! Achtung!* Cerem predarea imediată a Wehrmachtului german! Predați-vă! Lăsați armele!

Miekus era furios.

— Cine a dat drumul la postul de radio inamic? Asta e strict interzis! urlă el.

— Domnule căpitan, spuse Franz respectuos, nu mai există niciun alt post de radio. Suntem înconjurați de dușmani. Singurele locuri care mai sunt stăpânite de germani sunt Praga și Mariazell.

— Hasel, izbucni Miekus, îți spun că noi nu vom pierde războiul. Aceasta este propagandă inamică.

— Cu ce vom câștiga războiul, domnule? întrebă Franz, gândindu-se dacă Miekus chiar credea ce spunea. Nu mai avem mâncare, nici haine și nici muniție. De mai multe luni mâncăm pâine care conține mai mult de cincizeci la sută așchii de lemn. Și nu vom mai putea obține niciun fel de provizii, pentru că adversarul deține controlul peste tot.

Miekus obișnuia să fie deschis când era numai cu Franz, dar acum dădea dovadă de lipsă de hotărâre, când erau de față și soldați cu grad inferior.

— Ai dreptate într-un fel, spuse cu o voce coborâtă. Drept să-ți spun, sunt atât de dezorientat... Nu știu ce trebuie să fac de acum.

— De ce nu mergeți la comandantul batalionului să primiți ordine noi?

Jumătate de oră mai târziu, Miekus îl suna la telefon pe Franz.

— Hasel, adună toți soldații de pe front și arde documentele secrete. Salvează doar dosarele neclasate.

Franz trimise imediat mesageri să-i cheme pe toți ceilalți soldați de pe pozițiile lor și îi încarcă pe toți în camioane. În curtea clădirii, Franz făcu un foc imens și arse toate documentele, cele neclasate împreună cu cele strict secrete.

Miekus apărău imediat.

— Ce faci? Nu trebuie să ardem decât documentele strict secrete.

— Domnule, spuse Franz, războiul s-a încheiat. Nu vom mai avea nevoie de aceste lucruri și nu trebuie să le găsească rușii. Să le ardem și să păstrăm doar banii și documentele noastre de serviciu.

Locotenentul Gutschalk sări spre foc să scoată dosarele.

— Nu vom capitula niciodată!

— Locotenente, spuse Franz, cred că ar fi momentul să înveți un lucru important. S-a întors foaia. Până acum tu

ai decis, dar de acum înainte nu mă mai poți atinge cu nimic. Datorită credinței mele creștine, ai vrut să faci cu mine ce ți-a plăcut, pe tot parcursul războiului. Iar acum, aceeași credință creștină te va salva, pentru că nu am de gând să te torn pentru crimele de război pe care le-ai făcut.

Și chiar în acel moment o voce răsună la radio:

— Germania s-a predat! Repet, Germania s-a predat!

Era 8 mai, 1945.

Căpitanul sună la cartierul general, apoi făcu apelul și le spuse soldaților.

— Soldați, capitularea este acum oficială. Adversarul a semnat un tratat prin care toate statele sunt de acord ca trupele armatei germane să se declare prizoniere de război ale americanilor, dacă trec râul Ems până mâine la ora 11 dimineăta. Cei care nu vor reuși să ajungă vor cădea în mâinile rușilor. Din clipa aceasta, fiecare este pe cont propriu. Luați mașinile și zburăți. Mult noroc tuturor!

Franz, Karl, Willi și sergentul Erich se hotărâră să pornească împreună. Și plecară la zece dimineăta. Rușii intrau în Mariazell jumătate de oră mai târziu. Trupele germane mășăluiau deja spre trecătorile din Alpi. Toți aveau un singur gând – să-i întâlnească pe americani înainte de a fi prea târziu. Dacă vreun camion își pierdea vreo roată era aruncat în prăpastie. Când se termina combustibilul, douăzeci de oameni îl înconjurau și îl trimiteau spre aceeași destinație. Uneori dura și câte o oră până când drumul era din nou eliberat.

În timpul acestor nedorite opriri, Franz și Karl coborau pe panta muntelui și căutau printre lucrurile aruncate sau căzute din camioanele abandonate. Se întorceau cu o cantitate bună de mâncare, țigări și cu brațele pline de piei de vacă. Încărcau toate lucrurile în camionul lor și își continuau drumul.

Câte unul dintre ei mai arunca o privire la ceas și calcula timpul și distanța care le mai rămăsese de parcurs. Următoarea întârziere se produse când drumul trecu pe lângă un râu plin cu păstrăvi. Privind în jos, Willi spuse:

— Hai, băieți, haideți să împușcăm niște pești. Coloana de mașini începu să se miște din nou, dar până atunci Karl și Franz se întoarseră cu o recoltă bună de păstrăvi.

În sfârșit, de pe vârful muntelui, văzură în depărtare râul care strălucea ca o săgeată de argint. Dar oare aveau să ajungă la timp acolo?

Wehrmachtul fusese învins și acum toată armata germană se îmbulzea să ajungă la acel punct din depărtare. La 1030 dimineața, Franz, Karl, Willi și Erich trecură pe pod peste râul Ems. Pentru ei războiul se terminase.

De cealaltă parte, îi întâmpinară soldații americani.

— Stop! spuseră ei în germană, făcându-le semn să se apropie. Armele aici! ordonară arătând spre grămada de arme. Muniția, aici!

Franz desfăcu centura de care era prinsă arma lui și aruncă revolverul de lemn în vârful grămezii.

Ochii lui Willi ieșiră din orbite.

— Franz, pentru numele lui Dumnezeu, ce vrea să fie acel lucru?

— Aceea e arma mea, spuse Franz, chicotind. Am făcut-o în Polonia, iar de arma adevărată am scăpat tot atunci.

— Ești nebun?

— Vezi tu, nu am vrut să mă aflu în situația de a fi tentat să trag în cineva.

Sergentul Erich se holbă și mai și la Franz. Pe cine alesese el să-i fie îngerul păzitor în timpul războiului!...

Americanii îi îndemnară să meargă mai departe. Arătând către vest, le spuseră:

— Braunau. Închisoarea prizonierilor.

Soldații înțelesesă, dar acum nu mai aveau de ce să se grăbească. În sfârșit se puteau odihni, pentru că acum erau în siguranță.

Merseră câțiva kilometri, apoi se opriră să mănânce. Făcură un foc de tabără la care Willi și Karl prăjiră peștele pe care îl prinseseră mai devreme. Ce masă a fost aceea!

În ziua următoare, la amiază, chiar înainte să li se termine combustibilul, ajunseră la închisoare și se alăturară celor 14.000 de germani, prizonieri de război. De când începuse retragerea, Pionierii fuseseră cei mai departe de granița cu Germania; reușiseră să acopere cea mai mare distanță. Acum își atinseseră ultima țintă în acest război: să fie în mâinile americanilor și nu în ale rușilor.

CAPITOLUL 17

ÎNTOARCEREA ACASĂ

Când trecură pe poarta închisorii, Karl, Willi, Franz și Erich se bucurară din plin de marea binecuvântare de a se afla în mâinile americanilor.

— Eu am să stau lângă camion, spuse Franz celorlalți. Puteți să mergeți voi și să-i vedeți pe ceilalți prizonieri, poate-i găsiți pe Pionieri.

Doamne, se ruga el, în timp ce pe lângă urechile lui trecea zgomotul din furnicarul închisorii. Ți-ai împlinit promisiunea pe care mi-ai făcut-o. Doar Tu meriți lauda și mulțumiri pentru că m-ai adus aici în viață, după toate pericolele prin care am trecut. N-am să uit niciodată bunătatea Ta.

Apoi se duse și cotrobăi în spatele camionului. Scoase cutia care conținea registrele armatei. Începu să facă balanța și să încheie situația.

— Achtung! Achtung! se auzi din portavoce a doua zi dimineață; era strigarea care-i chema pe toți cei care făcuseră parte din compania Pionierilor. Se arătaseră imediat câteva unități, dar cea de-a patra unitate lipsea în întregime și fu dată dispărută în misiune.

Nu toți Pionierii reușiseră să ajungă în închisoare. Căpitanul Miekus le spusese tuturor celor adunați să se prezinte în acea seară, după cină la baraca lui Franz. Aici, Franz le dădu soldaților ultima soldă pentru serviciile pe care le prestaseră și, de asemenea, foaia care contabiliza toate serviciile și banii oferți.

— Uite ce, Willi, spuse Franz, toți soldații sunt înfometați. Americanii nu au personal suficient la

bucătărie care să poată prepara atâta mâncare. Nu ai vrea să mergi să gătești pentru compania noastră?

— Bună idee, spuse Willi și, în ziua următoare, merse la bucătăria închisorii de unde aduse verdețuri și cartofi. Le amestecă și făcu o supă pe care o completă cu paste făinoase aduse din România.

Între timp, Franz merse la casierul batalionului pentru a înapoia suma de bani care îi mai rămăsese și dosarele, în schimbul cărora primi o chitanță. Apoi, împreună cu Karl, împărți celelalte bunuri soldaților: zahăr, ulei de floarea soarelui și atâtea țigarete încât fiecare soldat își umplu câte o geantă.

— Atenție, vă rog! se auzi o săptămână mai târziu din megafon. Toți soldații care urmează să plece la Frankfurt sunt rugați să se prezinte pentru eliberare! Să vină la raport imediat!

— Karl, spuse Franz, eu nu plec încă. Am să văd și eu în curând locul acela plin de ruine, așa că vreau să termin ce am de făcut aici. Și oricum, încă nu am împachetat. În seara aceasta îmi voi aduna toate lucrurile și voi aștepta până la următoarea strigare.

Karl, Willi și Erich se deciseră să rămână și ei.

După cină, Franz își aranjă cu grijă lucrurile. Pe lângă mâncare, Franz avea și o pereche nouă de pantaloni și una de bocanci pe care îi cumpărase din România – *hainele mele de eliberare*, cum le spunea el celorlalți. Își împachetă rucsacul, sacoșa cu mâncare, sacul cu haine și lucruri personale. Peste ranița lui cusu un buzunar pentru un bidon cu douăzeci de litri de ulei de floarea soarelui din care se vedea doar mânerul. Când termină, toate lucrurile lui cântăreau șaiszeci și opt de kilograme.

Două zile mai târziu, din megafon se auzi aceeași voce care se adresa celor care voiau să se întoarcă la Frankfurt. Cei patru prieteni alergară să își ia rămas-bun de la căpitanul Miekus care, fiind ofițer superior, trebuia să mai rămână. Apoi își luară lucrurile și porniră spre centrul de eliberare care se afla la o distanță de opt kilometri.

După numai câteva sute de metri, Franz se opri. Gâfâia și transpirația curgea în șiroaie de pe fața lui.

— Prieteni, nu voi reuși în felul acesta. Karl, fugi înapoi și împrumută bicicleta companiei noastre. O vom returna mai târziu. Karl se întoarse repede. Atârănă rucsacurile de ghidon, puseră pe bară bagajele cu haine și atârănă pe portbagajul din spate bidoanele cu ulei. Franz urcă pe bicicletă, Karl îl împingea, iar ceilalți doi țineau lucrurile în echilibru. Acum puteau înainta mai bine. Ceilalți soldați, văzând că le este prea grea încărcătura, lăsaseră din ea pe drum.

Ajunseră în cele din urmă și la centrul de eliberare. Un maior german, cu o portavoce, ordona tuturor să formeze o coloană. Când îi văzu pe cei patru cu bicicleta, urlă:

— Ce faceți cu bicicleta aceea? Nu aveți de gând să vă aliniați? Imediat cei patru lăsară bicicleta la pământ și intrară în formație. Maiorul urlă:

— Toți soldații SS, să se alinieze în stânga.

Câțiva soldați ieșiră din rând și imediat fură trimiși în închisoare, sub escortă. Restul au fost conduși la tren, centrul de eliberare aflându-se lângă gară.

În primul vagon, un doctor efectua un examen medical. După ce erau dezbrăcați, soldaților li se lua tensiunea și li se asculta inima și plămânii, în final spunea: „Ridică brațul drept! Bine, ridică brațul stâng. Bine. Poți să te îmbraci”.

Franz, total dezorientat de aceste manevre, se uita cu uimire la toți care se conformau acestei rutine. Când veni rândul sergentului Erich să ridice brațele, Franz văzu că avea un număr tatuat pe partea interioară a brațului.

— Aha, spuse doctorul, am prins unul! Soldații SS nu sunt eliberați. Te rog, așteaptă afară pentru escortă.

— Erich, spuse Franz când cei patru se întoarseră la bicicleta lor, Erich, niciodată nu am știut că aparții SS-ului. Tu nici măcar nu susții nazismul. Ce s-a întâmplat?

Erich dădu din cap, încuviințându-l.

— Am făcut parte din SS înainte de izbucnirea

războiului, spuse el. Dar am fost dezamăgit și am renunțat. Când a început războiul, m-am oferit ca voluntar în rândurile armatei. Cred că mă voi întoarce la închisoare, așa că voi returna și bicicleta. Plini de tristețe, cei patru prieteni își luară rămas bun.

Franz, Karl și Willi își luară bagajele și foile de drum pentru stația următoare, unde aveau să primească biletele de trecere definitivă.

— Opriți-vă și fiți atenți, spuse colonelul american din spatele mesei la care lucra.

Bărbații încremeniseră. Deși nu era obiceiul lui, Karl, care fusese un adevărat oponent al Führerului, întinse mâna dreaptă în sus și spuse: *Heil, Hitler!* Colonelul se uită la el, revoltat și surprins în același timp

— Trecerea interzisă! urlă el. Acum, spuse colonelul către Franz, dă-mi hârtiile tale.

După ce îi aruncă o privire, spuse într-o germană fluentă:

— Văd că în raportul tău de servire se află o notă în care spune că urmează să fii judecat de curtea marțială.

— Da, domnule. Franz studiase deja cu de-amănuntul datele din dosarul lui.

— Ce ai făcut să meriți asta?

— Am refuzat să execut un ordin din motive religioase. Sunt adventist de ziua a șaptea și respect ziua Sabatului după cum spune Biblia că trebuie făcut. Într-un Sabat când a avut loc un atac, am refuzat să execut ordinele pentru că voiam să respect ziua de odihnă.

— Așteaptă un minut. Vocea colonelului și sprâncenele lui ridicate arătau că nu prea îi venea să creadă ce auzea. Nu îmi vine să cred. Vrei să spui că toți anii de război tu ai păzit Sabatul și mai ales în armata nazistă? Și ai reușit să supraviețuiești!

— Da, domnule. Dumnezeu a avut grijă de mine, chiar și în armată.

— E uimitor, spuse colonelul. Eu sunt evreu, că tot veni vorba. Dar chiar și așa, în armata americană, nu am păzit Sabatul pentru că mi s-a părut prea dificil.

— Domnule colonel, spuse Franz, vă recomand să păziți Sabatul.

— Cred că acum chiar ar trebui să o fac, răspunse ofițerul. Dar încă mai clătina din cap, uimit de cele auzite.

— Ce ocupație ai?

— Sunt pastor al Evangheliei și colporteur. Adică vând cărți religioase din casă în casă.

— Îmi pare rău. Dar acum nu-i putem elibera decât pe cei care sunt fermieri. Ai vreo idee despre ce înseamnă creșterea animalelor sau agricultura?

— Păi, de la șase ani până la paisprezece ani am locuit cu bunicul meu. El era fermier, undeva în sudul Germaniei. Și știu să fac orice treabă care ține de fermă.

Colonelul dădea din cap a dezaprobare.

— Nu pot face nimic. A trecut prea mult timp de când spui că lucrezi la fermă. Dar, dintr-odată, îi veni o idee.

— Ia spune, nu cumva ai vreo grădină pe acasă?

— Ba da, avem o grădină acasă, în Frankfurt.

— Asta era! Mâzgăli ceva pe una din hârtii.

— De aceea te eliberez, ca să lucrezi în via Domnului! zâmbind fericit, îi înmână hârtiile lui Franz.

Scrisese pe ele „Inspector agricol”.

În curând sosiră camioanele americane. Franz urcă primul, iar Willi îi dădu bagajele pe care le înghesui sub una din bănci, pentru a nu trezi suspiciune. Și porniră: Brauman, Regensburg, Nuerenberg, Frankfurt. Soldații aflară că la fiecare câteva zile un convoi de camioane duceau din Luxemburg rezerve noi de hrană la închisoarea în care se aflaseră și ei. La întoarcere, aceste camioane se încărcău cu prizonieri de război care erau eliberați. Doi șoferi, conducând pe rând, au reușit să ajungă în Frankfurt în douăzeci și patru de ore.

La intrarea în oraș, soldații coborâră din camion.

Era 21 Mai, 1945. Franz era liber. Din numărul inițial, de o sută de soldați, al companiei de Pionieri, doar șapte supraviețuiseră și doar trei dintre aceștia era acum la vatră. Franz Hasel, soldatul cu pistol de lemn, era unul dintre ei.

Cu numai două săptămâni mai devreme, sunetul puternic al clopotelor de la biserica din Eschenrod o treziseră brusc pe Hélène. Afară se auzeau oameni alergând și țipând. Doamna Straub bătu la ușa ei, strigând:

— Doamnă Hasel, doamnă Hasel, veniți jos.

Hélène aruncă pe ea o haină și se grăbi să coboare. În stradă, văzu americani și germani răzând și îmbrățișându-se. Era ziua de 8 Mai 1945. Războiul se terminase. Sătenilor li se spusese că Hitler se sinucisese, că Germania capitulase și că Forțele Aliate divizaseră țara în patru părți. Eschenrod-ul se afla în zona ocupată de americani și, până la stabilirea unui guvern, trebuiau să respecte regulile americanilor. Până la noi ordine, niciunul dintre evacuați nu avea voie să se întoarcă acasă.

— Copii, copii, veniți înăuntru, strigă Hélène. Adunați în cameră, mica familie îngenunche plină de recunoștință și mulțumi lui Dumnezeu pentru că îi scosese cu bine din război.

— Dar unde e tata? șopti Lotte când încheiară rugăciunea. Mai este în viață?

— Doamne, Te rog, spuse în continuare Hélène, adu-l înapoi la noi. Încet, încet, zilele și săptămânile treceau. Și lucrurile nu se schimbaseră prea mult față de ultimele săptămâni de la sfârșitul războiului, doar că înspre Frankfurt, în timpul nopții, cerul nu mai era portocaliu, semn că orașul nu mai era în flăcări. Copiii mergeau la școală și ajutau la muncile agricole deoarece rămăseseră prea puțini dintre cei care puteau lucra. De la tatăl lor, de foarte multă vreme, nu mai sosise nicio scrisoare. Ultima pe care o primiseră fusese trimisă din Rusia, din Munții Caucazului, și ajunsese la ei zvonul că germanii care fuseseră prinși acolo au fost trimiși în lagărele de concentrare din Siberia.

După intrarea în Frankfurt, Franz și Willi priviră la muntele de bagaje care îi înconjura pe trotuarul unde fuseseră lăsați.

— Willi, nu văd nicio șansă de a căra toate acestea, spuse bărbatul mai vârstnic. Stai aici, în timp ce voi căuta

un loc în care să le putem ascunde.

Franz fu șocat când văzu dezastrul care avusese loc în oraș. Mai târziu, află că optzeci la sută din Frankfurt fusese distrus. Ici-colo vedea femei care săpau printre dărâmături în căutarea obiectelor care ar mai putea fi folosite. Un băiat curăța cărămizile de mortar pentru ca să le poată refolosi.

Ajungând în dreptul lui, Franz văzu în urma băiatului un bătrân cu un cărucior. Era exact lucrul pe care îl căuta.

— Scuzați-mă, acesta este căruciorul dumneavoastră?

— Da.

— Noi numai ce am fost eliberați dintr-o închisoare a prizonierilor de război. Și avem o grămadă de lucruri de cărat. Dacă ne împrumutați căruțul vă dăm o sută de mărci sau două kilograme de țigarete sau jumătate de litru de ulei de floarea soarelui. Vă înapoiem căruțul numai în câteva zile.

Bătrânul îl studie mai de aproape.

— Păi, eu doar ce mă întorceam acasă de la gară. Am găsit acolo niște cărbuni - dacă mă înțelegeți. Bine, încuviință bătrânul. Că tot veni vorba, mi-ar plăcea uleiul.

Bătrânul nu-l întrebă pe Franz cum îl cheamă, nici ce adresă are, dar pomi bucuros cu el. Când Franz se întoarce la Willi, încărcară împreună bagajele și le acoperiră cu o cârpă ca să le ferească de ochii prea pofticioși.

Apoi, împingând, își făcură loc printre dărâmături.

— Oh, oh, spuse Willi. Cred că nu vom reuși în timp util.

— Ce vrei să spui?

— Ia uite că vin soțiile.

Văzând soldații, femeile începuseră să curgă din toate părțile. Trupurile lor slăbite și hainele sărăcăcioase le spuneau celor doi multe despre dezastrul pe care războiul îl produsese aici, acasă. Femeile îi priveau în tăcere, dar în ochii lor se vedea speranță și spaimă. Apoi se dezlanțuiră întrebările:

— De unde veniți?

— Venim de pe frontul de rășărit, spuse Willi.

— Și soțul meu a fost acolo, spuse una dintre femei. Începură să vorbească și altele, rostind nume după nume.

— L-ai văzut pe Georg Schneider? Știi ceva despre Heinrich Gerber?

— Stați puțin doamnelor, și încercați să fiți rezonabile, le spuseră cei doi bărbați, noi nu-i putem cunoaște pe toți cei care au luptat în Rusia.

Franz se întoarse spre Willi.

— Dacă nu se opresc, nu vom ajunge niciodată acasă. De acum spunem că numai ce ne-am întors din Austria.

Dar în întâmpinarea lor venea o altă femeie.

— De unde veniți?

— Numai ce am sosit din Austria.

— Băiețelul meu, cel mai mic, Hans Kimmel, era acolo. Și nu am mai auzit de el de luni de zile. Ceilalți trei fii au căzut în luptă în Rusia. Știți ceva de asta?

— Nu și ne pare rău. Nu am auzit de acest nume. Nu avem nici un fel de vești.

— Franz, nu cred că va merge strategia asta, spuse Willi. Hai să le spunem că doar ce am sosit din închisoare.

La toate podurile se aflau santinele americane și de fiecare dată cei doi trebuia să le arate hârtiile. Documentele erau în ordine, dar ochii celor din GI priveau cu suspiciune căruciorul. Niciunul însă nu a făcut vreo obiecție.

Înaintea lor apăru o altă femeie.

— De unde veniți?

— Numai ce am fost eliberați din închisoarea de prizonieri de război.

— Ce unitate ați fost?

— Compania 699 a Pionierilor.

— Și soțul meu a fost din aceeași companie. îl cunoașteți pe Ludwig Keller?

— Doamnă Keller, spuse Franz, soțul tău a fost în același camion cu noi. Poate că este deja la ușă și nu poate intra pentru că nu sunteți acasă!

Cu un strigăt de bucurie, femeia se întoarse și o luă

la fugă.

— Willi, spuse Franz mai târziu, ar fi mai bine să mergem mai întâi la apartamentul meu. Tot trebuie să traversăm orașul, dar e mai aproape decât al tău.

— Bine, sunt de acord!

Seara, ajunseră și ei la destinație. După ce văzură cartierele, unele după altele cum fuseseră rase, aproape că avură un șoc să vadă grupul de șase blocuri rămase intacte. Se ridicau precum o fortăreață în mijlocul ruinelor.

În timp ce Franz și Willi trăgeau căruciorul în bloc, o vecină întredeschise ușa și scoase capul afară.

— Domnule Hasel, v-ați întors! Bine ați venit, de o mie de ori bine ați venit! Sunteți printre cei dintâi care v-ați întors.

— Doamnă Jaeckel, sunt tare bucuros să vă văd!

— Familia dumneavoastră nu este aici. Sunt în Eschenrod.

Franz se opri, puțin confuz.

— Eschenrod?

— Știți dumneavoastră, satul acela din munții Vogelsberg.

Franz dădu din cap, încuviințând.

— Vă mulțumesc. Și să aveți o zi frumoasă.

Franz descuie ușa cu cheia pe care o păstrase în tot timpul războiului. Descărcă împreună cu Willi căruțul și, pe când Willi se spăla, Franz cercetă apartamentul. Ferestrele erau sparte, iar perdelele fluturau în vânt, dar nimic nu lipsea din casă. Mobila, așternuturile, vesela, cărțile, chiar și motocicleta lui de dinainte de război, parcată în debara - toate erau la locul lor. Mai târziu, Franz află că prizonierii de război polonezi stătuseră în școala primară, la numai o jumătate de kilometru de ei. După ce au fost eliberați, jefuiseră tot ce putuseră. Dar Dumnezeu, în mod evident, așezase mâna Sa asupra apartamentului familiei Hasel.

Franz se spăla și se bărbieri. Apoi, după ce mâncară, cei doi bărbați se culcară. Ce lux să te poți odihni din nou în propriul tău pat! în dimineața următoare, cei doi

prieteni își luară rămas bun, iar Willi porni spre casa lui, în munții Taunus, lăsând jumătate din bagaje la Franz, pentru ca să le ia mai târziu.

Știind că familia lui a fost oarecum în siguranță în acea zonă mai retrasă, Franz merse pe jos cei doisprezece kilometri până la birourile Conferinței ca să raporteze întoarcerea sa. Președintele Conferinței îl întâmpină cu bucurie.

— Frate Hasel, dumneata ești primul angajat al Conferinței care se întoarce de pe front, exclamă acesta. Ai putea să ne ajuți o vreme ca pastor? Am nevoie urgentă de dumneata pentru că mulți dintre pastori au murit pe front. Iar în momentul de față nu se desfășoară niciun fel de activitate de publicare. De fapt, nici nu știu dacă editura se mai află în picioare pentru că nu sunt trenuri care să circule, poșta nu funcționează și nici telefoanele.

— Să vă spun ceva, spuse Franz. Dacă Dumnezeu are nevoie de mine ca pastor, voi fi pastor. Dar familia mea nu este în oraș. Și nu i-am mai văzut de foarte multă vreme. Lăsați-mă să mă duc să-i aduc acasă și voi fi gata de lucru pe întâi iulie.

— Oh, frate Hasel, nici nu vă puteți imagina cât de recunoscător sunt. Dumnezeu să vă binecuvânteze.

În ziua următoare, Franz returnă căruțul proprietarului, împreună cu uleiul promis, și pomi în călătoria de șaptezeci și patru de kilometri spre Eschenrod. Drumul părea fără sfârșit. Petrecu noaptea într-un hambar, apoi continuă. Într-un târziu, văzu un semn de drum pe care scria: *Eschenrod - 5 kilometri*. Franz se opri într-un luminiș din pădure, se spală și se bărbieri. Auzi apoi o căruță care se apropia și făcu semn căruțașului să oprească.

— Mergi spre Eschenrod?

— Acolo locuiesc.

— Eu numai ce m-am întors de pe front, spuse Franz. Soția mea se află printre evacuați în Eschenrod. O cunoști pe doamna Hasel?

— O, da, locuiește la primar, spuse țăranul coborând

din căruță. Puneți bagajul în spate. Nu e îndeajuns loc pentru amândoi, așa că vom parcurge restul drumului pe jos.

Deși erau la o oarecare distanță de sat, Franz văzu un băiat care venea pe drumul plin de praf. Copilul ridică mâna la frunte pentru a vedea mai bine. Dintr-odată, începu să alerge.

— Tată, strigă el. Tată! Te-ai întors! și sări direct la el în brațe.

— Gerd? spuse Franz cu vocea tremurătoare. Tu ești, micul meu Gerd?

— Oh, sunt atât de fericit, spuse Gerd printre gâfâieli. În fiecare zi am venit pe drumul acesta, sperând să fiu primul care te vede! O, tati!

Căruțașul chicoti.

— Hopa sus, în căruță, fiule, spuse el. Și cred că ar fi mai bine să urc și eu lângă tine să mă asigur că nu fugi cu caii.

— Am să merg pe jos, spuse Franz. Nu aș putea să stau liniștit nicio clipă, în după-amiaza aceea răcoroasă de mai, Hélène stătea pe banca de lemn din fața porții, curățând păstăi de mazăre. Copiii mai mari se jucau pe afară. Micuța Susi făcea corăbioare din păstăile de mazăre și le lăsa să plutească într-o căldare cu apă.

Îl văzu de la depărtare pe vecinul lor care se întorcea de la cumpărături cu căruța lui trasă de doi cai. Un bărbat înalt, bine bronzat îl urma la o mică distanță. Hélène nu îl recunoscuse și se întreba oare încotro se îndrepta. Dar chiar atunci îl observă pe Gerd care stătea în căruță și zâmbea mândru.

Când se apropie, căruța se opri și țăranul strigă:

— Doamnă Hasel, îți aduc un vizitator. Sper să fii încântată de vizită.

Oarecum surprinsă, Hélène răspunse:

— A fost foarte frumos din partea dumneavoastră să-l aduceți pe Gerd în căruță.

Dar, în același timp, străinul se apropie de căruță și luă câteva bagaje. Hélène privea țintă la fața lui bronzată.

Străinul începu să râdă, iar Hélène îl recunoscuse.

— Copii! strigă ea bucuroasă, când reuși din nou să respire. Copii, veniți repede - s-a întâmplat o minune! Tatăl nostru s-a întors! Tati al nostru este acasă!

După șase ani de război și despărțire, familia Hasel era din nou împreună.

CAPITOLUL 18

SALVARE, IARNA

Hélène, spuse Franz într-o zi, cred că ar fi mai bine dacă ai lua copiii și te-ai întoarce la Frankfurt, iar eu o să mai rămân un timp pe aici să-i ajut pe țărani la adunarea fânului.

— Nu mă încântă ideea călătoriei, spuse ea, dar probabil că așa e mai bine. Pentru ultima oară își făcu din nou bagajele și încărcă bicicleta și căruciorul de copii. Și din nou porniră să parcurgă cei șaiszeci și patru de kilometri pe jos - încă nu începuseră să circule prea multe trenuri - dar ajunseră în sfârșit și acasă. Frankfurtul fusese devastat, situația lor însă părea mai favorabilă decât oricând altcândva până acum.

— Aduceți paturile de la subsol, băieți, spuse Hélène.

— Ura! Gata cu raidurile aeriene, gata cu bombardamentele, spuse Kurt.

— Gata cu adăposturile antiaeriene, bolborosi Gerd, scuturându-se ca de un coșmar, gândindu-se la acele nopți în care se sculau în grabă și mergeau să se adăpostească.

Franz veni și el două săptămâni mai târziu. Aduse cu el ulei, unt, cartofi și pâine, alimente pe care i le dăduseră fermierii recunoscători.

În ziua următoare, Franz merse din nou la biroul Conferinței. Aici află că editura germană adventistă, *Advent Verlag* din Hamburg, fusese distrusă și întreaga activitate a colportorilor era acum blocată. Conferința îl angajă imediat ca pastor în mai multe biserici din împrejurimile Frankfurt-ului pentru că la ora aceea nimeni nu știa care dintre lucrătorii Conferinței supraviețuiseră și care nu. Niciun alt pastor adventist nu se întorsese încă de pe front.

Folosind bicicleta pe care soldatul american, Jimmy, reușise să o recupereze pentru Hélène în Eschenrod, Franz parcurgea distanța de o sută douăzeci de kilometri pentru a vizita toate bisericile din district. Deseori, rămânea peste noapte la una din comunități, iar alteori era plecat de acasă mai multe zile, chiar și câte o săptămână. Niciuna dintre familiile la care mergea în vizită nu fusese scutită de distrugerile războiului. Casele fuseseră distruse de bombe, iar lucrurile din ele fuseseră jefuite. Soți, soții, frați, unchi, veri fuseseră uciși în bătlai. Multe din aceste familii nu știau nimic despre rudele lor. Unii, precum unchiul lui Hasel, Fritz, fuseseră dați dispăruți în misiune și cei mai mulți dintre ei nu se întorseseră încă de pe front.

Toată lumea era săracă - activitatea fermelor și a fabricilor nu începuse încă. Oamenii așteptau în tăcere, la cozi nesfârșite, triști și amărâți, în speranța că vor fi din nou angajați.

Membrii bisericii care locuiau la țară nu aveau niciun ban ca să plătească zecimea, dar uneori îi dădeau lui Franz câteva alimente. Iar pentru că de la Conferință Franz nu putea primi decât o mică sumă, șefii îi spusese că poate folosi aceste alimente ca un supliment la salariul pe care-l primea. Într-o zi, Franz veni acasă cu patruzeci și cinci de kilograme de tărate. Hélène găti din ea în fiecare zi pentru micul dejun. Acest mic dejun era tare zgrumțuros și reușea să le producă o răgușeală care dura aproape tot restul zilei.

Veni și cea dintâi iarnă de după război. Și niciodată nu aveau nimic de ajuns; mâncarea, hainele și cărbunii erau încă raționalizați. Sosirea vremii rele însemna pentru Franz să nu mai poată merge cu bicicleta, fiind deci, nevoit să călătorească cu trenul. Din cauza proastelor legături și a aglomerației, asta însemna să fie plecat de acasă și mai mult timp.

— Băieți, băieți!

Într-o zi friguroasă din noiembrie, Franz sosi în pragul ușii cu vești noi.

— Luați căruțul de lemn, bicicletele din subsol și

căutați toți sacii goi de prin casă!

În timp ce Franz mânca din supa fierbinte, spuse familiei că strada Oberursel, la șaisprezece kilometri distanță, urma să fie desființată și că locuitorilor le era permis să ia bucăți din carosabil pe care să-l folosească la încălzit.

Franz, Kurt și Gerd merseră la Oberursel în următoarele trei zile. Și noaptea, târziu, se întorceau acasă înghețați și murdari, dar având căruțul și bicicletele încărcate cu asphalt. Când Hélène aruncă prima bucată de asphalt în sobă, Lotte începu să plângă.

— Miroase ca o groapă cu smoală, spuse ea printre lacrimi, și mă doare capul de la ea.

— Atâta vreme cât asta ne va ține de cald în timpul iernii, ne vom obișnui și cu mirosul, încercă să o consoleze Hélène.

Dar abia se liniști Lotte, că sosi în fugă Gerd:

— S-a spart soba, spuse el. Vino să vezi.

Când Hélène deschise ușa sobei văzu că asphaltul se topise de tot și că blocase coșul. Un fâr de smoală topită curgea prin ușa din față. Încercară să tempereze focul, iar când soba se răci, se apucară să o curețe pentru a o putea folosi din nou. Asphaltul trebuia aruncat.

Într-o seară de februarie, după cină, Hélène se uită țintă la Franz.

— Asta e, spuse ea. Cartelele noastre pentru mâncare s-au terminat. Nu mai avem decât o jumătate de pâine și până peste cinci zile nu vom mai putea cumpăra nicio pâine. Ce ne facem?

Franz stătu câteva momente pe gânduri:

— Măine trebuie să officiez o slujbă de înmormântare, spuse el într-un târziu. Crezi că ai putea să mergi până la Eschenrod ca să faci rost de ceva mâncare? Termenul acesta de „a face rost” - *hamster*, în limba germană, însemna a merge la țară și a cere sau a cumpăra produse alimentare de la țărani. Așa cum hamsterul își umplea fâlcile cu hrană și apoi o transporta pentru vremea când urma să aibă nevoie de ea, la fel și adulții se dotau cu tot

felul de sacoșe pentru a le umple cu mâncare și pentru a le aduce apoi copiilor.

Hélène acceptă, dar cu niște rețineri. Franz plecă a doua zi de dimineață, foarte devreme, pentru oficierea serviciului divin de înmormântare. Când Kurt veni în bucătărie, Hélène era deja gata de plecare. Kurt își ridică privirea de la rucsacul și cele două sacoșe mari de pe podeaua bucătăriei către mama lui și spuse:

— Mami, vin cu tine. Știu bine că îți va fi tare greu să mergi atâta drum prin zăpada de afară.

— Nu, vom da de bănuir. Nu uita că a merge să faci rost de mâncare este, din punct de vedere al ordinelor, ilegal. Dar nu înseamnă că furăm – trebuie să supraviețuim și noi cumva.

— Și nu aș putea să te urmez măcar de la distanță?

Hélène dădu din cap a negare.

— Nu, Kurt. Tu ești cel mai mare dintre frații tăi și va trebui să ai grijă de ei.

Pe când se încălța cu cizmele, Hélène îi dădu lui Kurt ultimele instrucțiuni:

— Va trebui să stați cu toții acasă și să nu mergeți la școală azi și mâine. A mai rămas o bucatică de pâine. Împărțiți-o cu grijă și mâncați-o încet, înfășurați-vă bine în pături ca să nu vă fie frig. Tata s-ar putea să nu vină decât peste câteva zile, dar eu vă promit că mă voi întoarce mâine seară cu mâncare pentru toți.

Și, zicând acestea, își puse pe spate rucsacul și luă în mână cele două sacoșe.

— Acum, du-te înapoi în pat și mai dormi puțin. Nu vă îngrijorați dacă am să întârzi. Trenurile nu vin la timp.

— Mami, ne vom ruga pentru tine. Se îmbrățișară în grabă și Hélène plecă.

Chiar și la această oră foarte matinală, gara din Frankfurt era plină de oameni. Ca și Hélène, cei mai mulți dintre ei erau în drum spre satele din împrejurimi în căutarea hranei. Din această cauză, trenul care se îndrepta spre Eschenrod era deja încărcat cu o masă compactă de oameni în momentul în care se opri în gara din Frankfurt.

Hélène se urcă într-unul din vagoane, fericită pentru locul pe care îl găsisese ca să stea în picioare. Era bucuroasă că nu fusese nevoită să rămână pe platforma dintre două vagoane sau chiar pe trepte și să se țină cu mâinile de bara scării, așa cum stăteau alții.

Strâns lipită de ceilalți oameni din compartiment, Hélène încercă să se relaxeze. Se uită la ceilalți parteneri de drum care se mișcau în ritmul mersului trenului și care așa, strâns lipiți unul de celălalt, își puteau încălzi trupurile. Cei mai mulți dintre ei erau de vârstă mijlocie, doar câțiva erau tineri sau bătrâni, dar printre ei nu se afla niciun copil. Bărbații aveau bărbi și gulerele cămășilor erau zdrențuite. Mulți dintre ei purtau pe mânecă o banderolă neagră pe care scria *Kriegsversehrt* - adică veteran de război. Femeile purtau haine care nu le veneau și care nu aveau deloc un aspect plăcut - haine pe care le primiseră de la stat și pe care populația le accepta fără a cârti, ca un popor învins ce era.

În Frankfurt ninge, dar cu cât se apropiau mai mult de Munții Vogelsberg, norii începeau să se disperseze. Când trenul opri în stație, Hélène respiră adânc aerul proaspăt și rece al dimineții. De aici, avea de mers pe jos trei kilometri. Aerul era foarte curat, dar era și foarte frig. Când soarele reușea să străbată printre nori, razele făceau ca zăpada așezată pe crengile brazilor să strălucească precum diamantele. Nimic nu mișca în pădure. Totul era neclintit. Nu se auzea cântecul nici unei păsări, nicio albină nu bâzâia, nicio broască nu orăcăia - nimic, în afară de frig și de strălucirea cristalină a unei ierni minunate. La un moment dat, Hélène simți nevoia să se oprească și să îi mulțumească lui Dumnezeu pentru această priveliște minunată. Dar reveria el fu întreruptă de croncănitul aspru al unor ciori.

Când ieși din pădure, începu să ningă din nou cu fulgi mari și leneși. Spera din toată inima ca familia Jost să o rețină la ei peste noapte. Și, pe când se apropia de casa lor, doamna Jost ieșea din grajd cu câte o căldare de lapte în fiecare mână.

— Doamnă Hasel, dumneata ești? Nu îmi vine să cred. Cred că ești înghețată bocnă. Hai înăuntru și te odihnește.

Domnul Jost stătea la masa din bucătărie și citea ziarul. Auzind pași străini, se întoarse și, când o văzu pe Hélène, sări de pe scaun și îi întinse mâna.

— Bine ai revenit! strigă el. Copiii ce fac? Cum e micuța?

Hélène se așază pe unul din scaunele de lemn din bucătărie și începu să le povestească.

Dar la un moment dat, doamna Jost aruncă o privire la sacoșele lui Hélène.

— Ai venit pentru mâncare. Chiar atât de rău stau lucrurile în oraș?

În timp ce doamna Jost pune pe masă câteva bucăți de pâine, un bol cu unt și niște lapte fierbinte, Hélène povesti despre acele luni crunte trăite la oraș, imediat după încetarea războiului.

— Ei bine, spuse doamna Jost, să nu te îngrijorezi. Vom avea grijă ca să iei cu tine o cantitate destul de mare de mâncare. Și, spunând acestea, începu să se învârtă prin încăpere și să pună pe masă ulei, unt, făină, pâine, zahăr, ouă, cartofi și multe, multe alte alimente. Apoi o trimise pe Hélène la rudele familiei Jost. Când auziră acestea de foametea care bântuia prin oraș, o încărcară pe Hélène cu atâta hrană că arăta precum Sfântul Nicolae sau Moș Crăciun când aduce cadouri pentru copii. Foamea urma să fie înfrântă pentru câteva săptămâni bune.

Se întoarse apoi la gospodăria familiei Jost unde fusese invitată să rămână peste noapte. Doamna Jost îi promise că o va trezi devreme ca să poată prinde sania care mergea până la gară și, în felul acesta, să-i fie mai ușor.

Camera micuță din spatele bucătăriei, cu pătuțul acoperit cu saltea din puf, era cât se poate de atrăgătoare. Căldura degajată de soba mare și verde din bucătărie străbătea peretele dinspre această cameră și se dovedea învingătoare în lupta cu frigul. Îngenunchind la marginea

patului, Hélène se plecă în rugăciune cu inima plină de recunoștință față de Dumnezeu, care făcuse ca drumul ei să fie încununat de succes. Se rugă și pentru protecția copiilor și a ei în ziua în care urma. Apoi se urcă în pat și, în câteva clipe, adormi.

Când auzi bătaia doamnei Jost în ușă, lui Hélène i se păru imposibil ca noaptea să fi fost atât de scurtă.

— Doamnă Hasel, poți dormi liniștită în continuare.

— De ce? întrebă Hélène, pe jumătate adormită.

— Va fi imposibil să pleci astăzi. A nins toată noaptea.

Sania nu merge astăzi la gară.

Niciun fel de vehicul nu avea să facă drumul spre gară până când furtuna nu înceta. Hélène merse până la fereastră. Simți cum i se oprește inima în piept. Imense troiene de zăpadă acopereau totul și din cer continuau să cadă fulgi mari de nea.

Speriată, se întoarse spre bătrână.

— Trebuie să plec, spuse ea. Copiii nu au niciun fir de mâncare și le-am promis că mă voi întoarce în seara aceasta. Vor fi tare îngrijorați dacă nu ajung cum le-am spus. Dumnezeu va avea grijă de mine și, dacă voi pleca acum, voi ajunge la timp pentru trenul de după-amiază.

— Doamnă Hasel, ai cel puțin treizeci și cinci de kilograme de alimente și nu este nicio șansă să poți porni la drum. Dacă se întâmplă ceva, nu-mi voi putea ierta aceasta niciodată.

— Trebuie să plec, spuse Hélène ferm.

Văzând că Hélène nu poate fi convinsă să renunțe la planul ei, doamna Jost pregăti un mic dejun consistent din cartofi fierți cu unt, pâine, gem de prune și cafea din cereale. În timp ce femeia mai tânără mânca, doamna Jost merse în cămară și se întoarse cu mere uscate, pere, prune, nuci și cu o bucată mare de prăjitură din cereale.

— Un mic cadou pentru copii, spuse ea, îndesându-le în sacoșele deja pline.

Hélène nu își putea reține lacrimile de recunoștință.

— Cum voi putea să-ți mulțumesc vreodată?

— Nu trebuie să-mi mulțumești, spuse doamna Jost,

și ea cu ochii în lacrimi. Sunt bucuroasă că te pot ajuta. Când vei avea ocazia, manifestă-ți recunoștința față de altcineva. Dumnezeu să te aibă în pază.

Hélène îi îmbrățișă pe cei doi bătrâni și apoi pomi la drum. Când ajunse la drumul principal se mai întoarse o dată ca să le facă semn cu mâna. Bătrânii încă mai stăteau în pragul ușii, urmărind-o cu privirea. Hélène se opri câteva momente pentru a privi mai bine această scenă și pentru a o memora: acel sătuc drag, acoperit de zăpadă, cu acea căsuță mică în care petrecuseră atât de multe luni triste de război, rămânea în urmă. Își ridică mâna, iar bătrânii îi răspunseră printr-o ultimă fluturare de mână. Se întoarse și începu să urce dealul. Deși nu știa, aceasta avea să fie ultima dată când îi mai vedea pe bătrânii Jost.

Pe tot parcursul drumului a nins și a tot nins. În curând, Hélène nu mai putea vedea nici la zece metri în față. Picioarele i se păreau din ce în ce mai grele, iar încercătura din spate o apăsa din ce în ce mai mult. *Scumpule Tata*, se ruga ea mereu, *ajută-mă, dă-mi putere.*

Gambele o usturau din ce în ce mai tare cu fiecare pas pe care îl făcea prin zăpada adâncă. Respirația îi devenise grea și simțea cum aerul rece o tăia parcă în felii. Ajunse pe creasta dealului de unde urma să intre în pădure, dar cu cât înainta mai mult, cu atât resimțea mai mult greutatea din spate și pe cea a propriului ei trup.

Ajută-mă, Doamne. Oh, cine oare mă poate ajuta!

La un moment dat își dădu seama că nu mai poate înainta. Genunchii i se înmuieră și, panicată, căzu pe o piatră kilometrică de pe marginea drumului. *Un kilometru și jumătate până la gară*, citi ea.

Sfârșită, se sprijini de piatră, lăsând greutatea rucsacului pe vârful ei. Dând drumul sacoșelor pe care le ținea în mâini, acestea aproape că dispărură în zăpada înaltă. Pentru câteva momente, închise ochii.

Nu trebuie să adorm. Nu trebuie să adorm. Tot ce am nevoie acum este să respir adânc și să merg în continuare. Gândurile i se îndreptară spre copiii înfometați de acasă. Ochii i se închiseră din nou, dar îi deschise aproape

imediat. *Dacă adorm, s-ar putea să nu mă mai trezesc niciodată.*

Începuse să se simtă grea și din ce în ce mai confortabil, părându-i-se chiar că îi este mai cald. Ochii i se închiseră încă o dată și, de data aceasta, rămaseră închși.

Zăpada începu să se așeze pe ea. Curând, așa cum stătea sprijinită de piatra kilometrică, începu să semene cu un trunchi de copac răsucit, o parte din natura înconjurătoare. Începu să viseze: prima dată se văzu, stând în mijlocul imensității de zăpadă, cu fulgii care cădeau alene din cer și care o acopereau. Apoi se văzu înfășurată într-un cerc de lumină și când se uită mai bine, văzu că nu mai era zăpadă, ci îngeri care o înconjurau de peste tot.

Ce pace, ce pace minunată...

Zgomotul unui motor de mașină care se apropia o trezi și o făcu să țâșnească în picioare. Se auzea un motor diesel care se străduia să urce dealul. Hélène încercă să ridice mâna ca să se facă văzută, dar membrele anchilozate nu voiau cu niciun chip să o asculte. Cu disperare văzu cum camionul își continuă drumul și din nou o doborî somnul.

Dar, dintr-odată, se auzi o voce care îi spuse: *Acum vei vedea o minune a lui Dumnezeu. Voi mai ajunge acasă?* întrebă ea. Și răspunsul veni: *Suferința ta este aproape de final – mai rezistă doar o clipă.*

O mână grea îi scutură umărul. Dar de fiecare dată când încerca să își ridice capul, cădea într-un somn adânc. Scuturăturile și zguduiturile nu încetau. *Lasă-mă în pace,* spunea ea în gând. *Îmi e tare bine și cald și nu mai am niciun fir de energie ca să mă mișc.*

— Trezește-te, trezește-te, continua să-i spună o voce aspră. Trebuie să te trezești, ești pe cale să îngheți.

Scoasă din sărite, deschise în sfârșit ochii și văzu în fața ei un bărbat stând în picioare.

— Am parcat camionul în vârful dealului, spuse el. Nu am oprit aici pentru că nu aș mai fi ajuns în deal niciodată. Hai cu mine și am să te duc cu mașina.

Cu mișcări mecanice, Hélène încercă să se ridice și să stea dreaptă, dar trupul ei țeapăn, nu voia să coopereze. Dându-și seama că avea nevoie de ajutor, șoferul îi luă sacoșele și rucsacul și pomi spre vârful dealului. Apoi se întoarse și o luă pe Hélène, mai mult târâind-o. îi dădu să bea din termosul lui niște ceai cald, o înfășură în niște păături călduroase și dădu drumul la căldură la maxim înainte de a porni din nou la drum.

— Doar puțin, spuse bărbatul, și cred că înghețai. Aproape că nici nu te-am văzut, așa erai de acoperită de zăpadă. Și, chiar așa, ce cauți pe o vreme ca asta, pe drumul ăsta?

Hélène începuse să se dezghețe. îi vorbi bărbatului despre copiii ei înfometați și despre încercarea de a le găsi de mâncare.

— Îți mulțumesc tare mult că m-ai luat. Dumnezeu te-a trimis ca să mă ajuți, concluzionează ea. Știam că nu trebuia să mă opresc ca să mă odihnesc, dar eram atât de obosită. Imediat ce m-am oprit, am simțit cum căldura îmi învăluie trupul. Pur și simplu, nu am putut să rămân trează. Și m-ai ajutat tare mult dacă ai putea să mă duci până la stația de tren.

— Știi ceva, spuse bărbatul, partea interesantă este că nu obișnuiesc să merg pe drumul acesta. Astăzi e prima oară când am ales această rută. Dar atâta vreme cât te pot duce până la gară, se pare că nu a fost în zadar să o iau pe aici. Din surse demne de încredere am aflat însă, că toate trenurile au început să fie cercetate și oriunde se găsesc alimente care nu pot fi justificate, sunt confiscate. Ar fi păcat să ți se ia toată hrana, după ce te-ai străduit atât. Dar, pentru că veni vorba, unde locuiești?

— În Eschersheim. Este o suburbie a Frankfurt-ului.

— Știi ce? Te duc eu până acolo. Eschersheim nu mă face să deviez prea mult din drumul meu.

Plină de recunoștință, Hélène acceptă. Se uită la șofer ceva mai atentă. Era un bărbat de vârstă mijlocie, cu o față destul de comună, îmbrăcat destul de prost, cu mâinile bătătorite și părul șaten, ușor grizonant, probabil

căsătorit și având copii. Devenise ceva mai taciturn, iar la remarcile ei scurte răspundea aproape monosilabic. În cele din urmă, renunță și ea și tăcu. Apoi adormi. Se trezi doar în momentul în care simți că mașina se oprește.

— Ei bine, am ajuns, spuse șoferul, oprind motorul. Bărbatul îi luă bagajele și o ajută apoi să coboare din mașină.

Hélène îi strânse mâna; era plină de recunoștință.

— Nu știu cum aș putea să-ți mulțumesc!

— Sunt fericit că te-am găsit înainte să fie prea târziu. Altă dată ar trebui să stai acasă pe o astfel de vreme. Acum, trebuie să-mi continui drumul.

Cu o înclinare a capului, bărbatul se urcă în camion. Hélène se aplecă să-și pună rucsacul pe umeri, încă nedumerită și mirată de faptul că se afla acolo. Se întoarse să mai privească o dată camionul care își vedea de drum. Se uită în josul și în susul străzii.

Nu era nici urmă de camion.

Nici măcar vreo urmă de anvelope pe zăpada de pe drum!

CAPITOLUL 9

PACHETE DIN AMERICA

Alimentele aduse acasă din Eschenrod se terminară și ele la un moment dat, și din nou, familia Hasel se afla pe pragul înfometării. Dar Dumnezeu are întotdeauna grijă. Membrii credincioși ai bisericii continuau să plătească zecimea în produse alimentare - o varză de aici, câțiva cartofi de acolo.

Într-o zi, Franz aduse acasă patruzeci și cinci de kilograme de fasole neagră. Cât de bine mirosea când începuse Hélène să gătească! Dar copiii își pierdură imediat apetitul în momentul în care Hélène puse mâncarea în farfurii și descoperiră o mulțime de viermi care pluteau în supă. Dar, la final, foamea își spuse cuvântul. Pescuire viermii și mâncare fasolea și zeama în care fusese fiartă.

Uneori în mijlocul întinericului se iveau și raze de lumină. Lotte era cea care avea datoria zilnică să parcurgă

cei trei kilometri până la Huegelstrasse ca să cumpere rația de lapte a familiei. Într-o zi cu vânt puternic, pe când se lupta cu furtuna, trecuse pe lângă ea o mașină de teren americană, plină cu soldați. Și simțise cum o lovise ceva. Când își ridică privirea văzu un tânăr soldat GI care îi făcea cu mâna. De jur-împrejurul ei se aflau pachete Lifesavers, pe care acum le vedea și ea pentru prima oară. Plină de încântare, înșfacă pachetele de bomboane și le ascunse în sân.

Altă dată, chiar la începutul primăverii, Hélène se gândi să facă un sos pe care să-l prepare cu niște came și îl trimise pe Gerd în grădină ca să vadă dacă nu găsește cumva salată care să poată fi culeasă. Dar, deși se uită cu atenție, Gerd nu văzu nicio salată mai mare.

Dezamăgit, porni pe cărarea noroioasă când, văzu un soldat american care avea în brațe o imensă pungă maro, plină de cumpărături. Se apropie de Gerd și îi puse punga în brațe.

— Du imediat asta mamei tale, spuse acesta într-o germană fluentă. Confuz, Gerd prinse punga și se îndreptă spre casă.

Acasă, ceilalți membri ai familiei găsiră în pungă atâtea legume și alimente cât să le ajungă toată săptămâna: praf de ouă, lapte praf, unt, fructe uscate, făină.

— Gerd, ai mulțumit omului acela?

— Nu, mami, am fost prea surprins ca să îmi dau seama că trebuia să-i mulțumesc.

— Du-te imediat înapoi și mulțumește-i. Acesta este un răspuns la rugăciune.

Gerd se întoarse, dar, deși putea vedea la kilometri depărtare din locul acela, nu mai zări pe nimeni.

Hélène îl trimitea uneori pe Gerd până la subsol ca să ia cartofi pentru micul dejun. Gerd căuta cu grijă prin toate colțurile ca să găsească ceva comestibil, dar toate cutiile erau goale, iar sacii zăceau pe jos goi. Doar într-o lădiță găsi un cartof singuratic. Hélène îl tăie în șase feliuțe subțiri și le prăji. Câte o feliuță subțire pentru

fiecare dintre ei.

În acea dimineată, Franz acordă mai mult timp mulțumirii către Dumnezeu. Aminti în rugăciune felul în care El avusese grijă de ei de-a lungul atâtor ani și îl rugă să-i aibă în continuare în pază. Cu stomacele chiorăind de foame, copiii așteptau finalul acestei rugăciuni lungi.

Apoi Hélène spuse:

— Mâncați cât se poate de încet. Dumnezeu ne-a dat treizeci și doi de dinți ca să mestecăm fiecare îmbucătură de treizeci și două de ori. Dacă mestecați încet, mâncarea va fi mai sățioasă.

Mâncară cât au putut de încet, dar după ce terminară, tot înfometați erau. Copiii mai mari plecară la școală. Ceva mai târziu, Franz se urcă pe bicicletă pentru a face câteva vizite pastorale.

— Mă voi întoarce la prânz, spuse el, așa că veți putea pregăti prânzul până atunci.

Hélène își dădu ochii peste cap.

— Vom pregăti, dacă vom avea din ce. Ține minte - nu mai avem niciun aliment.

Hélène își petrecu dimineata trebăluind prin casă, iar Susi o ajută ștergând mobila de praf. Inima lui Hélène se strângea când se gândea la copiii care vor veni de la școală înfometați și nu vor avea ce să mănânce. La doisprezece fără un sfert se gândi să fiarbă niște apă și să pună sare în ea. *Ne vom imagina că este supă*, se gândi ea. Pe când pune cratița cu apă pe sobă, aruncă o privire pe fereastră și văzu că mașina poștei oprise în dreptul porții lor.

Cu ochii măriți de uimire văzu cum poștașul scoate un pachet mare din mașină. *Mă întreb pentru cine o fi*, își spuse ea. Apoi se întoarse și se îndreptă spre cratița de pe sobă. În același moment auzi soneria de la ușă. Susi merse să deschidă și se întoarse în fugă.

— Mami, e un om care vrea să-ți vorbească.

Hélène se duse la ușă, unde poștașul îi dădu să completeze formularul pentru recepționarea trimiterii.

— Doamnă Hasel, am pentru dumneavoastră un pachet din America. Vă rog să semnați că l-ați primit.

— Oh, spuse Hélène dezamăgită, dacă este din America înseamnă că nu este pentru noi. Nu cunoaștem pe nimeni acolo. Trebuie să fie o greșeală.

— Este pentru dumneavoastră, spuse poștașul. Uitați-vă. Nu este aceasta adresa dumneavoastră?

Hélène se aplecă spre hârtia de culoare maro. Adresa era scrisă cu litere mari: Familia Hasel, Frankfurt am Main, Nusszeil 97. Nu era nicio greșeală. Înmărmurită, Hélène se uită la învelișul coletului. Undeva, în colțul ambrajului, scria *COLET CADOU*. Fața lui Hélène se făcu albă ca varul. Se prinse cu mâna de tocul ușii să nu cadă. Americanul *gift* în germană înseamnă otravă.

Abia rostind, Hélène întrebă:

— De ce ne trimit otravă tocmai din America? Acum cine mai vrea să ne distrugă? Nu vreau pachetul acesta!

Poștașul zâmbi.

— Doamnă Hasel, în engleză *gift* înseamnă *cadou*.

— Oh, respiră ceva mai ușurată Hélène. Atunci îl accept.

Într-o clipă, semnă formularul poștal, luă pachetul și îl puse pe masa din bucătărie. Tăie sfoara murdară cu care era legat și ziarele rupte deja, în care fusese împachetat. Și din pachet ieși la iveală o cutie mare, plină cu mâncare! Se afla acolo o pungă cu făină Pillsbury, o conservă Crisco, macaroane, lapte praf, ouă condensate, orez, zahăr, cartofi deshidratați, prăjituri, supă mixtă la plic, nuci, rodii californiene uscate, plus alte fructe. O pungă misterioasă și foșnitoare se dovedi a fi o pungă de bomboane M&M. Masa era supraîncărcată.

Hélène simți că i se moaie genunchii. Se așeză în grabă pe un scaun.

— Mulțumesc, Doamne, șopti ea, adânc mișcată. De ce oare m-am îndoit de Tine? Un pachet din America! Știi că ne-ai spus că, înainte chiar de a Te ruga noi, Tu vei răspunde. Pachetul acesta a călătorit peste ocean timp de mai multe săptămâni și atunci nu am știut că astăzi vom avea atât de mare nevoie de el. Dar Tu ai știut.

Hélène sări imediat de pe scaun. Mai erau doar

câteva minute înainte de prânz. Apa sărată fierbea deja. Aruncă repede câteva macaroane în ea și într-o tigaie puse câteva prune uscate ca să le coacă înăbușit. În curând, din bucătăria apartamentului ieșea un miros îmbietor.

Soneria de la ușă sună din nou – două sunete scurte și unul prelung, semnalul familiei. Copiii dădură buzna pe ușă.

— Oh, mami, strigară ei. Ne este așa de foame. Și cineva, undeva, gătește ceva minunat.

— Haideți în bucătărie, spuse Hélène cu un zâmbet larg pe față. Am o surpriză pentru voi.

Ochii lor aproape că ieșiră din orbite când văzură masa din bucătărie plină cu toate acele bunătăți. Acum știa că mâncarea lor era cea care mirosea atât de bine. Curând, stăteau cu toții în jurul mesei și, pentru prima oară în acea săptămână, mâncară până s-au săturat.

După ce terminară de mâncat, întreaga familie se întreba în legătură cu originea acestui pachet misterios. Cu mare grijă, luară bucatile ambalajului și reușiră să descifreze adresa expeditorului. Un nume, o stradă din Lodi, California. Nu auziseră niciodată de Lodi și nu cunoșteau pe nimeni acolo. Scriseră imediat o scrisoare de mulțumire, povestindu-le despre minunatul cadou pe care l-au primit și timpul la care a sosit.

Trecură câteva luni. Nu veni niciun răspuns. Neștiind că în Lodi era o numeroasă populație germană, se gândiră că poate destinatarul nu înțelegea limba germană în care era scrisă scrisoarea. Așa că mai scriseră o dată și rugară pe cineva din biserică să le traducă scrisoarea în limba engleză. După șase luni scrisoarea pe care o trimiseseră le veni înapoi. Pe plicul murdar și zdrențuit fusese pusă o ștampilă pe care scria cu litere mari: *A SE RETURN A EXPEDITORULUI. ADRESĂ NECUNOSCUTĂ.*

Aproximativ la un an de la primirea misteriosului pachet, sosi un altul, tot din Lodi, California. De data aceasta expeditorul se numea Lillian Bunch, care locuia la o altă adresă. Pe pachet scria din nou: *PACHET CADOU.*

Panicată, Hélène uită de cele pe care i le spusese

poștașul cu luni de zile în urmă și strigă la copii:

— Nu vă apropiați de pachetul acela, dacă nu vreți să murim cu toții!

— Mami, stai liniștită. Din fericire Kurt învățase timp de câteva luni limba engleză și astfel fu în stare să o liniștească pe mama lui.

— *Gift* înseamnă cadou.

— Oh, așa e. Ușurată, Hélène deschise pachetul. Și din nou găsi o grămadă de alimente.

Și din nou familia Hasel compuse o scrisoare de mulțumire. De data aceasta, primiră un răspuns. În momentul în care Lillian află că familia Hasel are o fetiță de trei ani, le scrisese că și ea avea un băiețel tot de trei ani, pe nume Tom. Începând cu ocazia următoare, în fiecare pachet, Lillian puneă, pe lângă mâncare, și câte o mică jucărie. Susi primi un set de farfurioare pentru păpuși, cu abțibilduri care îl reprezentau pe Mikey Mouse. Copiii fură intrigați, dar, în același timp, încântați – copiii germani nu știau nimic despre desenele animate cu Mikey Mouse.

Într-o altă ocazie, primiră patru cutii de puzzle, fiecare fiind realizat din șapte piese mari. Susi le asambla din când în când și le privea atentă: o fată blondă, cu părul lung și cârlionțat jucându-se cu o căsuță de păpuși, un băiețel pistruiat care îndepărta frunzele din curtea unei căsuțe albe cu ajutorul unei mașini. Aceste imagini erau pentru ei exotice și cu totul neobișnuite – imagini pe care Susi nu le văzuse niciodată: o țară care nu fusese cu nimic atinsă de război.

Un alt pachet conținea o păpușă de șapte centimetri și un instrument ciudat care avea un buton pe care, dacă apăsați, ieșeau din el lame ascuțite. Nimeni nu a reușit să-și dea seama ce era. Susi îl folosea prefăcându-se că bate smântână cu el ca să facă frișcă sau că ascute cu el creioanele. Abia după ce merse în America, după cincisprezece ani, îi află utilitatea: era o mașină de tuns iarba.

Dar lucrul cel mai minunat era o jucărie sub forma unei sănii mici, de culoarea cerului și care avea tălpi

curbate la capete, decorațiuni încrustate și două scăunele galbene fixate pe ea. Un câine Saint Bernard era înhămat la săniuță, cu un ham roșu. Doi copii micuți făceau cu mâna, ca și cum săniuța ar fi zburat chiar atunci pe pârtie. Toată această jucărie încăpea foarte bine în palmele făcute căuș ale lui Susi.

Timp de mai mulți ani, pachetele lui Lillian sosiră cu o anumită regularitate, conținând alimentele de bază de care familia avea nevoie. Pe lângă jucăriile trimise lui Susi, se mai aflau acolo și alte mici atenții - o cutie de ciocolată Hershey sau o pungă cu bomboane crocante. Uneori, alimentele pe care le primeau îi lăsau puțin confuzi, ca de exemplu cutia plină cu o cremă maronie. Lotte gustă și descoperi că, luând o lingură întreagă din acea cremă maronie, dădea peste un gust foarte bun, dar, în același timp, nu mai putea să-și deschidă gura. Acesta fusese primul contact al familiei Hasel cu untul de arahide.

Cum timpul trecea și țara începea să își revină după războiul devastator, foametea nu mai reprezenta un pericol. Susi avea deja șase ani și se pregătea să meargă la școală, dar chiar atunci se îmbolnăvi de tuse convulsivă. Zi și noapte, fetița era zguduită de crize de tuse care uneori, nu o lăsau nici să respire. Timp de mai multe săptămâni, Susi avu impresia că la un moment dat se va sufoca. Hélène și Lotte stăteau pe rând ca să o supravegheze în timpul somnului și să șteargă sudoarea de pe fața ei mică, care devenea vineție în timpul crizelor de tuse.

Dar, într-un final, Susi se vindecă, iar Hélène scoase hainele de care avea nevoie pentru școală. În perioada de boală, Hélène spălase cele câteva haine ale fetiței și le călcase, iar acum o îmbrăcase cu ele ca să le probeze.

— Oh, oribil, înghiți în sec Hélène. Lotte, ia uite cât a crescut Susi în perioada cât a fost bolnavă!

— Școala începe mâine, spuse Lotte. Ce crezi că ai putea face?

În acea după-amiază, sosi un alt pachet de la Lillian Bunch. Acestea erau zile de sărbătoare, și acum familia se adunase în jurul pachetului și aștepta nerăbdătoare să fie

rupte sforile. Pe când rupeau zierele în care era ambalat, simțiră cu toții mirosul alimentelor pe care de acum îl asociau cu mirosul Americii.

Când fu desfăcută și cutia de carton, toată familia rămase încremenită. Pentru prima oară în trei ani cutia nu conținea mâncare. În schimb era plină cu hăinuțe pentru o fetiță de șase ani: o bluziță cu dungi albe și albastre și cu guleraș alb, o fustă plisată în carouri dintr-un material pufos, o pelerină roșie care se lega la gât. Fiecare dintre hăinuțe era minunată. Aceste haine erau exact ca ale fetițelor din puzzle-urile pe care le primiseră înainte. Nimeni, în Germania, nu avea îmbrăcăminte atât de frumoasă.

Cu ochii măriți de uimire, Susi se uita la pachetul desfăcut. Sub celelalte lucruri se mai afla o bluză roșie care se încheia în față cu nasturi.

Bluza aceasta roșie o captivă imediat pe Susi. Dintre toate celelalte haine, cel mai mult îi plăcea bluza roșie. O purtă atât de mult până s-a rupt în coate, iar Hélène se văzu nevoită să-i taie mânecile și să transforme bluza într-o vestă. În felul acesta a mai purtat-o un an. Dar, cu trecerea timpului, deveni cam zdrențuroasă. Indiferent însă cât de mult insistă Hélène pe lângă Susi să nu o mai poarte, fata nu se lăsa înduplecată.

Apoi, într-o bună zi, bluza a dispărut fără urmă. Dimineața, când Susi se trezise, nu mai era nici urmă de bluză.

— Kurt, Gerd, Lotte, mami, nu mi-ați văzut bluza?

Dar toți ridicaseră din umeri. Neconsolată, Susi alerga din cameră în cameră, căutând prin șifoniere și dulapuri. Într-un final, își dădu seama că bluza nu mai era. Fata nu mai vorbi nimic despre acest subiect, dar își amintea din când în când de bluza roșie.

Veni toamna, apoi iama. În cele din urmă, sosi și Crăciunul. Sub pomul de Crăciun se afla câte un mic cadou pentru fiecare membru al familiei. Undeva, mai în spate, stătea ascuns un cadou pentru Susi. Plină de curiozitate ar fi vrut să ia imediat pachetul și să rupă ambalajul, dar

Franz spuse:

— Mai încet. Să nu strici ambalajul. Desfă-l ușor în așa fel încât să mai puteam folosi și altă dată hârtia.

Cu degetele ei subțiri, Susi desfăcu hârtia cu grijă. În cele din urmă ieși la iveală și pachetul. Aruncă o privire înăuntru și în clipa următoare scoase un strigăt de surpriză și de plăcere. Primise un set întreg de hăinuțe pentru păpușa ei. O pălărie, o eșarfă, mănuși cu un deget, un pulover și o pereche de pantaloni. Mama ei avusese grijă să facă din acea bluză roșie, acest set de hăinuțe pentru păpușa lui Susi. Fata era extrem de încântată. În felul acesta, putea să-și păstreze pentru totdeauna bluza ei cea roșie.

După mai mulți ani Susi avea să emigreze în Statele Unite ale Americii și să se înscrie la *Pacific Union Collège*, în Angwin, California. Aici, avea să afle că Lodi nu era chiar așa departe. Îl contactă pe pastorul bisericii din Lodi, spunându-i că ar vrea să viziteze biserica într-un Sabat dimineața. Povesti despre acel miraculos pachet cu mâncare în speranța că vreunul din membrii bisericii își va aduce aminte de el. Dar nimeni nu își aduse aminte de așa ceva. Pentru o clipă Susi nu își mai adusese aminte numele lui Lillian Bunch, iar Lillian nu era prezentă la biserică în acea sâmbătă dimineața. În felul acesta nu auzise povestea lui Susi.

Câțiva ani mai târziu Susi primi un telefon la biroul unde lucra.

— Numele meu este Lillian Bunch, spuse vocea de la celălalt capăt al firului. Eu sunt cea care a trimis pachete cu mâncare familiei tale după război.

— Oh, exclamă Susi, cum de ați dat peste mine? Timp de mai mulți ani, eu am încercat să vă găsesc!

Cele două femei stabiliră o întâlnire. Astfel Lillian veni la Angwin să o vadă pe Susi. Acolo îi povesti fetei niște lucruri ciudate. Ea și sora ei, plănuiseră la un moment dat, să facă o călătorie în Germania. Lillian își adusese aminte de familia Hasel și încercase să-i găsească. Căută în anuarul bisericii adventiste și găsisese pe lista

pastorilor din Germania, numele lui Kurt Hasel. Știind că el este unul din copiii familiei Hasel, îi scrisese, întrebându-l dacă nu ar putea să vină să îl viziteze. Iar el îi răspunse că sora lui locuiește la Pacific Union Collège.

Susi avea acum ocazia de a spune binefăcătoarelor lor cât de mult ajutaseră acele pachete la supraviețuirea familiei Hasel. Susi îi arătă lui Lillian micuța jucărie sub forma acelei săniuțe albastre și hăinuțele de păpușă confecționate din bluza roșie – cadouri pe care ea le păstra de treizeci de ani, ca pe niște comori și pe care le luase cu ea în America. Cu lacrimi în ochi, cele două femei se îmbrățișară.

— Cum de v-a venit gândul să ne trimiteți pachete? întrebă Susi, când obrații i se mai uscară de lacrimi.

— Auzisem de sărăcia cruntă din Germania, spuse Lillian. Pe vremea aceea eram o mamă tânără, având copii mici și inima mea a fost înduioșată. Am vrut să găesc o familie săracă, așa că m-am dus să-l întreb pe pastorul bisericii noastre. Am ales împreună un nume din anuarul Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea și familia aceea a fost tocmai familia voastră.

— Când ați început să ne trimiteți pachete?

— În 1947.

Asta însemna că altcineva trimisese primul pachet, din moment ce fusese trimis cu un an înaintea celorlalte.

CAPITOLUL 20

DUPĂ ORELE DE MATEMATICĂ

La finalul anului 1945 era clar faptul că războiul se terminase, dar represaliile împotriva adventiștilor de ziua a șaptea nu se sfârșiseră. Kurt care se afla acum la gimnaziu – echivalentul liceului, la germani. Rapoartele referitoare la discriminare începură să sosească din nou acasă:

— Profesorii programează toate examenele în Sabat, așa că nu le voi putea da. Nu vor să mă lase să le dau în altă zi, se plânse Kurt.

Altă dată spuse:

— Nu vor să mă lase să particip la concursul de

discursuri pentru că nu am fost în clasă sâmbăta trecută.

În fiecare săptămână veneau alte plângeri, iar notele lui Kurt scădeau vertiginos.

Din cauza problemelor cu Sabatul, Hélène și Franz hotărâseră deja să nu o mai trimită și pe Lotte la liceu, ci să termine numai cele opt clase elementare. Dar acum se gândeau să-l retragă și pe Kurt din școală și să-l trimită ca ucenic pentru a învăța o meserie, știind că, dacă nu absolvea liceul, nu putea să se înscrie la Universitate.

Într-o dimineață, la ora opt, Franz plecă spre forțele de muncă din oraș pentru a căuta de lucru băiatului.

Pe când urca scările, auzi pe cineva care îl striga din urmă:

— Franz! Franz!

Vocea îi părea familiară, dar în semiîntunericul coridorului, Franz nu își putea da seama cine era. Apoi văzu un bărbat care stătea pe o bancă - locotenentul Gutschalk, Peter Gutschalk.

— Peter, ce faci aici?

— Trebuia să fiu aici, răspunse Peter arătând cu capul spre una din camere.

— Ce se întâmplă?

— Este o curte marțială americană care îi judecă pe toți naștii.

— Să știi că eu chiar sunt interesat de acest proces, spuse Franz. După ce termin ce am de făcut la etajul de mai sus, am să cobor și am să asist și eu.

Franz fu fericit să afle că era disponibil un post de horticultor. Era perfect pentru Kurt care iubea natura și animalele. Și era destul de aproape de casa lor, așa că putea să vină în fiecare zi cu bicicleta ca să mănânce la prânz, împreună cu familia. După ce rosti în șoaptă o rugăciune de mulțumire, Franz coborî scările.

În camera de jos, curtea se afla deja în sesiune. Franz - singurul spectator civil - se așeză pe unul din scaunele din spate. Pe când se așeza, îl auzi pe judecător citind lista acuzațiilor împotriva lui Peter Gutschalk. Franz se miră de faptul că judecătorul cunoștea atât de multe amănunte.

Chiar înainte să înceapă războiul, Peter luase parte la Kristallnacht, din 8 noiembrie 1938, o noapte de persecuție a evreilor. Această noapte rămase în amintire cu acest nume din cauza vitrinelor sparte la magazine. În mai puțin de douăzeci de ore, fusese făcută o pagubă de douăzeci și trei milioane de dolari.

La flecare dintre acuzații Peter răspundea plat:

— Nu știu nimic despre asta. Nu îmi amintesc nimic.

Uimit, Franz nu putea decât să clatine din cap. În armată, Gutschalk vorbise în nenumărate rânduri despre felul în care îi prigonise pe alții și asta cu deosebită emfază. În acea noapte, numită Kristallnacht, condusesese personal un detașament de naziști și arsese o sinagogă.

Judecătorul care nu lăsă nimic neamintit, avea multe detalii legate de acest eveniment. Știa și cu ce mașină fusese Gutschalk în acea noapte și timpul exact al incidentului, pentru că șoferul mărturisise împotriva lui. Citând acuzațiile, judecătorul spuse:

— Domnule Gutschalk, aș vrea să îmi spuneți ce ați făcut în acele cincisprezece minute.

Și din nou acesta răspunse:

— Nu îmi aduc aminte de nimic.

Între timp, gardianul curții venise lângă Franz.

— Am văzut că tot dați din cap, îl cunoașteți pe acest bărbat?

— O, da, spuse Franz. îl cunosc chiar foarte bine. Numai că mă miră faptul că nu își aduce aminte nimic. Am fost în aceeași unitate în timpul războiului și ne-a spus multe povești.

— Ați vrea să fiți martor?

— Nu, domnule, sunt creștin. Nu pot depune mărturie împotriva lui.

Judecata dură până la ora unsprezece. Plin de dezgust, judecătorul îi spusese lui Gutschalk:

— Îmi aduci aminte de un muncitor din Adler care lucra într-o fabrică de motociclete. Furase un motor și tocmai era să iasă pe poartă cu el pe umăr, când fu oprit de un gardian: „Ce ai pe umeri?” „Ce? Unde?” „Aici, pe

umeri. Ai un motor". „Nu știu nimic despre asta. Probabil că mi l-a pus cineva pe umeri când nu eram atent".

Întorcându-se spre Gutschalk, judecătorul continuă:

— Așa vrei și tu să mă păcălești! Îți dau o săptămână. Dacă nu găsești pe nimeni care să mărturisească în favoarea ta pentru acele cincisprezece minute, ești pierdut. Curtea se retrage!

Franz și Gutschalk ieșiră împreună.

— Peter, spuse Franz, cum de poți minți în halul ăsta? Te-ai tot lăudat către noi cum ai omorât evrei și cum ai distrus magazine și sinagogi în Frankfurt. Și îți mai aduci aminte de evreul din Ucraina pe care l-am scos din mormânt? Dacă aș spune acum tot ce știu, ai merge direct la închisoare. Pe tot timpul războiului mi-ai fost dușman și ai încercat să îmi faci probleme doar pentru că sunt creștin. Acum, creștinismul meu este spre salvarea ta. Pentru că sunt creștin voi tăcea și nu voi depune mărturie împotriva ta.

În dreptul scărilor, cei doi bărbați se despărțiră. Franz nu mai află nimic despre locotenentul Gutschalk.

Află doar că prietenul lui, Karl, fusese eliberat. Karl locuia peste drum de biserica adventistă din Frankfurt, așa că, în fiecare vineri seara, înainte de serviciul divin, Franz mergea la el în vizită. Într-o seară, Franz îl văzu pe Karl tare tulburat.

— Franz, am primit o scrisoare de la căpitanul Miekus. Ca să fie angajat din nou ca profesor de istorie, are nevoie de o dovadă care să arate că nu a comis niciun fel de crime de război. Îți aduci aminte că a vrut să mă împuște în 1942, când am spus că noi deja pierdusem războiul? Nu am de gând să îl demasc pentru astfel de lucruri. Deși totdeauna a avut ceva cu mine.

Franz îl ascultă în tăcere, dar în minte își făcea deja niște planuri. Săptămâna următoare merse în vizită la prietenul lor comun, Willi, și îi ceru ca din întâmplare adresa căpitanului Miekus care locuia în orașul Lahn. Și scrisese o foaie cu propria lui mână. îi oferii datele lui: nume, data nașterii, locul nașterii, faptul că nu fusese niciodată

membru de partid și că era pastor în Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea.

Apoi scrise în continuare: *Chiar dacă domnul Miekus a fost membru al comitetului Partidului Național Muncitoresc German, s-a dovedit a fi un adevărat camarad care ar fi trecut și prin Joc pentru noi.* Apoi povesti felul în care Miekus salvase un soldat care se înfipsese într-un țăruș pentru că se îmbătase în serviciul de gardă, cum îl scosese din încurcătură pe un alt soldat care vorbise despre evadarea la inamic, cum îl salvase și pe el atunci când spusese că Hitler este un escroc și multe alte incidente. Trimise această scrisoare pusă într-un alt plic cu adresa căpitanului Miekus pe el.

Trei zile mai târziu primi răspuns printr-o scrisoare: *Dragă camarade Hasel, te rog să îmi dai voie să te numesc astfel. Niciodată nu m-am gândit că tu nu ai fi membru al Partidului Nazist. Te rog să primești cele mai sincere aprecieri pentru documentul pe care mi l-ai trimis!* În urma acelei recomandări, profesorul Miekus a fost achitat și angajat din nou în școală.

Într-un Sabat din anul 1953, Franz predica la o biserică din Lahn. După serviciul divin, unul din bătrânii bisericii, un dentist, îl invită la el la masă.

— Nu pot sta prea mult, îi explică Franz. Fostul meu căpitan locuiește prin împrejurimi și aș vrea să merg să-l vizitez.

— Oh, spuse dentistul. Cine e? Eu cunosc toată lumea de aici.

— Îl cheamă Miekus.

— Îmi pare rău că trebuie să-ți spun asta, dar profesorul Miekus a murit anul trecut.

— Ce rău îmi pare să aud asta, spuse Franz. Dar haideți să vă povestesc câte ceva despre el.

Și povesti câteva din întâmplările de război, apoi îi spuse cum îi oferise un studiu despre cartea lui Daniel și cum Miekus îi ceruse împrumut Biblia.

Captivat de cele ce auzea, dentistul îl ascultă mai departe. Când Franz termină, el dădu din cap a

încuviințare.

— Acum, spuse el, înțeleg un lucru care m-a nedumerit timp de mai mulți ani. Nu știu dacă ți-ai dat seama în timpul cât ați fost camarazi, dar Miekus era catolic. Și știi cât de multe necazuri au creat catolicii copiilor adventiști care nu mergeau la școală în Sabat. Ei bine, toți copiii mei l-au avut ca profesor pe Miekus. El le dădea liber sâmbăta întotdeauna și niciodată, dar niciodată, nu pune examene în Sabat. De multe ori m-am întrebat de ce și abia acum înțeleg. Sunt tare fericit că toți copiii mei au reușit să termine liceul.

Înainte să plece Franz, familia formă un cerc și se rugă. Mulțumiră lui Dumnezeu pentru călăuzirea Lui pe tot parcursul vieții lor.

După ce se întoarse acasă, Franz se gândi la lucrurile pe care le auzise în acea zi.

Doamne, Tu ai pregătit un drum copiilor ca să primească o educație școlară, dar în dreptul copiilor mei ușa pare a fi închisă. Ce ai vrea să facem?

Decizia de a trimite un copil la liceu trebuia luată la sfârșitul clasei a patra. Acum era timpul pentru o decizie în dreptul lui Gerd. Familia se adună într-o seară, în camera de zi, ca să se roage.

— Gerd, începu Franz, îți aduci aminte de problemele pe care le-a avut Kurt atunci când a fost la liceu. Am făcut cercetări și am aflat că vechii lui profesori încă mai predau. De la alți adventiști știu că, pentru a reuși să termini școala, este nevoie să mergi la școală și în Sabat. Franz își scoase batista și își suflă nasul cu zgomot. Știu că ție îți place să înveți, continuă el. Chiar ai vrea să mergi și la Universitate. Dacă nu te înscriem la liceu, nu vei putea avea această posibilitate. Tu ce vrei să faci?

Gerd înghițea în sec, iar ochii tuturor era îndreptați asupra lui. Apoi, fără să ezite, spuse:

— Tată, nu aș vrea să trec prin ce a trecut Kurt și vreau să respect cele zece porunci. Voi termina școala elementară și nu voi mai face niciun fel de studii.

Hélène îl cuprinse în brațe și îl strânse cu putere.

Înțelegea sacrificiul pe care îl făcea.

Apoi îngenuncheară cu toții, iar Franz se rugă.

— Doamne, în timpul războiului Tu ne-ai păzit și, la final, ne-ai adunat din nou pe toți sănătoși. Acum Gerd s-a decis să fie credincios în păzirea Sabatului, în schimbul unei educații școlare avansate. Te rog, să nu lași ca acesta să fie un dezavantaj în dreptul lui, în pregătirea pe care o face pentru a-ți sluji.

Familia se ridică, formă un cerc și cântară din nou imnul lor preferat:

„Cetate tare-i Dumnezeu...”

EPILOG

Franz a lucrat ca pastor în districtul Frankfurt până în 1950, când s-a reînceput lucrarea de publicare. Mai târziu, a fost numit secretar al activității de publicații în Diviziunea Europei Centrale. Dar, ca o lucrare suplimentară, a ales să facă vizite la fiecare biserică adventistă din Germania, prin rotație, și să predice în câte o biserică în fiecare Sabat. După pensionarea sa în 1965, el a continuat lucrarea de colportaj din dorința fierbinte de a găsi persoane cu care să înceapă studii biblice. A lucrat în felul acesta până la vârsta de nouăzeci și doi de ani. Numeroase suflete au fost botezate ca urmare a activității sale. La sfârșitul vieții, citise Biblia de optzeci și nouă de ori. Mulți dintre cei cu care se împrietenise au fost prezenți și la slujba de înmormântare. Unul dintre acești prieteni, a condensat sentimentul pe care îl avea ca urmare a pierderii lui, printr-o întrebare: „Cine se va mai ruga acum pentru noi?”

După terminarea războiului, Hélène s-a îmbolnăvit de reumatism artritic și a suferit până la vârsta de 82 de ani. În ultimii douăzeci de ani de viață a fost atât de grav afectată de boală, încât nu s-a mai putut ridica din pat. De multe ori se întreba de ce a îngăduit Dumnezeu această boală în dreptul ei. Dar cu puțin înainte de moarte, în conformitate cu îndemnul din Iacov 5, ea și-a găsit pacea sufletească. În timpul acestor douăzeci de ani, a scris mai mult de două mii de poezii.

Kurt a reușit să-și termine ucenicia în horticultură și apoi a mers la Seminarul Marienhoehe unde a urmat cursurile pastorale. A studiat timp de un an la Colegiul Newbold, pentru ca apoi să devină pastor și evanghelist în Germania. Acum este la pensie și locuiește în sudul Germaniei. Dar încă mai activează, conducând seminarii de pregătire spirituală. Kurt și soția lui, Berbel, au trei copii: Frank, Jutta și Bettina. Frank și-a terminat studiile la

Andrews University și lucrează pentru Școala de teologie din Bogenhofen, Austria. Jutta este soră medicală. Dar acum stă acasă, pentru a-i crește pe cei doi copii ai lor. Bettina locuiește cu soțul ei la Berna, unde lucrează ca secretară pentru Diviziunea Euro-Africa.

Lisselotte (Lotte) s-a căsătorit cu un cetățean american și a emigrat în Statele Unite ale Americii. Până la pensionare a lucrat în *Biroul de educație pentru sănătate în cămin* la Uniunea de Conferințe a Pacificului. Locuiește în sudul Californiei. Împreună cu soțul ei, William, au doi copii: Tedd și Susan. Tedd este psihoterapeut, iar Susan este profesoară.

Gerhard (Gerd) a terminat cursurile de instruire ca electrician, apoi a mers la Seminarul din Merienhoehe unde a urmat cursurile de pregătire ca pastor. Și pentru că nu a putut merge la o universitate din Germania, a mers în Statele Unite pentru a-și definitiva pregătirea școlară la Atlantic Union Collège, Universitatea Andrews și Universitatea Vanderbilt. Timp de mai mulți ani, el a fost profesor și decan al Seminarului Teologic Adventist de la Universitatea Andrews, din Berrien Spring, Michigan și a fost recunoscut internațional ca specialist în Vechiul Testament. A publicat paisprezece cărți și mai mult de trei sute de articole. A murit într-un accident de mașină, în 1994. La înmormântarea lui a fost cântat imnul lui favorit, „Cetate tare-i Dumnezeu”. Soția lui, Hilde, locuiește la Berrrien Spring, Michigan, unde predă religia în școală. Ei au trei copii: Michael, Marlena și Melissa. Michael a urmat cursurile universitare la Universitatea din Arizona și lucrează la *Southern Adventist University* din Tennessee.

Marlena este dietetician. Melissa este profesoară de religie.

Susi a studiat doi ani la Colegiul Newbold. Când Gerhard a primit o invitație prin care era invitat să predea la Southern Missionary Collège (acum Southern Adventist University) în Tennessee, a invitat-o și pe ea să vină împreună cu ei, pentru a-și continua acolo studiile. La S.M.C. l-a întâlnit pe Bill, soțul ei. Până în 1975 a locuit împreună cu familia la Pacific Union Collège, unde Bill este profesor de fizică. Susi a primit și titlul de master în psihologie clinică și este licențiată în terapie pentru familii, pentru cupluri care optează pentru căsătorie și pentru copii. A activat în particular timp de zece ani. Când a fost numită la Registratura de la Pacific Union Collège din California, în 1993, a aflat că fiul lui Lillian Bunch, Tom, este și el la Registratură la Southwestern Adventist Collège (acum Southwestern Adventist University) în Texas. A petrecut patru vacanțe de vară în Rusia unde a organizat tabere evanghelistice pentru copii. Împreună cu Bill, Susi are doi copii: Rico și Marcus. Rico lucrează la centrul de computere de la Pacific Union Collège. Marcus este asistent medical și lucrează la chinetoterapie.

Franz Hasel, un pacifist în vârstă de patruzeci de ani, a fost mobilizat în Compania de Pionieri 699, o parte din trupele de elită ale lui Hitler, care avea drept sarcină construirea de poduri pe linia frontului. Convingerile sale religioase l-au pus uneori în situații foarte tensionate cu superiorii săi. Poreclit „mâncător de morcovi” și „cititor de Biblie”, a reușit să câștige totuși respectul celorlalți.

Chiar înainte de a fi trimis pe frontul din Rusia, unde urmau să supraviețuiască doar șapte din cei o mie două sute de soldați, el și-a aruncat pe ascuns revolverul, de frică să nu fie tentat vreodată să ucidă. Tot acolo s-a confruntat cu o nouă problemă: cum să-i avertizeze pe evrei înainte de sosirea trupelor SS.

În acest timp, acasă, soția sa, Hélène, și cei patru copii au avut propriile lor lupte. Presată să se alăture partidului nazist, ea a răspuns că aparține unui partid - cel

al lui Iisus Hristos.

„Mâine noapte, copiii îți vor fi luați pentru a fi educați de partid”, o amenințase domnul Doering.

Dar Hélène a mai avut un secret. Într-o zi, la ușa apartamentului, au bătut oamenii Gestapoului: „Ascundeți cumva vreun evreu?”, au întrebat ei.

Șansele lor de supraviețuire? Slabe. Singurul lor aliat? Dumnezeu, în câțiva ani, au trecut prin pericole suficiente pentru câteva vieți.

Dar în timp ce, alături de ei, mii au căzut victime ale ororilor războiului, ei au fost purtați pe aripile îngerilor. Uneori chiar cu adevărat! Aceasta este istoria unei familii care, cu disperare, L-a ales pe Cel Atotputernic drept refugiu, oricât ar fi costat această alegere.